STEVEN M. GILLON

PEARL HARBOR

7 DECEMBRIE 1941

ZIUA CARE A SCHIMBAT CURSUL ISTORIEI

bestseller

STEVEN M. GILLON

PEARL HARBOR

7 DECEMBRIE 1941
ZIUA CARE A SCHIMBAT
CURSUL ISTORIEI

bestseller

STEVEN M. GILLON

PEARL HARBOR

7 DECEMBRIE 1941

ZIUA CARE A SCHIMBAT CURSUL ISTORIEI

LITERA

Pearl Harbor:
FDR Leads the Nation into War
Steven M. Gillon
Copyright © 2011 Steven M. Gillon
Ediție publicată pentru prima dată în SUA, de Basic Books,
membră a Perseus Books Group

LITERA

Editura Litera
O.P. 53; C.P. 212, sector 4, București, România
tel.: 021 319 63 90; 031 425 16 19; 0752 548 372
e-mail: comenzi@litera.ro

Ne puteți vizita pe

Pearl Harbor
7 decembrie 1941, ziua care a schimbat cursul istoriei
Steven M. Gillon

Copyright © 2013 Litera
pentru versiunea în limba română
Toate drepturile rezervate

Traducere din limba engleză:
Gabriel Stoian

Editor: Vidrașcu și fiii
Redactor: Ovidiu Șerban
Copertă: Florentina Tudor
Tehnoredactare și prepress: Anca Suciu

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
GILLON, STEVEN M.

Pearl Harbor. 7 decembrie 1941, ziua care a schimbat cursul istoriei/
Steven M. Gillon; trad.: Gabriel Stoian – București: Litera, 2013
Index

ISBN 978-606-686-075-8

I. Stoian, Gabriel (trad.)

355.49(73+520)"1941" Pearl Harbor
355.489(73+520)"1941" Pearl Harbor
94(100+73+520)"1939/1945"

Dedic această carte lui Abbe Raven

Cuprins

Prefață 9
1. „Băieții voștri nu vor fi trimiși să lupte
într-un război străin" 19
2. „Nu permiteți ca tratativele să eșueze" 36
3. „Asta înseamnă război" 51
4. „Acesta nu este un exercițiu de luptă!" 63
5. „Ai auzit știrea?" 73
6. „Nu știu cât de sigur este acest telefon" 81
7. „Infamie" 93
8. „Vino la Casa Albă cât poți de repede" 101
9. „Crezi că ar trebui să avem soldați în jurul
Casei Albe?" 116
10. „Acum suntem toți în aceeași barcă" 136
11. „Voi sfârși în dizgrație" 148
12. „Un calm ucigător" 156
13. „1861" 174
14. „Unde erau forțele noastre – dormeau?" 184
15. „Sper că pe domnul Capone nu îl deranjează" 196
Epilog 214
Mulțumiri 222
Note 224
Index 248

PREFAŢĂ

Președintele Franklin D. Roosevelt a aflat de atacul japonez împotriva bazei de la Pearl Harbor pe data de 7 decembrie 1941 la ora 13:47. În ziua următoare, în jurul aceleiași ore, FDR terminase de prezentat mesajul său de război în fața sesiunii reunite a Congresului. Cu greu am putea găsi o altă perioadă de 24 de ore care să fi transformat America și rolul său în lume într-o manieră atât de radicală. Atacul declanșat de Japonia într-o dimineață liniștită de duminică a transformat o pace precară într-un război total. În acest răstimp incredibil de scurt, sfârșea o epocă și începea una nouă. Pearl Harbor devenea evenimentul definitoriu al secolului XX – el a schimbat echilibrul global de putere, a pregătit scena pentru Războiul Rece și a permis Statelor Unite să ajungă o superputere mondială.

Nu ducem lipsă de cărți despre Pearl Harbor sau Franklin Roosevelt, însă s-a scris foarte puțin despre felul în care a reacționat FDR în orele imediat următoare atacului. Relatările standard despre Pearl Harbor se concentrează asupra forțelor politice, militare și diplomatice, care, împreună, au dat naștere celui mai mare eșec militar din istoria Americii. Ele explică de ce s-a produs atacul, pun eșecul în seama serviciilor americane de informații și descriu carnajul din Hawaii. Însă pentru că prezintă un tablou atât de extins, multe dintre aceste prezentări panoramice nu mai pot oferi o imagine intimă privind modul de gândire al lui Roosevelt în orele care au urmat atacului.

Chiar și cei mai buni biografi ai lui Roosevelt sar cu repeziciune de la momentul în care FDR a aflat de atac la acela al declarației de război din ziua următoare. În lucrarea *FDR: The War President* (*FDR. Un președinte în război*), Kenneth Davis umple 804 pagini cu amănunte ale președinției lui Roosevelt

între 1940 și 1943, însă rezervă doar cinci pagini celor 24 de ore de după atac. Tot astfel, în cartea sa *No Ordinary Time* (*Vremuri neobișnuite*), câștigătoare a Premiului Pulitzer, Doris Kearns Goodwin dedică doar câteva paragrafe evenimentelor din ziua respectivă.

Concentrarea asupra primelor 24 de ore ale crizei îmi permite să relatez lucruri cunoscute într-o manieră necunoscută și să pun la dispoziția cititorului o nouă perspectivă privind modul intim de lucru al președinției. Acest lucru se bazează pe părerea că primele 24 de ore sunt esențiale pentru a înțelege natura actului de conducere. Zarurile sunt aruncate în cursul primelor ore. Aceste ore reprezintă un test al caracterului președintelui. Informațiile sigure sunt sărăcăcioase. Situațiile sunt fluide, schimbându-se dintr-o clipă în alta. Un președinte are puțin timp la dispoziție pentru a analiza. Trebuie să ia hotărâri. Prelucrarea informațiilor este abandonată. Totul se reduce la judecata și instinctele unui singur om, silit de împrejurări să ia decizii capitale care pot schimba mersul istoriei.

Pentru mulți istorici, cărțile despre „mari oameni ai istoriei" au căzut în dizgrație, însă evenimente precum Pearl Harbor ne amintesc de poziția centrală pe care o are un președinte. Deși există forțe impersonale care modelează cursul istoriei, apar și momente esențiale, când personalitățile capătă o semnificație deosebită. Pearl Harbor a fost unul dintre acele momente definitorii.

La nivel macro, istoria pare deseori mai coerentă decât este în realitate; la nivel micro, întâmplarea, incertitudinea și norocul, dar și ghinionul joacă roluri mult mai importante decât am dori să le atribuim. Îl socotim pe comandantul suprem drept persoana care se află în fruntea unui sistem sofisticat de comunicații. Însă în după-amiaza zilei de 7 decembrie 1941, informațiile erau puține și greu de obținut. Cât de mare era forța japoneză? Ce daune provocase? Marina SUA, pe care FDR o considera în alertă maximă, anticipase atacul și reușise

să îi alunge pe invadatori? Inițial, oficialitățile militare din Hawaii s-au ferit să ofere amănunte privind evaluarea daunelor, chiar față de președinte, deoarece nu puteau găsi o linie de comunicație sigură și se temeau că japonezii ar putea intercepta transmisia. Multe informații pe care acestea le-au furnizat – cum că unele avioane aveau pictate svastici pe fuzelaj, de exemplu – ulterior se vor dovedi false.

Conduita lui FDR trebuie evaluată în funcție de acest context general de derută și haos. El a fost silit să ia toate deciziile importante în funcție de instinct și de simțul strategic propriu privind binele și răul. În acele momente, nu au existat analize care să îi îndrume acțiunile și nici transmisiuni televizate 24 de ore din 24 care să îi ofere o idee privind starea națiunii. Și, un lucru care a îngreunat situația, consilierii președintelui s-au dovedit temători și divizați ca păreri.

Cu toate că i-au lipsit informațiile exacte, Roosevelt a exercitat o putere enormă în orele și în zilele ce au urmat atacului. În timp ce întreaga națiune aștepta semnalul din partea Casei Albe, au dispărut orice diferende partizane, iar foștii susținători ai neutralității au început să ceară intrarea în război. Roosevelt a exercitat un control aproape deplin asupra circulației informațiilor. Cu excepția câtorva reportaje radio care au ajuns pe continent, au existat puține informații independente despre evenimentele petrecute în Hawaii. Toate marile agenții de știri s-au grăbit să ajungă la Casa Albă pentru a afla ce se întâmplase. După cum afirma revista *Newsweek* în acea săptămână, „Casa Albă a fost singurul furnizor de informații"[1].

Unul dintre aspectele extraordinare ale orelor de după Pearl Harbor a fost capacitatea lui Roosevelt de a gestiona știrile în urma atacului. Spre deosebire de asasinarea lui Kennedy sau de atacurile teroriste din 11 septembrie 2001, când televiziunea a transmis știrile în întreaga țară și pe întregul glob în câteva minute, vestea privind Pearl Harbor a ajuns târziu, răspândindu-se treptat prin intermediul radioului în cursul

după-amiezii. Atacul a survenit la ora când se lua masa de duminică seara de pe Coasta de Est și din Vestul Mijlociu, ceea ce însemna că majoritatea oamenilor nu aveau aparatele de radio deschise. Vremea neobișnuit de caldă din întreaga țară îi îndemnase pe americani să iasă la aer, departe de aparatele de radio, pentru a merge la picnicuri sau alte activități. Națiunea a aflat despre atac abia spre sfârșitul după-amiezii, când edițiile speciale ale ziarelor au ajuns pe străzi, având titlurile editorialelor scrise cu litere de o șchioapă.

Cu toate acestea, FDR a reușit să înșele publicul și Congresul cu privire la anvergura carnajului. Deși spre sfârșitul zilei primise detalii referitoare la daune și la pierderile de vieți omenești, președintele a refuzat să le facă publice – nu doar presei, ci și legiuitorilor din Washington. A diminuat în mod deliberat gravitatea atacului japonezilor la o întâlnire cu un grup de lideri ai Congresului în seara zilei de 7 decembrie.

Roosevelt a avut motive întemeiate de a apela la dezinformare: se temea că dacă înțelegeau ce lovitură devastatoare dăduseră Statelor Unite, japonezii ar fi putut declanșa un asalt terestru împotriva Hawaiiului. Pe de altă parte, trebuia să păstreze moralul ridicat al publicului și se temea că amănuntele privind distrugerile suferite în Hawaii ar fi putut declanșa panică în rândul americanilor. În baza comentariilor pe care le-a făcut în acea seară, se pare că FDR era, de asemenea, îngrijorat de ideea că publicul îl va socoti vinovat pentru acel dezastru, subminându-i autoritatea într-un moment în care avea nevoie de aceasta pentru a mobiliza națiunea. Este revelator că reușita lui Roosevelt a depins de un nivel de dezinformare care, potrivit standardelor de astăzi, ar fi inacceptabil.

Cu toate acestea, nu există nici o probă că FDR a indus în eroare legiuitorii sau publicul american în legătură cu un subiect extrem de controversat privind atacul împotriva Pearl Harbor: faptul că acesta a fost o surpriză enormă. Fascinația publicului față de teoriile conspirației a distorsionat o mare

parte a scrierilor despre Pearl Harbor. Teoriile conspirației au apărut chiar înainte de sfârșitul războiului, odată cu publicarea cărții autofinanțate de John Flynn, *The Truth about Pearl Harbor* (*Adevărul despre Pearl Harbor*), iar acestea au continuat până în prezent, cu lansarea, în 1999, a cărții lui Robert B. Stinnett, *Day of Deceit* (*Ziua minciunii*). Mai toate cărțile de acest fel s-au concentrat asupra unei singure întrebări: FDR a folosit atacul împotriva Pearl Harbor drept pretext pentru a intra în război? Cu alte cuvinte, FDR a fost mintea genială care a pus la cale conspirația guvernamentală menită să împingă națiunea circumspectă spre război? De-a lungul anilor, criticii conservatori ai lui Roosevelt, dar și unii istorici au susținut această teorie, însă ideea nu a reușit să câștige multă credibilitate. Toate dovezile arată că FDR și oamenii din anturajul său au fost sincer șocați când au aflat de atac. Poate fuseseră naivi și interpretaseră cu totul greșit intențiile și capacitățile japonezilor, dar ei nu se făcuseră vinovați de înșelătorie în mod deliberat.[2]

După ce a câștigat un al treilea mandat în 1940, lucru fără precedent, FDR ajunsese să ocupe fotoliul de președinte de 3 200 de zile (8 ani, 9 luni și 3 zile, sau 76 800 de ore) când japonezii au atacat Pearl Harbor. Întreaga lui președinție fusese înconjurată de criză. Și-a început primul mandat în cursul unei recesiuni economice mondiale, când milioane de americani erau șomeri sau găseau foarte greu de lucru, când sistemul financiar traversa o masivă criză, iar sistemul politic era aproape paralizat. În 1939, războiul din Europa și amenințarea crescândă a armatei lui Hitler periclitau echilibrul mondial de putere și păreau să atragă o națiune circumspectă într-un nou război ce se desfășura pe continentul european.

În ciuda duratei președinției sale și a marilor crize cu care s-a confruntat, FDR rămâne o figură greu de explicat. „Sunt un jongler", a afirmat Roosevelt la un moment dat, referindu-se la modul său de guvernare. „Niciodată nu îngădui mâinii

mele drepte să știe ce face stânga." Stilul lui administrativ era deseori haotic. Refuza să stabilească linii clare de autoritate, le permitea consilierilor să se înfrunte pentru a-i reține atenția și deseori apela la consilieri din afară pentru recomandări. După aproape trei ani de conlucrare cu Roosevelt, ministrul de Război Henry Stimson scria: „Președintele este cel mai nepriceput administrator sub conducerea căruia am lucrat... Nu știe să-și aleagă oamenii și nu se pricepe să îi coordoneze". În 1944, cu puțin timp înainte de a fi demis, vicepreședintele Henry A. Wallace scria că Roosevelt „se uită într-o direcție, apoi vâslește în cealaltă direcție cu o abilitate desăvârșită".[3]

Criticii s-au plâns că stilul lui Roosevelt era înșelător și manipulator, în vreme ce susținătorii lui i-au apărat caracterul duplicitar, afirmând că acesta era necesar pentru a face față curentelor conflictuale ale opiniei publice americane. În orice caz, prin stilul său, Roosevelt este greu de caracterizat. Pentru că avea obiceiul de a le spune oamenilor ceea ce voiau să audă, nu era întotdeauna ușor de ghicit ce gândea cu adevărat. Henry Morgenthau, fost secretar al Trezoreriei, l-a descris pe Roosevelt ca agasant, dar și optimist, frivol, dar și grav, evaziv, dar și sincer... un om de o complexitate uimitoare în ceea ce privește stările și motivele".[4]

În ciuda farmecului și căldurii pe care le degaja, Roosevelt era distant și evaziv chiar față de cei care îl cunoșteau cel mai bine. A avut puțini prieteni adevărați. Se slujea de oameni, iar când aceștia nu-i mai serveau scopurilor, renunța la ei. Marguerite „Missy" LeHand, care l-a iubit pe FDR și l-a slujit cu fidelitate mulți ani, a remarcat odată că el „era incapabil să lege o prietenie apropiată cu cineva".[5]

Relativa lipsă de documente complică încercarea de a înțelege motivațiile personale ale lui FDR. Întrucât a murit în timpul exercitării mandatului, nu a lăsat memorii. Pe vremea lui Roosevelt, funcția de președinte era mai puțin birocratică decât în prezent. Majoritatea problemelor statului erau conduse într-un mod lipsit de formalități. De fapt, FDR a fost

primul comandant suprem care condus multe dintre acțiunile națiunii prin telefon. De asemenea, descuraja luarea de notițe în timpul discuțiilor, temându-se că acest lucru îi împiedica pe oameni să fie deschiși și sinceri. Drept urmare, administrația Roosevelt a produs mai puține documente decât președințiile „moderne" care au urmat. De exemplu, biblioteca prezidențială Clinton găzduiește documente însumând 80 de milioane de pagini. John F. Kennedy a fost în funcție mai puțin de trei ani, dar în biblioteca lui se află peste 48 de milioane de pagini. Prin comparație, biblioteca FDR conține doar 17 milioane de pagini de documente, în ciuda mandatului său mult mai îndelungat.

Este posibil însă ca 7 decembrie să fie ziua cea mai bine documentată din toată președinția lui Roosevelt. Înțelegând probabil evenimentele capitale care aveau loc, Roosevelt și-a încălcat propria politică și a permis unei stenografe să ia notițe amănunțite ale discuției purtate de el în acea seară cu lideri din Congres. Drept urmare, avem o transcriere completă a acelei discuții. De asemenea, câțiva dintre consilierii președintelui au lăsat notițe detaliate privind activitatea lor din acea zi. De exemplu, Morgenthau, șeful Trezoreriei, a pus o secretară să asculte convorbirile lui telefonice și să transcrie totul, așa cum făcea de obicei. Ministrul de Război, Stimson, a păstrat un jurnal amănunțit privind activitatea lui legată de Casa Albă.[6]

Cele mai valoroase sunt volumele de mărturii rezultate în urma anchetelor guvernamentale privind dezastrul de la Pearl Harbor. La mai puțin de două săptămâni după atac, FDR a semnat un ordin de înființare a unei comisii conduse de Robert Owens, judecător la Curtea Supremă, pentru a se stabili de ce Statele Unite fuseseră atât de nepregătite. Comisia a intervievat 127 de martori, după care a plasat vina pe umerii amiralului Husband Kimmel și ai generalului Walter Short, comandanții locali din Hawaii.

Cu toate acestea, comisia nu a reușit să îi reducă la tăcere pe criticii care susțineau că fuseseră omise probe importante. Pentru a soluționa problema, numeroase agenții federale au

desfășurat investigații separate – șase la număr – în cursul războiului, fiecare dintre ele ajungând la concluzii diferite privind vinovații. După război, Congresul a încercat să găsească răspunsul și a înființat o comisie mixtă pentru investigarea dezastrului. În 1946, comisia a pus la dispoziție 40 de volume cu mărturii. La sfârșitul seriei de investigații, toate persoanele din anturajul președintelui depuseseră mărturie, unele în repetate rânduri. Puse laolaltă, mărturiile consilierilor lui FDR însumează mii de pagini. Deși mai toate întrebările se concentraseră asupra evenimentelor care au precedat atacul, mărturiile aruncă lumină și asupra modului de gândire și a acțiunilor întreprinse de Roosevelt pe 7 decembrie.[7]

Spre seara zilei de 7 decembrie, teama și incertitudinea cuprinseseră capitala. Nimeni nu știa ce se va întâmpla în continuare. Japonezii aveau să invadeze Hawaii? În timpul cinei din seara de 7 decembrie, un majordom de la Casa Albă l-a auzit pe FDR speculând despre posibilitatea unei invazii japoneze pe Coasta de Vest, care ar fi putut ajunge spre est până la Chicago. Această temere a dus ulterior la una dintre cele mai mari greșeli ale președinției sale: internarea în lagăre a americanilor de origine japoneză care trăiau în vestul Statelor Unite.

FDR poate fi de asemenea învinuit de faptul că nu a acordat o atenție deosebită crizei crescânde din Pacific în lunile dinaintea atacului de la Pearl Harbor. Lui Roosevelt îi plăcea să joace și rolul de secretar de stat, dar s-a dovedit neobișnuit de pasiv în ceea ce privea amenințarea japoneză. Distras de evenimentele din Europa, el a delegat răspunderea secretarului de stat Cordell Hull și altor oficialități de la un nivel inferior. Rezultatul a fost adoptarea unei politici caracterizate prin indecizie și derivă.

Însă în orele și în zilele de după atac, el a liniștit guvernul zdruncinat serios și a inspirat națiunea agitată. În ciuda proporțiilor înfrângerii de la Pearl Harbor și a consecințelor sale potențiale, Roosevelt a rămas neclintit și hotărât. „Președintele

a fost tot timpul calm și precaut", a remarcat un membru al cabinetului. „În aceste momente critice, nu cunosc pe nimeni din Statele Unite care să se măsoare cu el în ceea ce privește spiritul de anticipare și perspicacitate." Eleanor Roosevelt, care l-a văzut pe președinte la câteva ore după atac, a remarcat atitudinea „de un calm ucigător" a soțului ei.

Este imposibil să evaluăm pe deplin modul abil de gestionare a crizei de către Roosevelt fără a analiza caracterul lui – aspectele deseori intangibile ale personalității sale, care i-au permis să rămână optimist în acele momente tragice și calm în urma acelei înfrângeri. Ultima oară când Eleanor mai văzuse o expresie similară pe fața soțului ei fusese în august 1921, când era paralizat de la brâu în jos, iar un medic l-a informat că suferea de poliomielită. Acea criză personală a dat naștere aceleiași voințe de fier, hotărârii de neclintit și optimismului necondiționat pe care națiunea le va cunoaște în fața celei mai mari înfrângeri militare suferite vreodată.

Capitolul 1

„Băieții voștri nu vor fi trimiși să lupte într-un război străin"

Franklin Roosevelt și-a început probabil ziua de 7 decembrie 1941 ca de obicei. La ora 8:15, valetul lui, Arthur Prettyman, a intrat în dormitor, l-a anunțat ce oră era, iar apoi l-a ajutat să meargă la baie. Probabil că Roosevelt s-a întors în pat unde, rezemat de perne, a luat micul dejun pe o tavă trimisă de bucătăria Casei Albe. De obicei, dimineața Roosevelt mânca un ou fiert și două felii de pâine prăjită cu șuncă. În timpul acesta, Prettyman a așezat un mic filtru de cafea pe masa aflată alături de pat. „Una dintre plăcerile reale ale președintelui este să-și facă singur cafeaua"[1], a declarat Missy LeHand.

În timp ce mânca, Roosevelt se uita pe ferestrele dormitorului, care, fiind situate spre sud, îi ofereau o vedere neobstrucționată de vreun obstacol a Monumentului lui Washington. După aceea, președintele citea ultimele mesaje din străinătate și frunzărea o serie de ziare: *New York Times*, *New York Herald Tribune*, *Baltimore Sun*, *Washington Post* și *Washington Herald*.[2]

Mobilitatea redusă îi impunea lui Roosevelt să aibă la îndemână multe obiecte de care avea nevoie pe durata întregii zile. Asta făcea ca spațiul în care muncea și trăia să fie în permanentă dezordine. Pe tăblia mesei albe și pictate aflată alături de pat erau aspirina, picăturile pentru nas, un pahar cu apă, creioane, notițe, o carte veche de rugăciuni, un pachet de țigări, o scrumieră și două telefoane. Nimeni nu avea voie să facă ordine pe acea masă. Pe un raft deasupra mesei se afla o casetă cu dimensiunile de 15 pe 7 centimetri, îmbrăcată

în piele de aligator, care conținea un ceas și un barometru. Pe podea stătea un coș mic în care Eleanor îi lăsa bilete, însemnări și articole pe care i le recomanda. „Am o imagine fotografică a acelei încăperi", afirma ministrul Muncii, Frances Perkins. „Puțin prea mare pentru a fi intimă, dar nu suficient de spațioasă pentru a impresiona."[3]

La un anumit moment, valetul îl ajuta pe FDR să se îmbrace. De multe ori purta pantaloni din flanelă și un pulover gri vechi, care aparținuse cândva fiului său, James. Apoi Prettyman îl ducea cu scaunul cu rotile în Cabinetul Oval, aflat alături. Cu excepția unei vizite la cabinetul medicului Casei Albe, în ziua de 7 decembrie, președintele și-a desfășurat activitatea și a rezolvat problemele națiunii din această mică încăpere.

Deși Biroul Oval reprezenta sediul puterii, Roosevelt prefera confortul cabinetului său privat de la etajul întâi. Robert Sherwood, cel care redacta cuvântările lui Roosevelt, a descris Cabinetul Oval drept „punctul central al națiunii și, într-un fel, al întregii lumi" în timpul președinției lui FDR. Având corpuri de bibliotecă din mahon, încăperea era plină de modele de nave, picturi marine, cărți și teancuri de hârtii. Pereții încadrați de rame albe din lemn erau zugrăviți într-o culoare pe care un arhitect al Casei Albe a descris-o ca fiind „un fel de bronz de clădire școlară" Pe pereți erau atârnate portretul mamei lui, Sara, care murise cu trei luni înainte, și cel al soției. Un covor oval din pluș, de culoare verde-închis, acoperea mai toată podeaua, iar o serie de mese, lămpi și scrumiere din crom, toate desperecheate și ciudate, contribuiau la crearea impresiei de dezordine. Canapelele și scaunele din piele fuseseră folosite cândva de Theodore Roosevelt pe iahtul prezidențial *Mayflower*. O orgă ocupa un colț al încăperii. FDR o primise cadou și, deși nu învățase să cânte, refuza să renunțe la ea.[4]

Acel cabinet din Casa Albă era încăperea preferată a lui FDR. Acolo își găsea consolarea uitându-se la masiva colecție

filatelică pe care o moștenise de la mama lui, care conținea un milion de timbre păstrate în 150 de clasoare identice. Tot acolo se relaxa seara, invitând mulți oaspeți să i se alăture la un cocktail. O tradiție ce data de pe vremea când FDR era guvernator al New Yorkului, ora de cocktail era momentul de la sfârșitul zilei când se întâlnea acolo cu câțiva colaboratori apropiați și cu numeroși oaspeți, pentru a analiza cele petrecute în cursul zilei, pentru a povesti și a spune glume. Nu era permisă nici o discuție oficială. Președintele ținea să prepare personal băutura, încercând noi combinații din gin și rom, vermut și sucuri de fructe. Avea câte un cocktail special în fiecare zi și întotdeauna comanda din timp ingredientele necesare. „Amesteca ingredientele", a declarat Sherwood, „cu siguranța unui alchimist, dar părea oarecum lipsit de precizie, deoarece conversa tot timpul cât pregătea cocktailul".[5]

În afara aerului neprotocolar al încăperii, nu încape nici o îndoială că Roosevelt aprecia utilitatea ei. Cabinetul Oval era plasat perfect pentru un om care nu putea merge. Dormitorul și baia se găseau alături. Îi era ușor să se deplaseze prin încăpere fără sprijinul cuiva. Avea însă nevoie de ajutor dimineața, pentru a coborî din pat și a urca în scaunul cu rotile, dar se putea muta singur de pe acesta din urmă pe scaunul de lucru, care era mai comod.

Roosevelt avea nevoie de scaun cu rotile doar pentru a se deplasa și îl proiectase special în acest scop. Un mijloc de locomoție simplu, alcătuit din rama unui scaun obișnuit de bucătărie, era montat pe o bază rezistentă, având două roți mari în față și două mai mici în spate. Roțile mari aveau diametrul de 48 de centimetri, ceea ce îi ușura efortul de a trece de pe scaunul cu rotile pe cel obișnuit. Acest lucru îi permitea, de asemenea, să se rotească într-un spațiu restrâns. Exista o platformă pe care să-și poată rezema picioarele și o scrumieră retractabilă din lemn și sticlă prinsă sub șezutul scaunului. Întrucât nu avea rezemători pentru brațe, scaunul era suficient de îngust pentru a putea trece pe aproape toate ușile.[6]

Conducerea dinamică a lui FDR în următoarele 24 de ore a lăsat în umbră faptul că orice aspect al vieții lui era îngreunat de poliomielita de care suferea. Avea nevoie de ajutor pentru a face lucrurile cele mai simple, pe care oamenii le socotesc firești – îmbrăcatul, urcarea și coborârea din pat, deplasarea prin casă. Însă nu a avut nevoie de mult ajutor pentru a lua hotărârile epocale care aveau să afecteze viețile a milioane de americani.

În dimineața zilei de 7 decembrie, Roosevelt era obosit, bolnav și avea mare nevoie de o vacanță. Își amânase de două ori călătoria tradițională de Ziua Recunoștinței la Warm Springs, Georgia, unde voia să se bucure de vremea ceva mai caldă și de băile terapeutice. În cele din urmă, reușise să se furișeze din oraș, plecând cu trenul pe 28 noiembrie, sperând să aibă un răgaz de zece zile. Însă la scurtă vreme după ce sosise la „micuța Casă Albă", secretarul de stat, Cordell Hull, îl sunase, rugându-l să se întoarcă la Washington. O adevărată armada japoneză era în marș prin Pacific și nimeni nu știa sigur unde va lovi aceasta. Roosevelt s-a întors la Washington pe 1 decembrie. În scurta lui escapadă, nu numai că nu reușise să aibă parte de odihna mult dorită, dar infecția cronică a sinusurilor se agravase, făcându-l să aibă fața congestionată și dureri cumplite de cap.

Lectura titlurilor articolelor de ziar apărute în 7 decembrie îi agravase starea de disconfort. Evident, Japonia avea să atace undeva în Pacific. *Washington Post* anunța că Tokyo nu mai avea răbdare, în vreme ce *New York Times* prevestea că un atac împotriva Thailandei era „iminent" Păreau să existe puține motive de îngrijorare pentru americani. *Times* își asigura cititorii că Marina Statelor Unite, în plină dezvoltare de aproape trei ani, era foarte puternică. Ziarul cita o declarație făcută de Frank Knox, secretarul Marinei, care, în raportul său anual, prezentat pe 6 decembrie, anunța că Marina SUA „în acest moment, nu are rival în lume".[7]

Era ironic faptul că atenția lui Roosevelt era concentrată asupra Pacificului în acea dimineață, deoarece în cei doi ani precedenți își folosise toată priceperea de jongler pentru a îndemna națiunea să intre în războiul din Europa. De la venirea sa la conducere în 1933, Adolf Hitler își consolidase puterea acasă prin afirmarea ei peste hotare. Slujindu-se de valul de resentimente pe care germanii îl aveau față de Occident, care impusese o pace punitivă după Primul Război Mondial, el denunțase Tratatul de la Versailles din 1919, se retrăsese din Liga Națiunilor în 1933 și, în 1935, anunțase că Germania se va înarma. Partidul Nazist condus de Hitler suspendase drepturile constituționale și declanșase persecutarea sistematică a evreilor care trăiau în Germania. Unul dintre apropiații lui Hitler, Alfred Rosenberg, anunțase că voia să vadă câte un cap de evreu înfipt în fiecare stâlp telefonic aflat de-a lungul căii ferate dintre Berlin și Marea Nordului.[8]

Pentru Roosevelt, evenimentele din Europa erau tulburătoare. Având o viziune internaționalistă, el își dădea seama că tehnologia modernă a războiului însemna că America nu se mai putea baza pe distanța geografică uriașă, asigurată de două oceane, pentru a izola națiunea de evenimentele care se petreceau în alte părți ale lumii. Rădăcinile lui internaționaliste își aveau originea în primii ani de viață. Când era copil, Roosevelt călătorise mult prin Europa, prima dată la vârsta de trei ani. Citise lucrările influente ale lui Alfred T. Mahan, care susținuse ideea importanței puterii pe mare. În timpul Războiului Hispano-American din 1898, FDR a conspirat cu câțiva prieteni să fugă la Boston și să se înroleze în marină. Cu toate acestea, planul i-a fost zădărnicit de faptul că s-a îmbolnăvit de scarlatină. Cât a fost student la Groton School, iar apoi la Harvard, a dezbătut probleme internaționale și a privit cu desfătare aventurile vărului său, Theodore.

Fascinația lui față de problemele mondiale și dragostea față de mare au făcut din el omul ideal pentru numirea ca secretar adjunct al Marinei în timpul administrației Wilson. Noua lui

funcție i-a insuflat credința că o mare putere precum Statele Unite trebuia să joace un rol important în lume. A susținut dezvoltarea spectaculoasă a marinei, s-a pronunțat în favoarea intervenției militare în aproape orice criză și a îndemnat administrația să participe la Primul Război Mondial. După război, a susținut cu hotărâre planul lui Wilson de înființare a Ligii Națiunilor, considerând că securitatea colectivă constituia cea mai bună protecție împotriva războaielor viitoare.

În 1920, democrații l-au ales pe Roosevelt candidat la funcția de vicepreședinte. Deși țara se pronunțase împotriva idealismului lui Wilson, iar Senatul respinsese participarea Statelor Unite la Liga Națiunilor, Roosevelt a refuzat să se conformeze opiniei publice. În discursul său de numire, a lansat avertismentul că Statele Unite trebuie să accepte faptul că „civilizația modernă a devenit atât de complexă, iar viața oamenilor civilizați se întrepătrunde atât de intim cu viața unor oameni din alte țări, încât este imposibil să faci parte din lumea aceasta și să nu participi la viața ei".[9]

Roosevelt a urmărit alarmat cum Hitler și-a consolidat puterea în Europa și a început să își amenințe vecinii. FDR nu avea nici o iluzie în privința lui Hitler și a intențiilor lui. „Situația este alarmantă", le-a spus Roosevelt diplomaților la scurtă vreme după ce Hitler a ajuns la putere. „Hitler este dement, iar consilierii lui, dintre care cunosc personal câțiva, sunt chiar mai nebuni decât el." Roosevelt, care vorbea cursiv germana, citise versiunea originală a lucrării lui Hitler *Mein Kampf*, ce cuprindea comentarii virulente împotriva evreilor, care au fost cenzurate din edițiile ulterioare. Pe forzatul unei ediții americane a cărții, publicată în 1933, FDR a scris: „Traducerea aceasta este atât de cenzurată, încât oferă o imagine cu totul falsă despre felul cum este Hitler în realitate și despre ce afirmă el. Originalul în germană spune cu totul altceva".[10]

Însă, deși evenimentele din Europa îl alarmau pe Roosevelt, Marea Criză îi monopolizase atenția în anii '30. În martie

1933, când a devenit președinte, unul din patru americani nu avea slujbă. În fiecare lună, mii de fermieri și mici oameni de afaceri dădeau faliment. În data de 3 martie, cu o zi înainte ca Roosevelt să depună jurământul, 38 de state americane își închiseseră băncile, iar restul de zece state se pregăteau să facă același lucru. Afacerile normale și comerțul înghețaseră. Rexford Guy Tugwell, un consilier al lui Roosevelt, a scris în jurnalul său: „Cred că niciodată în vremurile moderne nu au existat un șomaj atât de extins și suferințe atât de mișcătoare cauzate de frig și de foamete" În 1937, după lansarea unui program agresiv de combatere a șomajului și de revigorare a industriei Americii, Roosevelt a continuat să se plângă de faptul că o treime din populația națiunii era „fără locuințe adecvate, prost îmbrăcată și subnutrită". Confruntat cu astfel de probleme economice copleșitoare, Roosevelt a avut puțin timp să analizeze criza din ce în ce mai gravă din Europa.

În acest timp, Hitler a folosit anii '30 pentru a-și extinde influența în Europa. În martie 1936, liderul nazist a ordonat trupelor germane să invadeze Valea Rinului, zona-tampon strategică dintre Franța și Germania. Iar Hitler nu a fost singurul lider fascist care amenința stabilitatea lumii în acei ani. În 1935, conducătorul fascist al Italiei, Benito Mussolini, a declanșat o invazie a Ethiopiei, stat african independent. În 1936, ambii lideri au intervenit în războiul civil din Spania, permițându-i generalului Francisco Franco să ajungă la putere.

Hitler a anticipat cu precizie că Occidentul în criză va reacționa fără vlagă la agresiunile lui. În 1938, el a împins Europa până în pragul războiului. În martie, a silit Austria să accepte *Anschluss*-ul (unirea) cu Germania. Ulterior în toamna aceluiași an, dictatorul nazist a amenințat că va invada Cehoslovacia când aceasta a refuzat să îi cedeze Regiunea Sudetă, o zonă muntoasă de la granița cu Germania, locuită cu precădere de etnici germani. Sperând să evite confruntarea, Occidentul a sacrificat ținutul respectiv pe altarul împăcării, convenind asupra transferului treptat sub controlul Germaniei.

Abandonați, cehii au cedat, demobilizându-și armata și au permis Germaniei să smulgă Regiunea Sudetă.

Șase luni mai târziu, trupele germane au încheiat ocuparea Cehoslovaciei. Coloane militare au pătruns în valuri peste granița cehă, spulberând iluzia Occidentului că Hitler putea fi calmat. După câteva săptămâni, guvernul britanic și-a schimbat atitudinea, anunțând că era hotărât să apere Polonia.

Lui Roosevelt îi era din ce în ce mai greu să ignore criza tot mai accentuată din Europa. El a recunoscut că Hitler era o amenințare pe termen lung la adresa Americii și credea că modalitatea cea mai bună de a împiedica alte acțiuni agresive era ca Statele Unite să încheie înțelegeri colective de securitate cu democrațiile occidentale. Însă în Statele Unite, deziluziile declanșate de Primul Război Mondial și îngrijorarea în privința locurilor de muncă de acasă au intensificat sentimentul de izolaționism și așa adânc înrădăcinat. Scriitori cunoscuți, care au susținut că interesele egoiste de afaceri contribuiseră la intrarea Statelor Unite în Primul Război Mondial au transformat nemulțumirea generală față de prima conflagrație mondială într-o adevărată isterie.

Congresul a consolidat tendințele izolaționiste prin adoptarea unei legislații restrictive de neutralitate. În 1935, acesta a impus un embargo asupra armelor și muniției americane, care nu au mai putut fi livrate nici unei părți beligerante. În anul următor, democrații și republicanii s-au aliat și au adăugat o interdicție privind împrumuturile acordate părților beligerante. Doi ani mai târziu, legiuitorii au oprit accesul navelor americane în zone de război, interzicându-le americanilor să călătorească la bordul unor nave beligerante, și au extins embargoul, incluzând nu doar arme, ci și țiței, oțel și cauciuc pentru mașinile de război. Părțile beligerante străine puteau cumpăra astfel de mărfuri doar dacă le plăteau cu bani gheață și le transportau cu propriile nave.

În următorii ani, Roosevelt s-a zbătut să găsească o cale de conlucrare cu democrațiile occidentale pentru a restrânge

puterea lui Hitler fără a stârni sentimentul izolaționist. Nu a fost o misiune ușoară. În octombrie 1937, FDR testase profunzimea sentimentului izolaționist într-un discurs în care denunța „domnia terorii și sfidarea legilor internaționale" care amenințau pacea. „Când începe să se răspândească o epidemie, comunitatea se reunește și îi pune în carantină pe bolnavi pentru a proteja sănătatea comunității." Însă reacția publicului la acel discurs s-a dovedit împărțită, iar Roosevelt a renunțat imediat la implicațiile internaționaliste ale mesajului său referitor la „carantină". „Este îngrozitor", a spus el, „să privești peste umăr când vrei să conduci și să descoperi că nu ai pe nimeni în spatele tău"

Chiar dacă ar fi dorit să influențeze evenimentele din Europa, FDR era în măsură să ofere prea puțin sprijin. La data Acordului de la München, Armata SUA era formată din 185 000 de oameni și se situa pe locul al 18-lea în lume. Nu numai că nu era pe măsura armatei lui Hitler, dar era mai mică decât cea a Suediei sau a Elveției.

Limitele influenței lui FDR asupra evenimentelor din Europa au devenit evidente când germanii și rușii au încheiat un pact de neagresiune la 23 august 1939. Acest acord prevedea împărțirea Poloniei și anexarea de către sovietici a statelor baltice, dar și a unor teritorii din Finlanda și Basarabia. Având acum flancul estic apărat, Hitler a declanșat un atac necruțător asupra poporului polonez la 1 septembrie 1939. Făcând o demonstrație de organizare și putere militară, germanii au declanșat un Blitzkrieg (război-fulger), iar 1,5 milioane de soldați au pătruns în marș pe teritoriul polonez. „Alungați mila din inimile voastre", le-a spus Hitler generalilor lui. „Acționați cu brutalitate." Două zile mai târziu, onorându-și angajamentele față de Polonia, Marea Britanie și Franța au declarat război Germaniei. Cel de-al Doilea Război Mondial începuse în Europa.

Ambasadorul american în Franța, William Bullitt, l-a sunat pe Roosevelt la 2:50 dimineața, ora Washingtonului, pentru a-i anunța știrea. „Ei bine, Bill, până la urmă s-a întâmplat și asta", a spus FDR. „Dumnezeu să ne ajute." Roosevelt s-a rezemat de pernă, și-a aprins o țigară și le-a telefonat secretarului de stat, ministrului de Război și secretarului Marinei. Aceștia s-au grăbit să ajungă la birourile lor. „Cred că mulți dintre noi au avut parte de o noapte de nesomn", a remarcat Roosevelt către reporteri în dimineața următoare.[11]

Spre sfârșitul anului 1939, America își declara simpatia față de Marea Britanie și Franța, dar majoritatea europenilor credeau că Aliații puteau apăra Europa fără sprijin american. Britanicii, care susțineau că dețin cea mai mare flotă din lume, aveau să sufoce economia germană. Armata de 800 000 de oameni a Franței era considerată cea mai puternică din Europa. Mulți strategi militari socoteau că Linia Maginot, un lanț extrem de bine elaborat de fortificații de-a lungul graniței franco-germane, putea rezista oricărui atac. Calmul care se înstăpânise în Europa în cursul iernii dintre 1939 și 1940 nu a făcut decât să aducă și mai multă detașare. Timp de șase luni după prăbușirea Poloniei, armatele lui Hitler au rămas în mare măsură inactive. Mulți credeau că setea de cuceriri a lui Hitler fusese satisfăcută și că se evitase extinderea războiului. Senatorul izolaționist William Borah pufnise disprețuitor: „E ceva fals în legătură cu războiul ăsta"

Cu toate acestea, Roosevelt era convins că Hitler și generalii lui erau hotărâți să cucerească țările democratice din Europa înainte ca Statele Unite să-și poată pregăti apărarea. „Problema mea este să fac poporul american să se gândească la consecințele posibile fără să îl sperii că va fi târât în acest război", i-a scris el redactorului William Allen White în decembrie 1939. În noiembrie 1939, Roosevelt obținuse o victorie parțială când convinsese Congresul să aprobe o revizuire a Legii privind neutralitatea, care ridica embargoul referitor la livrarea de arme către beligeranți. Se păstra o prevedere

referitoare la plata și transportul armelor și se stipula că livrările se puteau efectua doar cu nave străine. Noua lege mai interzicea navelor comerciale americane să pătrundă în „zone periculoase" care cuprindeau principalele rute maritime spre Europa.[12]

Ofensiva germană din aprilie 1940 a spulberat falsa încredere că setea de expansiune a lui Hitler se potolise. Pe 9 aprilie, Blitzkriegul german a dus la cucerirea Danemarcei, iar apoi armatele germane au năvălit în Norvegia. O lună mai târziu, armatele lui Hitler au ocupat Olanda, Luxembourgul și Belgia. Pe 13 mai, tancurile germane au trecut Linia Maginot, apoi au traversat râul Meuse și au pătruns pe teritoriul francez.

Armata franceză, cândva puternică, s-a prăbușit după șase săptămâni de lupte. Pe 15 iunie, premierul francez l-a apelat pe Winston Churchill, care fusese ales prim-ministru al Marii Britanii cu doar zece zile înainte. „Am fost înfrânți", a spus el. „Bătălia pentru Franța s-a încheiat", a spus Churchill în fața membrilor Parlamentului. „Cred că bătălia pentru Marea Britanie este pe punctul de a începe."

Churchill avea dreptate. Începând cu vara anului 1940, Hitler și-a asmuțit forțele aeriene (Luftwaffe) asupra britanicilor, sperând să distrugă instalațiile de apărare de pe coastă, pregătind astfel invazia peste Canalul Mânecii. Forțele aeriene britanice (RAF) au ripostat, reușind să îi țină la distanță pe germani. Frustrat, Hitler a ordonat distrugerea bazelor RAF și bombardarea strategică a Londrei. Din septembrie până în noiembrie, aproximativ 250 de bombardiere germane au aruncat în fiecare noapte încărcăturile lor ucigătoare asupra Londrei. Deși a suferit foarte mult, poporul britanic a refuzat să cedeze.

În cursul verii, izolaționismul american a început să se diminueze. Prăbușirea Franței schimbase calculele militare la Washington. Imaginile privind brutalitatea lui Hitler, combinate cu avertismentele lui Roosevelt privind pericolele izolaționismului, au început să schimbe opinia publică de acasă.

În mai, doar 35% dintre americani se pronunțau în favoarea ideii de a-i ajuta pe Aliați. În august, cifra ajunsese la 60%.

Profitând de schimbarea atitudinii generale, Roosevelt a impus prin intermediul Congresului o prelungire a Legii serviciului militar selectiv și o creștere spectaculoasă a cheltuielilor militare. Suma totală alocată armatei și marinei a ajuns la 17 miliarde de dolari, de nouă ori mai mare decât în 1939. Spre sfârșitul anului 1940, marina avea 210 nave în construcție, inclusiv 12 portavioane. Congresul a sprijinit și propunerea președintelui de a se construi 50 000 de avioane.[13]

Roosevelt era convins că supraviețuirea Americii era legată în mod direct de soarta Marii Britanii. „Dacă Marea Britanie se prăbușește", a spus el, „toți cei din Americi vom trăi sub amenințarea armelor". El a înțeles că dacă Marea Britanie ceda, Hitler avea să-și reverse furia împotriva Statelor Unite. În următoarele luni, Roosevelt și-a anunțat public sprijinul în favoarea unor măsuri controversate care au adus națiunea tot mai aproape de război. A susținut un plan în baza căruia să ofere distrugătoare ale Marinei SUA în schimbul accesului la baze militare britanice din emisfera vestică. FDR a înțeles cât de important era ca America să trimită din resursele ei limitate în Marea Britanie pentru a o ajuta, mai ales în momentul în care cei mai mulți nu credeau că aceasta nu mai putea supraviețui multă vreme, cu sau fără ajutor american.[14]

Dându-și seama că cei mai mulți membri ai administrației nu erau de acord cu internaționalismul lui înfocat, Roosevelt a decis să își modifice cabinetul din dorința de a recruta persoane care gândeau la fel ca el, care îi împărtășeau părerile privind criza europeană și care, în mod ideal, puteau să aducă sprijin bipartizan în favoarea politicilor lui. A căutat printre membrii aripii progresiste a Partidului Republican și a găsit doi discipoli vârstnici ai vărului său, Theodore Roosevelt, care aveau o viziune de forță privind politica externă a SUA. În vara anului 1940, Roosevelt l-a numit ministru de Război pe Henry

L. Stimson, în vârstă de 72 de ani. Acestuia i s-a alăturat editorul Frank Knox, în vârstă de 67 de ani, aparținând cercurilor influente ale republicanilor, care a devenit noul secretar al Marinei.

Stimson a fost probabil cel mai influent membru al sistemului republican în ceea ce privea politica externă. Aceasta a fost cea de-a doua numire a sa ca ministru de Război – mai deținuse această funcție în timpul președinției lui William Howard Taft. După ce Statele Unite intraseră în Primul Război Mondial, Stimson, care se apropia de 50 de ani, a intrat în armată cu gradul de colonel. A fost atât de mândru de serviciile aduse țării sale, încât după aceea a preferat ca lumea să i se adreseze cu titlul „Colonelul" La întoarcerea din război, a făcut parte din administrația Coolidge, după care Herbert Hoover l-a numit secretar de stat în 1929.

Un internaționalist declarat, Stimson considera că lumea ar fi un loc mai bun dacă Statele Unite și-ar asuma răspunderea ca superputere globală. Interesele de afaceri ale SUA trebuiau să se extindă în întreaga lume, politica guvernului trebuia să fie modelată astfel încât să promoveze aceste interese, iar puterea care avea să dea contur politicii externe trebuia acordată președinției.[15]

Roosevelt a mai numit în cabinetul său un alt lider republican hotărât, Frank Knox, care luptase alături de Theodore Roosevelt în forța numită Rough Riders în timpul Războiului Hispano-American. Unul dintre cele mai prețuite lucruri ale sale era un sombrero găurit de un glonț, pe care susținea că îl purtase când participase la atacul împotriva dealului San Juan. La fel ca Stimson, s-a înrolat ca voluntar în Primul Război Mondial și, la vârsta de 43 de ani, a intrat în armată cu gradul de colonel. În anii '30, a fost un critic dur al programelor New Deal propuse de FDR, respingându-le ca fiind „străine și neamericane". Atitudinea de puternic opozant i-a adus un loc în tabăra republicană drept candidat la funcția de vicepreședinte în 1936. Deși criticase reformele interne

propuse de Roosevelt, împărtășea părerile îndrăznețe ale lui Theodore Roosevelt privind rolul Americii în lume și a susținut politica lui de sprijinire a Aliaților.[16]

Roosevelt putea fi sigur că Knox și Stimson vor sprijini eforturile lui de ajutorare a Marii Britanii; pe de altă parte, ca republicani de frunte, aceștia îi ofereau protecție politică. În timp ce îndemna America să ofere ajutoare pentru Marea Britanie, Roosevelt și-a dat seama că trebuia să își asigure sprijinul partidului rival și să obțină cât mai multe voturi în Congres.

Ca situația să fie și mai complicată, 1940 a fost an electoral, iar Roosevelt s-a confruntat cu dificila decizie de a solicita un al treilea mandat, lucru fără precedent până atunci. Dacă ar fi fost un an obișnuit, Roosevelt s-ar fi retras din politică la sfârșitul celui de-al doilea mandat. În schimb, s-a hotărât să candideze pentru cel de-al treilea. El considera că situația globală era deosebit de grea și că era foarte important ca Hitler să fie înfrânt, de aceea nu a dorit să stea deoparte.

În cursul campaniei s-a vădit că problemele păcii și războiului aveau să decidă rezultatul alegerilor. Îngrijorarea crescândă privind deteriorarea situației din Europa a silit Partidul Republican să renunțe la poziția izolaționistă și să îl nominalizeze pe Wendell Willkie, avocat de pe Wall Street și director pe probleme de utilități, în vârstă de 48 de ani. Inițial, Willkie și-a exprimat sprijinul față de politicile de apărare ale lui Roosevelt, concentrându-și atacurile asupra minusurilor evidente ale programelor New Deal. Însă în august, întrucât stătea prost în sondaje, Willkie și-a schimbat total discursul. La trei zile după ce sprijinise în mod public propunerea lui Roosevelt de a oferi distrugătoare în schimbul bazelor navale, Willkie a condamnat acea idee ca fiind „cea mai arbitrară și dictatorială măsură luată vreodată de un președinte în istoria Statelor Unite" În următoarele luni, el și-a înăsprit atacurile. La începutul lunii octombrie, acuzându-l pe președinte că ducea țara spre război, Willkie a avertizat că realegerea

lui Roosevelt va însemna „cruci de lemn pentru fii, frați și iubiți". Republicanii au promis că nu vor trimite „nici un băiat american în haosul unui nou război"

Spre mijlocul lunii octombrie, sondajele arătau că Willkie câștiga teren în statele-cheie cu un mare număr de voturi, inclusiv Illinois, Indiana și Michigan. Președintele a hotărât să stingă focul cu ajutorul înșelăciunii. La sfârșitul lunii octombrie, în cursul a ceea ce avea să devină cea mai citată declarație din cadrul campaniei, la o adunare publică, Roosevelt a afirmat: „Am mai spus asta, dar o voi repeta din nou și din nou și din nou: băieții voștri nu vor fi trimiși să lupte într-un război străin" În trecut, întotdeauna își nuanțase afirmația adăugând: „decât în cazul unui atac" Acum socotea că acea adăugire nu era necesară. „Se înțelege de la sine. Dacă suntem atacați, nu mai este vorba de un război străin."[17]

Indiferent cât de nesinceră a fost afirmația, asigurările date de Roosevelt au dat roade. A dejucat ultimul atac declanșat de Willkie și a câștigat alegerile fără probleme.

Președintele a interpretat alegerea sa drept o susținere a politicilor sale probritanice, de aceea a reacționat solicitând și mai mult sprijin. Churchill l-a prevenit în particular pe Roosevelt că războiul golea trezoreria britanică și că „se apropie momentul în care nu vom mai putea plăti numerar pentru transport și pentru alte provizii". La câteva zile după Crăciun, Roosevelt a răspuns dezvăluind o propunere pentru un contract de tip „împrumut–închiriere" care permitea Statelor Unite să pună la dispoziția Marii Britanii material de război valoros. După război, Marea Britanie avea să plătească Statelor Unite în natură. Roosevelt a comparat această propunere cu un furtun de stropit pe care cineva îl împrumută unui vecin a cărui casă a luat foc. Îndemnând Statele Unite să fie „marele arsenal al democrației", Roosevelt a susținut că ajutorarea britanicilor reprezenta cea mai bună modalitate de a ține America departe de război.

Izolaționiștii din Congres s-au zbătut să respingă ideea contractului de tip „împrumut–închiriere". „Împrumutarea de echipamente militare seamănă foarte mult cu împrumutarea gumei de mestecat", a declarat senatorul Robert Taft. Izolaționiștii au înființat Comitetul America First („Mai întâi America") pentru a organiza opoziția față de acțiunile lui Roosevelt. Conduși de un grup divers, din care făceau parte Taft, aviatorul-erou Charles Lindbergh și socialistul Norman Thomas, membrii comitetului au respins ideea că Hitler reprezenta o amenințare la adresa securității Americii.

Cu toate acestea, însuflețirea stârnită de război influența atitudinea americanilor privind rolul națiunii în lupta pentru Europa. Sondajele de opinie arătau că peste 60% dintre americani sprijineau public ideea contractului de tip împrumut–închiriere. Internaționaliștii au organizat Comitetul pentru Apărarea Americii prin Ajutorarea Aliaților. Condus de William Allen White, redactor la un ziar din Kansas, grupul a cerut să se ofere un ajutor nelimitat Marii Britanii. „De fiecare dată când Hitler bombarda Londra, noi mai primeam câteva voturi", a declarat un susținător din Congres al planului. Propunerea a fost aprobată curând de Camera Reprezentanților și de Senat. Ambele camere au aprobat de asemenea și legislația prin care Roosevelt solicita opt miliarde de dolari drept fonduri suplimentare pentru reînarmarea națiunii, aprobând în același timp recrutarea pe durata de un an – prima de acest fel pe timp de pace din istoria Americii.

Era evident că Roosevelt conducea națiunea către un război împotriva Germaniei. A permis marinei americane să ofere sprijin navelor britanice, știind că această politică va provoca o serie de confruntări mortale cu submarinele germane care patrulau în Atlantic. Politica reprezenta o escaladare a ceea ce devenise deja un război naval nedeclarat în Atlanticul de Nord. Cu trei luni mai devreme, în septembrie 1941, un submarin german atacase nava USS *Greer*, un distrugător american care urmărise submarinul ore în șir. Președintele

a folosit incidentul respectiv pentru a-i denunța pe germani drept „șerpi cu clopoței ai Atlanticului" În luna următoare, un submarin german a torpilat distrugătorul *Kearny*, ucigând 11 oameni. „America a fost atacată", a declarat Roosevelt. „USS *Kearny* nu este doar o navă a Marinei SUA. Ea aparține oricărui bărbat, oricărei femei și oricărui copil al acestei națiuni." Pe 30 octombrie, un atac împotriva navei *Reuben James* s-a încheiat cu moartea a 96 de oameni. Drept răspuns, Roosevelt a ordonat tuturor navelor de escortă să „distrugă imediat" orice submarin german întâlnit în apele Atlanticului la vest de Islanda.

Furia opiniei publice față de scufundarea navelor americane i-a asigurat lui Roosevelt sprijinul de care avea nevoie pentru a abroga legislația referitoare la neutralitate. Pe 13 noiembrie 1941, cu o majoritate fragilă, Congresul a votat legea care permitea navelor comerciale americane să navigheze prin zone de război până în porturi britanice și rusești. Ultima restricție care rămăsese valabilă în privința acțiunilor americane fusese îndepărtată. După cum afirma un editorial din *New York Times*, „Bătălia Atlanticului a început".

Stând în intimitatea pe care i-o oferea cabinetul său în acea zi de duminică, 7 decembrie, FDR se simțea satisfăcut de faptul că adusese opinia publică mai aproape de părerea sa internaționalistă privind războiul din Europa. Cei mai mulți americani doreau ca țara lor să evite implicarea în acel conflict, însă acum ei își dăduseră seama că America avea interese legate de deznodământul acestuia. În timp ce Roosevelt împingea națiunea spre intrarea în războiul din Europa, primele bombe erau pregătite să lovească în Pacific.

Capitolul 2

„Nu permiteţi ca tratativele să eşueze"

Duminică dimineață, pe 7 decembrie, pe FDR îl preocupau evenimentele din Pacific, nu acelea din Europa. Tensiunile dintre Washington și Tokyo escaladaseră în anii '30, când Japonia profitase de situația din Europa pentru a-și extinde influența în Asia. Preocupate de propria supraviețuire, puterile coloniale europene nu puteau aloca prea multe resurse pentru a-și proteja posesiunile din Asia.

În anii '30, Japonia devenise cea mai mare putere militară din Asia. Lăudându-se că deținea a treia flotă ca mărime din lume, liderii japonezi erau hotărâți să înființeze „Marea Sferă de Co-Prosperitate Est-Asiatică" prin preluarea controlului asupra unor mari zone din Siberia, Manciuria și din estul Chinei. Acționând în baza ambițiilor sale, Japonia a cucerit Manciuria în 1931, instalând un guvern-marionetă și trimițând coloniști pentru a se stabili pe acele pământuri. În 1937, Japonia a intensificat invazia, bombardând orașe chinezești și ucigând mii de civili. La Nanjing, de exemplu, trupele japoneze au ucis 100 000 de chinezi. În decembrie, în toiul unui atac pe scară largă împotriva Chinei, avioanele japoneze au scufundat canoniera americană *Panay*, ucigând doi marinari americani și rănind alți 30. Deși se gândise să reacționeze prin aplicarea unor sancțiuni economice, Roosevelt nu a luat nici o măsură, odată ce japonezii și-au cerut scuze.

În anii '30, Statele Unite au criticat agresiunea japonezilor în Orientul Îndepărtat și au refuzat să recunoască pretențiile

teritoriale ale acestora față de China. Însă Roosevelt s-a înfrânat întotdeauna înainte de a declanșa vreo acțiune. Henry Stimson stabilise cursul politicii americane în acea regiune când fusese secretar de stat în cadrul administrației Hoover. Așa-numita Doctrină Stimson susținea că Statele Unite nu vor recunoaște nici o înțelegere impusă Chinei cu forța. Chiar înainte de a depune jurământul ca președinte în martie 1933, Roosevelt subscrisese la principiile esențiale ale doctrinei. Ca mulți americani, Roosevelt se agăța de o imagine romantică a chinezilor – una consolidată de legăturile comerciale ale strămoșilor lui cu China. „Am manifestat întotdeauna cea mai profundă simpatie față de chinezi", și-a amintit consilierul Raymond Moley că a afirmat Roosevelt cândva. „Cum să nu aprob poziția lui Stimson privind Japonia?"[1]

Indiferent care i-ar fi fost sentimentele, realitatea era că Statele Unite nu aveau puterea de a concura Japonia, care devenise forța predominantă în Asia de Est. Puterea economică era singura armă eficientă din arsenalul american. Japonia depindea de Statele Unite în ceea ce privea numeroase materiale strategice, îndeosebi produse petroliere – 80% dintre aceste produse folosite de Japonia proveneau din Statele Unite. Însă, preocupat prea mult de situația din Europa, Roosevelt nu a folosit acel avantaj și a respins ideea că Japonia reprezenta o amenințare reală la adresa intereselor americane.

Situația s-a schimbat în 1940 când, încurajat de cuceririle lui Hitler, noul guvern japonez condus de premierul Fumimaro Konoye a decis că putea rezolva problema dependenței de importuri ocupând câmpurile petrolifere din Indiile de Est Olandeze, fabricile de cauciuc britanice din Malaysia și minele de staniu din Indochina, controlată de francezi. Noul guvern militar de la Tokyo a exercitat presiuni asupra Londrei să închidă rutele de aprovizionare prin Hong Kong și Birmania și să desființeze garnizoana britanică de la Shanghai. De asemenea, a insistat ca Franța să închidă frontiera Indochinei. Brusc,

ceea ce fusese o problemă în mare măsură regională căpătase potențialul exploziv al unui conflict global.

Ca reacție la amenințarea japoneză crescândă, Roosevelt a hotărât să reamplaseze Flota Americană din Pacific din California la Pearl Harbor, pe insula hawaiiană Oahu. Britanicii insistaseră pe lângă FDR să îi descurajeze pe japonezi, iar consilierii săi militari au sperat că plasarea flotei în Hawaii va transmite un mesaj puternic către japonezi pentru a-și mai tempera comportamentul agresiv. În realitate, flota nu a fost niciodată suficient de puternică pentru a desfășura operațiuni ofensive, iar prezența ei acolo a fost în mare măsură simbolică.[2]

Chestiunea mai presantă era dacă se impuneau sancțiuni economice împotriva Japoniei, în special un embargo asupra livrărilor de produse petroliere. Conservatorii, între care Stimson, secretarul Trezoreriei, Morgenthau și ministrul de Interne Harold Ickes, susțineau un embargo total asupra livrărilor de asemenea produse. Însă Roosevelt era prins într-o poziție delicată: voia să folosească avantajul economic pentru a tempera agresiunea Japoniei, dar nu ținea să declanșeze o confruntare care să atragă atenția și resursele departe de teatrul de luptă european. „Pentru controlul Atlanticului", i-a spus Roosevelt lui Harold Ickes la începutul lunii iulie, „este extrem de important să păstrăm pacea în Pacific. Nu avem suficiente nave – iar orice eveniment minor din Pacific înseamnă mai puține nave în Atlantic" El era conștient că Germania era o amenințare mai mare decât Japonia la adresa intereselor americane. FDR l-a avertizat pe un consilier că o confruntare armată cu Japonia ar însemna „războiul nepotrivit în oceanul nepotrivit și la momentul nepotrivit".[3]

Roosevelt a considerat că trebuia să acționeze într-un fel sau altul, astfel că pe 26 iulie 1940, a fost de acord privind un embargo limitat asupra exporturilor de benzină cu cifră octanică mare, folosită în aviație și de fier și oțel de calitate superioară. Atât Stimson, cât și Ickes au socotit că embargoul limitat nu mergea suficient de departe. Ei doreau interzicerea

exportului tuturor tipurilor de benzină, dar Roosevelt a preferat o abordare treptată, spunând că voia „să pună lațul în jurul gâtului japonezilor și să îl strângă ușor din când în când".[4]

Cele două națiuni erau prinse într-un ciclu care escalada. Japonia a reacționat la embargoul limitat prin ocuparea părții de nord a Indochinei. În septembrie, Roosevelt a plusat, semnând un ordin prin care se interzicea exportul oricăror produse din fier și oțel. Pe de altă parte, pe 27 septembrie, a anunțat acordarea unui împrumut de 100 de milioane de dolari către China. Două zile mai târziu, Japonia a ripostat semnând un tratat cu Germania și Italia, așa-numitul Pact Tripartit prin care cele trei națiuni se obligau să vină una în ajutorul celeilalte în eventualitatea unui atac declanșat de „o putere care încă nu participă la război" Japonia a propus tratatul pentru a împiedica Statele Unite fie să ajute Marea Britanie în bătălia sa împotriva Germaniei, fie să se opună planurilor japoneze de a domina Asia. Japonia spera că amenințarea cu războiul pe două fronturi va descuraja Statele Unite în încercarea de a face pași spre o confruntare.[5]

Însă în ciuda atitudinii tot mai agresive a Japoniei în iarna și primăvara anilor 1940 și 1941, Roosevelt a lăsat problemele din Pacific pe plan secund. Deși îi plăcea să se creadă propriul său secretar de stat, el a permis echipei de politică externă să se ocupe de problema Japoniei. Însă consilierii lui civili și militari erau divizați. Partizanii liniei dure din cadrul administrației au continuat să exercite presiuni pentru impunerea unui embargo asupra tuturor livrărilor de produse petroliere, nu doar asupra combustibilului cu cifră octanică mare folosit în aviație. Unii lideri militari au recomandat precauție, avertizând că sistarea livrărilor de produse petroliere va sili Japonia să le caute în altă parte, amenințând probabil Indiile de Est Olandeze, Birmania și chiar Filipinele. Lucru mai îngrijorător, liderii militari și-au dat seama că Statele Unite nu erau pregătite să ducă un război în Asia și se temeau că o confruntare ar reduce drastic armamentul necesar pentru teatrul de război european.[6]

Roosevelt voia să câștige timp. La începutul anului 1941, Japonia și-a înlocuit ambasadorul în Statele Unite cu amiralul Kichisaburo Nomura, un susținător al relațiilor bune cu America. Roosevelt a văzut cu ochi buni acea numire, l-a primit cu cordialitate pe Nomura și a făcut un apel personal pentru pace. „În Pacific este loc suficient pentru toată lumea", a afirmat el. „Țării noastre și Japoniei nu le-ar face nici un bine, ci numai rău dacă ar intra în război."[7]

Roosevelt a sugerat ca Nomura să discute cu secretarul de stat Cordell Hull pentru a găsi modalități de îmbunătățire a relațiilor bilaterale. Hull, fost senator de Tennessee și o persoană foarte manierată, fusese secretar de stat al lui FDR din 1933. Înalt și slab, cu o coamă de păr alb, Hull avea 71 de ani, dar arăta mult mai vârstnic. Slăbit de tuberculoza de care suferea, starea lui de sănătate era din ce în ce mai precară. Președintele ignora deseori părerea lui Hull când trebuia să ia decizii importante, bazându-se mai curând pe înlocuitori de încredere pentru a-și promova politica externă. Hull s-a plâns odată colegilor săi în legătură cu „bărbatul de vizavi care nu-mi spune niciodată nimic" FDR îl folosea pe Hull să îi promoveze politica externă în Congres, nu să ia hotărâri în acest domeniu. Deși îl lăuda pe Hull în public, în particular îl respingea ca fiind „sumbru, prefăcut și lipsit de imaginație" Defectul de pronunție al lui Hull – acesta avea dificultăți în articularea consoanelor *cr* – reprezenta o sursă de amuzament pentru președinte. „În cazul în care Cordell va spune din nou: «Cwristoase», o să încep să urlu", i-a șoptit FDR lui Frances Perkins. „Nu suport să aud blasfemia asta bâlbâită."[8]

Deși s-au întâlnit de 50 de ori în următoarele nouă luni, Hull și Nomura nu au făcut nici un progres. Hull, care se arăta lipsit de răbdare sau de respect față de Japonia și de trimisul ei, era convins că negocierile nu vor încetini cursul spre război. Ulterior, el a declarat în fața Comisiei Mixte a Congresului care investiga atacul de la Pearl Harbor că Japonia „era recunoscută pentru duplicitatea sa în relațiile internaționale" O dată chiar

s-a referit la trimișii Tokyo-ului spunând că erau „enervanți" Japonia pornise o „misiune de cucerire a întregului Pacific", a declarat el. Cum Japonia avea legături strânse cu Germania, Hull îi socotea pe liderii japonezi neserioși și necinstiți. Dovedindu-și reputația binemeritată de încăpățânat și inflexibil, el a insistat ca Japonia să își retragă toate trupele din China și din Indochina, să renunțe la legăturile cu puterile Axei, Germania și Italia, și să-și abandoneze strategia de folosire a forței pentru a-și crea o sferă de influență în Pacific.[9]

Deși începuse negocieri cu Statele Unite, Japonia și-a continuat agresiunea, trimițând 125 000 de soldați în sudul Indochinei. FDR a sperat să evite o confruntare directă cu Tokyo, dar nu a dorit ca beligeranța japoneză să rămână nepedepsită, de aceea a hotărât să strângă încă puțin „lațul" Pe 26 iulie 1941, Roosevelt a semnat un ordin prin care le cerea japonezilor să facă cerere de licență de export înaintea fiecărei livrări de produse petroliere. Totuși, FDR a afirmat în mod clar că livrările vor continua; ținea doar să transmită Japoniei un semnal hotărât că se afla în pericolul de a pierde acele resurse vitale dacă își continua acțiunile agresive. A încercat să strângă lațul, dar nu atât de mult cât să nu mai aibă vreo soluție. Când a fost întrebat de Departamentul Trezoreriei în legătură cu modul de tratare a cererilor japoneze de produse petroliere, FDR a spus că el era „înclinat să acorde licențele de livrare pe măsură ce se prezentau cererile".[10]

În acest caz, totuși, deruta birocratică a dat naștere unei politici greșit direcționate. După ce a emis ordinul, FDR a plecat din oraș pentru o întâlnire secretă cu prim-ministrul britanic Winston Churchill în apropierea coastei Newfoundlandului. Cât a lipsit, o subcomisie prezidată de Dean Acheson, adjunctul secretarului de stat, a avut autoritatea finală de a acorda sau respinge licențele de export. În absența lui Roosevelt, Acheson a luat hotărârea în mod unilateral, contrazicând ordinele președintelui, de a îngheța toate exporturile, inclusiv de produse petroliere. Cu aroganța sa obișnuită,

Acheson a afirmat că acțiunea lui nu va declanșa un război în Pacific, pentru că „nici un japonez rațional nu ar putea crede că un atac împotriva noastră nu s-ar încheia decât printr-un dezastru pentru țara lui".[11]

FDR a aflat de înghețarea exporturilor abia pe 17 august, când s-a întors la Washington. A preferat să lase hotărârea neschimbată, chiar dacă ea contravenea ordinului său inițial. Probabil era îngrijorat că anularea acelei hotărâri ar fi fost percepută ca un gest conciliant. Până în toamna anului 1941, atitudinea americanilor față de Japonia se înăsprise. Un sondaj de opinie desfășurat în cursul lunii septembrie a arătat că 67% dintre americani doreau să riște un război împotriva Japoniei. Acum, când Japonia și Germania erau aliate, atitudinea conciliantă față de Japonia ar fi fost percepută drept slăbiciune față de Germania? În același timp, chinezii exercitau presiuni asupra lui FDR pentru a-și menține linia dură.[12]

Embargoul i-a șocat pe japonezi și le-a reamintit de vulnerabilitatea lor economică. Acțiunea a sporit puterea adepților liniei dure care au cerut acțiuni hotărâte. Un lider japonez a remarcat că națiunea era „ca un pește într-un iaz din care apa se scurgea treptat" Deocamdată, Japonia beneficia de superioritate în Pacific, dar cât timp avea să dureze acest lucru, având în vedere construcția masivă de nave aprobată de Congres cu un an înainte? Împăratul i-a pus la dispoziție prim-ministrului Konoye o lună pentru a negocia încheierea embargoului. Konoye, care voia cu disperare să evite războiul, a solicitat o întâlnire privată cu FDR. Solicitarea lui a fost respinsă. Hull a susținut ulterior că Roosevelt a refuzat solicitarea, dar este mai probabil că președintele era absorbit de evenimentele din Europa.[13]

FDR a fost distras în acea perioadă critică și de o pierdere personală. Pe 7 septembrie, mama lui a murit după o scurtă suferință. Eleanor îl sunase pe Franklin de la Hyde Park pe 5 septembrie și îl anunțase că Sara era foarte bolnavă și că trebuia să vină imediat. În ciuda problemelor presante de la

Washington, el a luat un tren de noapte și a sosit la Hyde Park în dimineața următoare. Și-a petrecut toată ziua la căpătâiul mamei lui, a cărei stare a părut să se îmbunătățească, dar în acea seară ea a intrat în comă. Franklin a stat alături de ea toată noaptea și în dimineața următoare când, în jurul amiezii, Sara a încetat din viață, cu două săptămâni înainte de a împlini 87 de ani.[14]

Îndurerat, FDR a rămas izolat zile în șir la Hyde Park. *New York Times* anunța că „s-a izolat de lume mai mult decât a făcut-o vreodată de când și-a ocupat funcția actuală". Cu toate acestea, câteva zile mai târziu, în timp ce făcea ordine prin lucrurile mamei sale împreună cu secretara lui, Grace Tully, a descoperit o cutie pe care mama sa o păstrase cu grijă, în care se găseau o buclă din părul lui, jucării și alte lucruri din copilăria lui. Când lacrimile au început să-i curgă pe obraji, el a rugat-o pe Tully să îl lase singur. A fost singura dată când cineva l-a văzut pe FDR plângând.[15]

Când s-a întors la Washington, Roosevelt spera să transmită Japoniei un semnal prin care să dea de înțeles că încă era deschis negocierilor. Voia să evite izbucnirea unui război cu Japonia câtă vreme situația din Europa rămânea precară. Trebuia să știe însă care erau motivele Japoniei. Erau japonezii hotărâți să își continue seria de cuceriri ori era posibil ca măcar să li se încetinească înaintarea și să se obțină un armistițiu temporar? Roosevelt avea nevoie de timp pentru a spori forțele din Filipine, care fusese protectorat american încă de pe vremea Războiului Hispano-American. Potrivit serviciilor de informații europene și asiatice, Germania exercita presiuni asupra Japoniei să își îndeplinească obligațiile asumate în baza Pactului Tripartit și să îi silească pe americani și pe britanici să transfere resurse valoroase în teatrul de operațiuni din Pacific.[16]

Nereușind să ajungă la o înțelegere privind ridicarea embargoului, Konoye a demisionat pe 16 octombrie, fiind înlocuit de generalul Hideki Tojo, ministrul de Război, care

era un adept al liniei dure. „Mă îngrijorează puțin situația din Japonia", îi scria Roosevelt regelui George al VI-lea în ziua în care Konoye a demisionat. „Cred că împăratul vrea pace, dar jingoiștii încearcă să îi forțeze mâna." Avea motive întemeiate să fie îngrijorat. Tojo a declarat în fața consiliului privat japonez că „o politică de așteptare și perseverență era sinonimă cu autoanihilarea". Liderii japonezi au fost de acord ca negocierile cu Statele Unite să continue până pe 25 noiembrie. Dacă nu se ajungea la o înțelegere, era posibil ca Japonia să recurgă la calea războiului.

La începutul lunii noiembrie, guvernul japonez a anunțat că va trimite la Washington un ambasador special al păcii, Saburo Kurusu. În cursul ședinței săptămânale a cabinetului, Hull a avertizat că „relațiile au devenit extrem de critice și că ar trebui să ne pregătim pentru un atac pe care Japonia l-ar putea declanșa în orice clipă" Cabinetul a fost unanim în părerea sa că poporul american va sprijini războiul dacă Japonia ataca posesiunile britanice sau olandeze din Asia. FDR părea mai puțin convins. El înțelesese că războiul cu Japonia era probabil, dar spera că negocierile de pace dintre cele două națiuni puteau măcar întârzia izbucnirea ostilităților până în momentul în care Statele Unite ar fi fost într-o situație mai favorabilă din punct de vedere militar, pentru a putea duce războiul pe două fronturi. Deși Hull a afirmat că existau puține speranțe de a se ajunge la o soluționare pașnică, Roosevelt i-a dat ordin să continue tratativele ca mijloc de a împiedica izbucnirea conflictului. „Nu permite ca discuțiile să se deterioreze", i-a spus el secretarului său de stat. „Să nu mai dovedim atât de multă rea voință. Să nu facem nimic pentru a precipita criza."

Oficial, convorbirile de pace au început pe 10 noiembrie și au continuat vreme de 11 zile. Existau slabe speranțe de a se realiza vreun progres al tratativelor. Hull s-a dovedit rigid și a încercat să îi domine pe trimișii japonezi. Îl interesau mai puțin amănuntele discuției, folosind în schimb orice prilej pentru a ține prelegeri omologilor lui privind importanța

principiilor morale. Faptul că Hull avea probleme de pronunție nu a ușurat deloc comunicarea, iar Nomura, care a insistat ca discuțiile să se poarte în engleză, fără ajutorul unui interpret, era parțial surd.[17]

Roosevelt fusese distras încă o dată într-un moment critic al desfășurării convorbirilor. Pe 15 noiembrie, John L. Lewis, înfocatul șef al Sindicatului Lucrătorilor Minieri a dat semnalul de începere a unei greve care a paralizat întreaga industrie a oțelului și care amenința planurile de înarmare ale lui FDR. Deși era, în general, înțelegător cu sindicatele, FDR a adoptat o linie dură, amenințând să trimită trupele dacă minerii nu reveneau la lucru. Pe 22 noiembrie, Lewis a cedat, a convenit asupra unui arbitraj obligatoriu* și a pus capăt grevei. Însă această situație l-a făcut pe președinte să-și consume energia și i-a distras atenția într-un moment în care nu își putea permite defel acest lucru.

Cu două zile mai înainte, pe 20 noiembrie – Ziua Recunoștinței –, reprezentanții japonezi au făcut un „ultim efort" de a evita războiul. Propunerea prevedea o perioadă de șase luni de calmare a situației care avea să readucă relațiile la nivelul la care se aflaseră înainte de embargo. În schimbul încetării embargoului petrolier, Japonia va conveni să nu se extindă în continuare. Însă japonezii au refuzat să pună capăt ocupației Chinei, aspect care constituise un obstacol-cheie în cadrul tratativelor. După părerea lui Hull, era de „neconceput" să se accepte propunerea japonezilor. „Asta ar fi transformat Statele Unite într-un aliat al Japoniei și al programului acesteia de cucerire, agresiune și de colaborare cu Hitler. Ar fi însemnat să cedeze în fața pretențiilor japoneze ca Statele Unite să își abandoneze principiile și politicile. Ar fi fost totuna cu o capitulare jalnică a poziției noastre în condiții de intimidare", a declarat el Comisiei Mixte a Congresului.[18]

* În cazul în care o grevă afectează grav interesul public, se pot aplica prevederile unor legi care cer ca părțile să se supună arbitrajului. (n.tr.)

Roosevelt a continuat să caute o soluție de compromis. I-a venit ideea unui modus vivendi în care cele două națiuni își vor lua angajamentul că politicile lor aveau în vedere pacea. Statele Unite aveau să facă o concesie majoră. În loc să considere retragerea japonezilor din China o condiție prealabilă a oricărui acord, vor preciza, pur și simplu, că acel conflict între Japonia și China să fie „bazat pe principiile păcii, legii, ordinii și justiției". Acordul trebuia să rămână în vigoare timp de trei luni. În cel mai rău caz, el avea să amâne ceea ce toată lumea considera că era inevitabil.[19]

Roosevelt a notat în grabă principalele puncte ale soluției de compromis și i-a dat hârtia lui Hull. Însă reacția lui conciliantă nu a mai ajuns la japonezi. A întâmpinat o opoziție prea puternică din partea adepților liniei dure din cabinet și din partea aliaților Americii.[20]

Pe 26 noiembrie, Hull a trimis răspunsul oficial către japonezi, păstrând linia dură pe care o promova. I-a informat pe trimișii japonezi că embargoul privind produsele petroliere va continua și a cerut ca Japonia „să își retragă toate forțele terestre, aeriene, navale și polițienești din China și Indochina" Nota nu cuprindea nici o referire la armistițiu sau la un limbaj conciliant, sugerat inițial de Roosevelt.

Obosit, bolnav și epuizat, lui Hull i-a lipsit energia și dorința de a se angaja în discuții delicate și diplomatice cu niște reprezentanți pe care îi socotea necinstiți și inferiori din punct de vedere moral. „M-am spălat pe mâini de treaba asta", i-a spus el lui Stimson, „iar acum totul e pe mâna ta, a lui Knox, a armatei și marinei". Convins probabil că Japonia nu va îndrăzni să riște un război cu Statele Unite, Hull a fixat cu bună știință niște condiții pe care era sigur că Japonia nu le va accepta. Probabil că el, ca și Acheson, a presupus pur și simplu că Japonia va ceda.[21]

Îngrijorați de linia dură adoptată de Hull, consilierii militari ai lui FDR au intervenit și au avut grijă ca el să își dea seama pe deplin de riscurile pe care le presupunea un război

cu Japonia. Șeful Operațiunilor Navale, amiralul Harold „Betty" Stark și șeful Statului-Major al Armatei, George Marshall, aleși recent pentru a se alătura echipei lui FDR, voiau să amâne cât mai mult un război cu Japonia.

Ambii îl impresionaseră pe FDR cu priceperea, echilibrul și independența lor. Roosevelt l-a întâlnit prima oară pe viitorul său șef al Operațiunilor Navale în 1914, când Stark, locotenent de marină, fusese desemnat să îl escorteze pe viitorul președinte și pe secretarul de atunci al Marinei până la casa de vacanță a familiei din Campobello. Stark pilotase vasul cu multă îndemânare prin apele înșelătoare din apropierea casei. Au păstrat legătura în următoarele câteva decenii, iar când FDR a avut nevoie de cineva care să se ocupe de dezvoltarea marinei, i-a ignorat pe alți 50 de ofițeri mai mari în grad și l-a numit pe Stark, promovându-l de la gradul de viceamiral la cel de amiral.

George Marshall, descendent al lui John Marshall, cel de-al treilea judecător șef al Curții Supreme și un personaj legendar, i-a reținut atenția lui FDR în 1938, când, ca general de brigadă, a însoțit un grup de superiori de-ai săi la Casa Albă pentru o întâlnire cu președintele. Roosevelt i-a întrebat pe membrii grupului dacă împărtășeau entuziasmul său față de o nouă flotă de avioane mari. Toți dăduseră din cap în semn de aprobare – mai puțin Marshall. Expresia împietrită de pe fața lui a reținut probabil atenția lui Roosevelt. „George, nu ești de acord cu asta?" a întrebat Roosevelt. „Nu, domnule președinte, nu sunt deloc de acord", a răspuns Marshall. Lui Roosevelt, sinceritatea lui Marshall i s-a părut a fi o adiere de aer proaspăt. În anul următor, l-a promovat pe Marshall în funcția de șef de stat-major al Armatei SUA, cu toate că gradul pe care îl avea îl situa pe poziția a 34-a pentru ocuparea acelei funcții.[22]

Marshall și Stark aveau păreri similare despre lume: ambii credeau că Germania reprezenta amenințarea principală la adresa intereselor americane și sperau să direcționeze prețioasele resurse militare spre teatrul european de operațiuni. Protejarea Marii Britanii și înfrângerea Germaniei naziste

erau prioritățile lor principale. Deși conștienți de pericolele pe care le prezenta atitudinea agresivă a Japoniei în Pacific, ei au recunoscut că națiunea încă nu avea forța de a purta două războaie. Aveau mare nevoie de timp pentru a instrui noii recruți, pentru a construi nave, avioane și tancuri și pentru a spori capacitatea de ripostă americană în Filipine.

Cu toate că și-au dat seama că Japonia va ataca probabil avanposturile britanice din Pacific, ei au subliniat că Statele Unite nu erau pregătite să lupte pe două fronturi. Marshall și Stark i-au trimis lui FDR un memorandum prin care îl avertizau că „flota Statelor Unite este inferioară celei japoneze și ea nu poate participa la o ofensivă strategică nelimitată în Pacificul de Vest. Pentru a putea face acest lucru, ea ar trebui întărită prin retragerea tuturor navelor din Atlantic, mai puțin a celor care fac parte din cadrul forțelor de apărare locală" Drept urmare, ei propuneau o amânare. „În prezent, cel mai important lucru, din punctul de vedere al Statelor Unite, este să câștigăm timp", au scris ei. „Precipitarea unor acțiuni militare din partea noastră trebuie evitată atâta vreme cât acest lucru este în consonanță cu politica națională."[23]

Chiar în timp ce îl sfătuiau pe Roosevelt să evite războiul cu Japonia, Marshall și Stark și-au prevenit comandanții din Pacific în legătură cu acea posibilitate. Pe 27 noiembrie, când negocierile cu japonezii se apropiau de sfârșit, Ministerul de Război a transmis un avertisment către generalul-locotenent Walter Short, comandantul forțelor armate din Hawaii. Mesajul afirma: „Activitățile viitoare ale japonezilor sunt imprevizibile, dar este posibilă o acțiune ostilă în orice moment" Marina a transmis un avertisment chiar mai hotărât amiralului Husband Kimmel: „Acest mesaj trebuie considerat un avertisment de război" Stark a declarat ulterior că a deschis acel mesaj în mod deliberat cu afirmația „pentru a accentua gravitatea extremă a situației". Mesajul continua: „Negocierile cu Japonia... au încetat și trebuie să ne așteptăm la o intervenție agresivă a Japoniei în următoarele câteva zile."[24]

Au existat motive întemeiate de îngrijorare. Pe 2 decembrie, împăratul Japoniei a aprobat un ordin de război, stabilind data de 8 decembrie (7 decembrie în Hawaii și la Washington). Tokyo a transmis un mesaj către ambasadorul său de la Washington să ardă mașinile de codificare – un ordin de rău augur, care sugera că se pusese capăt oricărui efort diplomatic. În același timp, serviciile de informații militare ale Statelor Unite au început să primească rapoarte privind o flotă japoneză masivă, alcătuită din 35 de transportoare de trupe, opt crucișătoare și 20 de distrugătoare care se deplasau spre sud dinspre Indochina spre Thailanda. „Aceasta a fost confirmarea că încercarea de expansiune japoneză spre sud, o amenințare anunțată de multă vreme, era în plină desfășurare."[25]

Cu toate acestea, Roosevelt încă nu era pregătit să accepte războiul din Pacific, deoarece acesta îi răpea forțe colosale. Nesocotind recomandările unanime ale celor mai apropiați consilieri, FDR a transmis un mesaj împăratului pe data de 6 decembrie, într-un ultim efort de a împiedica declanșarea ostilităților. Făcuse un apel similar către împărat în 1937, după atacul împotriva navei *Panay*, și era convins că acea acțiune condusese la rezolvarea problemei. Spera că gestul său va da din nou roade. Roosevelt știa că Japonia era în stare de război de aproape un deceniu și că invitația lui la pace putea cel mult să întârzie confruntarea, dar nu o să împiedice.[26] „Mă adresez Maiestății Voastre în aceste momente cu speranța fierbinte că Maiestatea Voastră ar putea, la fel ca și mine, să se gândească în această situație critică la modalitățile de a alunga norii întunecați de pe cer." Concentrarea de trupe din Indochina, a scris el, crea „o situație critică și cu implicații profunde", care amenința relațiile pașnice cu Statele Unite. Singura modalitate de a alunga „norii întunecați", scria el, era ca Japonia să își retragă forțele din Indochina.[27]

În aceeași seară, Roosevelt avea 32 de oaspeți la cina de la Casa Albă. „Acest fiu al omului tocmai și-a trimis mesajul final către Fiul lui Dumnezeu", le-a declarat el celor de față. Apoi

a spus că în momentul în care izbucnise criza sperase să-și ia o vacanță de iarnă și să plece din Washington pentru a călători până la Key West, unde să stea la soare. Un vechi prieten din New York a remarcat că FDR „părea foarte obosit... iar după ce s-a servit felul cu carne, s-au cerut scuze în numele lui și a fost dus cu scaunul cu rotile. Avea pe chip o expresie neobișnuit de sumbră" Președintele s-a întors în cabinet, unde a răsfoit colecția filatelică. Încă spera că apelul lui, lansat în ultima clipă, îi va convinge pe japonezi să anuleze orice alte acțiuni militare.[28]

Însă mesajul lui Roosevelt nu fusese transmis împăratului. Conducerea statului japonez luase deja hotărârea de a declara război; portavioanele se apropiau cu repeziciune de Hawaii. Temându-se că invitația la pace a lui FDR va complica problemele politice interne, conducerea militară a Japoniei a reținut mesajul, refuzând să îl transmită atât împăratului, cât și ambasadorului american, Joseph Grew. Acesta i-a parvenit zece ore mai târziu, la ora 22:30. Împăratul nu a primit mesajul decât la câteva minute după ce primele avioane au apărut pe cer deasupra insulei Oahu.

Capitolul 3

„Asta înseamnă război"

La scurt timp după ce s-a retras în cabinetul său, Roosevelt l-a primit pe prietenul lui apropiat Harry Hopkins, care a rămas alături de președinte în următoarele 24 de ore. Ca mai toți conducătorii, FDR considera deseori că funcția de președinte presupunea singurătatea și că atunci când era înconjurat de oameni, aceștia voiau întotdeauna câte ceva de la el. De-a lungul timpului, FDR s-a obișnuit să îi privească suspicios pe membrii importanți ai administrației sale. Când simțea nevoia să se relaxeze, el apela la vechi prieteni și la rude care nu aveau nici o legătură cu politica. Hopkins a constituit o excepție: potrivit tuturor relatărilor, el și Roosevelt au avut o relație deosebită, care a rezistat până la moartea lui FDR.[1]

Harry Hopkins s-a născut în Iowa în 1890 și a devenit asistent social la New York după ce a absolvit Grinnell College. La declanșarea Marii Crize, Hopkins a fost numit șeful Administrației pentru Ajutor în caz de Urgență Temporară a statului New York în perioada cât Franklin D. Roosevelt era guvernator. Hopkins l-a urmat pe Roosevelt la Washington după alegerile din 1932 și în următorii ani a elaborat noi și ingenioase modalități de cheltuire a banilor națiunii. În perioada New Deal, a condus o serie de agenții înființate cu scopul de a asigura locuri de muncă și ajutoare familiilor sărace și cu probleme: Administrația Federală pentru Ajutor în caz de urgență (FERA), Administrația Lucrărilor Civile (CWA) și Administrația Lucrărilor Publice (WPA).

De-a lungul anilor, între cei doi s-a cimentat o legătură apropiată. Hopkins înțelegea stările prin care trecea Roosevelt.

Intuia când era momentul potrivit pentru a discuta treburi de stat și când șeful lui trebuia să se odihnească. Simțea instinctiv când îl putea presa pe FDR și când era cazul să se retragă. Adevăratul lui talent era să transforme ideile încă neclare ale lui Roosevelt în programe concrete. Hopkins nu a fost un mare gânditor sau un vizionar în domeniul politicii. El împărțea oamenii în două categorii: „vorbitori" și „făptuitori", el însuși fiind un „făptuitor" desăvârșit. Știa cum să manevreze birocrația și să îl ajute pe FDR să își atingă scopurile. Însă, mai presus de toate, Roosevelt știa că Hopkins îi va apăra interesele și va păstra în același timp o discreție totală. După cum a remarcat Robert Sherwood, prieten cu Roosevelt și redactor al discursurilor sale, „Hopkins își luase sarcina, pe care o transformase într-o religie, de a afla ce voia cu adevărat Roosevelt, iar apoi se îngrijea ca nici un impediment, nici măcar ezitările acestuia să nu stea în calea realizării acelei idei".[2]

Deși câștigase încrederea și prietenia președintelui, în 1935, Hopkins își făcuse adversari din rândul membrilor Congresului și intrase în contradicție cu unii membri mai conservatori ai administrației care îl presau pe Roosevelt să reducă cheltuielile. „Era considerat o figură sinistră de toți inamicii lui Franklin D. Roosevelt și de mulți dintre prietenii lui fideli", observa Sherwood. Oamenii îi purtau pică pentru puterea enormă pe care o avea și pentru accesul privilegiat la președinte. Când a fost întrebat de Wendell Willkie, candidatul republican la președinție, de ce îl ținea în preajmă pe Hopkins, Roosevelt i-a răspuns: „S-ar putea ca într-o bună zi să te afli în locul meu, ca președinte al Statelor Unite. Când se va întâmpla asta, te vei uita la ușa de acolo și vei înțelege că practic toți cei care intră pe ea vor câte ceva de la tine. Vei descoperi cât de singuratică este funcția asta și îți vei da seama că ai nevoie de cineva ca Harry Hopkins, care nu-ți cere decât să îți fie de folos".[3]

În 1937, la câteva săptămâni după moartea soției sale, după un consult medical, s-a constatat că Hopkins avea cancer

la stomac și i s-a extirpat o mare parte din intestine. Intervenția chirurgicală a îndepărtat cancerul, dar, pe de altă parte, funcțiile digestive au fost afectate, ceea ce a făcut ca Hopkins să slăbească foarte tare. FDR îl numea în glumă „jumătate de om" din cauza înfățișării lui fragile și bolnăvicioase.[4]

În decembrie 1938, Roosevelt l-a numit pe Hopkins ministru al Comerțului, dar acesta era prea bolnav ca să poată lucra. A stat luni întregi la Clinica Mayo, însă starea lui era gravă. „Medicii îl socoteau ca și mort pe Harry", le-a spus Roosevelt prietenilor lui. Întrucât nu dorea să-și lase prietenul să moară fără să lupte, FDR a intervenit și a reușit să îl transfere la Washington, unde medicii marinei au reușit să-i salveze viața. Hopkins i-a prezentat demisia lui Roosevelt, dar acesta a refuzat să o accepte, spunând: „Peste câteva săptămâni o să te întorci la birou și o să lucrezi ca înainte!" Recuperarea a fost însă lentă, iar Hopkins a rămas bolnav la pat vreme de câteva luni.[5]

În mai 1940, Hopkins și-a adunat puterile pentru a participa la o cină desfășurată la Casa Albă. Arăta groaznic și se simțea cumplit. Roosevelt a fost atât de îngrijorat de starea lui, încât i-a spus să rămână acolo peste noapte. În următorii trei ani și jumătate, va ajunge să considere Casa Albă un al doilea cămin al său. „Harry Hopkins le-a dat lui George S. Kaufman și lui Moss Hart ideea pentru piesa scrisă de ei, *Omul care a venit la cină*", a spus în glumă Grace Tully. Hopkins a locuit în Apartamentul Lincoln, alcătuit dintr-un dormitor mare cu un pat cu baldachin, o cameră de zi mică și o baie. Camera sa era la două uși de apartamentul lui FDR. Fiica lui, Diana, s-a mutat într-un dormitor de la etajul al doilea.[6]

Întrucât camera lui era aproape de cabinetul președintelui, Hopkins nu avea nevoie de programare pentru a-l întâlni și a discuta evenimentele cu Roosevelt. După micul dejun, de multe ori în cursul zilei și deseori și seara, după cină, Hopkins mergea în cabinetul președintelui, cu care analiza evenimentele zilei. Împărtășeau același tip de umor, îi luau în râs

pe alți oficiali și își spuneau glume fără perdea. Seara, cei doi puteau fi auziți deseori râzând în cabinet. Amândoi rămăseseră liberali înverșunați și internaționaliști convinși.

În iarna anului 1941, Hopkins ajunsese o umbră de om. Descriindu-i înfățișarea, un prieten a spus odată despre el că arăta „ca un cal subnutrit la sfârșitul unei zile grele de muncă". Însă starea tot mai proastă a sănătății nu l-a făcut să ia lucrurile mai în ușor. Fuma patru pachete de țigări Lucky Strike pe zi. Îi plăceau cursele de cai, mergând întotdeauna la ghișeul unde suma maximă care se paria era de doi dolari. Îi plăcea compania femeilor. Participând frecvent la petreceri care uneori țineau toată noaptea, în diferite cluburi și baruri, își câștigase reputația de playboy. „Sarcina noastră cea mai importantă este să îl împiedicăm pe Harry să se simtă bine", a spus medicul Casei Albe, amiralul Ross T. McIntire. „Când are impresia că este sănătos, merge în oraș – iar de acolo, direct la Clinica Mayo."[7]

Roosevelt avea mai multă încredere în Hopkins decât în tot Departamentul de Stat. Începând cu 1940, după ce a plecat de la Ministerul Comerțului, Roosevelt l-a numit asistent special al președintelui și l-a folosit ca trimis special. Roosevelt i-a încredințat lui Hopkins sarcina de a conduce misiuni diplomatice delicate, de a comunica mesaje și de a culege informații. În vara anului 1941, FDR l-a trimis ca reprezentant special la Winston Churchill. FDR dorea să evalueze moralul britanicilor și să ofere asigurări că America va trimite ajutoare. Churchill, care, ca și Roosevelt, a apreciat capacitatea lui Hopkins de a se concentra asupra problemelor și l-a poreclit „Lord Root of the Matter" (Lordul Miezul Problemei). În ciuda stării proaste de sănătate, care impunea numeroase internări în spital, Hopkins a continuat să-și joace rolul de diplomat amator, consolidându-și în același timp poziția de alter ego al lui Roosevelt.

Pe 6 decembrie, la ora 21:30, locotenentul Lester Schultz a sosit la Casa Albă aducând o servietă încuiată care conținea

un document strict secret. Era vorba de 13 dintre cele 14 părți ale răspunsului japonezilor la propunerea dură pe care Hull o prezentase Japoniei în noiembrie. Mesajul fusese trimis de la Tokyo spre ambasada japoneză din Washington, însă fusese interceptat de serviciile americane de informații. Statele Unite descifraseră codul diplomatic japonez, numit „Violet" (*Purple*) în luna august 1940. Oficialii americani citiseră mesajele chiar înainte ca diplomații să le primească, iar acest lucru însemna că Roosevelt avea avantajul de a ști ce făcea guvernul japonez cu 16 luni înainte de atacul de la Pearl Harbor. Cu toate acestea, nu reușiseră să spargă codul militar, astfel că, deși era la curent cu manevrele diplomatice ale Japoniei, guvernul Statelor Unite nu avea idee despre acțiunile specifice ale marinei japoneze.

În timp ce Hopkins s-a plimbat agitat de colo-colo, vreme de zece minute, Roosevelt a citit cu atenție cele 15 pagini. Aproape tot documentul prezenta intențiile pașnice ale Japoniei în regiune și dădea vina pe Statele Unite pentru încordarea crescândă. Cea de-a 14-a parte, extrem de importantă, lipsea, însă secțiunea finală a documentului preciza că din punct de vedere diplomatic nu exista nici o șansă de a se ajunge la o înțelegere cu Statele Unite, „din cauza atitudinii americane" După ce a terminat de citit, FDR s-a întors spre consilierul lui de încredere. „Asta înseamnă război", a spus el.

În ciuda acelui comentariu dramatic, este foarte posibil ca FDR să nu fi crezut că mesajul semnala o amenințare iminentă la adresa bazelor americane din Pacific. Asta însemna că războiul va izbucni mai devreme decât se anticipa și că va fi declanșat de un atac japonez împotriva posesiunilor britanice ori olandeze din regiune.

Hopkins l-a aprobat și i-a sugerat lui FDR că Statele Unite ar fi trebuit probabil să recurgă la o lovitură preventivă. „Întrucât războiul avea să fie fără îndoială convenabil pentru japonezi, nu ar fi o idee rea ca noi să le dăm prima lovitură și să împiedicăm orice fel de surpriză", a spus Hopkins. Ca și Lincoln în pragul Războiului Civil, Roosevelt a înțeles interesul

politic reprezentat de faptul de a-l lăsa pe inamic să facă prima mișcare agresivă. „Nu", a spus el, „nu putem face asta. Suntem un popor pașnic și democratic". A ridicat vocea și a spus: „Dar avem un istoric favorabil" Schulz, care a așteptat în birou până când președintele a terminat de citit documentul, a înțeles din comentariul lui Roosevelt că Statele Unite trebuiau să mai aștepte. „Am avut impresia că va trebui să respectăm acel istoric, deci nu puteam face prima mișcare. Trebuia să așteptăm până când avea să se întâmple inevitabilul."[8]

Roosevelt a vrut să alerteze marina cât mai rapid. Era important ca ea să fie pregătită pentru orice mișcare făcută de japonezi. A încercat să ia legătura cu amiralul Stark, dar acesta participa la o repunere în scenă a operetei *Student Prince* de Sigmund Romberg. Temându-se că dacă l-ar fi convocat pe amiral în timpul unui spectacol public ar putea cauza o „alarmă nejustificată", Roosevelt a așteptat până după miezul nopții ca să transmită avertismentul.

Probabil că Roosevelt a fost alarmat de acel mesaj, dar consilierii lui de politică externă nu i-au împărtășit îngrijorarea. Stark a citit mesajul după ce s-a întors de la operă și ulterior a declarat în fața Curții de Anchetă a Marinei că și el era convins că războiul nu se putea evita. Însă, după părerea lui, comandanții din Hawaii fuseseră preveniți suficient de bine în legătură cu perspectiva ostilităților, și nu descoperise nimic în mesajul în 13 părți care să sugereze o amenințare iminentă la adresa Statelor Unite. „Am crezut că Japonia va lovi mai curând în Filipine decât în altă parte, în ceea ce privește teritoriul Statelor Unite."[9]

În acea seară, un curier i-a dus mesajul în 13 părți al japonezilor și secretarului Marinei, Frank Knox, la casa lui din Wardman Park, pe Connecticut Avenue. În timp ce Knox citea paginile în tăcere, soția lui i-a spus curierului că spera că soțul ei, care era obosit, își putea lua liber a doua zi pentru a „dormi pe săturate" Întrucât nu a găsit nimic ieșit din comun în acel mesaj, Knox a decis să aștepte până a doua zi

pentru a discuta cu Stimson și Hull. Cu toate acestea, cea de-a 14-a parte a mesajului lipsea. Knox spera că până atunci le va fi pus la dispoziție întregul mesaj și aveau astfel să știe intențiile Japoniei.[10]

Consilierii secretarului de stat Hull și ai generalului Marshall, care primiseră în acea seară mesajul în 13 părți, nu au considerat că aveau motive să-și tulbure șefii cu acele informații într-o seară de sâmbătă. Un consilier al lui Hull a citit mesajul și a tras concluzia că el „avea puține semnificații militare". A promis că i-l va arăta secretarului de stat a doua zi dimineața.[11]

FDR era încă în pat duminică dimineață, când a fost înștiințat că amiralul John Beardall, consilierul său militar, îi va aduce o servietă încuiată cu cea de-a 14-a parte a mesajului japonez. Beardall i-a predat președintelui servieta la ora 10:00 dimineața și a așteptat răbdător cât acesta a citit totul. Era vorba de cea de-a 14-a parte a mesajului care sosise cu o seară înainte. Textul spunea că șansele de a realiza pacea în Pacific „prin cooperarea guvernului american" fuseseră „ratate"

Servieta mai conținea și un al doilea mesaj, prin care se cerea ambasadorului japonez să distrugă mașinile de codificare de la ambasada din Washington și să prezinte mesajul secretarului de stat la ora 13:00. Însă chiar dacă aceste instrucțiuni erau incluse în pachetul citit de FDR, din câte se pare, acesta nu s-a alarmat. După ce a citit materialele, președintele s-a întors către amiral și a spus: „S-ar părea că întrerup orice negocieri" Lui Roosevelt îi era limpede că japonezii plănuiau să lovească, dar când? Și unde? Nimic nu sugera că ținta va fi vreun obiectiv american.[12]

Roosevelt era confruntat cu o dilemă: reacția japoneză arăta limpede că rupeau relațiile diplomatice și că exista posibilitatea ca ei să lovească posesiuni ale Aliaților din Pacific. A presupus că țintele probabile erau Malaysia Britanică sau Indiile de Est Olandeze. Fără intervenția americană, japonezii puteau

controla o zonă vastă, care era bogată în resurse naturale și se întindea de la Insulele Aleutine până în India. Acea agresiune avea să întărească mașina de război japoneză, făcând-o un inamic de temut pentru Statele Unite. Pe de altă parte, avea să îi slăbească pe britanici, silindu-i să consume resurse prețioase pentru a-și proteja posesiunile coloniale, resurse care puteau fi folosite pentru lupta împotriva lui Hitler.

Deși ofensiva japoneză împotriva posesiunilor britanice ar fi prezentat un pericol pe termen lung pentru Statele Unite, FDR se îndoia că putea motiva națiunea să intre în război pentru a salva teritoriile imperiale din Pacific ale britanicilor. Congresul aprobase cu multe rezerve să sprijine eforturile lui FDR de a apăra Marea Britanie. După cum nota Sherwood: „De ce să moară americani pentru Thailanda sau pentru alte avanposturi ale imperialismului britanic precum Singapore sau ale imperialismului olandez, în Indiile de Est, ori pentru comunism, la Vladivostok?"[13]

Chiar dacă președintele și-ar fi investit toată priceperea politică, dezbaterea de către Congres a intrării în război putea fi tărăgănată vreme de săptămâni. FDR avertizase poporul american în legătură cu pericolul din Atlantic și cu necesitatea de a sprijini Marea Britanie. Cum îl putea convinge acum să intre în război în Pacific? O mare parte a retoricii lui se concentrase pe faptul de a-i convinge pe americani să ofere ajutor Marii Britanii, astfel ca soldații americani să nu fie siliți să moară într-un nou război peste hotare. Nu știa dacă era cazul să ignore mesajul ori să facă publicul să nu se mai concentreze asupra războiului din Europa.[14]

Duminică, la întâlnirea de la ora 10:00, radicalii Stimson și Hull încercau să găsească răspuns la aceeași întrebare. „Hull este foarte convins că japonezii pun la cale o drăcie ieșită din comun și noi ne întrebăm unde vor da lovitura", a scris Stimson în jurnalul său. Ca și Roosevelt, cei doi erau convinși că ținta probabilă va fi britanică, nu americană. Persista o singură întrebare: ce ar trebui să facă Statele Unite dacă Japonia

ataca Singapore, Malaysia sau Thailanda? Stimson și Hull erau convinși că Statele Unite trebuiau să se alăture britanicilor dacă izbucnea lupta. Însă ei se întrebau dacă Roosevelt va fi de acord.

Toți considerau că posibilitatea ca Japonia să atace America sau vreuna dintre posesiunile ei era redusă. În ziua precedentă, la ședința zilnică de informare cu șefii militari și consilierii civili, Knox trecuse în revistă toate datele primite de la serviciile de informații. Rapoartele anunțau că o masivă forță de intervenție japoneză pornise în larg, îndreptându-se, după toate probabilitățile, spre coasta sudică a Indochinei. „Domnilor", a spus Knox, „au intenția să ne lovească pe noi?" Consilierii lui au dat un răspuns unanim. „Nu, domnule secretar", a afirmat amiralul Richmond Kelly Turner, care răspundea de planificare în cadrul marinei. „Îi vor ataca pe britanici. Încă nu sunt pregătiți să ne lovească pe noi." Un consilier naval și-a notat: „Nu a existat nici o voce care să conteste asta. Declarația concisă a lui Turner a reprezentat evident gândirea Departamentului Marinei."[15]

Și, în acest fel, în orele de dinaintea atacului japonez asupra Pearl Harbor, principalii consilieri de politică externă ai președintelui se străduiau să elaboreze o strategie pentru a-l face să declare război împotriva Japoniei dacă aceasta ataca vreo posesiune britanică ori olandeză. Knox a dictat un memorandum care îl îndemna pe președinte să recunoască faptul că „orice amenințare împotriva uneia dintre cele trei puteri reprezintă o amenințare împotriva tuturor" După cum a declarat Knox în fața unei comisii a Congresului, care investiga atacul, scopul lui a fost să îl convingă pe Roosevelt să declare că Statele Unite vor răspunde prin forță dacă japonezii atacau Thailanda ori „teritorii britanice, olandeze, americane, franceze sau portugheze din zona Pacificului".[16]

La sediul Ministerului de Război, situat în Munitions Building de pe Independence Avenue din Washington, colonelul

Rufus Bratton, consultant pe probleme de informații al generalului Marshall, nu s-a arătat alarmat de răspunsul în 14 părți al japonezilor. Cu toate acestea, a rămas stupefiat când a citit cea de-a doua telegramă prin care se transmitea ambasadorului japonez să prezinte mesajul către secretarul de stat exact la ora 13:00, și apoi să distrugă mașinile de codificare. El a socotit că era vorba de o interceptare „de activare" Mesajul de la ora 13:00 l-a convins că japonezii plănuiau să dea lovitura în zori undeva în Pacific.[17]

Bratton a încercat să ia legătura de urgență cu generalul Marshall, care se dusese să călărească, dar a trebuit să se mulțumească cu faptul de a transmite un mesaj ordonanței lui Marshall. „Te rog să pleci imediat, solicită ajutor dacă este nevoie și găsește-l pe generalul Marshall", l-a rugat el.[18]

Marshall a revenit în birou la 11:25 și a început să examineze întregul mesaj în 14 părți. După ce a terminat, i-a privit pe consilierii săi și i-a întrebat dacă vedeau vreo semnificație în instrucțiunea privind prezentarea mesajului la ora 13:00. Bratton a spus că „după toate probabilitățile, japonezii vor acționa împotriva Thailandei, dar că puteau ataca și alte zone" Consilierii lui Marshall au recomandat ca toate avanposturile americane din Pacific și de pe Coasta de Vest să fie înștiințate înainte de termenul limită de la ora 13:00.[19]

Apoi, generalul Marshall l-a sunat pe amiralul Stark și i-a spus că intenționa să transmită mesaje de avertizare garnizoanelor armatei din Pacific și din zona Canalului Panama și l-a întrebat dacă plănuia să avertizeze marina. Stark a spus că marina primise suficiente avertizări în legătură cu un posibil atac și considera că nu existau motive să se mai transmită o nouă notificare. Marshall a început să redacteze mesajul: „Astăzi la ora 13:00, japonezii vor prezenta ceea ce poate fi interpretat drept un ultimatum. De asemenea, au primit ordin să distrugă imediat mașina de codificat. Nu știm ce semnificație prezintă ora, dar fiți în alertă". În timp ce Marshall scria mesajul, Stark s-a răzgândit și l-a sunat pe acesta, convenind că autorităților

navale trebuia să li se transmită același mesaj. Marshall a adăugat la mesaj: „Informați autoritățile navale în legătură cu această comunicare".[20]

Marshall a predat mesajul scris de mână lui Bratton și a dat ordin ca el să fie trimis imediat pentru transmitere, acordându-se prioritate maximă Filipinelor. Întrucât mesajul trebuia dactilografiat, el nu a fost trimis decât la ora 11:58. Centrul de Transmisiuni al Armatei a trimis mesajul întâi la Comandamentul de Apărare din Caraibe din zona Canalului Panama. Cel către Manila a plecat la 12:06 și câteva minute mai târziu către baza militară Presidio, din San Francisco. Din cauza interferențelor atmosferice, nu a fost posibilă transmiterea mesajului către Hawaii. De aceea Centrul de Transmisiuni a decis ca acesta să fie transmis ca telegramă prin compania Western Union. Mesajul a fost transmis din Washington la ora 12:17. În Honolulu, un biciclist a preluat mesajul trimis de generalul Marshall la ora 7:33 dimineața. Cum pachetul nu era marcat drept „Urgent", mesagerul l-a pus în geantă pentru a-l preda conform programului său obișnuit. El nu a fost livrat decât după începerea bombardamentului.

Prima întâlnire programată de Roosevelt în ziua de duminică 7 decembrie a fost cu ambasadorul chinez, dr. Hu Shih, la ora 12:30. Pentru a ajunge la întâlnire, ambasadorul luase trenul de noapte de la New York. S-au întâlnit în Cabinetul Oval. Roosevelt a ținut să îl informeze pe ambasador că transmisese un apel privat către împăratul japonez. I-a citit ambasadorului Shih pasaje din scrisoare și a explicat că intenționa să facă public textul în ziua de marți. În timp ce citea din scrisoare, președintele a evidențiat pasajele pe care le socotea deosebit de inteligente. „Aici l-am prins", a spus el la un moment dat, încântat de sine. „Asta a fost o frază de finețe, elocventă. E bine că va fi consemnată." L-a asigurat pe ambasador că dacă împăratul nu intervenea ca să îi potolească pe militari, războiul dintre Statele Unite și Japonia era inevitabil. „Cred că va urma

ceva urât în Birmania sau în Indiile de Est Olandeze, ori poate chiar în Filipine", a spus FDR.[21]

După plecarea ambasadorului chinez la 13:10, Roosevelt și Hopkins au mâncat de prânz. După aceea, FDR a răsfoit colecția filatelică, iar Hopkins s-a odihnit pe canapea. În acele momente, Roosevelt bănuia că japonezii vor lovi, dar avea convingerea că vor evita o confruntare directă cu Statele Unite, de aceea aveau să atace imperiile europene din Pacific. Hopkins a vorbit ulterior despre numeroasele discuții purtate cu FDR pe acest subiect. El a susținut că FDR „credea că japonezii vor aplica o tactică prin care să evite un conflict cu noi; că nu vor ataca Filipinele sau Hawaiiul, ci vor acționa împotriva Thailandei, Indochinei Franceze, sau vor face alte incursiuni în China și vor ataca Strâmtoarea Malaysiei."[22]

Ministrul de Război Stimson se temea că Japonia va lovi posesiunile britanice și olandeze din Pacific, evitând cu orice preț o confruntare directă cu Statele Unite. Dar dacă se întâmpla acest lucru, ce avea să facă Roosevelt? „Ar trebui să îi determinăm să facă ei prima mutare", a scris el în jurnalul său. Nu se așteptase ca prima mutare să fie făcută într-un mod atât de devastator.[23]

Capitolul 4

„Acesta nu este un exercițiu de luptă!"

La 13:25 ora standard de pe Coasta de Est (7:55 dimineața în Hawaii), pilotul de vânătoare Mitsuo Fuchida a privit din aer spre navele Marinei Statelor Unite aflate la ancoră la baza navală de la Pearl Harbor. Fuchida a strigat în microfonul aparatului de radiorecepție: „To-to-to", prima silabă a cuvântului japonez care înseamnă *atacați*. Acest cuvânt a fost urmat de un altul, și mai încărcat de semnificație: „Tora, tora, tora", însemnând *tigru*, mesajul de confirmare că atacul îi luase prin surprindere pe americani.

Insula Oahu, care găzduia Flota din Pacific, era considerată de mulți planificatori militari drept cel mai puternic avanpost din lume. „Aici, în Hawaii", spunea comandantul american Walter Short, „trăim ca într-o citadelă". Tunuri masive de coastă înconjurau perimetrul portului, 45 000 de soldați apărau flota și bazele aeriene de orice atac, iar escadrilele de bombardiere, de avioane de recunoaștere și de vânătoare patrulau cerul. Trei portavioane, opt cuirasate și 29 de distrugătoare asigurau baza pentru operațiunile militare din Pacific.[1]

Formidabila bază navală americană de la Pearl Harbor părea o țintă puțin probabilă, dar în ultimele luni, liderii militari japonezi hotărâseră că era esențial să provoace daune Marinei SUA pentru a-și realiza ambițiile teritoriale în regiune.

Atacul împotriva bazei de la Pearl Harbor a fost ideea amiralului Isoruko Yamamoto, comandantul-șef al Flotei Combinate Japoneze. Era un războinic încercat în luptă. În 1905,

la vârsta de 21 de ani, și-a pierdut degetele arătător și mijlociu în timpul unei lupte feroce cu rușii, la strâmtoarea Tsushima. După Primul Război Mondial, a călătorit în Statele Unite, a studiat la Harvard și ulterior a fost atașat naval la Washington. Mai mult decât majoritatea liderilor japonezi, el înțelegea Statele Unite și respecta capacitatea industrială enormă a acestora. Aprecia cultura și istoria americană. Când un ofițer tânăr l-a întrebat ce ar trebui să citească pentru a-și îmbunătăți cunoștințele de limbă engleză, Yamamoto i-a recomandat biografia lui Abraham Lincoln, scrisă de Carl Sandburg. „Îmi place Lincoln", a spus el. „Îl consider măreț nu doar ca american, ci ca ființă umană."[2]

Deși nu era pilot, Yamamoto căpătase un respect deosebit pentru capacitatea militară oferită de puterea aeriană. De asemenea, își câștigase reputația de persoană care gândea îndrăzneț și care era dispusă să-și asume riscuri. În timpul liber îi plăcea să joace poker pe mize mari, punând la încercare nervii și răbdarea adversarilor. „Lui Yamamoto îi plăcea să riște în toate jocurile, procedând la fel și în probleme de strategie militară", a afirmat un consilier. „Avea suflet de jucător."[3]

În 1940, Yamamoto a gândit un plan pragmatic și îndrăzneț pentru înfrângerea Statelor Unite. A susținut o operațiune ofensivă împotriva Flotei din Pacific chiar în portul care o adăpostea, Pearl Harbor. Era convins că flota americană trebuia schilodită înainte ca Japonia să poată purta războiul în Asia. Modelul pentru atacul lui a fost strategia reușită de Hitler în Europa, Blitzkriegul. Scopul era de a lovi inamicul cu o forță copleșitoare.

Yamamoto a înțeles riscurile de a purta un război cu un colos industrial precum Statele Unite. Pentru a obține avantajul, și-a dat seama că Japonia trebuia să dea o lovitură decisivă. După cum i-a explicat el ministrului Marinei, „Trebuie să facem tot ce se poate... și să hotărâm soarta războiului chiar din prima zi" El socotea că o lovitură decisivă, care să scoată America din luptă, va demoraliza poporul american, făcându-l

mai puțin dispus să sprijine un război îndelungat și costisitor în Pacific. Statelor Unite le vor trebui ani de zile pentru a-și reveni din acea lovitură, iar până atunci națiunea americană se va confrunta cu un fapt împlinit, deoarece Japonia va controla totul între Oceanele Indian și Pacific.[4]

Când Yamamoto a propus pentru prima oară acea idee, ea a fost respinsă unanim ca fiind nepractică: portul Pearl Harbor era prea departe și prea bine apărat. Cu toate acestea, Yamamoto era convins că printr-o planificare atentă și cu puțin noroc, Pearl Harbor putea fi distrus printr-un atac aerian masiv, întreprins în mare secret. Discret, hotărâtul amiral a început să alcătuiască o echipă de subordonați de încredere pentru a planifica asaltul. Pentru executarea atacului, Yamamoto a apelat la comandantul Minoru Genda, un pilot îndrăzneț de 36 de ani care înființase bine-cunoscutul „Circ zburător Genda", un grup de piloți pricepuți care distrau publicul cu acrobațiile aeriene. Cunoscut și sub numele de „Nebunul Genda" pentru fanatismul lui, el era și un gânditor profund și un bun strateg.

Genda l-a convins pe Yamamoto că un atac ar reuși dacă ar fi întreprins în zori și că ar necesita participarea tuturor portavioanelor flotei. El a considerat că trebuia să se recurgă la bombardament în picaj, la bombardament de la mare altitudine, precum și la folosirea de torpile. Esențial era elementul surpriză. Trebuiau să lovească înainte ca americanii să-și poată mobiliza redutabila apărare la sol și aeriană. Lucru probabil și mai important, el l-a convins pe amiral să recruteze un coleg de clasă, Mitsuo Fuchida, pentru a instrui piloții și pentru a-i conduce la atac. Comandantul japonez în vârstă de 39 de ani era nepotul unui renumit samurai. Purta o mustață tip muscă pentru a-și exprima admirația față de Adolf Hitler.

În acea vară, Fuchida a instruit piloții, folosind golful Kagoshima din Kyushu, deoarece semăna ca topografie cu Pearl Harbor. Cea mai mare provocare a fost conceperea unei modalități de a face torpilele să funcționeze în apa puțin adâncă, în jur de 14 metri, din portul Pearl Harbor. Torpilele

lansate din aer aveau nevoie de o adâncime a apei de cel puțin 30 de metri pentru a funcționa cu succes. Genda a propus o soluție: a adăugat torpilelor aripioare din lemn pentru ca acestea să rămână mai la suprafață. Totodată, a adăugat aripioare de oțel bombelor perforante de 40 de centimetri care aveau să fie folosite pentru a străpunge blindajul gros al cuirasatelor americane. Aripioarele garantau căderea bombelor cu botul în jos, sporind astfel forța lor explozivă.[6]

Planul a impus ca bombardierele lansatoare de torpile să lovească primele, coborând până la cel mult zece metri de nivelul mării, pentru a ataca cele mai mari cuirasate. Întrucât navele erau amarate câte două, bombardierele puteau lovi doar navele de la exterior. Bombardierele lansatoare de torpile aveau să fie urmate de bombardiere Nakajima B5N2 la altitudine mare sau joasă, care urmau să lovească restul de cuirasate. Genda a planificat un val final de bombardiere în picaj care să distrugă aerodromurile armatei și ale marinei. Planul mai presupunea folosirea unor spioni bine plasați pe insulă pentru a transmite informații privind mișcările de nave și procedurile de securitate.

Pe 17 noiembrie, armada japoneză a părăsit baza de instruire din golful Saeki pentru a ajunge la punctul de întâlnire din golful Hitokappu din insulele Kurile, la nord de insulele principale ale Japoniei. De acolo și-a început drumul către Pearl Harbor. Forța operațională dispunea de șase portavioane, 400 de avioane de luptă, două cuirasate, două crucișătoare, nouă distrugătoare și o duzină de alte nave de suprafață. Deplasându-se cu viteza medie de 24 de kilometri/oră, realimentând zilnic, flota atacatoare a parcurs 6 500 de kilometri pe întinderea pustie a Pacificului de Nord. Între ordinele primite de flotă exista o prevedere că „în eventualitatea în care se ajunge la o înțelegere în negocierile cu Statele Unite, forța operațională se va întoarce imediat în Japonia“ Însă nimeni nu credea că se va întâmpla acest lucru.

În momentul în care guvernul a emis ordinul de atac – „Urcați muntele Nitaka 1208" – pe data de 2 decembrie, flota parcursese deja jumătate din distanța până la Pearl Harbor. Referirea se făcea la cel mai înalt pisc din Japonia, o metaforă potrivită pentru un plan atât de ambițios. Deplasându-se în formație de pană, pe 4 decembrie, flota se afla la 1 700 de kilometri de Hawaii. La data de 4 decembrie, armada desfășurată a virat spre sud, către Oahu și a sporit viteza la 37 de kilometri/oră. A doua zi dimineață, pe 7 decembrie, la ora 5:50, flota se găsea la 408 kilometri nord de Oahu. „Am adus cu succes forța operațională la punctul din care putem declanșa atacul", i-a spus comandantul lui Genda. „De aici înainte povara cade pe umerii tăi."[7]

La ora 6:00, portavioanele japoneze au întors în vânt și a fost lansat primul val de 183 de avioane. Avioanele au decolat de pe toate cele șase portavioane în același timp. Au fost necesare 15 minute pentru ca toate aparatele să se ridice în aer pentru a executa primul asalt. Înainte de a decola, fiecare ofițer și-a legat o *hachimaki* în jurul capului. Acea legătură de pânză tradițională, pe care era imprimat simbolul Soarelui Răsare, semnifica faptul că piloții porneau într-o misiune importantă care impunea curaj și hotărâre. După lansare, bombardierele și-au ocupat pozițiile în aer. Cele care urmau să lovească de la mare înălțime s-au ridicat la 3 100 de metri, având avioanele torpiloare în dreapta, iar bombardierele în picaj în stânga. În jurul adevăratei constelații de bombardiere roiau avioanele de vânătoare Zero, care aveau să asigure protecția.[8]

La ora 7:05, de pe portavioane s-au mai ridicat 167 de aparate. Cei care plănuiseră asaltul ar fi preferat o singură lovitură cu o forță copleșitoare, însă pentru că ar fi durat prea mult până când s-ar fi ridicat în aer toate avioanele, au împărțit totul în două forțe de atac. Primul val a pornit în zbor către Oahu, în timp ce al doilea val a început să decoleze de pe portavioane. A fost nevoie de 90 de minute pentru ca toate avioanele de asalt japoneze să se ridice în aer.[9]

Piloții japonezi exersaseră un sistem original de semnalizare pentru apropierea finală. Dacă reușeau să realizeze un atac prin surprindere, Fuchida urma să tragă un semnal „dragon negru" cu pistolul. Acest lucru avea să le permită avioanelor torpiloare, mai lente și vulnerabile, să atace primele. Acestea aveau să fie urmate de bombardierele care zburau la orizontală și, în cele din urmă, de bombardierele în picaj. Dacă nu aveau să fie întrunite elementele atacului surpriză, Fuchida trebuia să lanseze două rachete de semnalizare, ceea ce însemna că bombardierele torpiloare aveau să atace ultimele, în timp ce americanii erau concentrați asupra celorlalte bombardiere.[10]

Dându-și seama că îi surprinsese nepregătiți pe americani, Fuchida a lansat racheta de semnalizare numită „dragonul negru" Cum liderul grupului de avioane de vânătoare nu a reacționat, Fuchida a presupus că ratase semnalul, de aceea a lansat cea de-a doua rachetă de semnalizare. Cu toate acestea, liderul a văzut ambele rachete și a interpretat totul drept un semnal că pierduseră elementul surpriză.[11]

Acea scăpare nu a reușit să încetinească avioanele care se apropiau de insulă. Privind prin binoclu, Fuchida a văzut în depărtare șirul de cuirasate amarate pe Battleship Row. Portavioanele flotei se aflau în larg în acea zi, însă cuirasatele și distrugătoarele stăteau aliniate, fiind ținte sigure. Deși s-a simțit dezamăgit că nu văzuse nici unul dintre portavioanele americane în locurile lor obișnuite, Fuchida a fost entuziasmat când a zărit în depărtare șirul de nave ale căror echipaje nu bănuiau nimic. „Ce priveliște magnifică, aproape de necrezut!" a gândit Fuchida în sinea lui. I se spusese că vor fi nouă nave, dar el a numărat doar șapte (i-a scăpat *Pennsylvania*, care era la doc uscat).[12]

Primul val de 183 de avioane de vânătoare, bombardiere și lansatoare de torpile s-a împărțit în două grupuri: 12 avioane au pornit spre aerodromul Hickam, în timp ce restul s-au îndreptat spre navele de pe insula Ford. Avioanele de vânătoare și bombardierele în picaj roiau deasupra aerodromurilor

de la Kaneohe, Hickam, Ewa, Bellows și Wheeler. În același timp, forța principală a japonezilor s-a îndreptat spre ținta principală, Pearl Harbor.

În momentul în care avionul lui Fuchida a zburat pe deasupra navei USS *Nevada*, fanfara de la bordul ei cânta imnul american, pregătind ridicarea pavilionului navei la ora 8:00 dimineața. Avioanele de luptă japoneze au mitraliat fanfara și au lansat o torpilă care a ratat nava USS *Arizona* aflată în apropiere. Soldații și marinarii erau atât de obișnuiți cu exercițiile militare și cu păcănitul gloanțelor, încât nu s-au alarmat imediat la auzul zgomotelor. Nimeni nu s-a gândit că ar putea fi atacați de japonezi. Aflați la bordul USS *Arizona*, soldații șocați au rămas pe punte și s-au uitat uimiți la avioanele japoneze care lansau bombe și trăgeau cu mitralierele, însă nu au reacționat imediat. „Ăsta e cel mai reușit exercițiu de luptă pe care l-au realizat Forțele Aeriene!" a remarcat un marinar derutat.[13]

Când bombele au început să explodeze în jurul lor, iar focul de mitraliere lovea punțile, a devenit clar că marinarii de la Pearl Harbor asistau la ceva imposibil: un atac dezlănțuit de japonezi pe scară largă împotriva unui obiectiv pe care americanii îl socoteau o fortăreață de neatins. La ora 7:58, centrul de comandă de pe insula Ford a anunțat: „Raid aerian, Pearl Harbor, acesta nu este un exercițiu de luptă!" Un marinar de la bordul USS *Oklahoma* a emis un avertisment mult mai clar prin sistemul de amplificare al navei: „Treceți la posturile de luptă! Asta nu e o glumă!"

Dintre cele o sută de nave aflate la Pearl Harbor în acea zi, țintele principale au fost cele opt cuirasate, dintre care șapte erau amarate pe Battleship Row de pe insula Ford. Toate cele șapte cuirasate de pe insula Ford au fost lovite în primele șapte minute. Două torpile cutremuraseră deja USS *Oklahoma*, care a început să se încline la babord, iar apoi s-a răsturnat. În apropiere, o bombă a căzut în buncărul prova al navei USS *Arizona*, dând naștere unei mingi de foc ce s-a înălțat până

la 1 500 de metri deasupra navei. Explozia și incendiul ce a urmat au ucis 1 177 de oameni.[14]

Pentru soldații de la bordul navelor lovite, dimineața liniștită se transformase într-un adevărat iad. Mulți erau înconjurați de flăcările care devorau navele. „Pretutindeni erau cadavre", a declarat soldatul James Cory, care se afla pe puntea navei *Arizona* înainte ca aceasta să se scufunde. „Oamenii de pe punte erau înnebuniți. Au ars de vii. Pielea li se albise ca și cum cineva ar fi avut o găleată cu vopsea albă și i-ar fi dat cu pensula. Părul le era ars complet... iar tălpile bocancilor erau singurele lucruri care mai rămăseseră din trupurile lor."[15]

Zburând pe deasupra acestor scene, comandantul Fuchida nu-și putea dezlipi ochii de la acel infern. „O coloană uriașă de fum de un roșu-închis s-a ridicat până la peste 300 de metri, iar o undă de șoc a izbit avionul", și-a reamintit el ulterior. „Era o flacără roșie urâtă, cumplită, genul de flacără produsă de praful de pușcă, și mi-am dat seama imediat că explodase un buncăr cu proiectile. A fost de-a dreptul îngrozitor."

În același timp, un alt grup de bombardiere și de avioane de vânătoare provocau mari daune avioanelor Forței Aeriene a SUA, printr-un atac rapid și puternic asupra bazelor aeriene ale marinei de pe insula Ford și din golful Kaneohe, a aerodromurilor marinei de la Ewa, precum și a aerodromurilor armatei de la Bellows și Wheeler. Asaltul japonez a devastat aerodromul Hickam, unde se găseau majoritatea bombardierelor Forțelor Aeriene – 20 de bombardiere B-17, 12 bombardiere ușoare A-20 și 32 de bombardiere B-18. Întrucât armata se temuse de sabotaje mai mult decât de bombardierele japoneze, se dăduse ordin ca aparatele să fie parcate cât mai aproape unul de altul, astfel încât să poată fi controlate și protejate mai ușor. Acea hotărâre a produs consecințe nedorite: aliniate aripă lângă aripă, avioanele au reprezentat ținte ușoare pentru piloții japonezi.

Aflat acasă când s-a declanșat atacul, amiralul Kimmel a primit un telefon de la un aghiotant panicat. „S-a primit un

mesaj de la turnul de transmisiuni care ne anunță că japonezii atacă Pearl Harbor și că nu este vorba de un exercițiu de luptă", i-a spus el amiralului. Kimmel, care vedea Battleship Row de pe peluza casei, a lăsat jos receptorul și a ieșit în fugă afară, unde a întâlnit-o pe vecina lui, doamna John Earle. Ea a povestit că a văzut avioanele zburând pe cer, „descriind opturi, apoi bombardând navele, întorcându-se și lansând mereu bombe" A văzut simbolul Soarelui Răsare pe aripile lor și „ar fi văzut și fețele piloților dacă aceștia s-ar fi aplecat puțin". Ea a mai spus că l-a observat pe Kimmel, care, alături de ea, „privea șocat, incapabil să creadă ce vedea". Avea fața „albă ca și uniforma pe care o purta"

Avioanele din primul val au întrerupt atacul în jurul orei 8:45 și s-au întors la portavioanele lor. După o perioadă de acalmie de circa 30 de minute, a apărut pe cer cel de-al doilea val, alcătuit din 167 de avioane. Dacă japonezii au reușit să îi surprindă total pe apărători la primul asalt, cel de-al doilea val a fost întâmpinat cu foc antiaerian puternic și a produs doar pagube neînsemnate. Aproape 90% dintre distrugeri au fost provocate de primul val.[17]

La încheierea celui de-al doilea atac, Fuchida a pilotat în cerc pe deasupra Pearl Harbor pentru a evalua distrugerile pe care le provocaseră forțele lui. S-a declarat satisfăcut de rezultate. În doar 15 minute ucigătoare, atacatorii japonezi reușiseră să distrugă Flota americană din Pacific. Însă Fuchida și-a dat seama că forțele lui rataseră câteva ținte-cheie. Șantierul naval și facilitățile de depozitare a combustibilului rămăseseră neatinse. Iar câteva nave americane încă pluteau. Era necesar încă un val de atac.

Când s-a întors la portavionul său, cel de-al treilea val de avioane era pregătit de decolare. Însă amiralul Nagumo a socotit că misiunea fusese îndeplinită și că sosise momentul ca flota sa să se întoarcă acasă. Aveau rezerve reduse de combustibil și știa că portavioanele americane vor porni împotriva lui. La ora 13:00, forța operațională a pornit spre Japonia.[18]

În 1946, Comisia Mixtă a Congresului care a investigat evenimentele din 7 decembrie a descris Pearl Harbor drept „cel mai mare dezastru militar și naval din istoria națiunii noastre". Era o evaluare corectă. În câteva minute, bombardierele japoneze scufundaseră sau avariaseră grav opt cuirasate, trei crucișătoare ușoare, patru distrugătoare și 350 de avioane. Numărul victimelor din rândul americanilor s-a ridicat la 3 566 de oameni. Dintre cei 2 388 de morți, aproape jumătate – 1 177 – au fost de pe USS *Arizona*, unde au rămas îngropați până în prezent. Prin comparație, japonezii au pierdut doar 28 de avioane, cinci minisubmarine și mai puțin de 100 de oameni.[19]

Capitolul 5

„Ai auzit ştirea?"

În timp ce avioanele japoneze se roteau pe deasupra Pearl Harbor, oficialitățile marinei din Hawaii au informat Washingtonul în legătură cu atacul. Pearl Harbor nu era prima criză a președinției Roosevelt, însă a fost cea mai neașteptată și mai dificilă. În minutele critice care au urmat, FDR s-a adresat oamenilor de încredere de care avea nevoie ca să elaboreze o strategie adecvată pentru a face față crizei.

Baza navală din San Francisco a recepționat anunțul privind raidul aerian întreprins de japonezi împotriva Pearl Harbor. Mesajul s-a transmis la Washington și a fost predat lui Frank Knox, care se întâlnea cu amiralul Stark. „Dumnezeule, nu poate fi adevărat, trebuie să fie vorba de Filipine", a spus Knox după ce a citit buletinul. Stark s-a uitat la mesaj și a recunoscut codul de origine – CINCPAC – ceea ce arăta clar că era autentic și corect. „Nu, domnule, e vorba de Pearl Harbor", a spus amiralul Stark. Knox și-a dat seama că trebuia să ajungă la președinte cât mai curând posibil.[1]

La ora 13:47, la circa 27 de minute după ce primele avioane japoneze au început raidurile de bombardament la Oahu, operatorul Casei Albe l-a informat pe Roosevelt, aflat încă în cabinetul lui, că Knox era la telefon, având de comunicat un mesaj urgent. „Domnule președinte", a spus Knox, „s-a recepționat o radiogramă din Honolulu, de la comandantul-șef al forțelor noastre de acolo, anunțând toate stațiile că sunt atacați aerian și că nu e vorba de un exercițiu de luptă". A mai spus că, din câte se părea, „japonezii au atacat Pearl Harbor" „NU!" a strigat Roosevelt.

După ce a încheiat convorbirea cu Knox, Roosevelt i-a spus vestea lui Harry Hopkins. Acesta era convins că informarea era eronată. „Mi-am exprimat convingerea că trebuia să fie vorba de o greșeală și că Japonia nu ar ataca în Honolulu", a notat el într-un memorandum pe care l-a scris despre evenimentele din acea zi. Și Roosevelt spera că era o știre falsă, însă instinctul îi spunea altceva. „Președintele credea că raportul era probabil adevărat și s-a gândit că era genul de lucru neașteptat de care sunt în stare japonezii, și că în momentele în care discutau despre pacea din Pacific, ei unelteau să o tulbure", a remarcat Hopkins. Însă este puțin probabil ca Roosevelt să fi anticipat amploarea dezastrului care se petrecuse în Hawaii. Ca mulți alți oficiali militari, FDR considera că Pearl Harbor era în mare măsură invulnerabil la un atac.[2]

FDR avea la dispoziție doar o echipă restrânsă la Casa Albă în momentul când a aflat de atac. Duminica după-amiaza erau prezenți puțini consilieri și nu exista deloc personal auxiliar. Cu excepția cabinetului de război, majoritatea membrilor personalului Casei Albe și mulți consilieri erau plecați.

Brusc, pe panoul centralei telefonice s-au aprins beculețe, inițial apeluri din partea lui Hopkins și a lui FDR, care încercau să ia legătura cu personalul, iar apoi ale unor oficialități care sunau la Casa Albă pentru a primi informații suplimentare. Întrucât era duminică, o zi care ar fi trebuit să fie liniștită, de serviciu era o singură operatoare, și aceea proaspăt angajată, pe nume Jesse Gill. Veterana, Louise (Hackie) Hackmeister, care fusese operatoarea-șefă încă din 1933, se afla acasă. Hopkins i-a dat ordin lui Jesse să găsească o parte dintre consilierii de încredere și să îi convoace la Casa Albă. FDR a insistat ca ea să ia legătura cu consilierii lui de politică externă pentru a putea discuta cu ei. În afara acestor apeluri, Jesse a rugat-o pe Hackie să vină pentru a o ajuta. Avea să fie o zi grea pentru centrala telefonică de la Casa Albă. „Nu am părăsit locul de la pupitru de la ora 14:00 până la ora 23:00 în acea seară",

i-a declarat Hackie unui reporter. Când, într-un târziu, am vrut să mă ridic, am fost cât pe ce să mă prăbușesc din picioare."[3]

Grace Tully, secretara lui Roosevelt, se relaxa în apartamentul ei de pe Connecticut Avenue, la numărul 3 000 când a fost sunată de operatoarea Casei Albe. „Președintele are nevoie de tine imediat", a spus ea. „A plecat o mașină să te aducă. Japonezii tocmai au bombardat Pearl Harbor." Tully a spus ulterior că fusese „prea năucită" ca să reacționeze la acea știre. „Președintele avea nevoie de mine. Avea încredere în mine. Singura mea dorință a fost să ajung la Casa Albă cât de repede posibil." S-a îmbrăcat „ca un pompier" și a coborât „tot ca un pompier".[4]

Casa Albă l-a contactat și pe fiul lui FDR, căpitanul James Roosevelt, care se afla la casa lui din Washington, unde dormea. I s-a spus că japonezii atacaseră Pearl Harbor și că tatăl lui dorea să îl vadă imediat.

Primul apel telefonic făcut de președinte a fost către ministrul de Război, Henry Stimson. Potrivit lui Hopkins, FDR a telefonat la 14:05. Stimson stătuse la birou toată dimineața, dar plecase acasă pentru masa de prânz. Când a ridicat receptorul, a recunoscut vocea lui Roosevelt. Cu un „glas foarte agitat", FDR l-a întrebat: „Ai auzit știrea?" Stimson nu știa la care știre se referea FDR. „Da, am auzit că au venit niște telegrame cu știri despre înaintarea japonezilor în golful Siam." FDR a răspuns: „A, nu, nu. Nu la asta mă refer. Au atacat Hawaiiul. Acum bombardează Hawaiiul." Stimson s-a ridicat imediat de la masă și a revenit la birou.[5]

Având în vedere atitudinea lui belicoasă și convingerea că războiul cu Japonia era inevitabil, Stimson a notat în jurnalul său că a trăit un sentiment de „ușurare" când a aflat de asaltul japonez asupra Pearl Harbor. Primul lui sentiment a fost „de ușurare că starea de indecizie se sfârșise și că acea criză se rezolvase într-un mod care va uni poporul nostru", a scris el.[6]

După ce a încheiat convorbirea cu Stimson, Roosevelt l-a contactat pe Hull, secretarul de stat. Acesta se afla în biroul său, așteptând să îl primească pe ambasadorul Kichisaburo Nomura și pe trimisul special al „păcii" Saburo Kurusu. Aceștia telefonaseră la Departamentul de Stat la amiază și solicitaseră o întâlnire la ora 13:00, însă întârziau pentru că oficialitățile de la Tokyo insistaseră că doar persoanele cu drept de acces la secrete deosebite puteau traduce mesajul final. Nici unul dintre cei doi diplomați nu știa să bată la mașină. Dându-și seama că nu vor reuși să respecte ora stabilită inițial, ei ceruseră o reprogramare pentru ora 13:45, dar au apărut cu 20 de minute întârziere, ceea ce i-a oferit lui FDR suficient timp pentru a lua legătura cu Hull.[7]

Cât trimișii japonezi au rămas în camera de primire a diplomaților, FDR i-a spus lui Hull despre atacul împotriva Pearl Harbor. În declarația pe care a dat-o în fața Comisiei Roberts, Hull a susținut că în acele momente exista o anumită nesiguranță în legătură cu acuratețea raportului original. „S-a anunțat că Pearl Harbor a fost atacat", și-a amintit el că i-a spus FDR. Hull a discutat cu președintele „dacă să consider acel raport drept adevărul de netăgăduit privind situația și să refuz să-i primesc ori dacă, având în vedere relațiile extrem de delicate, să las deschisă singura șansă din zece ca raportul să nu reflecte realitatea" Roosevelt i-a transmis lui Hull ordinul de a-i primi pe reprezentanți, dar să nu dea de înțeles că știa despre atac. Hopkins a spus că Roosevelt afirmase că Hull trebuia „să primească răspunsul lor în mod oficial și glacial, să îi salute și să îi trimită la treburile lor".[8]

Hull i-a făcut pe ambasadori să aștepte în fața biroului său până la 14:20. Când cei doi au intrat, Nomura a precizat că „i se transmiseseră instrucțiuni să prezinte mesajul la ora 13:00" și s-a scuzat pentru întârziere. Când ministrul a întrebat de ce se precizase ora 13:00 fix, ambasadorul a spus că nu cunoștea motivul. Hull s-a prefăcut că citește documentul, cu toate că îi cunoștea conținutul, iar apoi, încălcând în mod

evident instrucțiunile primite de la FDR, a replicat cu o virulență deosebită. „În cei 50 de ani de când sunt funcționar public", a spus el, „nu am mai pomenit un document mai plin de falsități și de deformări ale adevărului ca acesta – minciuni și deformări atât de infame, încât până astăzi nu-mi închipuiam că ar putea exista pe planetă vreun guvern capabil să le formuleze". Înainte ca japonezii să poată răspunde, Hull a ridicat mâna ca să îi reducă la tăcere, apoi a făcut un semn către ușă. Cei doi ambasadori „au plecat fără să facă vreun comentariu".[9]

Hull a presupus că trimișii japonezi știau despre atac și că făceau parte din conspirație. În realitate, ei nu fuseseră informați în legătură cu planul și au aflat știrea doar după întoarcerea la ambasadă. Nomura a rămas șocat. Pentru el, asta însemna că misiunea lui de pace fusese un eșec. Multe alte persoane din ambasadă erau extrem de îngrijorate de spectrul războiului dintre Statele Unite și Japonia și mult mai puțin convinse decât conducătorii militari japonezi că perspectiva victoriei le surâdea. Un secretar al ambasadei i-a spus soției: „Vai, e îngrozitor! De ce au făcut un lucru atât de cumplit? Japonia e sortită pieirii."[10]

FDR și-a dat seama că reporterii vor afla foarte curând despre atac și a ținut să păstreze controlul asupra fluxului de informații. Își dedicase mult timp stabilirii de legături apropiate cu presa și făcuse mai multe decât președintele precedent pentru a controla difuzarea știrilor. Partenerul lui de încredere în acest efort a fost Steve Early, primul secretar de presă cu normă întreagă al Casei Albe.

Cei doi s-au cunoscut la Convenția Partidului Democrat din 1912, care s-a ținut la Baltimore. Early lucra ca reporter pentru United Press International (UPI), iar FDR era suporter al lui Wilson, făcând parte din delegația New Yorkului. Cei doi s-au împrietenit. În 1920, când FDR concura pentru funcția de vicepreședinte, susținut de guvernatorul statului Ohio, James Cox, și avea nevoie să-și creeze o echipă de campanie,

l-a angajat pe Early pentru a se ocupa de organizarea vizitelor și a aparițiilor lui publice. Roosevelt și-a petrecut mai tot deceniul '20 luptându-se cu poliomielita și reconstruindu-și cariera politică, perioadă în care Early și-a luat o slujbă la Paramount Pictures, unde se ocupa de realizarea jurnalelor de știri ale Washingtonului. După ce FDR a câștigat alegerile din 1932, Early s-a alăturat echipei de la Casa Albă. Plănuise să stea doar două săptămâni, dar, 12 ani mai târziu, când Roosevelt a murit, se afla încă în post.

Early se așteptase la o zi aproape fără știri. Sâmbătă se întâlnise cu reporterii, spunând în glumă că „președintele a decis că ați fost atât de ocupați în ultima vreme, iar Crăciunul este atât de aproape, încât o să vă acorde o zi liberă pentru a merge la cumpărături" Intrând în atmosfera degajată, un jurnalist a spus: „Cred că acum este la Casa Albă și scrie o declarație de război, nu?" Early a recunoscut că președintele se afla la Casa Albă, dar că acesta nu scria, ci „se bărbierea" Le-a spus reporterilor să își ia liber în acel weekend. FDR „va rămâne acasă în această dimineață; nu va veni la birou. Nu se fac programări pentru astăzi și mâine și nici nu cred că vor apărea solicitări".[11]

Early și-a luat liber duminică, gândindu-se să petreacă ziua acasă. Era încă în halat de baie, în biroul de la etajul întâi al casei sale de pe Morningside Drive din nord-estul Washingtonului, când telefonul de pe linia specială, care îi asigura legătura directă cu Casa Albă, a început să sune. În acea dimineață nu a mai fost cazul să schimbe amabilități cu cineva. Primele cuvinte pe care le-a auzit au fost: „Ai ceva de scris la îndemână?" Early a crezut că Roosevelt făcea glume. „Chiar am nevoie de așa ceva?" Roosevelt era extrem de serios. „Da", i-a răspuns FDR. „Am de făcut o declarație foarte importantă. Ar trebui să fie transmisă cuvânt cu cuvânt."[12]

Secretarul de presă și-a dat seama din tonul vocii lui Roosevelt că lucrurile erau serioase. A chemat-o pe Helen, soția sa, ca să-l ajute să înregistreze mesajul. „Japonezii au atacat Pearl

Harbor din aer, afectând toate activitățile de pe insula Oahu, principala bază americană din insulele Hawaii." Lucru ciudat, după ce i-a dictat această declarație, Roosevelt l-a întrebat pe Early: „Tu ai ceva vești?" Early a fost șocat de acea întrebare. FDR tocmai îi dictase un mesaj care era sinonim cu o declarație de război și îl întreba pe el dacă avea alte informații. I-a răspuns: „Nici una care să se compare cu informația pe care tocmai mi-ați transmis-o, domnule președinte".[13]

Imediat ce a încheiat discuția cu Roosevelt, Early i-a telefonat operatoarei de la Casa Albă și a rugat-o să îi facă legătura cu cele trei agenții de presă: Associated Press (AP), United Press și International News Service. La ora 14:22, Early s-a adresat celor trei agenții de știri folosind o conexiune triplă: „Sunt Steve Early. Vă telefonez de acasă. Am în fața mea o declarație pe care președintele mi-a cerut să o difuzez" După ce a citit declarația președintelui, le-a spus celor trei agenții de știri că era în drum spre Casa Albă și că le va apela pentru a le da mai multe informații imediat ce le va avea.

Înainte de a pleca de acasă, Early a sunat din nou la agențiile de știri pentru a le anunța, de astă dată fals, după cum s-a dovedit, că japonezii bombardau și Manila. „Se anunță și un alt atac. Acesta a fost declanșat împotriva bazelor armatei și ale marinei din Manila." Nu este limpede motivul pentru care a revenit ca să dea acea știre și de unde primise acele informații. Sursa cea mai probabilă ar fi putut să fie FDR, însă nu există nici o probă privind un atac împotriva Manilei la acea oră, ori că președintele primise vreo informație în acel sens. Probabil că oficialii de la Washington au întâmpinat dificultăți în luarea legăturii cu Manila în minutele de după ce primiseră știrea privind Pearl Harbor și atunci au presupus că și Filipinele erau atacate. Ceea ce se petrecea cu adevărat în Filipine va reprezenta o sursă de îngrijorare și de derută pentru Casa Albă în cursul acelei zile.[14]

Early s-a schimbat și a plecat la Casa Albă, urmând să trăiască cele mai stresante 24 de ore din viață.

În minutele care au urmat aflării știrii despre atacarea flotei din Hawaii, FDR a mai dat un telefon. Acesta a fost către ambasadorul chinez, Hu Shih, care părăsise Casa Albă cu câteva ore mai devreme. „Hu Shih", a spus FDR, „voiam să vă spun că japonezii au bombardat Pearl Harbor și Manila" Shih și-a adus aminte că FDR „avea o voce foarte agitată, furioasă și încordată" Roosevelt a încheiat scurta discuție spunând: „Întrucât ați fost ultima persoană cu care am discutat înainte de a se întâmpla toate acestea, m-am gândit că s-ar cuveni să vă sun și să vă spun totul".[15]

Capitolul 6

„Nu ştiu cât de sigur este acest telefon"

Până la ora 15:00, în timp ce echipa sa se strângea în Cabinetul Oval de la etajul întâi al Casei Albe, FDR începuse să primească rapoarte oficiale privind distrugerile suferite la Pearl Harbor. Toate evidențiau că japonezii dăduseră Flotei din Pacific o lovitură devastatoare. Mai supărător era faptul că forțele americane opuseseră puțină rezistență și păreau să fi fost luate prin surprindere. FDR și-a întrebat ministrul de Război și pe secretarul Marinei cum reușiseră japonezii să realizeze un asemenea asalt îndrăzneț, distrugând o bază militară pe care majoritatea americanilor o considerau inexpugnabilă. Nimeni nu a putut da un răspuns satisfăcător la această întrebare. Următoarea întrebare care se năștea în mintea tuturor era: unde se va produce următorul atac japonez și ce putea face America pentru a împiedica acest lucru?

James Roosevelt s-a grăbit spre Casa Albă, ajungând cu puțin înainte de ora 14:30 și observând că tatăl lui purta unul dintre puloverele lui vechi. Uitându-se mai atent, a remarcat „calmul lui extrem – o acceptare aproape fatalistă, dar plină de curaj a ceva ce încercase să evite, dar în legătură cu care se temuse că ar putea fi inevitabil" FDR era prea ocupat pentru a sta de vorbă. „Bună, Jimmy", a spus FDR. „S-a întâmplat." Apoi l-a rugat pe Jimmy să stea prin preajmă pentru cazul că ar avea nevoie de el.[1]

Principala sarcină a lui FDR era de a aduna cât mai multe informații. La ora 14:25, nu știa decât că japonezii atacaseră.

Dar care erau proporțiile distrugerilor? Probabil că spera ca o parte dintre avioanele americane să se fi ridicat în aer pentru a-i goni pe invadatori. O parte dintre navele ancorate la Pearl Harbor avuseseră posibilitatea de a răspunde cu foc antiaerian? Atacul aerian era preludiul unei invazii terestre? Roosevelt avea de pus multe întrebări, dar primise puține răspunsuri.

Prima oficialitate sosită la Casa Albă a fost consilierul naval al lui Roosevelt, amiralul John Beardall. Acesta i-a găsit pe Roosevelt și pe Hopkins împreună, amândoi vorbind la telefon. „Preia telefonul direct cu Departamentul Marinei", i-a ordonat FDR. Beardall a folosit telefonul din hol și a început să-și apeleze legăturile din cadrul marinei pentru a afla mai multe informații. Ulterior, Grace Tully, secretara lui Roosevelt, l-a înlocuit la telefon.[2]

Lipsa unei linii directe între Casa Albă și Pearl Harbor îngreuna comunicarea. Amiralul Claude Bloch, aflat la Pearl Harbor, trebuia să ia legătura cu amiralul Stark de la Departamentul Marinei, care transmitea apoi informațiile către Casa Albă. Primul raport complet a sosit la 14:28, la mai bine de 20 de minute după buletinul inițial. La început, temându-se că japonezii ar fi putut intercepta convorbirea și ar fi aflat ce lovitură cumplită dăduseră bazei, Bloch s-a exprimat confuz în privința distrugerilor. În cele din urmă, Stark a insistat: „Claude, cum stau lucrurile?" „Foarte rău", a răspuns Bloch, dar s-a temut să ofere mai multe amănunte. „Nu știu cât de sigur este acest telefon", a spus el. Stark a insistat să i se comunice cifre. „Lasă asta și spune", a zis Stark. Bloch a raportat că japonezii provocaseră pagube extinse flotei, iar Statele Unite suferiseră pierderi umane considerabile. „Dacă vreo persoană neautorizată a auzit ceea ce am raportat către șeful Operațiunilor Navale, o rog să nu repete aceste informații. Fac apel la datoria patriotică de cetățean american", a spus Bloch.[3]

Stark a transmis informațiile către Casa Albă, punându-i la dispoziție lui FDR primele impresii privind dezastrul petrecut la Pearl Harbor. Potrivit lui Hopkins, președintele i-a cerut

apoi lui Stark să execute ordinele pe care armata și marina le conveniseră în eventualitatea izbucnirii ostilităților în Pacific.[4]

Câteva minute mai târziu, generalul Marshall a telefonat la Casa Albă și a confirmat raportul pe care Roosevelt îl primise de la marină. „Am discutat cu un ofițer din cadrul statului-major din Hawaii. Atacul aerian, avioanele decolând evident de pe un portavion, a început la 8:00 ora locală. Este în curs. Din câte ne pot spune în aceste momente, la atac participă cel puțin 50 de bombardiere." Marshall a mai raportat că „hangerele [*sic*] de la aerodromurile Nicholas și Wheeler sunt în flăcări" De asemenea, a menționat că japonezii „mitraliază aerodromul Hickam", deși nu a putut confirma știrea. „Comunicațiile sunt afectate grav. Avioanele noastre au decolat și, din câte se știe, au decolat și avioane ale marinei."[5]

În timp ce Roosevelt continua să primească știri actualizate, au început să sosească ofițerii superiori pentru ședința de la ora 15:00. Stimson și Knox au sosit în jurul orei 15:05, urmați la scurt timp de generalul Marshall și de Hull. În cameră au intrat și membrii personalului: Grace Tully, Steve Early și secretarul cu programările, Marvin McIntyre. Ross McIntire, medicul Casei Albe, s-a grăbit să vină pentru a-și supraveghea pacientul. Lucru firesc, Harry Hopkins a rămas umbra lui Roosevelt, ca de obicei.

Membrii echipei prezidențiale s-au așezat pe canapelele de piele și pe scaunele îmbrăcate în brocart, în vreme ce Roosevelt a rămas la birou, răspunzând la telefon imediat ce acesta suna. Ziua devenise cenușie; soarele care încălzise dormitorul în cursul dimineții dispăruse, acoperit de nori, iar temperatura scăzuse.

În ciuda rapoartelor cumplite ce soseau din Hawaii, în încăpere putea fi percepută o senzație de ușurare, amestecată cu sentimente de șoc și furie. În ultimele luni, FDR avusese de luptat cu amenințarea războiului din Europa și Asia. Politician cu experiență, el a înțeles rezervele manifestate de public față de intrarea Americii în război. Probabil că și-a adus aminte

de promisiunea făcută în campania din 1940, când afirmase că nu va implica națiunea în „războaie străine". Cu câteva ore mai devreme, consilierii se tot întrebaseră dacă FDR va angaja națiunea pentru a sprijini Marea Britanie în cazul în care Japonia ar fi atacat avanposturile acesteia din Pacific. Prin acea acțiune decisivă, Japonia luase hotărârea în numele lui. Potrivit lui Hopkins, „conferința s-a desfășurat într-o atmosferă nu foarte încordată, deoarece cred că toți eram de părere că, în ultimă instanță, inamicul era Hitler și că el nu putea fi învins fără forța armelor; că, mai devreme sau mai târziu, trebuia să intrăm în război și că Japonia ne oferise acea oportunitate. Cu toate acestea, cei prezenți înțelegeau gravitatea războiului și faptul că vor urma lupte grele și îndelungate."[6]

Roosevelt a început prin a-i întreba pe Knox și pe Stimson despre atac. După cum a afirmat Grace Tully ulterior, FDR i-a interpelat „cu privire la ce se întâmplase și de ce credeau că se petrecuse așa ceva. În plus, i-a întrebat ce se putea face pentru a se reduce într-o anumită măsură proporțiile dezastrului" Nimeni, nici măcar FDR, un om care cunoștea marina, nu putea înțelege de ce flota fusese luată prin surprindere.[7]

Pentru toți cei prezenți în încăpere era evident că marina primise o lovitură foarte grea. Probabil că mai tulburător era faptul că și armata și forțele aeriene se dovediseră neajutorate. Potrivit lui Hopkins, Roosevelt l-a întrebat pe Marshall despre „starea de spirit a soldaților și îndeosebi a celor din forțele aeriene" Pierderile de la Pearl Harbor fuseseră atât de mari, încât forțele rămase acolo nu ar fi avut posibilitatea de a împiedica alte acte de agresiune ale japonezilor. Japonia avea libertate de mișcare deplină în Pacific și nu numai. „Era ușor de presupus că o forță japoneză de invazie ar putea urma loviturii aeriene de la Pearl Harbor – ori că un următor atac s-ar putea da împotriva Coastei de Vest", și-a reamintit Tully.[8]

Asaltat cu întrebări, generalul se concentra acum asupra sorții forțelor americane din Filipine, aflate sub comanda

generalului Douglas MacArthur. Marshall a recunoscut că bazele aeriene de la Clark Field din Manila ar putea deveni următoarea țintă. Pe măsură ce probabilitatea războiului cu Japonia creștea, strategii militari din Washington transferaseră multe resurse în Filipine, pentru a sluji drept bastion de apărare împotriva expansiunii japoneze. Generalul MacArthur, pe care Roosevelt îl numise comandant al Forțelor Armate americane din Orientul Îndepărtat în luna iulie a anului precedent, era artizanul acelei strategii. Într-o serie de memorandumuri, generalul asigurase Washingtonul că putea crea o forță eficientă de luptă în Filipine care să poată apăra insula împotriva unui atac japonez. „Nu doar *cred* că Filipinele pot fi apărate. *Știu* că pot fi apărate", declarase el.[9]

MacArthur reprezenta cea mai mare speranță a Americii privind stoparea agresiunilor japoneze în Pacific. Generalul continuase să transmită rapoarte optimiste privind întărirea capacității defensive a insulei. „Eu și ministrul de Război am fost foarte încântați să primim raportul prin care suntem anunțați că forțele aflate sub comanda dumneavoastră sunt pregătite pentru orice situație", îi transmisese prin radio Marshall lui MacArthur cu o săptămână înainte de atacul de la Pearl Harbor. Deși resursele erau reduse, Marshall îi pusese la dispoziție lui MacArthur 34 de bombardiere B-17, oferindu-i acestuia cea mai mare concentrare de bombardiere americane din lume.

Duminică după-amiază, înainte de a pleca la ședința de ora 15:00 de la Casa Albă, Marshall i-a trimis o notă lui MacArthur. Radiograma a fost trimisă la 15:22 și a sosit la cartierul general al lui MacArthur la 5:35 dimineața, pe 8 decembrie (la vest de linia internațională de schimbare a datei, Filipinele sunt cu o zi înaintea Statelor Unite). Mesajul spunea: „Ostilitățile dintre Japonia și Statele Unite... au început... Execută misiunile stabilite în Rainbow Five" Strategia militară impunea desfășurarea de „raiduri aeriene împotriva forțelor și instalațiilor japoneze din raza tactică de acțiune a bazelor existente"

La ședința de la ora 15:00 cu Roosevelt, Marshall l-a asigurat pe președinte că îi ordonase lui MacArthur să execute „toate acțiunile necesare pentru eventualitatea izbucnirii ostilităților cu Japonia".[10]

Potrivit lui Hopkins, Marshall „era nerăbdător să plece" de la ședința ce se desfășura la Casa Albă. Era îngrijorat de soarta Filipinelor. Nu reușise să îl contacteze pe general, iar MacArthur nu confirmase încă primirea ordinelor. La Washington nu era limpede dacă MacArthur lupta pentru a respinge un atac japonez ori dacă apăruse o problemă de comunicare. În orice caz, Marshall voia să revină la Ministerul de Război pentru a monitoriza situația.[11]

Surprinzător, FDR a petrecut foarte mult timp la ședința cu consilierii discutând situația din America Latină. FDR a conferit cu Hull despre „necesitatea stringentă de a ține republicile din America de Sud nu doar informate, ci alături de noi" Națiunile din America de Sud încă nu fuseseră atrase în război, dar FDR se temea că Germania și Japonia fuseseră active în regiune pentru a stârni sentimente antiamericane. El era îngrijorat în mod special în legătură cu importanța strategică a Canalului Panama și a națiunilor de la granița cu acesta.

De pe vremea Doctrinei Monroe, Statele Unite construiseră un scut protector în jurul Americii Centrale și al Americii Latine. Franklin Roosevelt a ajuns în funcție hotărât să stabilească legături mai strânse cu țările din regiune. Discursul lui inaugural avusese un paragraf dedicat politicii externe: „În domeniul politicii mondiale, voi face ca această națiune să se consacre politicii de bună vecinătate". Deși apelul fusese general, el avusese în vedere în special America Latină. În următorii câțiva ani, administrația insistase asupra încheierii de acorduri comerciale care reduceau tarifele cu până la 50%, permițând un schimb mai liber de mărfuri între Nord și Sud. Roosevelt dezaprobase intervențiile militare în regiune și își însoțise retorica de acțiuni concrete.[12]

Pe măsură ce războiul făcea ravagii în Europa, Roosevelt s-a concentrat din ce în ce mai mult asupra influenței naziste în regiune. Preocuparea privind securitatea regională a silit administrația să negocieze pentru obținerea de baze navale și aeriene în întreaga regiune. Statele Unite au trimis consilieri militari în America Latină și au invitat ofițeri din acele țări să studieze la școlile militare americane. Oficialitățile Statelor Unite țineau liste negre ale celor suspecți de acțiuni subversive și exercitau presiuni asupra guvernelor să concedieze angajații care aveau legături cu puterile Axei.[13]

FDR avea motive să creadă că amenințarea nazistă în regiune era reală. Cu mai puțin de două luni înainte de Pearl Harbor, Roosevelt a afirmat în fața națiunii că deținea o „hartă secretă" a Americii Latine întocmită de generalii lui Hitler. Harta reducea cele 14 republici din America Latină la „cinci state vasale... aducând întregul continent sub dominația lor", a spus Roosevelt. Planul lui Hitler, a spus el, reprezenta o amenințare „la adresa marii noastre linii a vieții, Canalul Panama" Deși la acea dată Roosevelt nu știa asta, harta era un fals pregătit de serviciile de informații britanice pentru a-i determina pe americani să intre în război.[14]

Potrivit declarațiilor lui Hopkins, s-a purtat o dezbatere aprinsă privind mesajul pe care FDR trebuia să îl adreseze Congresului. Roosevelt hotărâse să țină un discurs în fața Congresului reunit a doua zi. Voia ca acea cuvântare impresionantă să fie cât mai scurtă cu putință, urmată de un discurs radiodifuzat ceva mai amănunțit către națiune în cursul săptămânii. Nu există nici o dovadă că ar fi discutat ideea cu vreunul dintre consilieri și nici că le-ar fi cerut părerea privind acea decizie. „Președintele a afirmat cu multă tărie că voia să prezinte un mesaj precis și că avea în plan să pregătească ulterior un mesaj mai lung", a notat Hopkins în memorandumul său.[15]

Hull a ridicat obiecții față de planul președintelui. El a insistat ca FDR să țină un discurs lung, amănunțit, care să prezinte

întreaga istorie a relațiilor americano-japoneze. Hopkins a estimat că ar fi fost nevoie de maximum 30 de minute pentru ca FDR să țină o cuvântare de felul celei recomandate de Hull. Deși a înțeles forța unui mesaj care să susțină necesitatea declanșării războiului împotriva Japoniei, Roosevelt a insistat să țină un discurs succint și puternic din punct de vedere emoțional. În primul rând, acesta trebuia să rezoneze cu milioanele de americani care urmau să-l asculte la radio.

În 1941, radioul era în competiție cu ziarele drept sursă principală de informare a publicului. În Statele Unite existau peste 45 de milioane de aparate de radio, inclusiv 6,5 milioane în mașini. Aproape 90% dintre cămine dețineau cel puțin un aparat de radio, la care familiile ascultau în medie peste patru ore și jumătate pe zi.[16]

FDR luase în stăpânire acel nou mijloc de informare în masă. Considera radioul drept o modalitate de a comunica direct cu poporul american, fără prezența jurnaliștilor, care erau intermediari. Radioul, spunea el, tinde „să restabilească legătura directă între mase și liderii aleși". Cultivase o legătură cu publicul care începuse cu prima „discuție la gura sobei" din zilele inaugurale ale mandatului său. Așa cum a remarcat Steve Early, „președintelui îi place să creadă că publicul său este alcătuit din câțiva oameni adunați în jurul sobei" Deși discursurile lui erau atent redactate, ele reușiseră să creeze un sentiment de intimitate între președinte și popor. „Simțeai că ți se adresează ție", a remarcat ziaristul Richard Strout, „nu altor 50 de milioane, ci chiar ție personal".[17]

FDR avea priceperea de a-și proiecta personalitatea prin intermediul radioului. Înțelegea forța unui mesaj scurt și de aceea majoritatea discursurilor lui durau sub 30 de minute. Vorbea rar și limpede, de obicei enunțând mai puțin de 100 de cuvinte pe minut. Lucru probabil și mai important, FDR folosea cuvinte și expresii care transmiteau empatie și sunau familiar pentru orice american. Își presăra discursurile cu analogii („când casa vecinului tău e în flăcări...") și cu apeluri

personale („împreună, nu putem da greș") care îi permiteau să creeze o legătură personală cu ascultătorii săi. Acorda o atenție deosebită unghiului la care era așezat microfonul și sunetului. Când FDR își dădea seama că strungăreața dintre dinții din față de jos producea un sunet ușor șuierat și perceptibil la radio, cerea să i se pună un dinte fals. În multe situații, își amintea de dinte în ultima clipă, dând naștere unei agitații nebune pentru a-l găsi și a-l pune în momentele dinainte de a se adresa pe calea undelor.[18]

Deși priceperea și sensibilitatea față de publicul radio a jucat un rol important în decizia lui FDR, au existat și alte motive care au fost în favoarea ideii de a transmite o declarație de război ceva mai scurtă. Probabil că o declarație mai lungă i-ar fi impus să intre în prea multe detalii privind pierderile suferite, umane în primul rând, dar și materiale. O prezentare detaliată privind devastările ar fi demoralizat poporul american? Deși ar fi fost ușor să dezlănțuie mânia publicului împotriva Japoniei, Roosevelt considera că Germania rămânea o amenințare mai mare pentru America. Trebuia așadar să păstreze un echilibru delicat, inspirându-i pe americani să lupte împotriva Japoniei, dar fără să le distragă atenția de la luptele ce se desfășurau în Europa.

Hopkins l-a sfătuit pe FDR să mai aibă două discuții până la încheierea zilei pentru a obține sprijin politic în favoarea discursului: una cu membrii cabinetului și alta cu liderii Congresului. În timp ce operatoarea Casei Albe se străduia să îi contacteze pe membrii cabinetului, FDR și Hopkins au analizat ce lideri ai Congresului să invite la acea discuție.

În timp ce președintele se întâlnea cu consilierii săi, amiralul Stark a continuat să telefoneze pentru a prezenta ultimele informații de la Pearl Harbor. În câteva rânduri, FDR a răspuns personal la telefon, însă de obicei Grace Tully prelua apelurile. La început a răspuns la un telefon aflat în afara Cabinetului Oval, dar când agitația produsă de consilierii care intrau

și ieșeau a devenit prea stresantă, ea s-a mutat în dormitorul lui FDR. „Misiunea mea era să stenografiez acele rapoarte fragmentare și șocante, pentru ca apoi să le dactilografiez și să le transmit șefului", a afirmat ea.[19]

Știrile erau sumbre, fiecare raport dovedindu-se mai deprimant decât precedentul. „Am perceput neîncrederea dublată de șoc din glasul amiralului Stark atunci când mi s-a adresat", a declarat ea. Consilierii militari ai lui FDR se învârteau în jurul ei în timp ce primea fiecare apel, sperând să surprindă ce îi spunea Stark. O urmăreau de fiecare dată când se repezea într-o altă încăpere pentru a dactilografia fiecare mesaj. „Știrile erau cutremurătoare", a afirmat ea. „La început, oamenii din jurul președintelui s-au arătat neîncrezători; atmosfera s-a transformat într-o acceptare furioasă pe măsură ce noile mesaje le confirmau și le amplificau pe cele precedente." Ea a remarcat că Roosevelt „în aparență, părea mai calm decât toți ceilalți, însă în acel calm se putea simți furia. La fiecare nou mesaj, clătina amarnic din cap și își strângea buzele".[20]

În jurul orei 15:30, FDR a primit un raport referitor la un cargou al armatei, aflat la 1 300 de kilometri depărtare de San Francisco, care transmisese un semnal de avarie. S-a presupus că fusese atacat de un submarin japonez. Dacă era adevărat, însemna că submarinele japoneze acționau în largul Pacificului. Ce alte ținte ar fi urmat?[21]

La ora 15:50, Tully i-a înmânat lui FDR un raport care alunga orice posibilă speranță că marina reușise un contraatac eficace și că respinsese principala forță japoneză. „Japonezii au atacat Honolulu azi-dimineață, în jurul orei 8:00", a anunțat Stark. Primul avertisment a venit din partea unui submarin aflat în afara portului și care a fost atacat de un distrugător cu mine de adâncime. A mai spus că un al doilea submarin a fost „scufundat de aviație". Apoi a descris raidul. „Au atacat cu aviația, cu bombe și cu torpile." În mod greșit, a mai raportat: „Cel puțin două avioane au avut svastici pe fuzelaj"

El a remarcat că japonezii atacaseră în două valuri și produseseră pagube „grave" „*Oklahoma* s-a răsturnat în Pearl Harbor. *Tennessee* este incendiat și înclinat destul de serios, iar șantierul naval al marinei încearcă să ducă nava la doc uscat. Raportul descria în continuare pagubele produse în doc. Două distrugătoare fuseseră lovite. Unul explodase. Altul era în flăcări. *Oglala* nu mai putea fi reparat. Centrala electrică a acestuia fusese lovită în plin, dar încă funcționa. Avioanele japoneze produseseră avarii serioase aerodromurilor de pe insula Ford, Hickam, Wheeler și Kanoehe. „Probabil că s-au înregistrat pierderi umane importante, dar încă nu avem cifre." A raportat în mod eronat că japonezii nu dețin „amănunte privind daunele pe care le-au produs"

Roosevelt încerca să pună laolaltă piesele acelui puzzle. Încă nu avea o imagine completă a naturii atacului japonez și a reacției americane. Rapoartele lui Stark oferiseră doar o imagine vagă a distrugerilor. De pildă, amiralul nu făcuse nici o mențiune despre *Arizona*, pe care se înregistraseră aproape jumătate dintre pierderile de vieți omenești suferite de americani. Drept urmare, în acele momente, FDR nu numai că nu avea cifre concrete privind pierderile, dar probabil că nu-și putea imagina că mii de americani erau morți sau răniți.

În acel climat în care nu existau informații complete – iar în unele cazuri, era vorba chiar de dezinformări –, FDR și consilierii lui s-au străduit să înțeleagă intențiile Japoniei. Atacul acela avea menirea de a afecta grav forța militară americană, în anticiparea unui asalt terestru împotriva Hawaiiului? Aceeași armada japoneză avea să participe probabil la un atac spre est, asupra Coastei de Vest a Statelor Unite? Făcea parte atacul dintr-o inițiativă mai cuprinzătoare, având scopul de a distruge centre-cheie politice și militare ale Statelor Unite? Și ce rol jucase Germania în acele atacuri? Având în vedere menționarea eronată a lui Stark privind svasticile de pe câteva dintre avioanele care participaseră la atac, Roosevelt s-a întrebat probabil de ce ar fi trimis Hitler avioane germane

ca să atace Pearl Harbor. Însă a apreciat ideea că Hitler ar fi fost implicat în acel atac. Asta i-ar fi ușurat sarcina de a declara război Germaniei.

În acea duminică, amenințările care se profilau mai aproape de Statele Unite au cântărit mai greu pentru Roosevelt. Evident, era îngrijorat că amănuntele cele mai incriminatoare ale atacului aveau să ajungă la urechile presei. În rândul consilierilor lui FDR exista o înțelegere aproape generală că guvernul trebuia să instituie o cenzură oficială în privința presei. Cele mai multe ziare practicaseră autocenzura încă de la izbucnirea celui de-al Doilea Război Mondial în Europa. După cele petrecute la Pearl Harbor, FDR voia instituirea unei cenzuri și mai stricte. Se temea că rapoartele amănunțite privind daunele suferite îi vor încuraja pe inamici și vor demoraliza publicul american. La câteva ore după atacul de duminică după-amiază, Biroul de Informații al Marinei a început să monitorizeze tot traficul radio și telefonic al insulei. Orice comunicare ce furniza amănunte privind carnajul era întreruptă imediat. În același timp, Ministerul de Război a început să deschidă și să citească toată corespondența care ajungea din Honolulu pe continent.[22]

În plus față de restricțiile impuse libertății presei, președintele a întreprins măsuri pentru a proteja națiunea de orice sabotaj potențial. Probabil că FDR a presupus că sabotorii japonezi jucau un rol-cheie în reușita atacurilor. Asta însemna că se făcuse un efort de a răsturna guvernul de la Washington? Întrebarea îi stăruia cu siguranță în minte când a emis ordine privind protecția împotriva oricărui posibil sabotaj în capitală. Pentru a împiedica orice atac pe teritoriul Statelor Unite, președintele le-a ordonat lui Stimson și lui Knox să amplaseze gărzi înarmate în jurul tuturor facilităților-cheie, mai ales în jurul fabricilor de muniție și al tuturor podurilor. Întotdeauna preocupat de simbolurile politice și de mesajele pe care le transmitea, FDR nu a vrut soldați înarmați în jurul Casei Albe.[23]

Capitolul 7

„Infamie"

Ședința din Cabinetul Oval s-a încheiat în jurul orei 16:15. După ce consilierii săi au ieșit din încăpere, Roosevelt s-a concentrat asupra redactării discursului. Înțelegea că acest discurs va deveni pivotul strategiei sale de a obține sprijin pentru război. Dar ce să spună? Să prezinte o listă lungă de reproșuri la adresa Japoniei? Publicul ar susține o declarație de război și împotriva Germaniei și Italiei? Redactarea discursurilor era de obicei un proces îndelungat, minuțios, care presupunea participarea mai multor persoane și numeroase ciorne. Cei care îi redactau cuvântările erau plecați din oraș și nu puteau fi contactați, de aceea a trebuit să pregătească singur cel mai important discurs al mandatului său.

Sarcina nu îl speria. Încă din zilele când fusese redactor al ziarului studențesc *Harvard Crimson*, FDR se socotise scriitor și, în general, jucase un rol major în pregătirea celor mai importante cuvântări ale sale. Pe de altă parte, îi era limpede ce voia să declare și felul în care o va face.[1]

La 16:50, FDR a chemat-o pe Grace Tully în biroul lui. „Era singur", a observat Tully. Pe masa de lucru se găseau trei teancuri cu notele cuprinzând informațiile pe care le primise în acea după-amiază. „Telefonul era la îndemână." Roosevelt își schimbase puloverul purtat dimineață cu o haină gri. Când ea a intrat, FDR trăgea adânc dintr-o țigară. „Ia loc, Grace. Mâine voi merge în fața Congresului. Aș dori să-ți dictez mesajul. Va fi scurt."[2]

A mai tras un fum și apoi, cu o voce calmă, a început să dicteze declarația de război: „Ieri virgulă 7 decembrie 1941

linie de pauză o zi care va rămâne în istoria lumii linie de pauză Statele Unite au fost atacate simultan și în mod deliberat de forțele navale și aeriene ale Imperiului Japonez" Tully mai transcrisese mesaje pentru FDR, dar acesta era diferit, a afirmat ea, deoarece „președintele rostea fiecare cuvânt tăios și rar, precizând cu atenție fiecare semn de punctuație și alineat." Ea a remarcat că „întregul mesaj avea mai puțin de 500 de cuvinte" și reprezenta o „acuzație glacială la adresa perfidiei și agresiunii comise de Japonia". Declarația, s-a gândit ea, „mi-a fost dictată fără nici o ezitare, întrerupere sau nesiguranță"

Tully s-a dus în camera alăturată, a dactilografiat repede scurtul discurs și i-a predat hârtia președintelui. Roosevelt a luat un creion și a început să-și redacteze textul. În prima frază a schimbat formularea „o dată care va rămâne în istoria lumii" cu „o dată care va rămâne în memoria tuturor ca unul dintre cele mai infame momente ale istoriei". A eliminat cuvântul „simultan" și l-a înlocuit cu „pe neașteptate." La sfârșitul primei propoziții, a scris „fără avertisment" dar apoi a eliminat acea formulare.

Astfel s-a născut una dintre frazele esențiale din oratoria președintelui: „Ieri, 7 decembrie 1941 – o dată care va rămâne în memoria tuturor ca unul dintre cele mai infame momente ale istoriei – Statele Unite au fost atacate pe neașteptate și în mod deliberat de forțele navale și aeriene ale Imperiului Japonez."[3]

Mai târziu în acea seară, în timp ce lua cina cu Hopkins și Grace Tully, Roosevelt a hotărât să opereze și alte modificări. Își dăduse seama că mesajul trebuia să dovedească inspirație și forță. A luat creionul și a adăugat la sfârșitul discursului: „Indiferent cât de mult timp ne va trebui ca să respingem această invazie premeditată, poporul american, cu forța sa dreaptă, va obține victoria absolută" Roosevelt i-a arătat ciorna lui Hopkins și l-a rugat să îi dea sugestii. Continuând adăugirea făcută de FDR, acesta a adăugat la rândul lui o frază

care avea rolul de a stârni aplauze. În josul paginii, sub titlul „Dumnezeu", el a scris: „Cu încredere în forțele noastre armate – cu hotărârea nețărmurită a poporului nostru –, vom obține inevitabilul triumf – așa să ne ajute Dumnezeu" Lui Roosevelt i-a plăcut adăugirea și a inclus-o în discurs.[4]

În timp ce lucra la discurs, FDR a primit două informări privind situația din Pacific. Puțin înainte de 17:30, a fost sunat de Joseph B. Poindexter, guvernatorul Hawaiiului. Acesta i-a spus că în cursul atacurilor japoneze muriseră 50 de civili pe Oahu și că insula avea nevoie de hrană și de avioane. Apoi a cerut aprobarea lui FDR de a declara legea marțială, susținând că pericolul principal venea din partea „localnicilor japonezi" care ar fi putut colabora cu forțele japoneze în cazul invadării insulei.[5]

În timpul discuției, Poindexter a scos un țipăt, susținând că un alt val de avioane japoneze survola zona. Roosevelt s-a întors către Hopkins și i-a spus: „Dumnezeule, în clipa asta a apărut un al treilea val de avioane japoneze deasupra Hawaiiului" În cazul în care guvernatorul auzise zgomot de avioane, acestea trebuie să fi fost americane. Nu a existat un al treilea val de bombardamente. Însă informația a părut credibilă în acele momente, iar Early a transmis povestea către reporteri în timpul conferinței sale de presă de la 17:55. Acea informație a devenit o parte a numeroaselor relatări din acea zi.[6]

Cam în același timp, administrația a ajuns la concluzia că japonezii nu începuseră să bombardeze Filipinele și că rapoartele inițiale fuseseră false. Problema era că atât Ministerul de Război și Departamentul Marinei transmiseseră mesaje la Manila, dar nu primiseră răspuns sau măcar confirmarea de primire a mesajelor. Inițial, s-a presupus că un atac japonez întrerupsese comunicațiile cu Washingtonul. Cu toate acestea, după cum a afirmat Steve Early în fața reporterilor, în acele momente erau înclinați să creadă că rapoartele inițiale fuseseră

greșite. „Președintele este înclinat să creadă și să spere că primul raport a fost eronat", a spus el.[7]

În toiul crizei, Roosevelt a trebuit să își rezerve timp și pentru a se ocupa de îndărătnica infecție a sinusurilor. La 17:30, a fost dus cu scaunul cu rotile la cabinetul lui Ross T. McIntire, medicul Casei Albe, unde a stat 70 de minute în acea seară. Absolvent al Universității Willamette din Oregon, McIntire intrase în Corpul Medical al Marinei în timpul Primului Război Mondial. În 1925, a fost repartizat la Spitalul Marinei SUA din Washington, unde l-a cunoscut pe amiralul Cary Grayson, care fusese medicul personal al lui Woodrow Wilson. Grayson i-a fost, de asemenea, consilier apropiat lui FDR.[8]

În 1937, când Roosevelt căuta un medic pentru Casa Albă, i-a cerut sfatul lui Grayson. Grayson i l-a recomandat pe McIntire în mare măsură datorită specializării lui. „Președintele e rezistent ca un cal", i-a spus Grayson lui McIntire, „doar că are o boală cronică la sinusuri, ceea ce îl face predispus la răceli" Fumător înrăit, Roosevelt avusese probleme cu sinusurile mai toată viața. Eleanor punea crizele de inflamare pe seama anxietății și a vremii umede și reci din Washington în timpul iernii. Agreabilul McIntire părea o soluție potrivită, deoarece era specializat în otorinolaringologie (ORL) și oftalmologie.[9]

În următorii ani, McIntire a intrat în cercul de apropiați al lui FDR. Îl vedea pe președinte zilnic. Pe lângă faptul că era un medic ORL-ist bun, McIntire era atent și modest, calități pe care Roosevelt le aprecia la cei din jurul său. „Ne înțelegem minunat", i-a spus McIntire ziaristului Leon Pearson în aprilie 1941. Roosevelt aprecia atât de mult compania doctorului, încât deseori îl invita cu el la pescuit sau în vacanțe.[10]

Doctorul știa că misiunea lui era să se ocupe de starea de sănătate a lui FDR și să respingă orice sugestii privitoare la vreo suferință a pacientului său. Chiar și în martie 1945, cu o lună înainte ca președintele să moară din cauza unei hemoragii

cerebrale la Palm Springs, McIntire a cooperat cu publicistul George Creel pentru a infirma zvonurile care susțineau că starea de sănătate a lui FDR era proastă. El i-a spus lui Creel că înfățișarea slăbită a președintelui era urmarea „unei gripe rebele care lăsase în urmă o iritație persistentă a laringelui și a canalelor bronhice".[11]

McIntire a susținut că îl „examina" pe Roosevelt de două ori pe zi. Se afla mereu în micul grup de consilieri care se strângeau în jurul patului său la ora 8:30, cât președintele răsfoia presa și lua micul dejun. El considera că această consultație „din ochi" îi furniza toate informațiile de care avea nevoie. „O privire atentă, dar aparent trecătoare, îmi comunica tot ce voiam să știu", a scris el în memoriile sale. „Lucrurile care mă interesau cel mai mult erau culoarea obrajilor, tonul vocii, înclinația bărbiei și modul în care își bea sucul de portocale și își mânca ouăle și cerealele." McIntire revenea la 17:30 pentru o altă consultație „din ochi", deși insista deseori ca Roosevelt „să lase treburile de stat" și să se ducă să înoate în piscina Casei Albe ori să se odihnească înainte de cină.[12]

Aceea nu era însă o zi tipică, iar intervenția lui McIntire a presupus ceva mai mult decât o examinare din priviri. Medicul a inclus în memoriile sale perioada petrecută la Casa Albă, dar nu a scris nimic despre modul în care a tratat diferitele suferințe ale lui FDR. Întrucât evidențele medicale ale lui Roosevelt au dispărut la scurtă vreme după decesul său, este imposibil de știut sigur de ce boli a suferit și ce tratament i-a prescris McIntire.

Potrivit medicului, Roosevelt l-a convocat la puțin timp după ce a aflat de atacul de la Pearl Harbor și l-a rugat să stea cu el. A sosit înaintea ședinței de ora 15:00 cu cabinetul de război și a stat cu președintele tot restul după-amiezii. La 17:50, McIntire l-a însoțit pe FDR la cabinetul său de la Casa Albă, care era situat la un etaj mai jos al clădirii. Au intrat în biroul principal, ale cărui ferestre dădeau spre sud, au trecut pe lângă o masă de scris pe care erau flori proaspăt tăiate și au ajuns

în sala de examinare. Acolo se aflau un scaun stomatologic, o masă de masaj și dulapuri cu medicamente. Toate medicamentele proveneau de la dispensarul Departamentului Marinei.[13]

Roosevelt a rămas acolo de la 17:30 până la 18:40. Având în vedere circumspecția lui McIntire și absența evidențelor medicale, putem face doar speculații în legătură cu cele petrecute în timpul consultației. Amândoi știau că pe președinte îl aștepta o noapte lungă, la capătul căreia urma să aibă două dintre cele mai importante întâlniri ale mandatului său: una cu cabinetul, iar cealaltă cu lideri ai Congresului. Trebuia să se asigure că tonul vocii reflecta furia și vitalitatea poporului american. Misiunea lui McIntire era să îl pregătească pe președinte pentru acele momente.

Întrucât nu existau antibiotice pentru tratarea infecției sinuzale, McIntire trebuia să apeleze la un tratament zilnic pentru ușurarea simptomelor. Scopul terapeutic era diminuarea inflamării mucoasei nazale și îmbunătățirea capacității pacientului de a respira. Esențial era să se reducă inflamația fără a se produce uscarea mucoasei sau formarea de cruste. McIntire avea câteva soluții. Putea folosi tampoane de bumbac pentru a curăța sinusurile lui Roosevelt. Ministrul Justiției Francis Biddle l-a văzut pe McIntire realizând acea procedură la câteva zile după atacul de la Pearl Harbor, când l-a vizitat pe președinte. „Îi curăța nasul lui FDR", a observat Biddle.[14]

Este probabil ca McIntire să fi „spălat" sau irigat sinusurile. Acest lucru se realiza prin introducerea unui ac de seringă curbat în nas, până la sinusuri. Acul era conectat la un dispozitiv care pompa o soluție salină în cavitatea sinuzală. Deseori, același dispozitiv era folosit pentru a extrage lichidul împreună cu puroi și mucus.

Însă în anii '30 și '40 era obișnuit ca medicii să utilizeze cocaină în tratarea pacienților. „Este foarte posibil să fi folosit cocaină", a afirmat medicul Jordan S. Josephson, director la Nasal and Sinus Center din New York. „Cocaina era medicamentul preferat de medicii ORL-iști pentru tratarea problemelor

sinuzale." Medicul folosea o soluție diluată de cocaină cu care erau îmbibate tampoanele. Cocaina făcea țesutul să se contracte, producând instantaneu o stare de ușurare și anestezia zona, pregătind-o astfel pentru introducerea acului în vederea spălării. „Cocaina este un astringent foarte eficient", a declarat doctorul Murray Grossan, un remarcabil ORL-ist care și-a adus aminte că la începutul rezidențiatului său, în anii '50, cocaina era încă folosită. „Nu era neobișnuit ca un medic cu standarde etice să folosească o soluție de cocaină de 1 sau 2%. Pe vremea aceea era ceva normal."[15]

Până în 1959, manualele standard de otorinolaringologie recomandau ca medicii să aplice o „soluție de 1% sulfat de efedrină sau o soluție de 1% sulfat de efedrină și 1% hidroclorură de cocaină" pentru reducerea temporară a inflamației nazale. Chiar și în 1975, *Western Journal of Medicine* susținea că „pentru ORL-ist, cocaina rămâne un instrument vital" Mulți medici folosesc și în prezent cocaină în cursul operațiilor sinuzale.[16]

Începând cu secolul al XIX-lea, cocaina a devenit disponibilă în Statele Unite și a fost folosită pentru tratarea unor suferințe diverse. Medicii foloseau drogul ca anestezic local și producătorii vindeau multe medicamente care conțineau cocaină. Cocaina era de asemenea ingredientul activ din Coca-Cola, vândută la început ca tratament împotriva durerilor de cap. (În anii 1890, noua companie Coca-Cola vindea băutura ca „remediu universal" și ca băutură răcoritoare.)[17] Cocaina a ajuns în dizgrație în secolul XX, când reformatorii sociali au pornit o campanie împotriva ei, iar la data la care Roosevelt a fost ales președinte, cocaina era interzisă în Statele Unite. Ea a continuat să fie folosită doar ca anestezic în cazul intervențiilor chirurgicale și în tratamentele ORL.

Chiar dacă McIntire a folosit soluție de cocaină ca parte a tratamentului, rămâne neclar dacă ea ar fi avut vreun efect asupra comportamentului lui FDR. Efectul ar depinde de concentrația soluției și nu pare să fi existat un standard pentru

tratamentele ce se practicau în 1941. Doctorul Josephson crede că substanța ar fi fost suficient de puternică pentru a produce o scurtă stare de euforie și o explozie temporară de energie. Doctorul Grossan a afirmat că majoritatea pacienților nu ar fi reacționat în nici un fel, însă unii ar fi putut avea „un mic impuls de vioiciune" după un asemenea tratament. Doctorul Robert Lofgren, care a absolvit facultatea în anii '50 și a practicat medicina mulți ani la Eye and Ear Hospital din Massachusetts, crede că soluția era probabil prea diluată pentru a avea un impact detectabil.[18]

Chiar dacă McIntire ar fi folosit o doză puternică de drog, efectul cocainei ar fi fost de scurtă durată, oferindu-i lui FDR doar o perioadă scurtă de ușurare după știrile sumbre primite în acea zi. Drenarea sinusurilor, totuși, i-ar fi adus o ameliorare observabilă și de durată, ajutându-l să se pregătească pentru lunga seară care îl aștepta.[19]

Este probabil, dar nu sigur, că FDR era tratat în mod regulat, inclusiv în ziua atacului, cu o soluție diluată de cocaină. Însă dacă a fost, aproape sigur că nu a știut. Literatura medicală a acelei perioade recomanda medicilor să nu le spună pacienților că foloseau drogul. „Proprietățile de a crea dependență... ale acestui drog sunt bine cunoscute și el trebuie evitat", explica un manual de medicină din acea vreme. „Pacienții nu trebuie informați în legătură cu natura sau cu numele substanței folosite, deoarece acest lucru în sine poate acționa prin sugestie." Eleanor era îngrijorată de tratamentul nazal zilnic pe care îl făcea soțul ei. „Mereu m-a îngrijorat acel tratament permanent, pentru că simțeam că, deși s-ar putea să ajute temporar, pe termen lung ar putea provoca iritații", a spus ea. Cu toate acestea, FDR nu a părut să pună la îndoială utilitatea tratamentului și nici nu s-a interesat de propria stare medicală.[20]

Capitolul 8

„Vino la Casa Albă cât poţi de repede“

În timp ce președintele a rămas izolat la Casa Albă, știrea privind atacul s-a răspândit în întreaga țară. Principalele posturi de radio au anunțat știrea la câteva minute după ce au primit telefon de la Steve Early, iar marile ziare au scos ediții speciale. Inițial, informațiile despre atac s-au propagat încet, iar majoritatea americanilor nu s-au lăsat cuprinși de panică. Însă spre seară, națiunea a fost lovită de un val de teamă, mai ales pe Coasta de Vest și în Hawaii.

La 14:25, la mai puțin de 30 de minute după ce Knox, secretarul Marinei, l-a anunțat pe FDR în legătură cu atacul, United Press International a transmis un buletin de știri scurt: „Washington: Casa Albă anunță că japonezii au atacat Pearl Harbor“. După circa un minut, postul de radio WOR și-a întrerupt transmisia meciului de fotbal dintre Dodgers și Giants cu același anunț. NBC a dat citire anunțului la 14:28.

La 14:31, John Daly de la CBS a început transmiterea știrilor cu prima prezentare în direct a evenimentelor. „Japonezii au atacat Pearl Harbor, Hawaii, din aer, a anunțat președintele Roosevelt. Atacul a avut ca țintă și activitățile navale și militare de pe principala insulă a arhipelagului, Oahu.“ CBS a dat legătura șefului biroului din Washington, Albert Warner, care a apreciat că în urma atacului Roosevelt va cere probabil Congresului să se dea o declarație de război și că acesta o va sprijini. La 14:39, Warner, repetând știrea falsă dată de Steve

Early, a anunțat că „un al doilea atac aerian s-a produs împotriva bazelor armatei și marinei din Manila".[1]

S-a dat apoi legătura corespondentului la Londra, Robert Trout, în speranța că acesta putea oferi o perspectivă britanică asupra acelui anunț, dar oficialitățile guvernamentale nu aflaseră încă știrea. CBS a reușit să ia legătura cu un corespondent de-al său din Manila, dar legătura telefonică s-a întrerupt curând. Cu toate acestea, CBS a putut stabili o legătură telefonică cu KGMB, postul său afiliat din Honolulu, care a confirmat că raidul era încă în plină desfășurare.[2]

Imediat ce s-a difuzat știrea, reporterii s-au grăbit să ajungă la Casa Albă pentru a obține mai multe informații. Biroul de presă al Casei Albe era mic și neprotocolar, astfel că, în 1941, la Casa Albă erau acreditați cel mult 12 reporteri. Cele trei agenții de presă – United Press, Associated Press și International News Service – erau principalele surse de informații. Reporterii de la ziarele principale din New York, Chicago, Philadelphia și Washington li s-au alăturat.

Roosevelt stabilise relații personale cu mulți dintre reporterii acreditați la Casa Albă. Li se adresa pe numele mic, glumea cu ei și îi invita la ceai în privat. Câțiva corespondenți au participat la mesele de sărbătoare ale familiei. Continuând o tradiție pe care o începuse ca guvernator al New Yorkului, FDR organiza cine duminica seara, la care ziariștii se simțeau ca niște „vecini invitați la o masă la care fiecare aduce câte ceva" După cină, aceștia se retrăgeau la etajul întâi pentru a urmări un film și jurnalul de știri al zilei.[3]

În trecut, FDR le spusese corespondenților că nu va transmite știri duminica, astfel că aceștia își puteau face planuri pentru weekend, luându-și liber. Cu o zi mai înainte, Early le spusese oamenilor de presă același lucru. Drept urmare, pe 7 decembrie, biroul de presă de la Casa Albă fiind închis, nu era prezent nici un reporter când a venit știrea despre Pearl Harbor.

Merriman Smith, reporter veteran al UPI, acreditat la Casa Albă pe 7 decembrie, plănuia să petreacă o zi liniștită acasă. Era în baie când, la ora 14:25, soția sa a bătut la ușă. „Știi ce s-a anunțat la radio?" a spus ea. „Nu", a răspuns el. „Despre ce e vorba?" „Au spus că japonezii au bombardat Hawaiiul." Smith a afirmat că aproape și-a doborât soția la pământ când s-a repezit din baie ca să ajungă la telefon. A ajuns la receptor exact în momentul când cei de la birou îl sunau. Redactorul său a răcnit la el: „Japonezii au bombardat Pearl Harbor. Du-te la Casa Albă cât de repede poți". A ieșit valvârtej din casă și a oprit un polițist pe motocicletă care l-a escortat până la Casa Albă.[4]

Smith a ajuns la timp pentru a asista la prima dintre numeroasele conferințe de presă ale acelei zile. Erau prezenți doar șase reporteri. Ceilalți se străduiau încă să ajungă la Casa Albă. După ce s-au strâns în camera presei, un polițist a băgat capul pe ușă și a anunțat: „Domnul Early vă va primi" Reporterii s-au grăbit să ajungă în biroul personal al lui Early și l-au găsit stând la masa de lucru. Secretara lui, Ruth Jane Rumelt, se afla alături de el, având în față un blocnotes. „Din câte se știe până în prezent, atacurile împotriva Hawaiiului și Manilei s-au desfășurat fără nici un avertisment, când ambele națiuni erau în stare de pace, și au avut loc cu aproximativ o oră înainte față de ora la care ambasadorul japonez și trimisul special, domnul Kurusu, au mers la Departamentul de Stat pentru a preda secretarului de stat răspunsul Japoniei la memorandumul acestuia din 26 noiembrie." El a spus în continuare că președintele „a dat ordin armatei și marinei să execute toate instrucțiunile primite anterior privind apărarea Statelor Unite" A încheiat spunând că președintele urma să discute cu consilierii militari și făcea eforturi pentru a-i informa pe liderii Congresului.[5]

Smith a afirmat că în restul zilei „a fost agitația cea mai nebună și cea mai rapidă succesiune de știri, una mai șocantă decât alta, de care își amintește un ziarist veteran din Washington" Pentru a oferi o idee mai clară despre acea zi, el a remarcat că în patru ore a reușit să realizeze patru știri

în direct și opt articole pentru buletinele informative. „Sunt oameni care lucrează o viață într-o agenție de presă fără a reuși să prezinte măcar o singură știre în direct. Eu reușisem patru în tot atâtea ore."[6]

Early le oferea cu regularitate reporterilor informații proaspete, în vreme ce alți ziariști apăreau în camera presei, care devenise neîncăpătoare. După fiecare anunț, reporterii care nu aveau linii directe cu redacțiile lor se repezeau la cele două cabine telefonice rezervate pentru ei. La ora 16:09, NBC a reușit să instaleze un microfon și a devenit astfel primul post de radio care a transmis în direct de la Casa Albă. CBS a urmat cu transmisia sa două ore mai târziu.

După informarea de la 16:30, în timp ce reporterii părăseau biroul lui, Early a întrebat „dacă vreunul dintre voi transmite pentru agențiile japoneze." Dacă exista vreunul, a spus el, „eu nu vă mai transmit nici o informație și am cerut Serviciului Secret să rețină acreditările corespondenților japonezi" Reporterii l-au întrebat dacă omologii lor japonezi vor fi arestați. Early le-a răspuns în mod indirect. „Decizia ține de competența Ministerului Justiției."[7]

La ora 17:00, în camera rezervată presei se găseau aproape 100 de reporteri, comentatori radio, cameramani de jurnale de știri și fotografi. Ziarele, dornice să satisfacă setea de informare a publicului, scoteau ediții suplimentare. „Lumea dorea să afle știri despre Pearl Harbor și alte amănunte noi", a afirmat Smith.[8]

Însă în ciuda activității frenetice a reporterilor – toate posturile de radio dădeau știri despre atac din jumătate în jumătate de oră –, informațiile s-au răspândit încet. 20 de ani mai târziu, când președintele John F. Kennedy a fost asasinat, 92% din public a aflat ce se întâmplase în mai puțin de două ore după atentat. Iar după cinci ore, aproape fiecare american – adică 99,8% dintre cetățeni – știa de asasinarea lui Kennedy. Nu au existat studii comparabile realizate în 1941 care să

documenteze modul în care s-a răspândit știrea despre Pearl Harbor, însă dovezile bazate pe relatările vremii sugerează că ea s-a răspândit treptat în cursul după-amiezii.[9]

Puțini americani ascultau radioul când s-a făcut primul anunț referitor la atacul de la Pearl Harbor. În anii '40, clasa de mijloc din America obișnuia să ia prânzul duminica în jurul orei 13:00. Multe familii care trăiau în Est sau în Vestul Mijlociu erau strânse în jurul mesei sau se relaxau după o masă copioasă. Pe 7 decembrie, în Statele Unite vremea fusese frumoasă. Mai mulți oameni decât de obicei ieșiseră cu mașinile din orașe, se plimbau prin parcuri, merseseră la meciuri de fotbal ori la vreun matineu la cinematograful local.

În ciuda importanței știrii, multe organizații au preferat să nu o difuzeze. La Stadionul Griffith din Washington, conducerea acestuia a hotărât să nu îi anunțe pe cei 27 102 spectatori care urmăreau meciul dintre Redskins și Philadelphia Eagles. Între spectatori se număra și un tânăr marinar pe nume John F. Kennedy. Ulterior, proprietarul stadionului a explicat: „Nu s-a făcut nici un anunț privitor la ostilități deoarece acest lucru încalcă politica conducerii Redskins de a nu transmite știri ce nu țin de sport prin intermediul sistemului de amplificare al stadionului".[10]

Însă spectatorii trebuie să fi simțit că se întâmplase ceva important după succesiunea de persoane importante care fuseseră apelate prin sistemul de amplificare. La jumătatea primului sfert, din difuzoare se auzise: „Amiralul W.H.P. Bland este rugat să se prezinte de urgență la birou!" Bland era șeful Serviciului Mentenanță al Marinei. La câteva minute după aceea s-a auzit alt anunț: „Comisarul Filipinelor, domnul Joaquim Elizalde, este rugat să se prezinte de urgență la birou!" Anunțurile au continuat pe tot parcursul meciului, dar majoritatea spectatorilor erau concentrați asupra jocului, nu a sistemului de amplificare. Aceștia au rămas până în ultimul moment și i-au urmărit pe cei de la Redskins care au câștigat

într-o manieră spectaculoasă. Spectatorii nu au aflat de atac decât după ce au părăsit stadionul.[11]

La Chicago, primul anunț a venit în timp ce mulți localnici își făceau siesta după cina tradițională, alcătuită din carne de vită și piure de cartofi. Potrivit unui reporter, orașul „se pregătea să eructeze de mulțumire după o cină copioasă, când s-au difuzat știrile". Cei care se aflau acasă cu radioul deschis și-au anulat orice alte planuri pentru acea după-amiază și au ascultat, așteptând noutăți. Alții aveau să afle știrea mai târziu. Patronii de cinematografe au luat hotărârea de a nu întrerupe spectacolele de matineu la care aveau sălile pline. Cinefilii au aflat știrile doar când au ieșit din cinematografe și i-au auzit pe micii vânzători de ziare strigând în mod eronat: „Statele Unite declară război Japoniei".[12]

În sudul Californiei termometrele indicau în jur de 27°C, iar soarele strălucea. Mulți oameni profitau de vremea frumoasă pentru a-și petrece timpul în aer liber, departe de aparatele de radio. Spre sfârșitul acelei dimineți, în cafenele, restaurante și pe trotuare, oamenii discutau despre felul în care echipa de fotbal UCLA Bruins reușise în ziua precedentă să obțină un rezultat de egalitate, 7–7, cu USC Trojans. Nu a existat un moment dramatic în care toată lumea să afle știrea. Ea s-a răspândit în decurs de câteva ore. „Nu s-au auzit strigăte alarmate pe străzile unde cei cărora le plăcea să stea în aer liber se îndreptau spre locurile lor preferate", scria reporterul Sidney James. Știrea „a trecut prin grădinile din spatele caselor, pe terenurile de golf, prin baruri... și, în cele din urmă, a ajuns pe plajele Pacificului".[13]

Posturile de radio au difuzat știrea, dar telefonul a fost cel care a ajutat la răspândirea veștii în cursul după-amiezii. Liniile telefonice din întreaga țară s-au blocat când oamenii au început să-și apeleze rudele și prietenii pentru a le transmite vestea. Întrucât în 1941 nu existau telefoane de pe care să se poată apela direct, orice apel se făcea prin centraliste. Potopul de apeluri le-a copleșit. În cazul unor convorbiri spre Chicago

s-au înregistrat întârzieri și de o oră. În San Francisco, numărul mare de apeluri a dat peste cap sistemul telefonic. Nimeni nu a putut telefona în Hawaii sau în Filipine, deși în acea duminică nu era clar dacă acest lucru se întâmpla din cauza cenzurii militare sau a solicitărilor mult prea numeroase. Western Union a anunțat un număr uriaș de cablograme spre Honolulu și Manila.[14]

În plus față de radio și telefon, sursele principale de informare erau ziarele. Principalele publicații și-au chemat reporterii pentru a prezenta știrea și pentru a scoate ediții suplimentare de duminică după-amiază. *Atlanta Journal* a apărut cu ediția specială la 16:40. Celălalt ziar important din oraș, *Constitution*, a scos ediția sa suplimentară câteva minute mai târziu. În Chicago, *Herald American* a fost prezent pe străzi la două ore după difuzarea știrii la radio. La sediul ziarului *Los Angeles Times*, reporterul responsabil cu Associated Press a auzit avertismentul radio la 11:30. S-a realizat o ediție specială care a fost difuzată la 14:10, având pe prima pagină cuvântul „RĂZBOI" scris cu litere de o șchioapă. Într-o duminică obișnuită, *Times* apărea în 25 000 de exemplare. În acea seară, însă, s-au vândut 150 000 de exemplare.[15]

Vânzătorii de ziare care au împărțit la colț de stradă edițiile speciale au câștigat mici averi în acea seară de 7 decembrie. „Am vândut ziarul de trei cenți cu 25, ba chiar și cu mai mult, în funcție de posibilități", a declarat un pușți precoce de 13 ani.[16]

Probabil că majoritatea americanilor nu își dădeau seama de proporțiile distrugerilor și ale pierderilor umane suferite, de aceea păreau să privească atacul cu detașare. Lucru destul de ciudat, multe rețele radio au anunțat că liniile lor telefonice erau asaltate de apeluri. Însă mai toți cei care telefonau nu solicitau mai multe amănunte despre atacul de la Pearl Harbor, despre posibilitatea apariției unor sabotaje sau despre iminenta declarație de război. În schimb, ei voiau să știe când vor fi retransmise emisiunile lor preferate, care acum erau înlocuite cu programe de știri.[17]

Un reporter de la *Kansas City Times* a remarcat că în orele de după anunțarea știrii, în oraș se menținuse „un calm obișnuit, ca și cum lucrurile ar fi fost normale". El a considerat că principalul motiv era că oamenii nu au aflat de atac decât după ce vânzătorii de ziare au început să strige titlurile duminică seara, în timp ce difuzau edițiile speciale. „Deși la radio se transmiseseră buletine de știri, se pare că mulți oameni erau prinși în activități care i-au împiedicat să afle știrea mai devreme." Custodele de la Liberty Memorial, închinat soldaților căzuți în Primul Război Mondial, a anunțat că în ziua respectivă avusese 3 000 de vizitatori. A afirmat de asemenea că doar o persoană vorbise despre atac. Cinematografele locale au anunțat știrea, dar reacția celor mai mulți oameni a fost de a se așeza și a urmări filmele.[18]

Reacția foarte calmă a publicului era urmarea părerii predominante că Japonia reprezenta o amenințare minoră pentru America. Cei mai mulți americani împărtășeau ideea larg răspândită că Japonia era o putere militară de mâna a treia, care nu se compara cu Statele Unite. Înaintea atacului, Institutul Gallup făcuse un sondaj de opinie, întrebând publicul dacă Statele Unite ar câștiga un eventual război cu Japonia, iar 92% dintre respondenți spuseseră că da. Doar 1% răspunseseră prin nu. Întrebați dacă Marina Statelor Unite era „suficient de puternică pentru a înfrânge marina japoneză", 80% au răspuns cu da și doar 4% au răspuns nu.[19]

După un sondaj de opinie desfășurat pe stradă în acea după-amiază de 7 decembrie, un reporter scria: „Fie că au sau nu dreptate, oamenii par să creadă părerile așa-zișilor experți care afirmă că Japonia are o marină alcătuită doar din două căzi de baie, duce lipsă de bani, de țiței și că piloții japonezi se uită atât de cruciș încât nu ar fi în stare să nimerească nici măcar lacul Michigan cu o bombă" Un angajat al unei stații de benzină a declarat unui reporter de la *Los Angeles Times*: „Ar trebui să măturăm pe jos cu ei în șase săptămâni sau mai puțin".[20]

Informațiile existente erau atât de puține, încât mai toți oamenii au tras propriile concluzii privind proporțiile distrugerilor. Având în vedere părerile despre inferioritatea japonezilor și încrederea în inexpugnabilul Pearl Harbor, americanii au rămas optimiști. Bucătarul-șef al unui restaurant a declarat pentru *Los Angeles Times*: „Japonezii trebuie să știe ce îi așteaptă. Însă din știrile de până acum se pare că nu au reușit prea multe. După ce intrăm în luptă, nu va dura mult". Un tapițer a afirmat: „Să-i ajute Dumnezeu pe japonezi când avioanele noastre vor începe să bombardeze orașele acelea ale lor din hârtie și din lemn. Vor declanșa un infern care se va întinde în toată Japonia. Nu va dura mult".[21]

Cei mai mulți americani nu au făcut imediat legătura între atacul din Hawaii și războiul din Europa. În majoritatea interviurilor realizate în acea duminică, oamenii au vorbit despre probabilitatea și necesitatea ca America să intre în război împotriva Japoniei. Puțini și-au dat seama că atacul făcea ca America să devină părtașă la bătălia mondială care avea să presupună participarea pe două fronturi. Unii americani au crezut că știrea era o glumă. Având încă proaspătă în minte panica stârnită de faimoasa transmisie din 1938 a „Războiului lumilor", când Orson Welles a anunțat o invazie a marțienilor pe Pământ, mulți oameni erau hotărâți să nu se mai lase păcăliți. Când un reporter din New Jersey l-a oprit pe un bărbat care își plimba câinele și i-a cerut părerea despre atacul de la Pearl Harbor, acesta a răspuns: „Ha! Nu mă prinzi cu altă glumă dintr-astea". La Los Angeles, în drum spre o bază militară pentru a realiza un reportaj, un reporter al ziarului *Times* s-a oprit la un restaurant și a constatat că nimeni nu auzise vestea, iar când le-a spus-o, oamenii au presupus că era o glumă. Cei mai mulți s-au prefăcut că nu aud și au continuat să mănânce. Reporterul a observat că cei mai mulți șoferi de pe străzi păreau la fel de detașați. „Pentru ei e o plimbare într-o duminică liniștită, în care nu putea să se întâmple nimic rău, singura îngrijorare fiind o eventuală aglomerare pe șosea", a observat el. Nici măcar

soldații de gardă de la baza militară nu păreau să fie conștienți că națiunea va fi curând în stare de război.[22]

Spre seară, totuși, calmul și încrederea manifestate inițial la aflarea știrii au făcut loc temerii. Pe măsură ce se înserа, iar vânzătorii de ziare strigau pe străzile din orașele Americii „Ediție specială: Război!", realitatea conflagrației a devenit imposibil de ignorat. Titlurile de pe primele pagini ale ziarelor anunțau știrea. „Război!" a apărut pe frontispiciul ediției speciale a ziarului *Philadelphia Record*. *New York Times* s-a arătat mai rezervat: „Japonia declanșează războiul împotriva Statelor Unite și a Marii Britanii".[23]

Îngrijorarea era mult mai mare în Hawaii, unde mulți oameni se întrebau dacă asaltul asupra Pearl Harbor fusese cumva preludiul unei invazii terestre. La scurt timp după atac, autoritățile militare au început să transmită instrucțiuni către civili pe calea undelor. „Nu ieșiți pe străzi, luați-vă mașinile din stradă, nu folosiți telefoanele decât în caz de maximă urgență, căutați-vă adăposturi, fierbeți apa dacă este contaminată." La scurtă vreme după aceea s-a făcut apel la medici, polițiști, asistente medicale, echipe de salvare și la lucrătorii din Pearl Harbor să se prezinte la locurile de muncă. Oficialitățile le-au cerut proprietarilor de plantații să are câmpurile deschise pentru a împiedica aterizarea avioanelor japoneze. La ora 16:30, guvernatorul a anunțat că a declarat legea marțială pe insulă.

Mulți au sfidat avertismentele de a nu ieși pe străzi și s-au strâns la colțuri de stradă și în magazine și taverne pentru a afla ultimele zvonuri. Au existat numeroase anunțuri neconfirmate privind prezența unor parașutiști japonezi răspândiți pe insulă. Într-o comunicare radio s-a afirmat că japonezii debarcaseră la Diamond Head. O alta a susținut că plaja Waikiki fusese invadată de trupe japoneze. Au existat și rapoarte false cum că toată coasta nordică a insulei Oahu era ocupată și că garnizoanele Pearl Harbor și Schofield căzuseră în mâinile japonezilor. „La toate băcăniile se formaseră cozi lungi și se

născuse o agitație nebunească, pentru că oamenii aproape isterizați încercau să cumpere tot ce exista pe rafturi", a notat un observator. „Brutăriile rămăseseră fără făină și drojdie, iar piețele de carne vânduseră până și ultimul hamburger."[24]

Circulau zvonuri că fuseseră doborâți piloți japonezi asupra cărora se găsiseră bani americani și jetoane pentru sistemul de transport public din Oahu. Un pilot despre care se presupunea că fusese doborât avea peste 1,80 metri – prea înalt pentru a fi japonez. Întrucât cadavrul lui arsese și nu putea fi identificat, s-a răspândit zvonul că era german.[25]

Multe astfel de zvonuri au fost preluate de serviciile de știri și introduse în edițiile speciale ale ziarelor din întreaga țară. În *Oakland Tribune*, un titlu scris cu litere mari din cea de-a doua ediție specială de duminică seara anunța: „Trupe de parașutiști văzute la Pearl Harbor"

Oficialitățile militare au repetat astfel de zvonuri, dându-le un aer de credibilitate. Pe întreaga durată a zilei, oficialitățile au anunțat că fuseseră văzuți sabotori japonezi purtând „salopete albastre cu cercuri roșii pe piept", soldați debarcați și parașutiști care săreau din avioane japoneze în Honolulu. Un raport de la ora 11:40 ora locală anunța: „Trupe de parașutiști au coborât în partea nordică a insulei și au fost identificate ca purtând salopete albastre cu un disc roșu pe umărul stâng". La 12:05, oficialități militare au vorbit de o „forță ostilă" care „încerca să ajungă înot la țărm", dar care era respinsă de trupele americane. La 14:30, marina a declarat că la Barbers Point aterizaseră 100 sau 200 de parașutiști. Câteva minute mai târziu, a apărut un apel care anunța că o escadrilă de avioane zburase pe deasupra insulei și fusese respinsă de forțele marinei.[26]

Spre sfârșitul după-amiezii, militarii investigaseră multe dintre presupusele apariții de soldați japonezi și dovediseră că erau false. La ora 16:00, de la Corpul 27 de Infanterie s-a anunțat că „toate rapoartele privind activitatea inamicului în Honolulu au fost cercetate și s-au dovedit false" Însă chiar în timp ce unele zvonuri erau discreditate, altele veneau potop.

În jurul orei 22:00, au apărut rapoarte că Pearl Harbor fusese bombardat și că trupele inamice debarcaseră în partea de nord a insulei Oahu.[27]

Deși false, informațiile au făcut parte din estimările oficiale ale serviciilor de informații privind capacitatea și intențiile Japoniei. Duminică seara, sub titlul „Sumar privind situația inamicului", oficialitățile militare au anunțat prezența a „patru sau cinci nave transportoare de trupe", a unui cuirasat și a trei portavioane în largul coastelor Hawaiiului. Au existat „numeroase sesizări că parașutiști au aterizat pe întreaga insulă", dar și „câteva încercări individuale de sabotaj" Estimarea serviciilor de informații anticipa că Japonia plănuia o invazie pe scară largă în acea seară. „Nu este improbabil ca inamicul să încerce distrugerea Pearl Harborului și a întregii noastre aviații înainte de a încerca o debarcare în forță. Există posibilitatea ca grupuri mici să încerce debarcarea pe plaje convenabile la adăpostul întunericului."[28]

Drept reacție la aceste rapoarte false, generalul Short a transmis o avertizare către comandanții armatei din Hawaii, anunțându-i că japonezii încercau să invadeze și să ocupe Oahu. Soldații au ocupat poziții defensive de-a lungul țărmului insulei și s-au pregătit să riposteze unui eventual atac. Nedorind să pună la dispoziția avioanelor japoneze ținte ușor de atins, armata a ordonat camuflajul total în acea noapte. Pe de altă parte, s-a interzis circulația automobilelor, cu excepția celor autorizate de poliție. Mașinile cu drept de circulație trebuiau duse la poliție pentru a le fi vopsite farurile cu albastru. Oamenii au primit ordin să stea în case. Toate magazinele, barurile și restaurantele au fost închise și s-a interzis vânzarea de băuturi alcoolice.[29]

Îngrijorarea crescuse și pe Coasta de Vest, unde oficialitățile presupuneau că aceeași armada japoneză care lansase atacul împotriva Pearl Harbor se apropia acum de continent. Generalul-locotenent John DeWitt a ordonat soldaților săi să stea de pază din 50 în 50 de metri de-a lungul plajei din

apropierea orașului San Francisco și să fie atenți pentru a depista submarine japoneze. În San Francisco, iluminatul stradal a fost oprit. Au sunat sirenele de alarmă aeriană. Panicat, generalul DeWitt le-a declarat unor reporteri că fuseseră văzute avioane japoneze zburând pe deasupra orașului. „Nu cred că există vreo îndoială că avioanele vin de pe un portavion", a spus el.[30]

Îngrijorarea nu se manifesta doar pe Coasta de Vest și în Hawaii. La New York, primarul La Guardia a declarat că atacul era urmarea directă a „tehnicii naziste de comitere de crime în masă" El a mai spus că oamenii informați în ceea ce privește relațiile internaționale știu că atacul fusese orchestrat de „brutele și gangsterii" naziști. El i-a avertizat pe locuitorii orașului să nu se simtă în siguranță doar pentru că se aflau pe Coasta de Est.[31]

În timpul ședinței de ora 15:00 cu consilierii săi de politică externă, FDR a precizat că dorea cenzurarea presei. Însă a fost nevoie de câteva zile până la aplicarea procedurilor oficiale. În acest timp, administrația a păstrat un control strict asupra informațiilor. Secretarul de presă Steve Early a transmis instrucțiuni către departamentele guvernamentale, inclusiv Ministerul de Război, că toate informațiile către presă trebuiau să vină de la Casa Albă. El a precizat că nu se vor mai face actualizări ale cifrelor privind pierderile, în plus față de 104 morți și „puțin peste 300 de răniți", care fuseseră deja date publicității. În cursul zilei, acesta a avut conferințe de presă regulate pentru informarea reporterilor în legătură cu activitatea președintelui, dar a evitat cu grijă orice comentariu privind cifrele reale ale pierderilor umane sau ale distrugerilor suferite.[32]

Administrația putea ține sub control fluxul de informații, dar nu putea împiedica răspândirea zvonurilor sau opri oamenii să pună întrebări. La conferințele lui de presă de duminică, reporterii l-au întrebat pe Early în legătură cu distrugerile de la Pearl Harbor, arătând că ei auziseră multe

lucruri contradictorii. La 17:15, de exemplu, NBC a anunțat că numai la aerodromul Hickam muriseră 350 de oameni. Cu toate acestea, Early a refuzat să facă orice comentariu.[33]

Prezentatorul radio de la CBS, Eric Sevareid, care, datorită modului calm și rațional în care relata evoluția crizei din Europa, devenise una dintre cele mai recunoscute și respectate voci din America, se afla acum în sala presei de la Casa Albă pentru a prezenta intrarea Americii în conflictul armat. Duminică seară, el le-a spus ascultătorilor săi că se vehiculau vești credibile, dar neconfirmate, care susțineau că distrugerile și pierderile de la Pearl Harbor erau mari și mult mai grave decât recunoscuse Casa Albă. „Există o știre pe care trebuie să v-o prezint, deși nu este confirmată – un raport care este crezut de cei mai mulți și pe care tocmai l-am primit", a spus el, cu o voce calmă, lipsită de aroganță. „Știrea spune că distrugerile din Hawaii sunt foarte serioase, mult mai serioase decât se anticipase inițial. Acest raport susține că două dintre navele noastre importante au fost scufundate, că o altă navă importantă a fost grav avariată, că hangarele aerodromului din Hawaii au fost distruse complet și că multe avioane au suferit avarii." Sevareid a continuat, amintindu-le ascultătorilor săi că „informațiile proveneau de la o sursă foarte serioasă și că mulți reporteri considerau că acestea erau reale".[34]

Potrivit lui Robert Sherwood, fiecare reporter avea câte o sursă care îi spunea că distrugerile fuseseră mult mai grave decât anunța administrația prezidențială. Însă chiar înainte de intrarea în vigoare a cenzurii oficiale, foarte multe ziare au continuat să aplice propria politică de autocenzură. Casa Albă afirmase deja că dezvăluirea de informații privind proporțiile daunelor de la Pearl Harbor ar putea să îi ajute pe japonezi. În orele și zilele de după atac, nici un ziar nu a dorit să lase impresia că ar sprijini inamicul publicând zvonuri neconfirmate. Era nevoie de confirmarea oficială de la Washington – un lucru pe care Casa Albă, la cererea lui Roosevelt, refuza să îl facă.

Politicienii erau mai puțin circumspecți. „Purtarea agitată a unora dintre cele mai importante oficialități guvernamentale a fost de-a dreptul scandaloasă", a scris Sherwood. „Aceștia au telefonat la Casa Albă, strigând că președintele trebuie să spună poporului care este amploarea acestui dezastru fără precedent – că națiunea noastră se întorsese la stadiul de Valley Forge* –, că în acele momente Coasta de Vest nu putea fi apărată eficient și că trebuia să ne pregătim pentru a stabili liniile noastre de apărare în Munții Stâncoși ori pe malul stâng al fluviului Mississippi ori Dumnezeu știe unde."[35]

În timp ce la Washington începuseră incriminările, în Pearl Harbor incendiile încă nu fuseseră stinse. Reporterii care erau acreditați la Departamentul de Stat i-au auzit pe ofițerii din Serviciul Diplomatic Extern întrebând: „Unde au fost patrulele? Cum de au permis unui portavion să se apropie atât de mult de insule? Portavionul sigur a ajuns la cel mult 370 de kilometri de Oahu. Ăștia sunt playboy sau marinari?" Edmund Starling, șeful echipei Serviciului Secret de pe lângă Casa Albă la momentul atacului, a notat în procesul-verbal pentru 7 decembrie: „Am înțeles că era doar un amiral de serviciu la Pearl Harbor. Toți ceilalți erau la petreceri".[36]

Congresmenul John Dingell din Michigan a cerut ca primii cinci comandanți ai armatei și ai marinei, inclusiv amiralul Kimmel și generalul Short, să fie judecați de curtea marțială. „Sute dintre fiii noștri au plătit cu viața pentru deficiențele clare ale comandanților lor", le-a spus acesta reporterilor în ziua de după atac. „Armata și Marina din Hawaii au fost luate prin surprindere, dacă nu cumva dormeau împreună în același pat."[37]

---

* Valley Forge din Pennsylvania a fost locul în care s-a instalat armata americană în iarna anilor 1777–1778 sub conducerea generalului George Washington, în timpul Războiului de Independență al SUA. (n.tr.)

Capitolul 9

„Crezi că ar trebui să avem soldaţi în jurul Casei Albe?“

Atacul-surpriză reușit de japonezi la Pearl Harbor a silit Serviciul Secret să își reevalueze planul de protecție a președintelui. Pentru prima oară după Războiul Civil, liderii politici se confruntau cu amenințarea unui atac asupra simbolurilor puterii politice americane. Dacă japonezii reușiseră să desfășoare un atac-surpriză împotriva unei baze navale sigure precum Pearl Harbor, însemna că nici un loc nu mai era în siguranță, nici măcar Casa Albă.

Sarcina imediată de protejare a președintelui i-a revenit lui Mike Reilly, care fusese numit în echipa repartizată la Casa Albă din 1935. În dimineața zilei de 7 decembrie, el era adjunct la comanda echipei de asigurare a securității președintelui, subordonat colonelului Edmund Starling. Spre sfârșitul zilei, Frank Wilson, șeful Serviciului Secret, îl promovase pe Reilly la gradul de agent de supervizare. El a socotit că Starling, care avea 64 de ani și o stare de sănătate precară, nu avea energia necesară să facă față noilor cerințe de securitate. „Am decis că era urgent nevoie ca șeful echipei să fie un om tânăr și foarte activ“, a afirmat Wilson.[1]

Reilly nu a mai așteptat promovarea pentru a prelua controlul. Imediat ce a auzit despre atacul împotriva Pearl Harbor, i-a spus operatoarei de la Casa Albă: „Te rog să-i chemi aici pe toți agenții Serviciului Secret care sunt liberi. Nu le spune de ce, doar convoacă-i. Și pe toți polițiștii din echipa de la Casa Albă“ Apoi i-a telefonat lui Ed Kelly, șeful poliției din Washington, și i-a cerut să trimită 16 polițiști în uniformă la Casa Albă.[2]

La scurt timp după ora 14:00, Reilly l-a apelat pe Frank Wilson, care era acasă și se pregătea să ia masa. Când a sunat telefonul, a răspuns soția lui, căreia i-a spus: „Dați-mi-l pe șefu' la telefon, repede" Când a preluat receptorul, Wilson a auzit vocea agitată a lui Reilly: „Șefu', japonezii au bombardat Pearl Harbor".[3]

Wilson a afirmat că a fost „redus la tăcere" de acea știre, dar și-a recăpătat glasul curând și i-a transmis lui Reilly instrucțiuni să îi convoace la Casa Albă pe toți agenții din echipa Serviciului Secret și pe toți polițiștii care se ocupau de protecția președintelui – lucru pe care Reilly îl făcuse deja.[4]

Deși acum suntem obișnuiți cu clădiri guvernamentale apărate de agenți și de poliție, înainte de cel de-al Doilea Război Mondial Casa Albă era deschisă și fără restricții. De exemplu, vizitatorii puteau organiza picnicuri pe terenul din jur în cursul zilei. Gărzile protejau doar clădirea, nu și împrejurimile. La cele patru intrări nu existau gherete de portar. În cele mai multe zile, la fiecare dintre ele stătea câte un polițist care controla circulația. În fiecare zi, mii de vizitatori treceau prin încăperile oficiale ale Casei Albe. Nu existau controale ale bagajelor sau detectoare de metale. Reporterii acreditați pe lângă președinte trebuiau să respecte aceleași reguli generoase. „Porțile stăteau larg deschise și nimeni nu auzise de permis de acces în Casa Albă", își amintea Merriman Smith.[5]

Însă după izbucnirea războiului în Europa, Serviciul Secret a reevaluat măsurile de securitate ale Casei Albe. Un raport din 1940 constata că în eventualitatea unei situații de urgență, Casa Albă nu avea suficiente persoane de pază care să asigure securitatea. Înainte de Pearl Harbor, Serviciul Secret avea 25 de oameni – polițiști și agenți – care făceau parte din echipa de protecție a președintelui când FDR era la Casa Albă. În caz de urgență, cei care asigurau paza președintelui aveau acces la 20 de puști folosite pentru dispersarea mulțimilor și la trei puști automate, care se găseau în dulapuri încuiate în interiorul

clădirii. În plus, garda existentă putea fi suplimentată cu 73 de oameni care făceau parte din patrulele orășenești, cu 43 de infanteriști și cu 55 de persoane din garda Casei Albe aflate în afara serviciului. Deși aceste forțe erau corespunzătoare în vremuri normale, pe timp de război ele se dovedeau insuficiente.[6]

Raportul mai constata că forțele obișnuite ale Serviciului Secret includeau „doar patru oameni plasați pe Terenul de Sud care să facă față unei situații ce putea să se producă după declanșarea alarmei și până la sosirea de ajutoare" Acești oameni erau „prima și singura linie de apărare din afara Casei Albe pe Terenul de Sud" Între 1937 și 1940, 20 de persoane săriseră gardul Casei Albe. Nici una dintre acestea nu dorise să îi facă vreun rău președintelui și cei care se apropiaseră prea mult fuseseră reținuți. Cei din Serviciul Secret se gândeau ce se putea întâmpla dacă o persoană care ar fi vrut să îl ucidă pe președinte ar fi sărit gardul, iar apoi „s-ar fi furișat printre copaci și tufișuri... până ar fi ajuns suficient de aproape de Casa Albă pentru a arunca o grenadă sau o sticlă de nitroglicerină" Raportul recomandase poziționarea strategică a posturilor de poliție de-a lungul gardului care înconjura Casa Albă. Aceste avanposturi permiteau gărzilor să vadă persoanele care se apropiau de proprietate și să le rețină înainte de a trece de gard. Raportul mai solicita angajarea a 15 polițiști suplimentari, care să ocupe gheretele.[7]

Majoritatea acestor recomandări au fost considerate prea costisitoare și inutile – până la atacul de la Pearl Harbor. După aceea, aproape imediat, Wilson a sporit în mod spectaculos numărul agenților desemnați pentru protecția lui FDR. „Teama mea cea mai mare a fost că agenți naziști sau sabotori vor dori să își sacrifice viața pentru a-l asasina pe președintele nostru", a spus el mai târziu. „Am hotărât imediat să intensific protecția ce i se asigura." A fost format un detașament de soldați pentru paza inelului exterior al perimetrului. Pe acoperișurile Casei Albe și ale cădirilor învecinate au fost amplasate santinele înarmate cu mitraliere. Ofițerii de poliție

din Washington alcătuiau cea de-a doua linie defensivă în interiorul perimetrului îngrădit. Astfel întărit, Serviciul Secret alcătuia un cerc strâns în jurul lui FDR.[8]

Într-un lung memorandum redactat pe 11 decembrie 1941, Mike Reilly a precizat modificările introduse în ceea ce privea protecția președintelui după atacul de la Pearl Harbor. Înainte de 8 decembrie, scria Reilly, existaseră între 17 și 22 de polițiști detașați la Casa Albă și între patru și șase agenți repartizați acolo. „Din 8 decembrie, în fiecare schimb au existat între 22 și 28 de polițiști, 20 de polițiști de la serviciul metropolitan și 20 de gărzi în uniformă ale Serviciului Secret; doi sergenți detectivi metropolitani și între opt și 15 agenți ai Serviciului Secret." În plus, „un grup de patru soldați într-o mașină de recunoaștere a armatei, echipată cu două mitraliere de 50 mm", patrula bulevardele din jurul Casei Albe. S-a hotărât ca la Casa Albă să fie de serviciu cel puțin 119 „persoane de protecție" în orice moment.[9]

Wilson s-a asigurat că nici un asasin potențial nu ar fi reușit să pătrundă pe terenul Casei Albe. Duminică seara au fost instalate porți temporare păzite de santinele pentru a dirija vizitatorii în incintă. Potrivit lui Reilly, Biroul de Gravuri și Imprimate a pregătit un „model radical schimbat" pentru cartela de acces în Casa Albă. Acum, orice persoană care intra în Casa Albă era obligată să prezinte cartela de acces. Chiar și Cordell Hull, care făcea de obicei naveta între Casa Albă și Departamentul de Stat, era acum silit să prezinte cartela de acces. Pentru prima oară, reporterii erau fotografiați, li se luau amprentele și li se eliberau permise de acces, pe care apoi trebuiau să le prezinte de fiecare dată când intrau în incintă. De asemenea, în incintă era permis doar accesul mașinilor ce transportau oficialități care aveau întâlniri cu președintele.[10]

Serviciul Secret și-a făcut griji și în privința unui posibil atac aerian. Reilly a asigurat o echipă de pompieri între clădirea Trezoreriei și Casa Albă, care să poată acționa în caz de incendiu provocat de o bombă incendiară. El a insistat în

privința unui „camuflaj" total al terenurilor Casei Albe, temându-se că luminile puternice de acolo ar fi transformat clădirea într-o țintă ușor de lovit de bombardierele inamice. El a pus la dispoziția tuturor agenților lanterne cu becuri albastre. În același timp, i-a cerut Henriettei Nesbitt, șefa personalului care se ocupa cu menajul, să cumpere pânză neagră cu care să acopere ferestrele prin interior. Reședința președintelui de la etajul întâi a fost prima echipată astfel, după care a urmat parterul și, la final, birourile. Cum primul set de perdele de camuflaj s-a dovedit ineficient, Nesbitt a trebuit să cumpere încă unul. Personalul condus de ea a acoperit toate ferestrele, inclusiv pe cele de la subsol. Ferestrele de la lucarne și de la baie au fost vopsite în negru. De asemenea, personalul a redus iluminatul exterior al Casei Albe pentru a o face o țintă mai puțin atrăgătoare și a interzis fotografierea în acea seară. „În seara aceasta nu vrem lumini puternice în Casa Albă. Nu se face nici o fotografie a ședinței cabinetului", a spus Early.[11]

Gărzile au pus la dispoziția fiecărui angajat al Casei Albe câte o mască de gaze, inclusiv lui Roosevelt. „Au fost aduse măști de gaze pentru șeful cel mare", a declarat Tully, „și pentru fiecare persoană din Casa Albă". Potrivit lui Wilson, masca președintelui era „legată de scaunul său cu rotile, astfel încât să fie pregătită pentru folosire în orice clipă" Președintele a refuzat să probeze masca. „Socotea că ar părea ridicol", a relatat Merriman Smith. Potrivit lui Smith, secretarul de presă Early nu voia ca publicul să afle de existența măștilor de gaze, temându-se probabil că acest lucru va stârni spaima populației în legătură cu un posibil atac japonez cu gaze toxice.[12]

Serviciul Secret era de asemenea îngrijorat în legătură cu bombele artizanale. Înainte de atacuri, gărzile trimiseseră toate coletele primite la Casa Albă către camera de corespondență, unde acestea erau verificate pentru a se vedea dacă conțin explozivi. În raportul său din 1940, Serviciul Secret arătase că biroul președintelui, „deși situat la etajul de deasupra, este pe aceeași latură a clădirii și la mai puțin de 10,5 metri

est de camera pentru corespondență" Ei recomandaseră folosirea unei clădiri situate mai departe pentru verificarea corespondenței.[13]

Serviciul Secret și-a văzut dorința împlinită după 7 decembrie. Casa Albă a înființat o încăpere pentru corespondență și colete la câteva clădiri depărtare, unde toate pachetele poștale erau verificate înainte de a fi trimise în clădirea executivului. Fiecare pachet care se trimitea președintelui era testat în primul rând pentru a se descoperi o eventuală bombă cu ceas, folosindu-se un instrument numit detector, care amplifica sunetul făcut de un mecanism de ceasornic. Dacă nu se constatau probleme evidente, pachetul era apoi examinat cu raze X. Dacă se constata ceva suspicios, gărzile scufundau pachetul în ulei, care, după cum a explicat Reilly, „bloca mecanismul". Agenții plasau apoi pachetul îmbibat în ulei într-un transportor pentru bombe, după care acesta era detonat într-un loc sigur situat în afara orașului.

La un moment dat, la câteva săptămâni după 7 decembrie, controlul cu raze X a evidențiat o masă solidă înconjurată de fire. În mijloc se afla un obiect care arăta ca un cartuș de dinamită. Venise din Anglia cu valiza diplomatică, dar nimeni de la ambasada britanică nu avea cunoștință de acea trimitere. Cei de la Serviciul Secret au decis că soluția cea mai potrivită era să scoată pachetul din oraș, să sape o groapă și să îl arunce în aer. După distrugere, s-au uitat în groapa făcută și au rămas surprinși descoperind că posibila bombă fusese de fapt un teanc de discuri de vinil trimise lui FDR de către Winston Churchill.[14]

De asemenea, în raportul pe anul 1940, Serviciul Secret sugerase ca mobilierul vechi și alte obiecte neesențiale, împreună cu materialele combustibile, precum vopsele și covoare, să fie scoase din Casa Albă pentru prevenirea incendiilor. Agenții au susținut că structura internă a Casei Albe era în principal din lemn, ceea ce o făcea să devină o capcană în caz de incendiu. Având în vedere afecțiunea lui FDR față de mobilierul său

comod, nu trebuie să surprindă pe nimeni că recomandarea nu a fost pusă în practică. După Pearl Harbor, Serviciul Secret a ales să plaseze câte o găleată cu nisip și o lopată în fiecare încăpere pentru a ajuta la stingerea unui eventual incendiu.[15]

Nu doar echipa de gărzi suplimentare a fost aceea care a transformat Casa Albă în seara de după atacurile de la Pearl Harbor. Și interiorul a suferit transformări radicale, întrucât la Casa Albă a sosit o armată de ingineri, electricieni și tehnicieni. Inginerii au instalat o centrală electrică de urgență pentru cazul în care s-ar fi produs o pană de curent. În mod ciudat, singurele încăperi conectate la acest nou sistem au fost dormitorul lui FDR și Cabinetul Oval, nu Biroul Oval. Evident, decizia a fost luată astfel pentru a proteja camerele în care FDR își petrecea majoritatea timpului.

Și sistemul de comunicații a fost îmbunătățit: tehnicienii au instalat un sistem mai complicat de telefonie care să lege centrala Casei Albe cu Poliția Parcurilor din cadrul Serviciului Parcurilor Naționale și cu militarii de rezervă aflați în clădirea Trezoreriei. Toate birourile principale din Casa Albă erau acum legate prin intermediul centralei și s-au instalat telefoane în punctele-cheie din jurul Casei Albe. Corpul de transmisiuni al armatei a împrumutat Serviciului Secret aparate de emisie-recepție. „Aceste aparate", a declarat Reilly, „vor asigura comunicarea în dublu sens între toate posturile de santinelă și de la fiecare post de pază cu o stație centrală, aflată la Casa Albă ori în alt loc în care s-ar putea afla președintele"

În plus, exteriorul Casei Albe a fost fortificat. În acea noapte, echipe de constructori au instalat bariere temporare la fiecare dintre intrările spre Casa Albă, pentru a împiedica o mașină sau un camion să dărâme porțile. Acestea aveau să fie înlocuite curând cu bariere permanente, proiectate, potrivit afirmațiilor lui Reilly, să poată opri un „camion de 7 tone care s-ar deplasa cu viteza de 65 de kilometri/oră pe distanța de trei cvartale". El a remarcat că agenții au instalat un dispozitiv

pentru „protecție împotriva radiului care ar putea fi folosit într-un atentat împotriva președintelui".[16]

Până duminică seara, Washingtonul fusese transformat într-o fortăreață înarmată. Gărzile înarmate cu arme automate au înconjurat Casa Albă și clădirea Ministerului de Război. Forțele polițienești ale orașului au fost mobilizate. Toate permisiile și concediile au fost anulate. Polițiștilor li s-au dat ordine specifice pentru a „acorda o atenție deosebită tuturor podurilor, centralelor electrice, stațiilor de pompare a apei și utilităților publice, pentru prevenirea actelor de sabotaj sau de ingerință în funcționarea normală, și pentru a fi atenți în mod deosebit în privința persoanelor dubioase care se apropie de asemenea locuri". Sute de gărzi înarmate stăteau de pază în apropierea podurilor, a centralelor electrice sau a altor zone vulnerabile. 38 de polițiști au fost trimiși să vegheze asupra furnizării de apă în oraș.[17]

Măsurile suplimentare de securitate nu l-au satisfăcut pe secretarul Trezoreriei Morgenthau, a cărui agenție superviza activitatea Serviciului Secret.

Morgenthau, un bărbat înalt, lipsit de eleganță, care avea un glas ascuțit, era suspicios și agitat chiar și în zilele sale bune. Doi reporteri l-au descris ca fiind „un om care era îngrijorat din naștere și care tindea să fie permanent bănuitor". Atitudinea lui mohorâtă și felul lent de exprimare îi atrăseseră porecla de „Henry de la Morgă"

Atacul împotriva Pearl Harbor părea să îl fi scos din minți pe Morgenthau. Nu reușea să priceapă cum se făcuse că japonezii reușiseră să realizeze un asemenea atac-surpriză. Marina „trebuie să fie permanent în alertă", s-a plâns el consilierilor săi în acea seară, „și felul în care s-a petrecut totul, toate explicațiile pe care le-am auzit nu sunt logice, iar Stimson spune că nici el nu înțelege".[18]

După atacul de la Pearl Harbor, Morgenthau și-a făcut griji în toate privințele. Mike Reilly a afirmat că în acea după-amiază

de 7 decembrie, când s-a întâlnit cu reprezentanții Serviciului Secret pentru a discuta noile măsuri de protecție a președintelui, secretarul Trezoreriei s-a uitat mereu pe fereastra Casei Albe, parcă vrând să descopere avioane japoneze. Întrucât locuia în centrul Washingtonului, Morgenthau era îngrijorat de siguranța familiei lui în eventualitatea unui atac japonez. Duminică după-amiază, el telefonase unui magazin care vindea draperii și insistase ca locuința sa să fie prevăzută cu draperii pentru camuflaj în mai puțin de 24 de ore.[19]

Duminică seara la ora 18:35, Morgenthau i-a primit în biroul lui pe Wilson și pe secretarul adjunct Herbert E. Gaston pentru a discuta măsurile suplimentare ce trebuiau luate pentru protecția președintelui. Ca de obicei, Morgenthau și-a pus secretara să ia notițe. Wilson l-a asigurat pe șeful lui că numărul gărzilor de la Casa Albă se dublase și că se suplimentase forța de protecție cu alte gărzi. Însă Morgenthau nu era satisfăcut. „Crezi că ar trebui să avem soldați în jurul Casei Albe?" a întrebat el. Cu delicatețe, Wilson a respins ideea. „Avem acolo 80 de oameni bine instruiți și 20 de agenți de clasă care sunt în alertă tot timpul, și cred că ei pot stăpâni situația în condiții foarte bune." Morgenthau nu s-a lăsat convins și a întrebat ce măsuri de securitate folosise administrația Wilson în timpul Primului Război Mondial. Când a aflat că soldați înarmați patrulaseră prin Casa Albă, Morgenthau s-a grăbit să sprijine acea idee. „Asta aș vrea", a afirmat el. Japonezii luaseră deja guvernul prin surprindere, a remarcat el. „De unde să știm ce truc pregătesc din interiorul țării?" El a spus clar că voia 100 de soldați care să fie înarmați cu arme automate și să patruleze tot timpul.

Pentru a extinde măsurile de protecție, Morgenthau avea nevoie de aprobarea lui FDR. Avea să fie greu de obținut o asemenea aprobare, mai ales că președintele spusese răspicat că nu voia gărzi înarmate care să patruleze prin Casa Albă. La ora 18:40, Roosevelt a telefonat, iar Morgenthau a insistat asupra prezenței soldaților. Roosevelt s-a arătat din nou rezervat. Deși

înțelegea necesitatea unor măsuri suplimentare de pază, el se arăta îngrijorat de ideea de a transforma Casa Albă într-o fortăreață. „Atâta timp cât ai câte un soldat la fiecare 30 de metri în jurul gardului, e în regulă", i-a spus el lui Morgenthau. FDR a precizat că voia să „blocheze ambele Executive Avenues" și a recomandat instalarea de „baricade între Casa Albă și Trezorerie și, de asemenea, între Casa Albă și Departamentul de Stat."[20]

Probabil iritat de faptul că președintele nu i-a aprobat cererea pentru patrule militare, Morgenthau a decis să facă în acea seară o inspecție pentru a vedea personal cum funcționau măsurile de securitate. A fost șocat de ceea ce a descoperit. „Am inspectat... și în spatele Casei Albe am găsit doar trei oameni", s-a plâns el Serviciului Secret. Iar agenții nu i s-au părut pregătiți pentru a acționa în caz de urgență. „I-am cerut unuia să scoată arma. A început să tragă de ea... și a scos-o după aproape două minute." Inspecția nu l-a convins pe Morgenthau că Serviciul Secret era capabil să îl protejeze pe președinte. „Oricine ar putea veni cu un camion de cinci tone și cu 20 de oameni și ar cuceri Casa Albă fără nici o problemă."[21]

Însă Morgenthau nu a fost singura oficialitate care a verificat în acea seară măsurile de securitate. În jurul orei 2:00 în dimineața de 8 decembrie, șeful Serviciului Secret, Frank Wilson, a hotărât să facă personal o inspecție. A constatat că agenții din detașamentul Casei Albe erau „în alertă". A rămas însă șocat când a descoperit că un polițist, cel care avea postul cel mai aproape de dormitorul președintelui, se odihnea comod pe un scaun, „învelit cu o pătură". Wilson a remarcat că polițistul era „aproape adormit, astfel că nu am fost somat când m-am apropiat".[22]

În zilele următoare, la Casa Albă au apărut experți în materie de securitate care au făcut o serie de recomandări. Având în minte bombardamentele din Londra, ei s-au arătat îngrijorați de posibilitatea unui atac aerian. Experții militari în domeniul explozivilor au informat Serviciul Secret că în

cazul exploziei unei bombe, Casa Albă era foarte vulnerabilă. Potrivit lui Reilly, ei au afirmat că „mortarul folosit la partea originală a Casei Albe era făcut din cochilii măcinate de stridii și scoici și că întreaga clădire s-ar fi năruit imediat în cazul în care ar fi fost lovită direct sau indirect".[23]

Experții în probleme de securitate au propus o serie de soluții, unele mai practice decât altele. De exemplu, unii au sugerat zugrăvirea Casei Albe în negru, pentru a o face mai puțin vizibilă. O altă idee a fost să se mute sediul guvernului mai spre interiorul continentului, cât mai departe de coastă. S-a propus chiar și schimbarea cursului fluviului Potomac și al râului Anacostia. Ideea nu era chiar atât de nebunească pe cât părea. După cum a afirmat Reilly, „Nici o măsură de camuflare a Casei Albe nu este practică atâta timp cât confluența acestor râuri se află la o milă de clădire. Oricărui pilot i-ar fi foarte ușor să bombardeze Casa Albă zburând de-a lungul fluviului și găsind ținta la confluența cu afluentul său."[24]

Întrucât nimeni nu se gândise în mod serios la posibilitatea ca avioane inamice să bombardeze capitala țării, Serviciul Secret a trebuit să elaboreze noi strategii pentru paza președintelui. Au înființat zece case conspirative în Washington D.C., unde FDR putea fi dus în cazul unui atac. În caz de nevoie, un avion îl putea duce imediat în afara districtului Columbia.

Cei de la Serviciul Secret au mai propus o serie de modificări ale Casei Albe pentru a o face mai rezistentă la un atac aerian. Pe data de 15 decembrie, ei i-au prezentat lui Morgenthau o listă cu sugestii, care includea și acoperirea luminatoarelor și a lucarnelor cu un strat de nisip de 15 centimetri grosime, peste care să se pună un strat de staniu. S-a propus plasarea de saci cu nisip pe toată suprafața acoperișului și instalarea de mitraliere. Colonada de vest, prin care președintele trecea în drum spre Cabinetul Oval, trebuia echipată cu baricade mobile din oțel. Serviciul Secret a mai recomandat instalarea de geamuri antiglonț și de obloane din oțel la toate ferestrele camerelor folosite de familia prezidențială, îndeosebi la Cabinetul Oval

al lui FDR. În plus, gărzile au propus ca toate ușile ce dădeau spre exterior să aibă „încuietori sistem ecluză" care să permită etanșarea interiorului.[25]

Roosevelt a ridicat obiecții în privința celor mai multe dintre măsurile suplimentare de securitate, astfel că au fost implementate doar câteva. FDR înțelegea valoarea simbolică a Casei Albe și era îngrijorat de impactul psihologic asupra publicului dacă ar fi apărut imagini ale clădirii înconjurată de gărzi înarmate, ori dacă s-ar fi aflat că se pregăteau noi măsuri complexe de siguranță. Totuși, Serviciul Secret a adăugat geam antiglonț până la jumătatea ferestrelor de la Cabinetul Oval, exact în spatele mesei de lucru a președintelui, și s-a turnat o „barieră antibombă" de-a lungul peretelui vestic al clădirii executivului. Celelalte sugestii au rămas totuși pe planșetele de proiectare pe toată durata mandatului lui Roosevelt.

Cu toate acestea, Serviciul Secret a aplicat câteva modificări importante. Pentru Morgenthau și pentru cei de la Serviciul Secret era o prioritate construirea unui adăpost antibombardament sub Casa Albă. Întrucât nu exista nici un fel de adăpost, au decis să folosească drept refugiu temporar o boltă subterană spațioasă de sub Departamentul Trezoreriei. Acel subsol, unde se depozitau opiu și bani de contrabandă, era susținut de pereți construiți din plăci grele de blindaj ranforsate cu beton. „Adăpostul avea un birou și un dormitor pentru președinte și un birou exterior relativ spațios pentru a fi folosit de personal", a afirmat Tully. „S-au așezat paturi de-a lungul pereților acestei încăperi mai mari și s-au instalat telefoane pentru cazuri de urgență."[26]

La câteva zile după atacul de la Pearl Harbor, s-a început construirea unui tunel care să lege Casa Albă cu adăpostul situat în subsolul clădirii Trezoreriei. Experții în securitate au recomandat construirea unui tunel în zigzag, arătând că unul drept l-ar fi făcut pe președinte să fie vulnerabil la eventualele resturi aruncate de explozii. „Tunelul avea 232 de metri lungime, 2,2 metri lățime și 2,2 metri înălțime și mergea în

zigzag pentru a reduce pericolul unui șoc în cazul unei lovituri directe sau în apropiere", a afirmat Wilson. Adăpostul în sine a fost aprovizionat cu 24 de lăzi cu apă marca Poland, 100 de kilograme de alimente, 12 paturi, 24 de pături, 12 truse de prim ajutor și o toaletă portabilă.[27]

FDR s-a arătat din nou rezervat. Deși construcția a continuat, președintele s-a opus ideii unui adăpost antibombardament și nu l-a vizitat niciodată. „Henry, nu cobor în adăpost decât dacă îmi dai voie să joc poker cu tot aurul din seifurile tale", i-a spus el în glumă lui Morgenthau.

Serviciul Secret a început să analizeze alte măsuri de protecție, inclusiv crearea unei tribune mobile care să îl apere pe președinte de explozia unei bombe sau de un atacator înarmat. La câteva luni după atacul de la Pearl Harbor, Serviciul Secret a încheiat un contract cu o companie pentru producerea unui scut protector din oțel care să fie ascuns într-o tribună standard. În eventualitatea unei situații de urgență, un agent putea apăsa pe un buton, iar un scut de aproape doi metri îl înconjura pe președinte. „Este semicircular ca formă, pentru a permite protecția completă, atunci când s-ar trage din față", a anunțat serviciul.[29]

Agenția a instalat un nou sistem de alarmă pentru a-i anunța pe agenți când FDR se deplasa prin Casa Albă. Devenise o practică standard ca ușierul să sune de trei ori pentru a-i avertiza pe oamenii din personal că președintele se deplasa de la locuință spre birourile executivului. Cei însărcinați cu protecția președintelui au instalat propriul sistem pentru a ști orice deplasare a președintelui. „Ori de câte ori este înștiințat că președintele este pe punctul de a pleca din apartamentul său ori din biroul aflat în Aripa de Vest", spuneau instrucțiunile unui regulament al Serviciului Secret, „supervizorul trebuie să informeze toți polițiștii și agenții de serviciu din Casa Albă".[30]

Deși se arăta reticent față de majoritatea măsurilor suplimentare de securitate, FDR a considerat acea concentrare

asupra siguranței drept un bun prilej de a extinde Casa Albă, un proiect pe care îl analiza de ceva timp. În mod remarcabil, în timp ce examina rapoartele originale privind atacul japonez și pregătea terenul pentru intrarea Americii în cel de-al Doilea Război Mondial, Roosevelt deținea mijloacele necesare pentru a se gândi la proiecte de construcție. Potrivit arhitectului Casei Albe, Lorenzo Winslow, FDR l-a convocat în seara de 7 decembrie și i-a spus să înceapă proiectarea unor noi construcții. „Domnul Roosevelt m-a chemat, astfel că în acea seară am mers la Casa Albă", a declarat el unui reporter în 1961. „Dorea să discute despre crearea de spații noi de birouri pentru extinderea despre care știa că va fi necesară." FDR a spus că trebuiau întreprinse măsuri imediate pentru a se asigura spațiu în clădiri temporare de pe Peluza Sudică a Casei Albe, a notat Winslow în memoriile sale, „și mi-a dat o listă amănunțită a oamenilor care vor ocupa acele clădiri" În dimineața următoare, înainte de a pleca să prezinte mesajul referitor la război în fața Congresului, FDR l-a chemat pe Winslow în dormitorul său și i-a sugerat ca, în loc să proiecteze clădiri temporare, să creeze o Aripă de Est permanentă. „Mi s-a părut interesant că îl preocupa acest lucru, deși trebuie să se fi gândit la atâtea altele", a scris Winslow.[31]

FDR dorea de aproape trei ani să construiască o nouă Aripă de Est pentru personalul în continuă creștere al Casei Albe. Pe vremea aceea, Aripa de Est arăta cam la fel ca în 1902, când fusese construită de vărul lui, Theodore Roosevelt. Până în 1941, ea a slujit drept intrare publică la Casa Albă și găzduia posturile de pază, un coridor cu colonade și o garderobă lungă. În ciuda enormei poveri pe care războiul i-o punea pe umeri, FDR și-a găsit timp să propună unele idei precise de proiectare pentru noua adăugire. Preluând sugestiile lui FDR, Winslow a pregătit planurile până la sfârșitul lunii. Armata a hotărât să aducă adăugiri proiectului său, cerând să se construiască sub noua aripă un adăpost contra bombardamentelor.

Construcția noii aripi a început câteva luni mai târziu, iar primii ocupanți s-au instalat în ea în primăvara anului 1942. Deși construcția a fost definitivată abia după încheierea războiului, noua aripă s-a umplut rapid cu birouri ale personalului executiv. Roosevelt a înlocuit vechea garderobă cu un cinematograf. Sub Aripa de Est se afla un adăpost, având pereți din beton armat cu grosimea de peste doi metri, ranforsați cu oțel. Adăpostul cuprindea o încăpere mare cu o zonă prezidențială privată în mijloc, având un dormitor și baie.

Dacă exista o amenințare directă la securitatea președintelui, se presupunea că aceasta putea veni din partea rezidenților veniți din Germania, Italia sau Japonia. La câteva ore după atacul de la Pearl Harbor, Washingtonul a acționat pentru a aresta potențialii suspecți. Teama de terorism intern va duce la una dintre cele mai grave încălcări ale libertăților civile din istoria Statelor Unite și va lăsa o pată neagră pe mandatul lui FDR.

Reporterii au observat că ministrul adjunct al Justiției, Charles Fahy, se furișase în Casa Albă în jurul orei 19:00. Când a încercat să plece, aceștia l-au încolțit pentru a afla cu ce treburi venise. Fără nici o tragere de inimă, el a admis că avusese o scurtă întrevedere cu președintele. La insistențele reporterilor, el a șoptit: „Vizita mea a avut legătură cu străinii – japonezii – care trăiesc în Statele Unite."[32]

Fahy se referea la cei aproximativ 92 000 de americani de origine japoneză care trăiau în Statele Unite în decembrie 1941. Imigranții din prima generație, cunoscuți sub numele de issei, sosiseră mai toți înainte de 1907. Deși erau locuitori vechi ai Statelor Unite, guvernul federal îi împiedicase să devină cetățeni naturalizați. Copiii lor, nisei, erau născuți în Statele Unite și, prin urmare, pretindeau să li se recunoască cetățenia americană. Un grup mult mai restrâns, kibei, se născuseră în America, dar fuseseră crescuți și educați în Japonia. În mare, circa 90% dintre americanii de origine

japoneză erau grupați pe Coasta de Vest, în jurul orașelor San Francisco și Los Angeles. Japonezii alcătuiau, de asemenea, circa 30% din populația totală a Hawaiiului.

Pe măsură ce încordarea dintre cele două țări a crescut spre sfârșitul anilor '30, FDR se arătase îngrijorat în legătură cu loialitatea comunității japoneze din interiorul granițelor Statelor Unite. El și consilierii săi militari urmăriseră cum „coloana a cincea" de spioni germani contribuise la cucerirea cu viteza fulgerului a Europei. El a presupus că existau rețele similare și în Statele Unite. La îndemnul consilierilor săi militari, FDR a aprobat măsuri prin care să fie investigate și neutralizate activitățile potențial subversive ale rezidenților japonezi din Hawaii.

Deși administrația își făcea unele probleme în legătură cu spionii germani și italieni, japonezii au fost ținuți sub un control mai strict. FDR manifestase mereu o atitudine negativă față de americanii de origine japoneză. La începutul carierei lui, el îi numise pe issei și pe nisei o „amenințare" și o „iritație cronică" la adresa vecinilor lor albi. În anii '20, el s-a opus imigrării japoneze în America. Spre deosebire de mulți dintre cei care țineau la conceptul de origine, Roosevelt nu îi considera pe japonezi ca fiind inferiori ca rasă și deplângea prejudecățile rasiale. Însă, ca majoritatea americanilor, credea că japonezii nu erau capabili să se asimileze în societate și, în mod potențial, erau mai primejdioși decât americanii de origine germană sau italiană.[33]

În 1940, pornind de la acele temeri generale, Congresul acționase aprobând Legea privind înregistrarea cetățenilor de origine străină. Legea le cerea tuturor străinilor rezidenți, cu vârsta de peste 14 ani, să depună o declarație anuală. În fiecare an, aceștia trebuiau să se prezinte la poștă, unde erau amprentați, fotografiați și li se cerea să pună la dispoziția autorităților informații precise și actualizate privind locul în care locuiau și lucrau. Pentru a ține evidența străinilor rezidenți, Departamentul de Justiție a înființat Divizia pentru

Străini, care a conlucrat îndeaproape cu FBI-ul și cu serviciile de informații militare, pentru a întocmi Listele de Detenție în Custodie, cunoscute și sub numele de „Liste ABC", referitoare la amenințări privind securitatea.[34]

În lunile dinaintea atacului de la Pearl Harbor, atât ministrul Justiției, cât și FBI-ul l-au asigurat pe FDR de loialitatea comunității japoneze din America. Singurii spioni pe care i-au putut identifica au fost agenți plătiți de guvernul japonez. Roosevelt nu s-a lăsat convins și a numit un agent special care să ocolească orice canal tradițional și să îi prezinte rapoarte direct lui. Pe 7 noiembrie, cu exact o lună înainte de Pearl Harbor, reprezentantul lui, Curtis B. Munson, a raportat: „Nu există nici o «problemă» japoneză pe Coastă. Nu va exista o revoltă armată a japonezilor".[35]

Nu exista nici o dovadă privind implicarea în activități subversive a comunității japoneze, și au fost probe copleșitoare că membrii acesteia erau loiali față de Statele Unite. Însă în cursul întâlnirii de zece minute din seara de 7 decembrie, FDR i-a cerut lui Fahy să pună în aplicare Proclamația 2525 privind starea de urgență, care autoriza FBI-ul să aresteze orice cetățean străin de pe teritoriul SUA, dacă acesta era considerat „periculos pentru pacea și siguranța publică" Nu s-a gândit prea mult la acest aspect și a aprobat cererea fără să o discute sau să o analizeze. A promis că va semna oficial proclamația a doua zi.[36]

Chiar înainte ca FDR să fi aprobat noile măsuri de securitate, agenții FBI și poliția locală alcătuiseră forțe de intervenție pentru găsirea celor trecuți pe liste drept periculoși de către Divizia pentru Străini. Până spre sfârșitul după-amiezii de duminică, agenții FBI se răspândiseră prin sudul Californiei, efectuând raiduri în unele locuințe pentru a-i reține pe japonezii asupra cărora planau suspiciuni. Potrivit ziarului *Los Angeles Times*, în orele de după atac au fost arestați aproape 200 de japonezi. *Times* a anunțat că după declarația de război vor fi reținuți probabil alte câteva mii de oameni de origine japoneză.[37]

În regiunea metropolitană a New Yorkului, o forță specială de intervenție, alcătuită din 100 de agenți FBI, împreună cu polițiști și detectivi, au cutreierat prin oraș, închizând toate magazinele deținute de japonezi și arestând cetățenii de naționalitate japoneză aflați pe lista lor de ținte. Arestații au fost duși pe insula Ellis, unde au fost reținuți pe termen nedefinit, până la primirea de instrucțiuni de la Washington. Estimările sugerează că au fost arestați câteva sute de japonezi. Primarul New Yorkului, Fiorello La Guardia, i-a sfătuit pe rezidenții de origine japoneză să stea în casele lor. Poliția a închis Nippon Club de pe West Ninety-third Street și i-a escortat până acasă pe cei 12 membri aflați la club. În plus, polițiști din New York au vizitat toate restaurantele japoneze din oraș. Au permis mesenilor să termine de mâncat, după care au închis restaurantele și i-au escortat pe patroni și pe membrii personalului la domiciliile lor.[38]

De asemenea, pe 7 decembrie, Departamentul Trezoreriei condus de Morgenthau a început războiul economic împotriva firmelor deținute de japonezi în Statele Unite. Guvernul a invocat un „embargo total" asupra livrărilor de orice fel către Japonia și teritoriile ocupate de aceasta, declarând ilegală orice tranzacție cu Japonia. Duminică seara, Morgenthau a trimis în jur de 4 000 de agenți pentru a tăia toate legăturile economice dintre Japonia și Statele Unite. Agenții Trezoreriei au vizitat și au preluat controlul asupra tuturor băncilor japoneze din Statele Unite. Guvernul a înghețat conturile rezidenților de naționalitate japoneză, împiedicându-i să scoată bani din conturile lor bancare pentru a cumpăra hrană și pentru alte necesități. (La îndemnul primei doamne, Departamentul Trezoreriei a permis ulterior fiecărei familii să retragă 100 de dolari pe lună pentru a-și asigura traiul.)[39]

Ceea ce a debutat ca un program relativ modest de securitate înainte de atacul de la Pearl Harbor s-a metamorfozat brusc într-o încălcare masivă a libertăților civile. S-au lansat zvonuri privind comploturi ale rezidenților japonezi de a ajuta

debarcarea inamicilor pe coasta Californiei. Rasismul adânc înrădăcinat a amplificat teama de sabotaje. Ziarele îi denigrau pe rezidenții de origine japoneză, numindu-i „câini turbați, viermi galbeni și japi". Firmele interesate au găsit un prilej să elimine competiția din partea fermierilor japonezi. Întreaga clasă politică din California a cerut să se întreprindă acțiuni împotriva rezidenților de origine japoneză.

Japonezii care locuiau pe Coasta de Vest au devenit în mod evident ținte ușor de atacat. Existau prea mulți cetățeni de origine germană și italiană pentru a fi arestați cu toții, iar ei exercitau o putere politică semnificativă, mai ales în Vestul Mijlociu și în Est. Pe de altă parte, în Hawaii existau prea mulți americani de origine japoneză pentru a fi mutați. Cei cu ascendență japoneză de pe Coasta de Vest au devenit așadar țintele cele mai convenabile pentru frustrarea și ostilitatea americanilor. „Acești oameni nu au fost condamnați pentru nici o infracțiune", a scris Eleanor mulți ani mai târziu, „însă emoțiile erau stârnite și foarte mulți oameni doreau să se răzbune pe cei care aveau trăsături orientale. Nu era timp să se investigheze familiile sau să se respecte cu strictețe regula americană potrivit căreia, până nu i se demonstrează vinovăția, orice om este considerat nevinovat".[40]

Preocupat de exigențele militare și diplomatice impuse de purtarea unui război global și, în general, nepăsător față de încălcarea libertăților și a drepturilor civile, FDR va ceda presiunilor. După cum a declarat Stimson, el și Roosevelt au discutat pe 11 decembrie 1942 posibilitatea evacuării rezidenților de origine japoneză de pe Coasta de Vest. FDR nu a expus nici o părere. El socotea că era vorba de o chestiune militară și a lăsat în seama Ministerului de Război stabilirea unei politici. La rândul său, Stimson a pasat chestiunea secretarului adjunct John J. McCloy, care răspundea de securitatea internă. McCloy socotea că i se dăduse mână liberă de către președinte „să facă orice dorea" cu cei de origine japoneză.[41]

Pe 21 martie 1942, Roosevelt a semnat Ordinul Executiv 9066, autorizând evacuarea forțată a rezidenților de origine japoneză de pe Coasta de Vest. Peste 100 000 de oameni, mulți dintre ei cetățeni americani, au fost anunțați să își lichideze proprietățile, prin orice mijloace, după care aveau să fie ridicați și duși în centre guvernamentale de „plasare" răspândite în tot vestul Statelor Unite. Ministrul Justiției Francis Biddle, care s-a opus acestei măsuri, a afirmat că FDR nu a dovedit nici un regret când a semnat legea. „Nu cred că îl preocupa prea mult gravitatea sau implicațiile acestei măsuri" a scris el. „Președintele nu a teoretizat niciodată lucrurile. Ceea ce trebuie făcut pentru apărarea țării trebuie făcut. Militarii puteau greși. Însă ei purtau războiul. Și nu cred nici că problema constituțională l-a preocupat cât de cât – în condiții de război, Constituția nu a stat niciodată în calea președinților."[42]

S-ar putea ca Roosevelt să fi considerat evacuarea drept o chestiune de necesitate militară, însă hotărârea lui a fost motivată atât de prejudecăți, cât și de indiferență. El a considerat încălcarea evidentă a drepturilor civile drept o problemă minoră, mai ales când era comparată cu scopul strategic de a purta și de a câștiga un război global. În 1982, o comisie guvernamentală care a analizat internarea etnicilor japonezi a criticat administrația Roosevelt pentru „prejudecăți rasiale, isterie provocată de război și eșec al conducerii politice" Din păcate, această evaluare a fost corectă.

Capitolul 10

„Acum suntem toţi în aceeaşi barcă"

Duminică seară, Winston Churchill lua masa cu John G. „Gill" Winant, ambasadorul american în Marea Britanie, și cu Averell Harriman și soția lui, Pamela. „Prim-ministrul părea obosit și deprimat", a afirmat ulterior Harriman. „Nu a avut multe de spus în cursul cinei și a stat cufundat în gânduri, ținându-și capul sprijinit în mâini o parte din timp."[1]

Existau nenumărate motive de tristețe. În cea mai mare parte a acelui an, în timp ce bombele germane căzuseră asupra Londrei, prioritatea principală a lui Churchill era de a-l convinge pe Roosevelt să intre în război. Spre disperarea lui, reușise să obțină doar nave vechi și alte materiale de război, dar puține angajamente din partea lui Roosevelt, care se dovedea supărător de alunecos.

Cei doi oameni de stat începuseră să corespondeze în septembrie 1939, când Churchill a devenit membru al cabinetului, în funcția de prim lord al amiralității. Churchill a trimis o serie de scrisori privind problemele cu care se confrunta marina britanică. Pe 10 mai 1940 – ziua în care Hitler a invadat Belgia, Olanda, Luxembourg și Franța –, Churchill a devenit prim-ministru, iar corespondența a început să fie mai frecventă și mai presantă. Pe 15 mai, Churchill a promis că va duce singur lupta, dar l-a avertizat pe Roosevelt că dacă Statele Unite nu interveneau, „S-ar putea să existe o Europă complet subjugată și nazistă, întemeiată cu o rapiditate uimitoare, iar această povară ar putea depăși puterea noastră de a rezista".[2]

Roosevelt nu era foarte sigur în privința noului său omolog. Deși ambii aveau origini sociale asemănătoare și posedau darul de a dramatiza lucrurile, Churchill era un conservator care visa să păstreze intact Imperiul Britanic. Iubirea lui față de alcool și capacitatea lui de a consuma alcool erau legendare. „Cred că Churchill e cel mai bun om pe care îl are Anglia", a spus FDR către cabinetul său când a auzit știrea că acesta era noul său prim-ministru, „chiar dacă a fost amețit jumătate din timp".[3]

În ianuarie 1941, Roosevelt îl trimisese pe Harry Hopkins la Londra în calitate de emisar personal pentru a-l înțelege mai bine pe Churchill. „Cred că s-ar putea afirma – dar nu cu voce tare – că am ajuns să caut o modalitate de a deveni un fel de agent catalizator între două primadone", i-a spus Hopkins corespondentului CBS Edward R. Murrow, care se afla la Londra în acea perioadă. Hopkins a petrecut 12 seri cu Churchill, a vizitat împreună cu el mai multe baze militare și s-a întors impresionat de hotărârea și de capacitatea de conducere ale lui Churchill. „Oamenii de aici sunt uimiți de Churchill", i-a scris el lui Roosevelt, „iar în cazul în care s-ar putea învinge doar prin curaj, rezultatul ar fi inevitabil. Însă englezii au nevoie disperată de ajutorul nostru".[4]

Și Churchill a fost deosebit de impresionat de fragilul Hopkins, care s-a dovedit foarte pragmatic. Ministrul de Interne Harold Ickes nota: „Din câte se pare, imediat ce se trezește, Churchill întreabă de Harry Hopkins, și tot Harry este ultima persoană cu care se întreține seara" Hopkins a făcut lobby pentru mai multe ajutoare, dar Roosevelt a rămas precaut. Deși a declarat că America „trebuie să devină marele arsenal al democrației", a refuzat să îi ofere lui Churchill ceea ce îi trebuia acestuia cel mai mult – o declarație de război împotriva Germaniei și trupe americane pe pământ european.

În următoarele câteva luni, Churchill a continuat să îi trimită lui Roosevelt câte două sau trei scrisori pe săptămână, descriind soarta tragică a Marii Britanii și solicitând intervenția

americană. Cuvântările lui radiodifuzate, care se transmiteau și în Statele Unite, erau extrem de urmărite. În 1941, Churchill se situa pe locul al doilea, după FDR, pe lista „personalităților preferate" la posturile americane de radio. Deși îi inspirau pe americani, discursurile lui nu aveau nici o influență asupra Washingtonului. Ambasadorul Marii Britanii, lordul Halifax, a remarcat că încercarea de a determina administrația Roosevelt să stabilească o politică deschisă față de Marea Britanie amintea de o „vânătoare de iepuri fără reguli clare".[5]

La sfârșitul anului 1940, Roosevelt a sugerat ca el și Churchill să se întâlnească „pentru a discuta în detaliu problema înfrângerii Germaniei" Churchill a acceptat, iar în august 1941, s-au întâlnit la Placentia Bay în Newfoundland, unde a avut loc prima dintre numeroasele discuții dintre cei doi lideri. „Trebuie să îl văd personal pe Churchill ca să îi explic lucrurile", i-a spus FDR lui Henry Morgenthau. Ambii s-au despărțit cu respect și afecțiune reînnoite unul față de celălalt. După un prânz neoficial, într-o scrisoare, Roosevelt afirma: „[Churchill] este o persoană de o vitalitate extraordinară și, în multe privințe, este un primar La Guardia englez... Îmi place – iar doar luând masa cu el am reușit să spargem gheața în ambele sensuri."[6]

Principalul motiv al lui Roosevelt pentru a organiza acea întâlnire a fost să stabilească scopurile unei declarații de război, despre care spera să lămurească publicul în legătură cu conflictul european și să îl pregătească pentru posibilitatea intervenției americane. Declarația trebuia, de asemenea, să alunge temerile americanilor că Statele Unite ar putea încheia o alianță din care să facă parte și Uniunea Sovietică. Înainte de încheierea convorbirilor, cei doi lideri au elaborat Carta Atlantică. Prin acea declarație, cele două națiuni se angajau să onoreze principiile autodeterminării, comerțului liber, neagresiunii și libertății mărilor, promițând o lume postbelică în care toate popoarele „să poată trăi ferite de teamă și de lipsuri".[7]

Însă Churchill a continuat să exercite presiuni asupra lui Roosevelt pentru a face o declarație de război împotriva Germaniei. Roosevelt s-a eschivat, promițând să „poarte războiul, dar să nu îl declare" S-a angajat ca marina să protejeze convoaiele britanice până la est de Islanda, căutând un „incident" care să justifice o atitudine mai agresivă. În ciuda bunelor sentimente existente între cei doi lideri, poziția lui Roosevelt a rămas aceeași: sprijin pentru britanici în orice mod, mai puțin intrarea în război. FDR era cât se poate de conștient că, deși se pronunța în favoarea unei poziții dure față de Japonia, publicul nu dorea implicarea în războiul din Europa. În acele momente, Roosevelt nu avea intenția de a pune la încercare opinia publică.[8]

În decembrie, perspectivele păreau sumbre pentru britanici. Churchill se aștepta ca Germania să înfrângă în cele din urmă Rusia, deși luptele durau mai mult decât era de așteptat. După ce ar fi învins Rusia, Hitler ar fi pornit cu toată forța militară împotriva Angliei. În același timp, Japonia desfășura acțiuni amenințătoare în Pacific. Acum, el se confrunta cu posibilitatea unei ofensive de primăvară a germanilor și a unui război cu Japonia în Orient.

În Marea Britanie exista sentimentul general că războiul era aproape pierdut. Un diplomat american care a călătorit în Scoția a raportat la ambasadă că majoritatea oamenilor pe care îi cunoscuse credeau că „britanicii sunt pe cale să piardă războiul" Hitler puteau fi învins doar printr-o ofensivă terestră masivă. Realitatea era că britanicilor le lipseau forța umană și materialele de luptă pentru a declanșa o asemenea ofensivă fără intervenția directă a americanilor. Navele comerciale britanice care transportau provizii și hrană erau scufundate mai repede decât puteau fi înlocuite. Un feldmareșal din Africa i-a trimis lui Churchill o telegramă pe 4 noiembrie: „Am din ce în ce mai mult impresia că războiul de aici și din alte părți se va sfârși într-un impas și că acest lucru va fi fatal pentru noi".[9]

Întrucât în acea iarnă existau nenumărate informații care indicau că japonezii pregăteau o ofensivă puternică, Churchill era îngrijorat că aceștia vor evita posesiunile americane și le vor lovi doar pe cele britanice. Pe 7 decembrie, în timpul mesei de prânz cu ambasadorul Winant, Churchill l-a întrebat: „Dacă ei ne declară război, voi le veți declara război?" Nu a primit răspunsul pe care și-l dorea. „Domnule prim-ministru, nu pot răspunde la această întrebare. În baza prevederilor Constituției Statelor Unite, doar Congresul are dreptul de a ne declara război." Churchill a rămas tăcut. Imperiul său stătea pe marginea prăpastiei, iar omologul său american nu-i putea oferi decât o lecție de civism.[10]

În seara de 7 decembrie, înainte de ora 21:00, un consilier i-a dat lui Churchill un aparat de radio în valoare de 15 dolari care îi fusese oferit cadou de Harry Hopkins. Funcționând ca o cutie muzicală, pornea la ridicarea capacului. Churchill a folosit aparatul pentru a asculta emisiunea de la ora 21:00 a *BBC News*, pe care nu o rata niciodată. După câteva minute de la începutul buletinului de știri s-a anunțat atacul japonez. „Președintele Roosevelt a declarat că japonezii au bombardat Pearl Harbor, baza din Hawaii a flotei Statelor Unite."[11]

Inițial, cei aflați în jurul mesei au fost derutați. Șocat, Harriman a repetat știrea. „Dumnezeule", a exclamat el, „au atacat Pearl Harbor" Un alt oaspete, presupunând că anunțul era greșit, a spus: „A, nu se poate, a fost Pearl River" Majordomul lui Churchill a pus capăt disputei: „Da, am auzit și noi. I-au atacat pe americani la Pearl Harbor".[12]

Churchill a sărit în picioare, a închis capacul aparatului de radio și a anunțat: „Vom declara război Japoniei" Japonezii atacaseră deja Malaysia, însă știrea încă nu ajunsese la urechile prim-ministrului. Winant a încercat să îl calmeze pe Churchill. „Doamne Dumnezeule", a spus el, „nu se poate declara război în baza unui anunț la radio" El a sugerat să îl contacteze pe

Roosevelt pentru a primi ultimele informații și a afla dacă va urma o declarație de război.[13]

Câteva minute mai târziu, cei doi s-au dus în camera de operațiuni de la Chequers*. Ambasadorul Winant a telefonat la Casa Albă și curând a început să discute cu Roosevelt. „Am alături de mine pe cineva care vrea să vă vorbească", a spus Winant. „Despre cine e vorba?" a întrebat FDR. „Veți afla când vă va vorbi." Churchill, care asculta pe o extensie, a intervenit în discuție: „Domnule președinte, e adevărat ce se spune despre Japonia?" „Este foarte adevărat", i-a răspuns Roosevelt. „Ne-au atacat la Pearl Harbor. Acum suntem toți în aceeași barcă." I-a spus apoi lui Churchill că a doua zi va merge în fața Congresului și va cere să se emită o declarație de război. Churchill s-a arătat entuziasmat de faptul că, în cele din urmă, Statele Unite intrau în război. „Asta simplifică lucrurile", a spus prim-ministrul. În acele momente credea pentru prima oară că Aliații puteau câștiga. „Pentru mine a fost cea mai mare bucurie să avem Statele Unite de partea noastră", a scris el ulterior. „În acele momente, am înțeles că Statele Unite intrau în război, deplin implicate și până la moarte. Așadar, până la urmă câștigaserăm! Soarta lui Hitler era pecetluită. Soarta lui Mussolini era pecetluită. Iar japonezii aveau să fie făcuți praf și pulbere."[14]

Mai târziu în acea seară, Churchill și-a adus aminte ce îi spusese ministrul britanic de Externe despre Statele Unite în timpul Primului Război Mondial. El comparase Statele Unite cu un cazan gigantic. „După ce se aprinde focul sub el, puterea pe care o produce este nelimitată." Liderul britanic a spus că în acea noapte a „dormit somnul celor mântuiți și recunoscători".[15]

* Chequers (sau Chequers Court) este, începând din 1921, reședința de la țară a prim-ministrului Marii Britanii, situată lângă Ellesborough, în comitatul Buckinghamshire. (n.tr.)

În ciuda declarațiilor lui optimiste, Churchill se temea totuși că Roosevelt va prefera să lupte doar în Pacific. Dacă ar fi acționat în acea direcție, americanii ar fi retras resurse esențiale din teatrul de operațiuni din Atlantic, lipsindu-l pe Churchill de oamenii de care avea nevoie pentru a opri invazia plănuită de Hitler și pentru a începe o operațiune ofensivă de recucerire a Europei.[16]

Reporterii americani din Londra au rămas surprinși de faptul că publicul britanic a reacționat foarte slab la știrea difuzată în acea seară. „Referitor la războiul cu japonezii, sunt convins că reacția Londrei este mai puțin vie decât v-ați putea imagina", a scris Jeffrey Mark spre sfârșitul zilei de 7 decembrie, într-o telegramă trimisă redactorilor săi din New York. „Trebuie să înțelegeți că pentru britanici Hawaii nu este o bază navală, ci o insulă din Marea Sudului, unde se cântă la ukulele ca la Hollywood și lumea umblă costumată pentru dansuri hula-hoop." Deși britanicii socoteau că era bine că americanii intraseră în cele din urmă în război, acest sentiment era „temperat de gândul că Statele Unite își vor concentra forțele pentru a se apăra și vor manifesta tendința de a neglija contractul de tip împrumut-închiriere cu britanicii și rușii." De asemenea, britanicii erau îngrijorați că Marina SUA va renunța la patrularea în Atlantic și își va reamplasa navele în Pacific.[17]

În ciuda îngrijorării implicite cu privire la modul în care va reacționa America la acel atac, Churchill și poporul britanic se puteau consola știind că acum aveau un aliat puternic în lupta până atunci solitară împotriva fascismului.

Adolf Hitler a aflat știrea despre atacul de la Pearl Harbor pe când se afla la Vizuina Lupului, un buncăr subteran dintr-o pădure aflată la 720 de kilometri nord-est de Berlin. După o cină târzie, stătea împreună cu câțiva apropiați. Deși refuza să recunoască, trupele sale erau contracarate pe Frontul de Est, copleșite de rezistența rusească neașteptat de puternică și de iarna rusească foarte grea. În vara precedentă, Hitler

declanșase Operațiunea Barbarossa – atacarea fostului său aliat, Uniunea Sovietică. La începutul lunii decembrie 1941, trupele germane înaintaseră spre Istra, o suburbie aflată la doar 24 de kilometri vest de Moscova. Însă temperaturile foarte scăzute și apelurile patriotice ale lui Stalin adresate națiunii până atunci șocate încetiniseră ofensiva germană. Luptând împotriva frigului ucigător și a rezistenței rusești din ce în ce mai acerbe, pierderile invadatorilor crescuseră. Pe 5 decembrie, în timp ce japonezii se apropiau de Pearl Harbor, armata sovietică a declanșat o contraofensivă uriașă pe un front lung de aproape 900 de kilometri.

În ultimii ani, naziștii îi încurajaseră pe japonezi să atace posesiunile britanice și olandeze din Asia, evitând totuși confruntarea directă cu Statele Unite. Strategia lui Hitler era de a face ca Statele Unite să rămână neutre cât mai mult timp posibil. El considerase că Roosevelt nu va reuși să convingă publicul american să intre în război decât în cazul unui atac. Spre sfârșitul lunii noiembrie, când devenise clar că negocierile dintre Japonia și Statele Unite se blocaseră, Germania și-a schimbat poziția. Cu câteva zile înainte de atac, ministrul de Externe german a dat asigurări Japoniei că Germania va interveni de partea acesteia dacă ea hotăra să declare război Statelor Unite. El pregătise un proiect de acord care încă nu fusese semnat când s-a declanșat bombardamentul asupra bazei de la Pearl Harbor.[18]

Deși se aștepta la o acțiune japoneză împotriva Statelor Unite, Hitler nu a știut nici locul, nici momentul acesteia. Pe 7 decembrie, aproape de miezul nopții, conducătorul german discuta despre situația de pe Frontul de Est și despre poporul german care ajuta trupele trimițând haine călduroase. Brusc, ofițerul său de presă a intrat furtunos în încăpere, aducând un buletin de știri. Se recepționase un post de radio american care anunțase că japonezii atacaseră Pearl Harbor. Știrea l-a entuziasmat pe Hitler. Sărind în picioare, el a strigat: „Punct de cotitură!" A ieșit din cameră, spunându-i unui consilier:

„Nu putem pierde războiul. Acum avem un aliat a cărui țară nu a fost cucerită niciodată de trei mii de ani." A cerut să se aducă șampanie și i-a invitat pe toți ofițerii să sărbătorească.[19]

Hitler era în culmea fericirii deoarece credea că războiul dintre Statele Unite și Japonia va ușura presiunea exercitată asupra forțelor germane din Atlantic. Politica americană de a asigura escorta navelor britanice, dar, în același timp, de a continua politica de neutralitate îngreunase viața comandanților germani de submarine. „Cum poate un comandant să știe când să lanseze torpilele și când nu?" El a adăugat că unui comandant de submarin îi era imposibil „să citească o carte întreagă pentru a descoperi dacă nava e britanică sau americană pentru ca apoi să lanseze torpila".[20]

Hitler credea că atacul reușit de japonezi avea să distrugă „mitul superiorității americane" Capacitatea militară americană era supraevaluată, a declarat el. La scurtă vreme după atac, Hitler a spus că nu „vede un viitor bun pentru americani" A calificat America drept „decăzută" și a spus că nu simțea pentru ea decât „ură și dezgust". America, a susținut el, era „pe jumătate iudaizată" și pe jumătate „negrificată" „Cum te poți aștepta ca un asemenea stat, unde totul e construit pe dolar, să fie unit?"[21]

Benito Mussolini, liderul și prietenul italian al lui Hitler, a salutat atacul care îi aducea pe americani în război. Ca și Hitler, „Il Duce" considera că Roosevelt era prea lipsit de vlagă, iar americanii prea slabi să poarte un război și să îl câștige. Și el se îndoia că o „țară alcătuită din negri și evrei" putea mobiliza o forță combativă eficientă. Mussolini mai credea că și capacitatea industrială a Statelor Unite era supraestimată. În primul rând, el nu putea înțelege cum un om care nu era capabil să meargă pe picioarele lui putea conduce o națiune în război. „În istorie, nici un popor nu a fost condus de un paralitic", a spus el cu dispreț la adresa lui FDR. „Au existat regi cu chelie, grași, frumoși și chiar proști, dar niciodată unul care, atunci

când vrea să meargă la toaletă sau la masă, trebuie ajutat de cineva."[22]

Deși motivațiile lor erau diferite, atât Churchill, cât și Hitler s-au bucurat la aflarea veștii despre atacul japonez. Știrea a fost primită cu mai puțin entuziasm de unii dintre criticii de acasă ai lui Roosevelt. În acea după-amiază, la ora 15:00 era programată o mare demonstrație la Memorialul Soldaților și al Marinarilor din Pittsburg, organizată de comitetul America First. Înființat de un grup de studenți de la Universitatea Yale în toamna anului 1940, comitetul era cel mai mare și mai puternic grup izolaționist din țară. „Prima noastră îndatorire este să ținem America departe de războaiele din străinătate", se afirma în documentul de înființare. „Participarea noastră la război nu ar face decât să distrugă democrația, nu să o salveze." Grupul organiza demonstrații, campanii de scrisori și se bucura de sprijinul unor personalități precum aviatorul Charles Lindbergh și a zeci de oficialități alese. La data de 7 decembrie 1941, existau 450 de filiale, majoritatea cu sediul în Vestul Mijlociu, care aveau în jur de 800 000 de membri.[23]

Organizatorii au considerat acea demonstrație ca având cel mai numeros număr de participanți dintre cei care se opuneau politicilor administrației și s-au lăudat cu faptul că vorbitorul din acea zi era senatorul de Dakota de Nord, Gerald F. Nye. Organizația a dat un comunicat de presă afirmând că apariția lui Nye „este răspunsul nostru la adresa partizanilor locali ai războiului care vor să îi trimită pe fiii altora să moară pe câmpuri de bătălie din străinătate" La ora 15:00, în sala decorată cu steaguri roșii cu alb și albastru și zeci de pancarte pe care scria „Apărați întâi America" se strânseseră 1 500 de oameni. Înainte de a i se da cuvântul lui Nye, un reporter, Robert Hagy, văzuse telegrama Associated Press prin care se anunța atacul asupra Pearl Harbor. Dorind să afle reacția lui Nye, Hagy l-a găsit pe senator în spatele scenei și i-a arătat copia telegramei care descria atacul japonez. „Mi se pare

dubios", a spus Nye. „Nu ai și amănunte? E vorba de un sabotaj sau de un atac direct? M-ar mira ca președintele să anunțe un atac fără să prezinte și amănunte." El a comparat anunțul cu acela prin care Roosevelt a descris incidentul în care a fost implicată nava USS *Greer**, sugerând că era încă o înșelătorie la care apelase FDR.[24]

Știrea fusese deja transmisă la radio, dar se părea că puțini oameni din public o auziseră. La tribună s-au perindat o serie de vorbitori care l-au denunțat pe Roosevelt. Între aceștia, un senator l-a numit pe Roosevelt „cel mai înfocat partizan al războiului din Statele Unite" Pe un rând din spate se afla colonelul Enrique Urrutia Jr., care făcea parte din forțele de rezerviști din Pittsburgh. Acesta știa de atac și a devenit din ce în ce mai agitat auzind acele acuze partizane. La un moment dat, el s-a ridicat și a întrebat dacă acela era momentul potrivit pentru a se face asemenea comentarii. „Cum de a fost organizată această demonstrație după ceea ce s-a întâmplat în ultimele ore?" a strigat el. „Știți că japonezii au atacat Manila și că au bombardat Hawaii?"[25]

Șeful filialei locale a comitetului America First a afirmat că Urrutia vorbea „o engleză neinteligibilă" și că „era foarte greu de înțeles ce voia să spună". Cu toate acestea, mulți oameni din public au părut să înțeleagă perfect vorbele lui. L-au huiduit, l-au numit „ațâțător la război" și au strigat: „Scoateți-l afară!" Unii au vrut să îl atace fizic. Când un grup de oameni furioși au pornit spre Urrutia, poliția a intervenit și l-a salvat. Ulterior, acesta a declarat unui reporter: „Am mers acolo ca să ascult. Am crezut că era o întrunire a patrioților, dar am descoperit că era o întrunire a trădătorilor".[26]

* Distrugătorul USS *Greer* a fost atacat de un submarin german pe 4 septembrie 1941 în timp ce escorta un convoi britanic. Germanii au susținut că incidentul a fost provocat de distrugătorul american, care a atacat submarinul lansând mine. Partea americană a afirmat că submarinul a lansat o torpilă împotriva distrugătorului, care a ripostat lansând mine de adâncime. (n.tr.)

După incident, Nye a venit la tribună ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat. Timp de aproape 45 de minute, el și-a ținut discursul standard de factură izolaționistă. „Al cui este acest război?" a întrebat el. Mulțimea a scandat: „Al lui Roosevelt" În timpul discursului, Hagy a primit un mesaj de la redactorul său prin care era anunțat că Japonia declarase război Statelor Unite. Hagy a vrut să vadă reacția lui Nye, de aceea i-a scris pe o bucată de hârtie: „Guvernul imperial japonez a anunțat astăzi la Tokyo, la ora 16:00, starea de război cu Statele Unite și Marea Britanie. A urcat pe scenă și i-a înmânat biletul lui Nye. Senatorul a făcut o pauză pentru a-l citi și a continuat cu acuzațiile încă 30 de minute.[27]

În cele din urmă, la 17:45, cu unele rezerve, Nye a confirmat știrea. „Am în față cea mai proastă veste din ultimii 20 de ani." Apoi a citit biletul în fața publicului. „Nu știu de ce, dar mi-e greu să cred așa ceva", a încheiat el.

Mai târziu în acea seară, înfrânt și abătut, Nye a vorbit la Prima Biserică Baptistă în fața a 600 de oameni. A trecut în revistă evenimentele care au dus la război, acuzându-l pe Roosevelt de faptul că „a făcut tot ce se putea pentru a da naștere neînțelegerilor cu Japonia" Resemnat să accepte realitatea războiului, nu a rezistat ispitei de a mai arunca o acuzație la adresa lui Roosevelt. „Am fost manevrați de președinte pentru a ajunge în această situație", a susținut el, „dar acum singurul lucru ce trebuie făcut este să declarăm război și să participăm la el cu tot ce avem pentru a învinge."[28]

Capitolul 11

„Voi sfârşi în dizgraţie"

La ora 18:40, FDR s-a întors în cabinetul lui, unde a încercat să ia o cină liniștită cu Harry Hopkins și Grace Tully. Bucătăria Casei Albe a pregătit tăvi cu mâncare. Președintele a rămas la masa lui de lucru, iar Tully și Hopkins au stat pe canapelele din piele, așezându-și tăvile pe mese pliante de jucat cărți. Roosevelt nu a vrut să discute despre Pearl Harbor, însă situația era greu de ignorat. „Nu-mi mai amintesc defel ce am mâncat, în schimb, îmi aduc aminte că șeful era fericit că avea parte de câteva minute de liniște înainte de întâlnirile din acea seară", a afirmat Tully ulterior.[1]

Atacul asupra bazei de la Pearl Harbor a reprezentat salva inaugurală din ofensiva uluitoare desfășurată de japonezi. La trei ore după asaltul asupra bazei de la Pearl Harbor, avioanele japoneze au apărut pe cer deasupra insulei Guam. Au urmat atacuri asupra Thailandei. La ora 15:00, Japonia a lansat primele atacuri împotriva orașului-stat Singapore. 40 de minute mai târziu, avioanele japoneze au bombardat Kota Bharu din Malaysia Britanică. Înainte de încheierea zilei, forțele japoneze vor ataca Hong Kong, insulele Midway, insula Wake și Filipinele.[2]

Spre începutul serii, Roosevelt încă nu avea o imagine completă asupra anvergurii agresiunii japoneze. Este greu de știut cu precizie când a aflat FDR despre diferitele ofensive, dar în ciorna originală a discursului, pe care îl dictase în jurul orei 17:00, FDR a făcut referire doar la atacurile asupra golfului Pearl Harbor și a Malaysiei. Imediat ce s-a întors de la tratamentul medical cu McIntire, FDR a primit un raport

de la Departamentul Marinei prin care era informat de faptul că insula Guam era atacată.[3]

Se primeau știri proaste tot timpul, dar, deocamdată, FDR părea copleșit de consecințele posibile ale atacului asupra bazei de la Pearl Harbor. La cină, el le-a împărtășit lui Tully și lui Hopkins temerile sale privind evenimentele petrecute în acea zi. Întrucât flota aflată la Pearl Harbor era distrusă, nimic nu mai putea împiedica flota japoneză să invadeze și să captureze insulele Hawaii. Și, lucru probabil și mai înspăimântător, el a recunoscut că Japonia putea invada Los Angeles sau San Francisco. Având în vedere starea precară de pregătire a Americii, el a speculat că o armată invadatoare debarcată pe Coasta de Vest putea avansa spre est chiar până la Chicago.

În acea seară, lui Roosevelt nu-i era limpede care vor fi consecințele atacului din punct de vedere politic. Intenționa să țină sub un control strict informațiile privind distrugerile și pierderile umane, însă, în cele din urmă, aceste informații aveau să ajungă la cunoștința publicului. Națiunea îl va învinui pe el pentru dezastru? Alonzo Fields, majordomul Casei Albe, își amintește că Roosevelt a spus: „Dumnezeule, cum de s-a întâmplat așa ceva? Voi sfârși în dizgrație".[4]

În vreme ce soseau știri despre alte ofensive japoneze, pe FDR îl interesa mai mult să primească actualizări de la amiralul Stark despre Pearl Harbor. Potrivit lui Hopkins, „Stark a continuat să obțină știri tot mai groaznice despre atacul asupra Hawaiiului".[5]

Este posibil ca Stark să fi transmis informații pe care le-a primit la 19:10, într-o actualizare făcută de amiralul Bloch. „Aici, în port, din câte pot aprecia, există șase cuirasate scoase din funcțiune", i-a spus Bloch unei stenodactilografe care lua notițe. „Șase cuirasate, dintre care trei par a putea fi recuperate." Bloch a pus la dispoziție o descriere amănunțită a daunelor suferite de fiecare navă. *Nevada* „a fost lovită de o torpilă și a luat foc... *Oklahoma* a fost lovită de trei torpile... și s-a răsturnat" *Tennessee* „s-a răsturnat parțial" *California*

„a fost incendiată și încă arde". *Arizona* „a fost lovită de torpile sau bombe din aer și... s-a răsturnat". *West Virginia* „e încă în stare de plutire, dar a suferit avarii mari din cauza incendiilor" *Helena* avea „o spărtură sub linia de plutire și compartimentul căldărilor este inundat." Echipajul pompase atât de multă apă pe *Raleigh* pentru a stinge un incediu, încât „nava este în stare proastă".[6]

Bloch a spus că toate avioanele disponibile, împreună cu două echipe de intervenție, plecaseră „să îi caute pe indivizii" care atacaseră Pearl Harbor. Însă el avertiza că armata pierduse multe avioane de urmărire. „Am auzit că s-a pierdut o escadrilă." El a remarcat că două escadrile de avioane de vânătoare japoneze atacau insula Guam și că existau zvonuri neconfirmate privind trupe de parașutiști care aterizau pe insulă. Când i-a spus lui Stark despre scufundarea de către Statele Unite a trei submarine inamice, inclusiv unul în interiorul portului, Stark a răspuns: „Submarinul scufundat în port e cumva german?" Block a spus că deocamdată nu știa.[7]

Ambii păreau să creadă că navele japoneze se aflau încă în largul coastelor Hawaiiului și că probabil pregăteau o invazie terestră în dimineața următoare. „Am anticipat că dimineață ar putea avea loc un raid", a spus Stark. Bloch, care „se aștepta la atacuri pe insulele Wake și Midway", a rezumat situația: „Aici e destul de grav. Sigur că au venit pe neașteptate. Și-au făcut treaba foarte eficient".[8]

Este posibil ca în timpul cinei Roosevelt să fi primit informări despre Filipine. În cele din urmă, armata reușise să ia legătura cu MacArthur la ora 19:00, ora Washingtonului (adică 8:00 dimineața, pe 8 decembrie, la Manila). Generalul a confirmat că primise rapoartele privind atacarea Pearl Harborului de către japonezi. La Washington, generalul Leonard Gerow, telefonând în numele lui Marshall, l-a prevenit pe MacArthur în legătură cu posibilitatea unei iminente ofensive japoneze. „Să raportezi imediat orice operațiune a japonezilor sau orice indicii", a spus el. „Nu m-ar surprinde dacă ai fi atacat în

viitorul apropiat." Pentru a sublinia ideea, Gerow a repetat ultima frază. MacArthur l-a asigurat pe general că era pregătit și l-a tugat să-i transmită lui Marshall mesajul că „suntem în alertă".[9]

Deși probabil era liniștitor că Manila nu fusese atacată, la Washington existau puține îndoieli că insulele aveau să devină ținte la un anumit moment. (Într-adevăr, deși nu se știa deocamdată nimic, japonezii plănuiseră un atac în acea dimineață, dar fuseseră împiedicați de o ceață foarte densă pe insula Formosa*, de unde trebuiau să decoleze avioanele.) Comandantul forțelor aeriene ale lui MacArthur își alertase oamenii imediat ce auzise de atacul împotriva Pearl Harbor, și ceruse permisiunea de a da o lovitură de descurajare asupra pozițiilor japoneze din Formosa. Însă, MacArthur respinsese ideea, spunând: „Nu putem ataca decât dacă suntem atacați".[10]

În dimineața de 8 decembrie, la scurt timp după ora 10:00, cerul s-a limpezit deasupra insulei Formosa, permițându-le comandanților japonezi să ridice de la sol cele 108 bombardiere și 84 de avioane de vânătoare Zero. La ora 11:30, radarele din Filipine au început să recepționeze un ecou puternic apropiindu-se de Luzon dinspre nord. Înainte de amiază, MacArthur a primit primele rapoarte că bombardierele japoneze asaltaseră Baguio, aflat în nordul insulei Luzon, apoi Iba, Tuguegarao și Tarlac. În cele din urmă, șocat și evident dezorientat, MacArthur a dat permisiunea de atacare a insulei Formosa. Însă ordinul a venit prea târziu. La 12:20, când echipajele alimentau avioanele și încărcau bombe la bord, pe cer a apărut o flotă japoneză de avioane de vânătoare și de bombardiere.

În următoarea oră, avioanele de vânătoare japoneze au mitraliat clădiri și avioane, iar bombardierele au lansat încărcătura lor ucigătoare. La încheierea atacului, fuseseră distruse aproape 100 de avioane americane, inclusiv 12 bombardiere B-17. Fuseseră uciși peste 80 de oameni, iar 150, răniți. Pentru

* În prezent Taiwan (n.tr.)

a doua oară în mai puțin de 24 de ore, Japonia distrusese un alt avanpost militar american luat prin surprindere și nepregătit[11].

Rapoartele privind acțiunea japoneză împotriva Filipinelor au început să ajungă la Casa Albă duminică seara târziu, dar FDR nu avea să afle despre proporțiile complete ale dezastrului decât în dimineața următoare.

Pe lângă informațiile primite de la oficialitățile militare din întreaga lume, personalul de la Casa Albă asculta știrile de la radio și le confrunta cu cele ale altor surse. La ora 18:11, citând o sursă din Tokyo, Associated Press a afirmat că un portavion japonez se afla în apropiere de Hawaii. Această știre a fost urmată de altele, referitoare la trupe japoneze invadatoare. La 20:35, armata a declarat că pe coasta de vest a insulei Oahu debarcau trupe. S-a susținut de asemenea că două portavioane inamice fuseseră scufundate: unul în Pacific, iar celălalt în largul coastelor unei țări latino-americane nespecificate.

Aceste zvonuri erau amestecate cu relatări corecte privind avioane japoneze care zburau pe deasupra insulelor Wake și Guam, la care s-a adăugat un anunț făcut la ora 17:20 potrivit căruia Japonia declarase că se afla în stare de război cu Statele Unite și Marea Britanie. La ora 20:06, serviciile de informații militare au confirmat atacul împotriva orașului-stat Singapore și lupte grele la Kota Bharu, în apropiere de Malaysia Britanică. Mai târziu în acea seară, Roosevelt s-a plâns de informațiile contradictorii pe care le primea și de faptul că îi era extrem de greu să deosebească realitatea de ficțiune.[12]

Lui Roosevelt îi plăcea să povestească despre vizita pe care i-o făcuse poetul Carl Sandburg. Sandburg, care scria magistrala biografie a lui Abraham Lincoln, l-a întrebat pe FDR pe ce fereastră se uitase Lincoln ca să vadă fumul tunurilor confederate de dincolo de fluviul Potomac. Roosevelt nu știa, dar l-a invitat pe Sandburg să facă un tur al etajului întâi pentru a hotărî singur. Sandburg s-a oprit la mijlocul ferestrei

de la Cabinetul Oval și, potrivit relatării lui FDR, „a rămas acolo nemișcat vreme de aproape zece minute" Nedorind să îl tulbure, FDR a răsfoit în acest răstimp câteva documente. „Da", a spus Sandburg într-un târziu, „aceasta este fereastra – cea din mijloc". Când Roosevelt l-a întrebat cum de era atât de sigur, poetul i-a răspuns: „Am simțit asta".[13]

Dacă ar fi privit pe cele trei ferestre mari ale cabinetului său, Roosevelt ar fi văzut aceeași priveliște a Potomacului pe care o văzuse și Abraham Lincoln în preajma Războiului Civil și pe care Woodrow Wilson o privise în zilele care au precedat intrarea Statelor Unite în Primul Război Mondial. În lunile ce au precedat data de 7 decembrie, FDR a părut a respecta lecțiile desprinse din cele două războaie. În timp ce vedea războiul ca fiind inevitabil, ca și Lincoln, el a înțeles avantajul psihologic și moral de a-l face pe inamic să lovească primul. Nu anticipase că prima lovitură va distruge Flota din Pacific, dar acum plănuia să dirijeze furia publicului pentru a-și îndeplini scopurile în acel război. Era hotărât să evite greșelile comise de Wilson, care transformase războiul său într-o cruciadă pentru democrație, pentru ca apoi, când realitățile luptei deveniseră predominante, să vadă cum entuziasmul și idealismul de început se transformă în disperare și deziluzie.

În orele de după atacul de la Pearl Harbor, FDR a trebuit să fie extrem de precaut: trebuia să folosească acea agresiune pentru a justifica declararea războiului împotriva Japoniei, dar nu voia să pună la dispoziția publicului amănunte privind distrugerile suferite. Probabil că Roosevelt era îngrijorat că o prezentare precisă a cifrelor ar demoraliza națiunea, permițând inamicilor săi să învinovățească administrația lui de acele grave greșeli în materie de securitate. Pe de altă parte, este posibil ca FDR să se fi temut că, dacă ar fi stârnit prea multă patimă, scopurile lui strategice mai cuprinzătoare ar fi fost subminate. El dorea să transforme furia față de acțiunile Japoniei în Pacific într-un mandat de a intra în război împotriva Germaniei în Europa.

Indiferent de pașii pe care hotăra să îi facă, Roosevelt și-a dat seama că trebuia să țină seama de opinia publică. Întrucât reușea să perceapă instinctiv dispoziția publicului, probabil că FDR a apreciat curentele contradictorii care cuprinseseră națiunea în acea seară.

În timp ce îngrijorarea și teama se răspândeau în Hawaii și pe Coasta de Vest, sutele de telegrame care soseau la Casa Albă în acea seară evidențiau furia și hotărârea unei națiuni care era pregătită să-și urmeze conducătorul. Guvernatori, primari, consilii municipale, organizații civice și cetățeni de rând își făceau timp să trimită telegrame la Casa Albă, pentru a-și exprima revolta față de atacuri și atașamentul lor neclintit față de reacția pe care ar fi hotărât-o el. Era prima oară după momentul New Deal când FDR avea alături o națiune unită, care nu mai percepea diferențele politice și care dorea cu disperare ca el să preia frâiele.

Guvernatorii, deopotrivă democrați și republicani, din aproape toate statele, au trimis la Casa Albă mesaje de sprijin. „Este nevoie ca poporul american să acționeze unit și curajos", scria Alf Landon, adversarul învins de FDR în alegerile din 1936. „Vă rog să mă numiți în orice post în care pot aduce servicii țării." Keen Johnson, guvernatorul din Kentucky, a scris că oamenii din statul său considerau că era „revoltător" că Japonia reacționase printr-un atac-surpriză atât de brutal la propunerile de pace ale președintelui. „În calitate de guvernator de Kentucky, vă asigur că populația acestui stat este pregătită să vă urmeze și să facă orice sacrificiu pe care îl considerați necesar pentru a face față acestei situații de pericol." Guvernatorul statului Alabama, Frank M. Dixon, a reflectat sentimentele celor mai multe oficialități alese când a scris: „În prezenta criză, vă asigur că oamenii din Alabama vă urmează și că veți beneficia de sprijinul lor indiferent ce hotărâre veți lua spre binele națiunii".[14]

La Casa Albă au ajuns și scrisori înduioșătoare trimise de cetățeni simpli. O mamă din Lancaster, California, i-a scris

despre marele sacrificiu pe care era dispusă să îl facă pentru efortul de război. „Am foarte puține lucruri de oferit", a scris ea, dar era gata să se despartă de „singurul lucru pe care îl mai am pe acest pământ... un fiu, pe care îl iubesc extrem de mult" Ea mai spunea că, întrucât războiul părea iminent, acum el „aparținea Americii".[15]

Mulți locuitori din Washington D.C. au ales o modalitate mai vizibilă de a-și demonstra sprijinul. În seara de 7 decembrie, în spatele Casei Albe s-a strâns o mare mulțime. „Seara era răcoroasă și dinspre Potomac bătea un vânt umed și rece", a remarcat Merriman Smith, „însă mulțimea a rămas multă vreme acolo". Oamenii au cântat „Dumnezeu să binecuvânteze America" și „Țara mea"* „La început, cuvintele și melodia au fost șovăielnice", a afirmat Smith, „însă ele au devenit tot mai puternice". Smith s-a întrebat dacă FDR „putea auzi acele cântece venind în mod spontan din inimile oamenilor mărunți care se aflau pe peluza din spatele Casei Albe".[16]

* Cântec patriotic american, cunoscut și sub numele de *America*, pe versurile lui Samuel Francis Smith (1808–1895), care folosește melodia imnului britanic („Dumnezeu să o ocrotească pe regină"). (n.tr.)

Capitolul 12

„Un calm ucigător"

Duminică seara, la ora 18:30, când FDR era adus pe scaunul cu rotile de la vizita medicală până în cabinetul lui pentru a lua cina, Eleanor Roosevelt intra în studiourile postului de radio NBC din Washington. Cu două luni înainte, în octombrie 1941, ea fusese de acord să găzduiască o emisiune în fiecare duminică seara, sponsorizată de Pan-American Coffee Bureau. Emisiunea îi oferea un forum pentru discutarea problemelor cu care se confruntau femeile americane. Prima doamnă ar fi putut folosi atacul asupra Pearl Harbor drept pretext pentru a-și anula apariția programată pe 7 decembrie. Însă ea a hotărât să folosească acel prilej pentru a se adresa publicului american. A avut formulări proprii și nu există nici o dovadă că le analizase împreună cu soțul ei ori cu altcineva de la Casa Albă.

În ziua atacurilor de la Pearl Harbor, Eleanor Roosevelt își respectase cu strictețe programul. La ora 13:00 dăduse un prânz de gală în Sala Albastră a Casei Albe, unde avusese invitate 31 de persoane. Una dintre invitate, doamna Charles Hamlin, a afirmat ulterior că „Eleanor a întârziat puțin și părea ușor agitată când ne-a spus că îi părea rău, dar veștile din Japonia erau foarte proaste" și că soțul ei nu va putea să participe la prânz. „În timp ce noi luam masa, Pearl Harbor era bombardat", a reflectat ea, deși în acele momente nimeni nu era conștient de acest lucru.[1]

La ora 14:40, după ce și-a luat rămas-bun de la oaspeți, Eleanor s-a întors în camera ei de zi de la etajul întâi. Când a trecut prin dreptul cabinetului lui Franklin, a văzut agitația

de acolo și a înțeles că se petrecuse ceva groaznic. „Toate secretarele erau acolo, se foloseau două telefoane, iar consilierii militari aduceau mereu mesaje. Nu am spus nimic, întrucât cuvintele pe care le-am auzit rostite de cei care vorbeau la telefon erau suficiente pentru a înțelege că lovitura căzuse în cele din urmă și că fuseserăm atacați." Dându-și seama că FDR era prea ocupat, ea a hotărât să nu îl întrerupă.[2]

Mai târziu în acea după-amiază, când a aruncat o privire în biroul lui, a observat că FDR era de „un calm ucigător" Era o stare de calm pe care o mai văzuse la el, o parte a caracterului său care se instalase în decursul anilor de luptă cu un corp care îl trădase. Rădăcinile tăriei emoționale a lui Roosevelt se aflau în copilărie, însă lupta pentru revenirea în viața publică după ce fusese diagnosticat cu poliomielită adăugase o nouă dimensiune caracterului său. Este imposibil de apreciat calmul și tăria dovedite de FDR pe 7 decembrie 1941 fără a înțelege felul în care trecutul îi modelase temperamentul. Poliomielita transformase și relația dintre Franklin și Eleanor, permițându-le să creeze un parteneriat unic, privat și public, care a modelat vremurile în care au trăit.

Până în decembrie 1941, Eleanor Roosevelt se dovedise a fi o persoană independentă și hotărâtă la Casa Albă. Încă de pe vremea Marthei Washington, era de așteptat ca primele doamne să se ocupe doar de relații sociale și de protocol. „Soția președintelui trebuie să fie un partener discret", se afirma în 1932 în *New York Times Magazine*. „Legea nescrisă este ca Prima Doamnă să nu dea interviuri și să nu facă declarații publice."

Așa au stat lucrurile înainte ca Eleanor Roosevelt să ajungă la Casa Albă. Ea a devenit prima soție de președinte care a avut o rubrică regulată într-un ziar, a fost comentator la radio, a ținut conferințe de presă și a depus mărturie în fața Congresului. Întrucât avea o mobilitate limitată, FDR o trimitea în public pentru a-i sluji drept ochi și urechi. Ea a investigat

condițiile oribile de viață ale minerilor din Virginia de Vest și a examinat efectul segregației asupra negrilor din Sud. Când se întorcea din acele călătorii ea îl informa pe FDR în legătură cu ceea ce văzuse și îl îndemna să acționeze.

În 1940, FDR a dorit un al treilea mandat de președinte, lucru fără precedent, dar nu a vrut să se prezinte în fața Convenției Partidului Democrat de la Chicago pentru a solicita acest lucru. A rugat-o în schimb pe Eleanor să meargă acolo. În ciuda rezervelor, ea a acceptat și a ținut unul dintre cele mai memorabile discursuri rostite vreodată de la tribuna unei convenții. „Nu trăim vremuri obișnuite", a spus ea. Participanții furioși, uneori beligeranți, care amenințau că vor respinge alegerea de către FDR a liberalului Henry Wallace ca vicepreședinte, s-au liniștit. „Este vremea să cântărim doar ce putem face bine pentru țara întreagă." Publicul a izbucnit în aplauze și i-a sprijinit în număr copleșitor pe FDR și pe Wallace. Un titlu de ziar din acea vreme spunea: „Doamna Roosevelt reduce la tăcere tumultul a 50 000 de oameni".[3]

Calea lui Eleanor către putere fusese presărată de suferințe care începuseră din copilăria ei dificilă și lipsită de iubire. Anna Eleanor Roosevelt s-a născut pe 11 octombrie 1884. Elliott, tatăl ei alcoolic, o adora, dar era în mare măsură absent din viața ei, în vreme ce Anna, mama ei, egoistă și vanitoasă, era distantă din punct de vedere emoțional și o abuza verbal pe fiica ei. Eleanor se considera o „rățușcă urâtă", deși în copilărie fusese foarte atrăgătoare. Timidă, stângace în societate și incapabilă să câștige afecțiunea mamei ei, tânăra Eleanor era chinuită de nesiguranță. Părea vârstnică încă din copilărie, motiv pentru care Anna o poreclise „Bunicuța" pe fiica ei.[4]

Eleanor a început să iasă din carapace abia după moartea prematură a părinților ei și după plecarea de acasă. Anna a murit de difterie în 1892, când Eleanor avea doar opt ani. Șase luni mai târziu, fratele de trei ani al lui Eleanor, Elliott Jr., a murit tot de difterie. Iar peste mai puțin de doi ani a murit tatăl ei. „Fiica lor avea doar zece ani, era orfană și deja lovită

de viață", a declarat fiul ei John. În anii următori Eleanor a fost crescută de bunica ei, o persoană foarte fermă. Când a împlinit 15 ani, bunica a trimis-o la o școală-internat din Anglia. Acolo s-a regăsit pe sine și a căpătat glas. Era prima oară când se simțea apreciată pentru pasiunea și pentru intelectul ei.[5]

Ca membri ai unei familii extinse, Eleanor și Franklin se cunoscuseră de mici, dar relația dintre ei a înflorit după ce au participat la o expoziție de cai la Madison Square Garden în 1903. El avea 20 de ani și la acea dată era student la Harvard; ea avea 18 ani și tocmai revenise la New York după trei ani de școală-internat în Anglia. Câteva săptămâni mai târziu, s-au alăturat altor membri ai familiei pentru a-l vedea pe vărul ei Theodore primind oaspeți în Salonul de Est al Casei Albe. Au continuat să se întâlnească până când Franklin și-a luat diploma la Harvard. „Era tânăr, vesel și atrăgător", a afirmat ea, „iar eu eram sfioasă și stângace, arătându-mă emoționată când m-a invitat la dans" Viitorul președinte a cerut-o de soție pe Eleanor în 1904, la scurt timp după absolvirea facultății. S-au căsătorit de ziua Sfântului Patrick, în 1905, la locuința unui prieten din Manhattan. Președintele de atunci, Theodore Roosevelt, a condus-o pe mireasă la altar.

La prima vedere, erau o pereche ciudată. Franklin era înalt, atletic și atrăgător. Eleanor era prea înaltă, prea deșirată și lipsită de farmec. El era fermecător, cald și deschis. Ea era nesigură și dureros de timidă. După cum a afirmat o rudă, ea „lua totul – inclusiv propria persoană – prea în serios". Eleanor dusese o viață monastică, întâlnind rareori bărbați. Prin comparație, FDR se bucurase de compania unor femei frumoase, iar acestea reacționaseră la farmecul și la aspectul lui exterior. „Nimic nu e mai plăcut ochiului decât o femeie atrăgătoare, nimic nu e mai reconfortant pentru spirit decât compania unei asemenea femei și nimic nu e mai măgulitor decât afecțiunea unei astfel de femei", obișnuia să glumească FDR.[6]

Cu toate acestea, Eleanor l-a fermecat cu sinceritatea și inteligența ei. „O femeie mai sofisticată l-ar fi speriat de moarte",

a afirmat fiul lui, Elliott. Viitoarea primă doamnă a susținut că Franklin i-a spus că era convins că ea îl putea ajuta să aibă succes. Reacția ei fusese: „De ce eu? Sunt lipsită de farmec. Am puține lucruri de oferit" Faptul că era nepoata preferată a vărului Theodore, care, din întâmplare, era președintele Statelor Unite, a făcut-o să fie mai atractivă, precum și faptul că avea o moștenire chiar mai mare decât a lui Franklin.[7]

În primii ani de căsătorie, Eleanor a fost preocupată de întemeierea unei familii. A născut primul copil la 14 luni după nuntă și alți cinci în următorii nouă ani. (Unul a murit când era bebeluș.) Eleanor a luptat pentru a face față noului ei rol de soție și mamă. Întrucât avusese servitori în familie, nu știa să gătească sau să mențină curățenia. Soțul ei i-a oferit prea puțin sprijin emoțional. Aceia au fost ani dificili pentru Eleanor și pentru căsnicia lor.[8]

În 1918, după ce s-a întors din Europa, unde vizitase frontul, lui FDR i s-a făcut foarte rău. A trebuit să fie luat de pe vas și transportat acasă cu o ambulanță. În timp ce îi deschidea valizele, Eleanor a dat peste un teanc de scrisori de dragoste trimise de Lucy Mercer, o brunetă atrăgătoare în vârstă de 22 de ani. Eleanor o angajase pe Mercer pentru a lucra cu program redus în calitate de secretară personală, însă curând aceasta i-a atras atenția lui Franklin. Eleanor bănuise că soțul ei avea o aventură, dar acele scrisori confirmau relația. „Lumea mea a fost dată peste cap și, pentru prima oară, m-am trezit confruntându-mă cu mine, cu mediul și cu lumea în mod deschis", a afirmat ea ulterior.[9]

Eleanor a crezut că Franklin îi înșelase încrederea. I-a spus că îi va acorda divorțul. Însă FDR a înțeles că divorțul ar fi însemnat sfârșitul pentru ambițiile lui politice. Din acel moment, relația dintre Eleanor și Franklin a fost mai curând o fuziune între companii decât o căsnicie, bazându-se pe interese personale reciproce, nu pe legături intime. James Roosevelt a descris această relație drept un „armistițiu cu armele pe masă". „Am o memorie de elefant", a declarat ea la un moment

dat. „Pot ierta, dar nu pot uita." Ca parte a înțelegerii, FDR a promis să nu o mai întâlnească pe Lucy Mercer – o promisiune pe care a încălcat-o ulterior. A acceptat cererea lui Eleanor de a dormi în camere separate, o înțelegere pe care au respectat-o chiar și la Casa Albă. Eleanor a ocupat un apartament separat, situat în colțul de sud-vest al clădirii.[10]

După afacerea Mercer, Eleanor a devenit o nouă femeie: mai sigură de sine, mai independentă, mai încrezătoare în sine. Ea și Franklin au dus vieți separate, dar au format un parteneriat public remarcabil. „După aventura aceea, ea s-a arătat mai puțin supusă față de tata", a afirmat James. „După aceea a cerut să i se arate respectul cuvenit." „Am aflat mai multe despre sufletul uman", a mărturisit ea ulterior. „Am devenit o persoană mai tolerantă... dar cred că mai hotărâtă în a încerca să ating anumite obiective majore." Acest eveniment a marcat începutul evoluției ei de la stadiul de persoană privată la una publică. A ieșit din umbra lui FDR, dorind să fie remarcată pentru ceea ce era, să urmărească scopurile care prezentau cea mai mare importanță pentru ea.[11]

În ziua de 7 decembrie, Eleanor nu a avut prilejul de a discuta cu FDR decât spre sfârșitul după-amiezii. Ea a afirmat că el arăta „foarte încordat și obosit" Însă a observat o altă calitate: „un calm ucigător". Mai târziu, a afirmat: „Întotdeauna reacționa calm la orice mare eveniment. Dacă era vorba de ceva atât de grav, devenea ca un aisberg și nu își îngăduia să dea dovadă nici de cea mai neînsemnată emoție".[12]

„Calmul ucigător" pe care Eleanor l-a remarcat la FDR avea multe surse. Fără îndoială că FDR simțea o oarecare ușurare că incertitudinea privind intrarea Americii în război se încheiase în mod spectaculos, dar și dramatic. „Am considerat că, în ciuda îngrijorării, Franklin era, într-un anume fel, mai senin decât păruse în ultimul timp", a remarcat ea. „Cred că era liniștitor să știe că, în cele din urmă, zarurile fuseseră aruncate. În acele

momente nimeni nu putea face altceva decât să accepte faptul că țara era în stare de război."[13]

Originile acestui „calm ucigător" provin din copilăria lui FDR. Franklin Delano Roosevelt s-a născut pe 30 ianuarie 1882, în Hyde Park, New York. Familia lui de patricieni i-a asigurat tot confortul pe care îl genera bunăstarea. Crescând pe o proprietate de pe malul fluviului Hudson, tânărul FDR a păstrat amintiri care vor rezista o viață întreagă. „Tot ce sunt își are originea în Hudson", îi plăcea lui Roosevelt să spună. Amintirile din copilărie, când era atletic și când întreaga lume părea să se învârtă în jurul lui, aveau să îi ofere un refugiu psihologic în momente de criză. Se întorcea acolo cu mintea de multe ori, pentru a găsi alinare și tărie. Mai târziu, va adormi imaginându-și că e copil și alunecă pe sanie în josul dealului din spatele casei din Hyde Park.[14]

A trăit într-o lume privilegiată, în care totul părea posibil. Și-a petrecut verile în Europa, deseori alături de familii regale. Crescut cu profesori particulari și guvernante, a urmat cele mai bune școli – Groton, Harvard. În 1887, când avea cinci ani, Franklin i-a fost prezentat președintelui Grover Cleveland. La plecarea lui FDR, Cleveland, care avea o mulțime de probleme, și-a lăsat palma pe creștetul lui. „Micuțule", a spus el, „îmi exprim o dorință ciudată în ceea ce te privește – aceea de a nu ajunge niciodată președinte al Statelor Unite." Când FDR avea 19 ani, vărul lui mai îndepărtat, Theodore, a devenit președinte.[15]

Sara, mama lui Franklin, care a avut un caracter dominator, fiind poreclită „Ducesa" din cauza stilului ei imperativ, a creat un mediu ideal pentru tânărul Franklin. La scurtă vreme după ce FDR a devenit președinte, publicația *Ladies' Home Journal* a scris că „o mare parte din tăria președintelui de a înfrunta obstacole incredibile [a fost] cultivată în copilăria dominată de mama lui, ale cărei puncte de vedere reprezintă însăși arta de a trăi".[16]

Franklin a fost singurul ei copil, pe care l-a copleșit cu afecțiunea ei și pe care l-a ferit de zbaterile vieții de zi cu zi. Ea a ținut sub control toate aspectele copilăriei lui. Deși Franklin era înconjurat de servitori, Sara a insistat să îl spele și să îl îmbrace personal. El avea opt ani când a făcut singur baie pentru prima oară. În tot cursul vieții lui Franklin, Sara i-a asigurat copilului ei siguranța financiară și o profundă afecțiune. A ținut un jurnal amănunțit privind activitățile lui până când a depășit 20 de ani. Anna, fiica lui FDR, a spus despre Sara: „Bunica era un zbir, dar ea i-a oferit tatei siguranța de care avea nevoie pentru a triumfa asupra adversităților. Rareori se întâmplă ca un copil să fie îngrijit mai atent și ca fiecare acțiune a lui să fie mereu aprobată de mama lui".[17]

Sara l-a încurajat și l-a protejat pe tânărul Franklin, permițându-i să crească într-o lume idealizată. Cu toate acestea, existau anumite reguli pentru a deveni un adevărat Roosevelt. Nu i s-a permis să-și exteriorizeze emoțiile sau slăbiciunile. Sara l-a învățat pe fiul ei să își ascundă sentimentele în spatele unui văl de amabilitate. Neamul Roosevelt punea mare accent pe faptul de a fi eleganți și fericiți, chiar dacă acest lucru însemna ignorarea realităților neconvenabile.

În 1890, când Franklin avea opt ani, tatăl lui, care era cu 26 de ani mai în vârstă decât Sara, a suferit un infarct. Acest lucru a constituit o lovitură grea pentru Franklin. James fusese camaradul lui activ, care îl învățase să călărească, să navigheze și să înoate. În fiecare după-amiază, tatăl lui îl lua într-un tur de inspecție a proprietății, învățându-l cum să gestioneze terenul și vorbindu-i despre diferite tipuri de copaci și de plante. Chiar dacă a fost afectat de boala tatălui său, FDR nu a arătat niciodată acest lucru. În schimb, s-a înțeles cu mama lui pentru a ignora starea de sănătate din ce în ce mai precară a tatălui său.[18]

În cursul verii, familia a călătorit în Europa, astfel ca James să se poată bucura de efectele binefăcătoare ale băilor de la Bad Nauheim din Germania, despre care se considera că aveau

efecte curative. Familia a făcut acea călătorie cu speranța de a prelungi viața lui James, însă aproape toți au considerat că era vorba mai ales de o vacanță. Scrisorile trimise de membrii familiei nu evidențiază nici un indiciu privind boala și nici nu exprimă îngrijorarea în legătură cu James și cu starea lui de sănătate.[19]

Deși James a avut probleme de sănătate serioase în următorul deceniu, Franklin și Sara au convenit să îl ferească de vești proaste care l-ar putea tulbura, punându-i la încercare inima deja suferindă. Când s-a rănit destul de grav la frunte, lovindu-se de o tijă de metal, Franklin s-a ascuns, astfel încât tatăl lui să nu vadă rana. Când un prieten l-a lovit din greșeală într-unul dintre dinții din față cu un băț, FDR a stat în mod voit cu gura închisă, pentru ca tatăl lui să nu poată vedea urmările.[20]

În decembrie 1900, în timpul primului an de studenție al lui FDR la Harvard, James a mai suferit o serie de preinfarcte. FDR s-a grăbit să ajungă la New York pentru a fi alături de el. Pe 8 decembrie, cu exact 41 de ani înainte de discursul pe care l-a ținut în fața Congresului, FDR a fost de față când tatăl lui și-a dat ultima suflare. „S-a terminat", a scris Sara în jurnalul ei. James i-a lăsat lui Franklin un fond foarte generos, care va rămâne principala lui sursă de venit pe durata întregii vieți.

După moartea soțului ei, Sara și-a concentrat grija copleșitoare asupra lui Franklin. Și-a luat un apartament în Boston, pentru a fi aproape de el cât timp a studiat la Harvard. Pe de altă parte, s-a opus căsătoriei lui cu Eleanor și a încercat să-l convingă să o anuleze. FDR a refuzat, permițându-i lui Eleanor să intre în competiție cu mama lui pentru a-i câștiga afecțiunea. Cadoul de nuntă făcut de Sara perechii a fost o casă în New York. Singurul neajuns era că ea avea să locuiască în casa alăturată, care avea uși ce legau cele două reședințe.

Ultima oară când Eleanor văzuse acea expresie de „calm ucigător" fusese în august 1921. Familia se afla la casa de

vacanță de la Campobello, o insulă stâncoasă din apele canadiene din largul coastei statului Maine. FDR avea unele probleme, dar a ieșit cu o ambarcațiune cu vele, după care a mers pe jos peste trei kilometri cu copiii, pentru a înota într-un lac cu apă dulce. După ce s-au întors la casa de vacanță, s-a așezat pe verandă și a citit corespondența. Era prea obosit ca să-și schimbe costumul de baie, care era ud. „Niciodată nu m-am simțit în felul ăsta", a spus el mai târziu. A doua zi dimineață, s-a ridicat în capul oaselor în pat, după care s-a prăbușit. După aceea, nu avea să mai poată sta în picioare. Avea 39 de ani.[21]

Louis Howe, prieten apropiat și consilier al lui FDR, care stătea cu familia Roosevelt, a chemat medicul local pentru a-l examina. Acesta a spus că FDR nu avea decât o răceală. Când starea lui s-a înrăutățit, Howe l-a contactat pe renumitul chirurg William Keen, din Philadelphia, care își petrecea vacanța pe o insulă învecinată. Keen le-a spus că un cheag de sânge se blocase în coloana vertebrală a lui FDR, provocând o paralizie „temporară" a picioarelor. El a recomandat masaje viguroase. În următoarele câteva zile, Howe și Eleanor au masat mușchii fără viață ai lui FDR, sperând să stimuleze o reacție. Din cauza diagnosticării eronate, eforturile lor nu numai că au cauzat dureri inutile, dar probabil au provocat alte leziuni ale nervilor și au făcut ca recuperarea să fie mai puțin probabilă.

FDR a stat la pat timp de aproape două săptămâni, având picioarele atât de sensibile încât nu putea suporta nici măcar greutatea cearșafurilor cu care se acoperea. În acea stare, masajul era exclus. I-au paralizat mâinile și brațele. Febra i-a crescut și a pierdut controlul asupra funcțiilor organice. Eleanor și Howe au vegheat neîntrerupt la căpătâiul lui. Ea l-a spălat și l-a întors de pe o parte pe alta în pat pentru a preveni apariția escarelor. I-a inserat catetere și i-a făcut clisme. A trebuit să îi perie până și dinții.

Howe era convins că diagnosticul fusese greșit. Prin intermediul unor legături de familie, l-a descoperit pe doctorul

Robert Williamson Lovett, chirurg ortoped din Newport și autoritate de vază în domeniul paraliziei infantile, boală cunoscută și sub numele de poliomielită. Acesta a sosit pe 25 august. A găsit pacientul în pat, paralizat de la brâu în jos, având temperatura de 37,7°C. Lovett a pus diagnosticul imediat și ferm: FDR suferea de paralizie infantilă. El a dat vestea familiei. „Le-am spus foarte sincer că nimeni nu putea ști care era situația exact, că boala nu era de tipul cel mai grav și că era posibilă recuperarea completă sau parțială... Mi s-a părut că unii dintre mușchii importanți s-ar putea afla în situația în care puteau fi influențați într-un sens sau altul – spre recuperare sau spre o paralizie completă."[22]

Roosevelt se confrunta acum cu cea mai mare provocare a vieții lui. Avea 39 de ani, devenise invalid și pierduse funcția de vicepreședinte. Se socotise mereu un sportiv și un om căruia îi plăcea să stea în aer liber, însă acum nu putea merge pe propriile picioare. „Nu era obișnuit să stea închis între patru pereți și în permanență în pat", a afirmat James. Rareori fusese bolnav, iar acum nici nu era în stare să stea în picioare. „Asta era o lovitură cumplită pentru el." Boala putea însemna sfârșitul ambițiilor lui politice.[23]

Soluția aleasă de mama lui a fost retragerea la Hyde Park, unde FDR putea deveni un gentleman de țară, așa cum ea își dorise întotdeauna. Franklin avea însă alte idei. În săptămânile și lunile care au urmat, a dovedit o hotărâre de fier și o tărie de caracter ce i-a uimit chiar și pe cei care îl cunoșteau foarte bine. Copilăria privilegiată îl protejase de orice greutăți, însă acest lucru îl privase de prilejul de a se pune la încercare. Învățase cum să se ferească de confruntările și de știrile neplăcute, însă acum nu avea cum să evite faptul că nu putea merge. Câștigarea bătăliei împotriva poliomielitei „îi va solicita calități pe care nu le dovedise până atunci în viața sa lipsită de griji: răbdare, sârguință, recunoașterea propriilor limite, dispoziția de a ceda în fața altora și de a încerca din nou", a spus biograful Geoffrey Ward.[24]

Deși medicii i-au pus un diagnostic sumbru, FDR a părut să se simtă ușurat de faptul că i se spusese adevărul, fără nici un ocoliș. Acum știa precis cu ce se confrunta și nu și-a pierdut nici o clipă încrederea că va reuși să depășească situația. „Țin minte că în momentul când i s-a spus că avea poliomielită a părut ușurat că știa lucrul cel mai grav ce i se putea întâmpla", a afirmat Eleanor. Imediat după aceea, Roosevelt a elaborat o strategie pentru a depăși boala, cu toate că medicul personal i-a spus că nu exista tratament. Potrivit lui James, „Tata nu a acceptat că așa aveau să se desfășoare lucrurile din acel moment. Era ceva temporar, un test căruia îi putea face față. O luptă pe care era hotărât să o câștige".[25]

Așa cum îl învățase mama lui, FDR a refuzat să își arate slăbiciunea. Eleanor știa că trăia un sentiment de teamă, dar nu îl arăta niciodată. Dimpotrivă, Roosevelt a lăsat impresia că se străduia chiar mai mult pentru a părea degajat și fericit. James și-a amintit că a început să plângă în momentul în care l-a văzut prima oară pe tatăl său rezemat de perne. Asta, după ce „a râs și m-a lovit ușor pe spate, spunându-mi ce «impunător» arătam. Curând a căzut la podea și s-a luptat în glumă cu mine." El le dădea mereu știri optimiste, dar false, privind starea tot mai bună de sănătate. „Pe cuvântul meu, simt cum mușchii mei renasc", le spunea el membrilor familiei.[26]

În anii care au urmat diagnosticului de poliomielită, în timp ce se zbătea să revină în viața politică, Roosevelt s-a străduit din greu să elaboreze o metodă care să îl facă să pară că merge pe picioare. FDR i-a spus terapeutului care se ocupa de el că scopul său era de a „merge fără cârje. Voi intra într-o încăpere fără să îi sperii pe toți de moarte. Voi sta destul de ușor drept în fața oamenilor, astfel încât ei vor uita că sunt infirm."[27]

Soluția găsită de el s-a bazat pe principiul trepiedului. Folosind proteze din oțel pentru a ține picioarele blocate într-o poziție rigidă, se rezema de unul dintre fiii lui cu un braț, având o cârjă la celălalt subraț. Secretul era ca fiul lui să își

ținând brațul cât mai rigid, ca o bară paralelă la 90°. FDR folosea brațul fiului său drept a doua cârjă, iar protezele din oțel îi permiteau să își plaseze toată greutatea pe picioarele lipsite de viață și să rămână drept. În acea poziție, el putea „merge" aruncându-și greutatea înainte și împingând câte un picior în față, în timp ce partea superioară a corpului era stabilizată.[28]

A folosit această metodă pentru prima oară la Convenția democrată din 1924, care s-a ținut la Madison Square Garden din New York. FDR dorise să aibă o revenire spectaculoasă în politică, iar guvernatorul Al Smith, un candidat important, l-a rugat să țină discursul de nominalizare în numele lui. Trecuseră doar trei ani de la declanșarea bolii, iar Roosevelt se temea că era prea curând. A acceptat însă invitația și a hotărât că nu putea apărea într-un scaun cu rotile. Cu o cârjă sub brațul drept, s-a sprijinit de brațul lui James și s-a deplasat încet spre tribună. Își putea propulsa corpul înainte pivotând și aruncându-și umerii dintr-o parte în alta. „În timp ce mergeam – zbătându-mă, practic – pe culoar, spre partea din spate a scenei, s-a rezemat atât de tare de brațul meu, strângându-mă atât de tare, încât mă durea", a afirmat James. „Avea mâinile umede. Respira cu greu. Rezemându-se de mine cu un braț, folosind o cârjă în celălalt și având picioarele rigide în protezele din oțel, a continuat să înainteze greoi." Pentru a ascunde rigiditatea mișcărilor și pentru a nu „speria lumea de moarte", după cum spunea FDR, el și James vorbeau tare, prefăcându-se că râd ca să facă uitat disconfortul evident.[29]

Stând în picioare pe podium, cu capul tras puțin în spate și cu umerii drepți, în postura lui binecunoscută, FDR a ținut discursul care va marca revenirea lui în politică. „Are o personalitate care transmite oricui îl ascultă nu doar sinceritatea sa, ci și adevărul vorbelor pe care le rostește", a afirmat Roosevelt, iar glasul lui plin, de tenor, a răsunat în sală. „El este «Războinicul fericit» de pe câmpul de bătălie al politicii... Alfred E. Smith." Discursul lui FDR, care a marcat începutul unei prezentări de o oră, nu a reușit să ducă la nominalizarea lui Smith. Însă

i-a dat lui Roosevelt imboldul psihologic de care avea nevoie. „Am reușit!" a exclamat el în acea seară către un prieten.[30]

Revenirea în politică a fost un succes spectaculos, dar Roosevelt era hotărât să-și îmbunătățească metoda de a se deplasa. Aflat la Warm Springs, i-a venit o idee. Va merge ținându-se de brațul cuiva și va înlocui cârja cu un baston care nu va mai fi la fel de bătător la ochi. În 1928, Al Smith dorea să fie nominalizat de partid și l-a rugat pe Roosevelt să prezinte discursul de nominalizare. În timp ce Roosevelt se îndrepta spre tribună, sprijinându-se de această dată de brațul lui Elliott și folosind doar un baston, cei 15 000 de delegați l-au ovaționat. Tot ce ținea de comportarea lui – optimismul, zâmbetul generos și încrederea în sine – contrazicea impresia că era invalid. Invocând din nou imaginea „Războinicului fericit", i-a făcut pe delegați să-l ovaționeze în picioare. Cum era de așteptat, Smith a câștigat nominalizarea din prima rundă de vot.

FDR nu a abandonat nici o clipă speranța de a găsi un tratament. A cerut sfatul medicilor, dar a apelat și la terapii neconvenționale. Își petrecea după-amiezile exersând mersul cu picioarele prinse în protezele din oțel care aveau aproape șapte kilograme. Credea că își va putea sili picioarele lipsite de viață să se miște. „Am continuat să merg și am ajuns în situația în care ambele picioare reacționează destul de firesc și pot sta în picioare timp de o oră fără să mă simt obosit", îi scria el medicului său.[31]

Roosevelt spera că apa îl va vindeca. „Apa m-a adus în starea asta", obișnuia el să spună, „și tot ea mă va înzdrăveni" Și-a petrecut o parte a iernilor dintre 1924 și 1926 pe o ambarcațiune amenajată pentru locuit, *Laroocoo*, în Florida, sperând că soarele și aerul curat vor grăbi vindecarea.[32]

Ca și tatăl său, Roosevelt credea în puterea vindecătoare a apelor termale. A descoperit Warm Springs în toamna anului 1924 după ce a auzit spunându-se că izvoarele cu temperatura de 48°C ar avea puteri vindecătoare. După ce a înotat prima

oară în acele ape, i-a scris mamei lui despre descoperirea făcută. „Simt că aici s-ar putea înființa un centru de tratament pentru paralizia infantilă și bolile înrudite cu ea." A investit mari sume de bani în hotelul aflat în stațiune, transformându-l în centru de reabilitare pentru alți suferinzi de poliomielită. A manifestat interes față de soarta altor victime ale poliomielitei și față de fizioterapie, iar curând, vorbind despre sine, se recomanda drept „Bătrânul doctor Roosevelt".[33]

Mulți biografi au remarcat că poliomielita i-a deschis orizontul lui FDR, făcându-l mai înțelegător față de cei care sufereau. „Adevărata sa natură a ieșit la suprafață", a afirmat Frances Perkins, ministru al Muncii. „Omul a devenit mai generos, dovedind o modestie a spiritului și o înțelegere mai fermă a conceptelor filosofice." Considerat cândva artificial, ambițios și superficial, FDR a reacționat la poliomielită într-un mod care a dat o nouă dimensiune caracterului său. Suferința i-a sporit capacitatea de a stabili priorități și de a se concentra asupra problemelor. „Poliomielita l-a învățat pe tata să se concentreze asupra lucrurilor pe care le putea face din punct de vedere fizic și să nu piardă timpul gândindu-se la lucrurile pe care nu le putea face", a afirmat Franklin Jr.[34]

Când a fost întrebat în ce fel îl schimbase poliomielita, Roosevelt a răspuns: „Dacă îți petreci doi ani în pat încercând să îți miști degetul mare de la picior, după aceea orice altceva îți pare ușor!" „După ce reușise acest lucru, Roosevelt s-a gândit probabil că nu exista ceva ce nu ar putea face", a spus Henry Morgenthau. „După ce ai învins această boală, orice este posibil."[35]

Nu încape nici o îndoială că îndelungata luptă a lui FDR cu poliomielita l-a făcut să fie un lider mai rezistent și mai ambițios. Însă probabil că acest lucru a contribuit și la revelarea altei calități care a devenit fundamentală pentru caracterul lui și pentru modul în care a abordat atacul asupra Pearl Harborului: înclinația lui înnăscută pentru înșelătorie.

Deși lupta cu poliomielita era esențială pentru a înțelege caracterul lui FDR, el era hotărât ca publicul să nu afle care era anvergura paraliziei lui. Marea înșelătorie a început aproape imediat. Howe a trebuit să îl transporte pe Roosevelt de la Campobello la New York fără ca presa să afle de gravitatea bolii. Pentru ca reporterii să nu îl vadă pe Roosevelt purtat pe targă, Howe l-a adus cu o ambarcațiune până într-un doc izolat și l-a îmbarcat într-un vagon privat de tren. Apoi l-a sprijinit pentru ca localnicii și reporterii să îl vadă în postura lui obișnuită și liniștitoare: zâmbind și făcând cu mâna de la fereastră. Probabil că încă avea dureri cumplite, dar aparențele erau mai importante. A doua zi, *New York Times* a publicat un articol ce îl cita pe medicul lui Roosevelt, care asigura cititorii că FDR „cu siguranță nu va rămâne infirm".[36]

Roosevelt a elaborat diverse modalități de a-și ascunde infirmitatea. La dineurile oficiale era adus întotdeauna în scaunul cu rotile și așezat pe scaun înainte de sosirea oaspeților. Când călătorea cu trenul, le vorbea oamenilor din ultimul vagon, unde se putea sprijini pe un cadru metalic sau pe un podium ranforsat. Când îi saluta pe alegători stătea pe bancheta din spate a unui automobil decapotabil. A pus să i se construiască rampe speciale pentru a permite automobilului să îl aducă până aproape de podium. A pus să i se vopsească în negru protezele din oțel de la picioare, astfel încât să aibă culoarea pantalonilor și a pantofilor.[37]

Deși a fost cel mai fotografiat om al timpului său, din cele 35 000 de fotografii ale lui de la Biblioteca Prezidențială Franklin D. Roosevelt, doar trei îl înfățișează așezat în scaunul cu rotile. Nu există fotografii sau filme care să arate manevrele de durată pentru a-l ridica din automobil și a-l așeza pe scaun, ori eforturile lui chinuitoare și stângace de a merge. Un cineast amator, doctorul Harold Rosenthal, a reținut pe film singurele imagini cu Roosevelt „mergând" în august 1933, când acesta a participat la un eveniment de la Colegiul Vassar. Reporterii

care au scris despre el au menționat rareori că nu se putea folosi de picioare.[38]

Deși mai toți americanii știau că Roosevelt fusese afectat cândva de poliomielită, ei nu aveau cunoștință de amploarea paraliziei. În caricaturi, el este deseori prezentat mergând, alergând, sărind și chiar boxând. În 1941, când a fost angajat ca ușier principal la Casa Albă, J.B. West a rămas șocat când l-a văzut prima oară pe FDR. „Abia atunci mi-am dat seama că Franklin D. Roosevelt era paralizat", a declarat el ulterior. „Toată lumea știa că președintele fusese afectat de paralizie infantilă și că recuperarea lui era o adevărată legendă, însă puțini știau cât de mult îl transformase boala într-un infirm."[39]

Educația lui FDR și lupta lui cu poliomielita îl învățaseră cum să își disimuleze sentimentele și să fie înșelător când era necesar. Știa cum să distragă atenția și să ascundă realitățile neconvenabile. Aceste calități se vor manifesta pe deplin în seara de 7 decembrie, când FDR s-a întâlnit cu lideri ai Congresului pentru a discuta despre atacul de la Pearl Harbor.

Temperamental, Eleanor nu împărtășea modul calm și imperturbabil de a trata crizele soțului ei. Ea a arătat că pentru ea era mult mai greu. „Și eu pot să fiu calmă și liniștită, dar asta îmi reclamă toată disciplina pe care am căpătat-o în viață pentru a continua să vorbesc și să zâmbesc și pentru a mă concentra asupra conversației la care particip. Vreau să fiu lăsată în pace cât acumulez dârzenia necesară pentru ceea ce mă tem că ar putea fi o lovitură a sorții."[40]

Probabil că îi fusese mai greu să își păstreze calmul, dar Eleanor împărtășea spiritul activ al soțului. În după-amiaza atacurilor de la Pearl Harbor, în timp ce FDR se pregătea pentru întâlnirea cu membrii cabinetului, Eleanor se afla în biroul ei notându-și idei pentru emisiunea sa săptămânală de la radio. Faptul că prima persoană din familia Roosevelt care avea să se adreseze națiunii nu era Franklin, ci Eleanor, a dezvăluit multe despre personalitatea ei ca primă doamnă a Americii.

La scurt timp după ora 18:30, ea s-a așezat în fața microfonului și s-a adresat națiunii. „Astă-seară vă vorbesc într-un moment foarte grav din istorie", le-a spus ea ascultătorilor. „Cabinetul se întrunește, iar liderii din Congres urmează să discute cu președintele. Oficialitățile de la Departamentul de Stat din cadrul Armatei și al Marinei au stat cu președintele toată după-amiaza." Ea a susținut apoi că ambasadorul japonez purtase discuții cu președintele „chiar în timp ce aviația japoneză îi bombarda pe cetățenii noștri" Fără îndoială că Eleanor îl văzuse pe ambasadorul chinez venind la discuția cu soțul ei, dar îl socotise japonez. Va fi o greșeală pe care mulți americani o vor face în următoarele săptămâni și luni.

Ea a declarat că a doua zi Congresului i se va prezenta un raport complet. Deși nu a spus că președintele va cere să se dea o declarație de război, ea a sugerat acest lucru, spunând că națiunea va fi „gata de acțiune" Vreme de luni întregi existase sentimentul că inamicul va lovi. „Totul s-a terminat acum și nu mai există incertitudini. Știm că acum suntem pregătiți pentru o înfruntare." Prima doamnă și-a exprimat încrederea că națiunea va traversa cu bine acea criză. „Sunt sigură că putem duce la bun sfârșit orice ni s-ar cere; noi suntem poporul liber și de neînfrânt al Statelor Unite ale Americii."[41]

Capitolul 13

„1861"

La fel ca mai toți membrii cabinetului, ministrul Muncii, Frances Perkins, era plecat din Washington pe 7 decembrie. Ea se dusese la New York și se izolase într-o cameră de hotel pentru a încheia de redactat un raport important. Operatoriii Casei Albe au găsit-o în cursul după-amiezii și i-au spus că era invitată să participe la o ședință de urgență la ora 20:00. Inițial, operatoarele precipitate nu i-au spus care era subiectul ședinței. „Care e problema, Hacky", a întrebat-o ea pe operatoare, „de ce are loc ședința de cabinet în seara asta?" „Din cauza războiului, doar scrie în ziare", i-a răspuns operatoarea grăbită, după care a închis ca să se ocupe de următorul apel.[1]

Perkins a cerut să i se facă o rezervare la avion, apoi s-a grăbit să ajungă la aeroport. Deși era membră a cercului de apropiați ai președintelui, ea știa puține despre ceea ce se întâmplase. În drum spre aeroport, l-a întrebat pe șoferul de taxi ce știa. „S-a spus la radio că s-a tras undeva", i-a răspuns el.

La aeroport, Perkins s-a întâlnit cu vicepreședintele Henry Wallace, care se afla la New York, și cu ministrul Poștelor, Frank Walker. Nici ei nu știau mare lucru. Nimeni nu se așteptase la un atac japonez. În scurta călătorie cu avionul până la Washington, cei trei oficiali au făcut speculații despre ce se putuse întâmpla. Întrucât se aflau la bordul unui avion comercial și aveau în jur pasageri, cei trei au vorbit în șoaptă. Și-au amintit că FDR discutase cu ei cu câteva zile mai înainte despre faptul că o mare flotă japoneză ieșise în largul oceanului, dar la acea dată se crezuse că aceasta se îndrepta spre Singapore. Roosevelt menționase și posibilitatea ca flota să se deplaseze

spre nord pentru a lovi liniile de aprovizionare ale sovieticilor. Însă nu își dăduseră seama de amenințarea directă și iminentă la adresa Statelor Unite.[2]

După sosirea la Washington, Perkins, Wallace și Walker au mers împreună direct la Casa Albă, unde au fost conduși în cabinetul privat de la etajul întâi al lui FDR. Roosevelt stătea tăcut la masa de lucru. A făcut un semn din cap la intrarea lor, dar Perkins a observat că „nu era vorba de salutul personal și cordial obișnuit" Roosevelt „nu reușea să zâmbească" Ea l-a descris ca fiind „calm, nu agitat" Ministrul Justiției, Francis Biddle, care sosise în ultima clipă de la Cleveland, l-a descris pe FDR ca fiind „profund zdruncinat, mai grav decât îl văzusem vreodată".[3]

Potrivit unui memorandum pe care Hopkins l-a scris despre evenimentele acelei zile, cabinetul s-a întrunit la ora 20:30 „fix" „Au fost prezenți toți membrii", a notat el. „Au alcătuit un inel complet în jurul președintelui, care stătea la masa lui de lucru." Hopkins a descris dispoziția lui FDR ca fiind „foarte solemnă" Potrivit lui Perkins, Early stătea în apropierea președintelui și îi arăta ultimele mesaje primite. Knox și Stimson, amândoi părând obosiți și încordați, analizau aceleași mesaje. „Informații proaspete soseau la fiecare câteva minute", a afirmat ea ulterior.[4]

Roosevelt a lăsat pe masă hârtiile, a privit spre membrii cabinetului și a început să li se adreseze cu glas scăzut. A început prin a declara că acea întrunire a cabinetului era cea mai importantă de după 1861 – referire la zilele critice de la începutul Războiului Civil. „Știți cu toții ce s-a întâmplat", a spus el încet. Un membru al cabinetului a spus: „Domnule președinte, unii dintre noi abia am sosit cu avionul. Nu am văzut decât un titlu: «Japonezii au atacat Pearl Harbor». Ne puteți spune mai multe?"[5]

„Atacul s-a declanșat la ora 13:00", a explicat Roosevelt. „Încă nu știm prea multe." Potrivit unei notații amănunțite în jurnalul său, făcută de ministrul Agriculturii, Claude Wickard,

FDR a învinovățit Germania pentru acel atac. Nu exista „nici o îndoială că, în urmă cu câteva săptămâni, germanii le spuseseră japonezilor că vor câștiga războiul și că în curând vor domina Africa și Europa. Voiau să izoleze Anglia și voiau să domine situația în Orientul Îndepărtat. Japonezilor li se spusese că dacă voiau să participe la împărțirea prăzilor de război trebuiau să intre în război în acel moment." Roosevelt le-a spus miniștrilor că el credea că Japonia atacase Pearl Harbor ca să ajute Germania, producând „transferul de nave militare americane din Atlantic în Pacific" El era hotărât să împiedice acel lucru.[6]

Efortul forțat făcut de Roosevelt pentru a lega atacul japonez de ambițiile lui Hitler în Europa a evidențiat multe lucruri despre modul lui de a gândi în acea seară de duminică. El a socotit atacul împotriva Pearl Harbor drept o extindere a războiului din Europa. Nu putea accepta ideea că japonezii erau capabili să execute o lovitură atât de spectaculoasă și de devastatoare fără să fi fost instruiți și supervizați de experți militari germani. Raportul inițial, potrivit căruia două dintre avioanele folosite în atac avuseseră svastici pe fuzelaj a contribuit neîndoielnic la întărirea acestei convingeri. În deceniul precedent, Japonia precizase suficient de limpede că pretențiile sale teritoriale din Pacific nu aveau legătură cu evenimentele din Europa. Cu toate acestea, FDR a insistat să îi considere pe japonezi drept marionete ale germanilor. În parte, această judecată eronată reflecta indiferența lui față de evenimentele din Pacific și refuzul de a înțelege motivele mai profunde ale acțiunilor întreprinse de Japonia. În același timp, totuși, acest lucru i-a slujit scopului său strategic de a face ca națiunea să se concentreze asupra războiului din Europa.

Președintele a pus la dispoziția echipei sale un raport actualizat privind daunele și pierderile suferite, dar le-a cerut să țină seama că informațiile erau strict confidențiale. Le-a mai spus că nu intenționa să fie la fel de sincer față de liderii din Congres, care se strângeau deja în fața ușii, și că nu le va

împărtăși acestora amănunte privind pierderile. De asemenea, dorea să se arate rezervat în legătură cu mesajul pe care urma să îl transmită în ziua următoare.

După aceea, le-a spus membrilor cabinetului că atât Guamul, cât și insula Wake erau atacate în acele momente și că aveau să cadă în mâinile inamicilor. La Pearl Harbor, un mare număr de avioane fuseseră distruse, iar șase dintre cele șapte cuirasate fuseseră avariate – unele dintre ele foarte grav. Potrivit lui Perkins, „președintele abia reușea să descrie distrugerile".[7]

În timp ce președintele prezenta rapoartele referitoare la daune, Wickard a observat că Knox „își pierduse aerul sfidător" și că Stimson era „foarte sobru" După cum a afirmat Perkins ulterior, în cursul ședinței de cabinet, FDR i-a cerut de două ori lui Knox: „Pentru numele lui Dumnezeu, află de ce erau navele acelea amarate în șiruri".[8]

Membrii cabinetului au fost îngroziți de rapoartele privind distrugerile. Wickard a spus că a rămas „șocat de știri" și că „același lucru era valabil și pentru ceilalți membri ai cabinetului" Mulți dintre cei prezenți nu au putut înțelege cum de au reușit japonezii să surprindă forțele Armatei și ale Marinei SUA atât de nepregătite. „Mi se pare extraordinar", a spus Biddle, „că am fost atât de nepregătiți cum se pare că am fost" Întrucât nu au dorit să accepte ideea neglijenței grosolane a comandanților militari, cei prezenți au presupus că bombardierele japoneze folosiseră o manevră tactică nouă și sclipitoare. Biddle a remarcat că „era de presupus că avioanele japoneze au zburat la o altitudine mare, de peste 7 500 de metri probabil și au coborât foarte brusc în picaj, astfel încât nu au putut fi interceptate de avioanele de urmărire."[9]

Frances Perkins a remarcat că, deși era evident afectat de pierderile de vieți omenești din Hawaii, FDR nu s-a arătat „la fel de surprins ca noi ceilalți" Ea a simțit o senzație de ușurare că „toate conflictele care îl hărțuiseră vreme de săptămâni și luni se încheiaseră". Schimbarea de atitudine era

uimitoare. „Față de felul în care l-am văzut vineri, președintele pare schimbat radical", a afirmat ea. „Atunci fusese încordat, îngrijorat, străduindu-se să pară optimist ca de obicei, dar era evident că purta pe umeri o povară cumplită, aceea de a trebui să ia o hotărâre." Nu era limpede ce vor face Statele Unite dacă japonezii ar fi lovit porturile britanice. „Însă în acea noapte de 7 decembrie 1941, oricine era conștient că, în ciuda groaznicei lovituri pe care o suferiseră mândria lui, credința în marină și în navele acesteia și încrederea în serviciile de informații americane, și în ciuda groazei că războiul ne lovise, el avea un aer mult mai calm. Îngrozitoarea lui problemă morală fusese decisă de acel eveniment", a afirmat Perkins.[10]

După ce și-a informat cabinetul despre atac, a avut loc o discuție aprinsă privind mesajul pe care Roosevelt dorea să îl prezinte a doua zi în fața Congresului. El a citit scurta ciornă pe care i-o dictatse lui Tully la începutul după-amiezii. „Mesajul era scurt", a notat Wickard, „și afirma doar că Japonia atacase în timp ce încă desfășura negocieri de pace. El se încheia cu afirmația că [președintele] va solicita Congresului să declare că exista deja o stare de război din momentul atacului declanșat de Japonia".[11]

Încă de când vorbise cu Roosevelt despre mesajul său referitor la război, Hull devenise tot mai convins că FDR trebuia să țină un discurs mai lung în fața Congresului. A încercat să obțină sprijinul lui Henry Stimson în acest sens. Hull a spus că, după părerea lui, „cel mai important război din ultimii 500 de ani merita mai mult decât o scurtă declarație" Stimson a intervenit, adăugând că „Germania inspirase și planificase acel atac și că președintele trebuia să precizeze acest lucru în mesajul său"

Hull a insistat față de Roosevelt să țină un discurs amănunțit, care să prezinte istoricul „comportamentului nelegiuit al Japoniei" și să facă legătura dintre atacul împotriva Pearl Harborului și naziști. Stimson s-a declarat de acord. „Am arătat

că știam din interceptări și din alte probe că Germania împinsese Japonia în acel război și că Germania era adevăratul instigator, de aceea am avansat ideea că trebuia să cerem și o declarație de război împotriva Germaniei", a notat Stimson în jurnalul său.[12]

Stimson s-a arătat nemulțumit de faptul că mesajul președintelui „nu dovedea o înțelegere cuprinzătoare a actului de a conduce. Mesajul nu făcea decât să ilustreze indignarea justificată a țării față de perfidia Japoniei în cazul acelui atac-surpriză, și nu măsura deplină a motivelor de nemulțumire pe care le aveam împotriva ei ca țară agresoare și care încalcă legile internaționale. Mi-am exprimat temerea că dacă se punea accentul în întregime pe indignare față de acel atac-surpriză, mesajul va părea un exemplu de slăbiciune."[13]

Este limpede că Roosevelt hotărâse să țină un discurs scurt și să se concentreze exclusiv asupra atacului japonez împotriva Pearl Harborului. „Secretarul de stat Hull păruse a crede că mesajul ar fi trebuit să fie mai lung", a scris Biddle, „însă pentru președinte lungimea discursului nu era o chestiune importantă, ca în jurnalism" Au existat și unele considerații strategice. Probabil că Roosevelt se temea că dacă ar fi ținut un discurs mai lung ar fi trebuit să ofere mai multe amănunte despre distrugerile suferite la Pearl Harbor. Un lucru și mai important, el a înțeles mai bine decât experimentata lui echipă de specialiști în politică externă că dacă s-ar fi concentrat prea mult asupra Pacificului ar fi redus posibilitatea de a conduce națiunea în războiul din Europa. În cele din urmă, el a respins sugestiile de a introduce Germania și Italia în declarație, deoarece era extrem de sensibil față de opinia publică, iar sondajele de opinie continuau să arate că un conflict cu Japonia era mai agreat decât unul cu Germania. „Sunt conștient de o distincție care continuă să persiste în rândul unor grupuri ale societății, între războiul împotriva Japoniei și războiul împotriva Germaniei", i-a spus FDR ambasadorului britanic Halifax a doua zi. Se pare că Roosevelt credea că Hitler

va rezolva problema în locul lui destul de curând, declarând război Statelor Unite.[14]

Stimson s-a arătat sceptic și „a insistat asupra importanței unei declarații de război împotriva Germaniei înainte ca indignarea poporului să se stingă" Roosevelt i-a spus că dorea ca discursul lui în fața Congresului să fie scurt și apoi să prezinte situația pe larg poporului american în cadrul unei cuvântări radiodifuzate, două zile mai târziu. Stimson s-a mai liniștit, dar a notat în jurnalul său că „în rândul membrilor cabinetului se simțea că aceștia se pronunțau cu tărie în favoarea părerii lui Hull, care susținuse că mesajul trebuia să fie mai cuprinzător".[15]

Când ședința a luat sfârșit, Wickard nu a putut decât să admire echilibrul și tăria lui Roosevelt. „Președintele a fost tot timpul calm și hotărât. Mi-a fost imposibil să nu îi admir declarațiile limpezi privind situația cu care ne confruntam. Cu siguranță că își dă seama de gravitatea situației și probabil că se simte consolat de faptul că acțiunea de astăzi va uni poporul american. Nu știu pe nimeni în Statele Unite care ar putea să se ridice la un asemenea nivel de previziune și intuiție într-un moment atât de critic." Biddle a făcut o remarcă asemănătoare: „Președintele este calm ca de obicei, dar cei mai mulți dintre noi am fost șocați de pierderile cumplit de mari".[16]

În timp ce Roosevelt ținea ședința de cabinet, centralista Casei Albe a primit un telefon de la Marguerite „Missy" LeHand. Era un semn că președinții pot trece prin momente personale delicate chiar și într-o perioadă de criză.

În 1921, Eleanor o recrutase pe LeHand, o tânără cu ochi albaștri, ca să lucreze pentru soțul ei. În următorii ani, aceasta a devenit aproape indispensabilă și se afla aproape permanent alături de el. Între 1925 și 1928, FDR și-a petrecut 116 din cele 208 săptămâni departe de casă, încercând să își recapete controlul asupra picioarelor. În acel interval, Eleanor a stat

cu el doar patru săptămâni. Missy a fost alături de el timp de 110 săptămâni.

Missy i-a oferit lui FDR căldura și afecțiunea pe care Eleanor nu i le nu mai putea oferi. Știa totul despre el: ce îi plăcea și ce nu, schimbările de dispoziție, mâncărurile și băuturile preferate. Știa când să insiste asupra unor lucruri și când să renunțe. Pentru toți ceilalți, el era domnul Roosevelt, șeful, ori, mai târziu, domnul președinte. Pentru Missy, el era pur și simplu „F.D." – un nume neoficial, de alint, pe care nu îl folosea nimeni altcineva. Raymond Moley a observat: „Missy era aproape ca o soție pentru el". Își petreceau cele mai multe weekenduri împreună și deseori luau cina singuri. Ea se așeza alături când el se ocupa de colecția de timbre. Râdea la glumele spuse de el și se prefăcea că o delectau poveștile lui de parcă le-ar fi auzit pentru prima oară, deși el le repeta de nenumărate ori.[17]

Lucru destul de ciudat, Eleanor nu a fost niciodată bănuitoare în privința lui Missy. Când FDR era guvernator, Eleanor i-a oferit dormitorul mai mare, aflat alături de cel al soțului ei, iar ea s-a instalat într-o încăpere mai mică, pe același palier. Ea își dăduse seama că Missy îl scutea de activitățile de rutină ale vieții de zi cu zi, astfel ca el să se poată concentra asupra problemelor politice. Acestea erau lucruri pe care Eleanor nu dorea să le facă.[18]

După ce FDR a devenit președinte, LeHand a primit titlul oficial de secretară. Neoficial, era soția lui surogat, locuind într-un apartament de la etajul al doilea al Casei Albe. Avea 43 de ani și își petrecuse jumătate din viață alături de FDR. Munca și stresul și-au spus însă cuvântul. „Președintele lucra noapte după noapte, iar ea lucra alături de el", a afirmat un prieten. „El a rezistat, dar cred că pe ea au lăsat-o puterile." Missy s-a prăbușit după cină, în ziua de 4 iunie 1941. Două săptămâni mai târziu, la vârsta de 43 de ani, a suferit un atac cerebral în urma căruia a paralizat pe partea stângă, ajungând să nu mai poată vorbi coerent.[19]

Missy a fost transferată de la Casa Albă la un spital din Georgetown, unde Eleanor și Franklin o vizitau deseori. După cum afirmă istoricul Dories Kearns Goodwin, vizitele erau dureroase pentru FDR. „Toată viața el se străduise să ignore boala și lucrurile neplăcute de orice fel." Acum, însă, nu putea ignora suferințele lui Missy. FDR a dat dispoziții să i se acorde îngrijiri medicale permanente. A plătit toate cheltuielile, a discutat cu medicii despre starea ei și a stabilit ce măsuri urmau să fie luate în cazul morții sale. La cinci luni după atacul cerebral suferit de Missy, FDR și-a refăcut testamentul, lăsând jumătate din averea sa „prietenei mele Marguerite LeHand", pentru acoperirea tuturor cheltuielilor de îngrijire medicală și tratament pe durata vieții acesteia" „Îi eram dator măcar atât", i-a spus Franklin fiului său James. „M-a slujit atât de bine atât de multă vreme, fără să-mi ceară nimic în schimb."[20]

Cu câteva luni înainte de atacul japonez asupra Pearl Harbor, FDR a cerut transferarea lui Missy la Warm Springs, unde spera că va beneficia de băile terapeutice și de îngrijirea atentă. În săptămânile de dinainte de Pearl Harbor, ea a dat semne de însănătoșire. Pe 14 noiembrie, medicul său i-a scris amiralului McIntire că starea ei „se îmbunătățește continuu. Stă zilnic în scaunul cu rotile și iese la soare. Asta pare să îi placă foarte mult" McIntire mai observa „o îmbunătățire evidentă" în ultima ei electrocardiogramă.[21]

Tully, care, în absența lui LeHand, și-a asumat rolul de secretară a președintelui, i-a scris un bilet lui FDR, informându-l de telefonul lui Missy. „Missy a telefonat și a vrut să discute cu dumneavoastră. Se gândește la dumneavoastră și este foarte tulburată de ultimele știri. Ar dori să o sunați astă-seară. I-am spus că veți face asta dacă discuțiile se vor încheia la o oră rezonabilă – dacă nu, o veți suna mâine-dimineață."[22]

FDR nu a sunat-o în acea seară și nici a doua zi. Missy a rămas la Warm Springs în scaunul cu rotile, așteptând apelul și s-a simțit distrusă că Roosevelt nu i-a telefonat. Ea se plânsese cândva că bărbatul pe care îl iubea și căruia îi închinase

viața „era incapabil să lege o prietenie apropiată cu cineva“ Indiferența lui a marcat sfârșitul scurtei ei însănătoșiri și a coincis cu o prăbușire accentuată a stării ei psihice și fizice. Două săptămâni mai târziu, în preajma Crăciunului, Missy a încercat să se sinucidă. A supraviețuit, iar în următorii câțiva ani ea și FDR au schimbat mesaje și au avut câteva scurte convorbiri telefonice. Însă nu aveau să se mai întâlnească vreodată. Relația de două decenii a lui Missy cu FDR a reprezentat o altă pierdere cauzată de atacul asupra Pearl Harborului.

Capitolul 14

„Unde erau forţele noastre – dormeau?"

Tom Connally, influentul președinte al Comisiei pentru Relații Externe a Senatului, părea născut pentru rolul de om de stat sudist. Un coleg al lui a afirmat la un moment dat că senatorul cu părul alb, care cântărea peste 100 de kilograme era „singurul om din Senatul Statelor Unite care putea purta o togă romană fără a arăta ca un grăsan îmbrăcat cu o cămașă de noapte" Deși sprijinise programul New Deal propus de FDR, Connally se îndepărtase de președinte în 1937, după planul eșuat al acestuia de a prelua controlul asupra Curții Supreme. Opoziția lui deschisă față de planul lui FDR l-a făcut să devină persona non grata la Casa Albă în anii următori, chiar dacă el a rămas un internaționalist care a susținut ideea de a se acorda mai mult ajutor Aliaților. Surghiunul lui Connally de la Casa Albă era pe cale de a înceta, dar nu în modul în care sperase el.[1]

Senatorul de Texas profita de vremea neobișnuit de caldă din acea duminică după-amiază. După ce luase prânzul la reședința ministrului de Interne Harold Ickes, Connally hotărâse să facă o plimbare cu mașina prin Maryland. Când a ajuns la Rockville, a pornit aparatul de radio al automobilului și a auzit groaznicul anunț: „Bombardiere japoneze au atacat Pearl Harbor... Sunt anunțate pierderi grele la aeroportul Hickam, iar Pearl Harbor a fost atacat pe neașteptate de japonezi" Connally s-a grăbit să ajungă acasă, unde a găsit un mesaj de la Casa Albă prin care era chemat să participe la o ședință de urgență cu președintele, la ora 21:00.[2]

A sosit la Casa Albă cu câteva minute înainte de începerea ședinței și a fost condus în Sala Roșie de la etajul întâi. Acolo sosiseră deja o serie de lideri din cadrul Congresului – un amestec de democrați și republicani, liberali și conservatori, internaționaliști și izolaționiști, pe care FDR îi convocase pentru acea discuție. Connally l-a văzut acolo pe liderul majorității din Senat, Alben Barkley, din Kentucky, alături de alți membri importanți din Comisia pentru Relații Externe a Senatului, printre care Hiram Johnson, senator republican de California și lider al izolaționiștilor; Charles McNary, senator republican de Oregon; și Warren R. Austin, republicanul din Vermont, cel mai în vârstă membru aparținând minorității din Comisia pentru Relații Externe. Delegația Camerei Reprezentanților era condusă de Sam Rayburn, tot texan și președinte al Camerei, din ea făcând parte cei mai importanți lideri. Liderul majorității din Camera Reprezentanților, John McCormack nu a putut ajunge la Washington la timp, astfel că locul său a fost luat de democratul de Tennessee, Jere Cooper. Între ceilalți membri ai Camerei Reprezentanților se numărau liderul minorității din cadrul Camerei, Joseph Martin, din Massachusetts; Sol Bloom, democrat de New York și președinte al Comisiei pentru Relații Externe a Camerei Reprezentanților; și Lister Hill din Alabama, care se ocupa de respectarea disciplinei de partid în cadrul legislaturii.

Dintre liderii adunați la Casa Albă mai lipsea un membru important al Comisiei pentru Relații Externe a Camerei Reprezentanților, Hamilton Fish, un republican izolaționist, care condamnase cu vehemență propunerea de „împrumut-închiriere" făcută de FDR. Roosevelt îl detesta pe acel om și, potrivit afirmației lui Hopkins, „președintele nu voia să îl invite la Casa Albă" Deși trebuia convocat la acea ședință, Hopkins și Roosevelt alcătuiseră o listă din care reușiseră să îl excludă pe Fish. În locul lui îl invitaseră pe următorul membru ca importanță din cadrul comisiei, Charles Eaton, din New Jersey.[3]

Ședința cabinetului încă nu se încheiase, de aceea congresmenii așteptau la ușă și țineau o ședință proprie, pe care un reporter a numit-o „a indignării" Au discutat despre numeroasele zvonuri care se vehiculau la Washington: trupe de parașutiști în Hawaii, cuirasate scufundate, „capturarea" de către japonezi a insulelor Wake și Midway. Japonezii vor plăti scump pentru acel atac, a afirmat Connally, în timp ce pufăia din trabuc. După câteva minute, s-a auzit o sonerie care anunța încheierea ședinței cabinetului, ușa s-a deschis, iar Grace Tully i-a anunțat pe congresmeni că puteau intra. În timp ce o parte dintre membrii cabinetului ieșeau din încăpere, Connally a remarcat expresiile „șocate" de pe fețele lor. Liderii din Congres s-au așezat pe scaunele abia eliberate, care erau încă dispuse în semicerc în jurul lui FDR. În apropierea președintelui se așezaseră Hopkins, Knox, Stimson și vicepreședintele Wallace.[4]

Președintele era extrem de serios și le-a vorbit pe un ton grav. Numeroasele mesaje primite stăteau într-un teanc pe masa lui de lucru. Potrivit unei declarații, Roosevelt le-a oferit participanților trabucuri fine cubaneze. Roosevelt le-a prezentat situația negocierilor cu Japonia, care continuaseră până cu câteva ore înaintea declanșării atacului. El și-a exprimat revolta față de decizia ambasadorului japonez de a preda ultima parte a răspunsului țării sale după ce începuse atacul împotriva Pearl Harborului. Indignat, Roosevelt a numit acest lucru „un act care aproape că nu are precedent în relațiile dintre națiuni".[5]

Roosevelt a creat impresia că se baza pe încrederea liderilor Congresului prin faptul că le împărtășea informații secrete. În realitate, el căuta să îi amăgească. Știa că orice le-ar fi spus legiuitorilor ar fi ajuns imediat în presă. A insistat că trebuia să se păstreze un control strict asupra informațiilor care veneau din Hawaii și că, în acele momente, nu dorea ca membrii Congresului să șocheze națiunea cu amănunte privind distrugerile suferite la Pearl Harbor.

FDR a supraevaluat starea de pregătire a marinei și a subestimat puțin daunele, însă, în general, a făcut o descriere destul de exactă a distrugerilor. Le-a spus liderilor din Congres că marina fusese în alertă când au atacat bombardierele japoneze. În urmă cu câteva ore, amiralul Bloch îi prezentase o analiză amănunțită, deși incompletă, a rapoartelor privind daunele suferite. Cu toate acestea, Roosevelt nu dorea să intre în amănunte față de liderii din Congres. „Se pare că, din cele opt cuirasate, trei au fost scufundate, dar s-ar putea să mai fie unul în aceeași situație", a spus el. „Două distrugătoare au fost aruncate în aer în timp ce se aflau la doc uscat. Două cuirasate sunt avariate grav. Au fost scufundate sau distruse alte nave mai mici." El a mărturisit cu sinceritate că nu avea date privind „pierderile de vieți omenești" suferite de marină, dar a avertizat că ele „sigur sunt foarte mari" De asemenea, el a apreciat că armata suferise pierderi care se ridicau la trei sute de oameni. Le-a cerut apoi liderilor Congresului să nu discute astfel de amănunte cu presa. „Cred că asta este tot ce am în materie de informații, dar s-a sugerat că pierderile suferite de Armată și de Marină și... alte afirmații pe care le-am făcut despre aceste nave nu pot fi făcute publice, deoarece trebuie să ne amintim că informațiile militare amănunțite ar putea fi valoroase pentru inamic. Cred că aceasta reprezintă o chestiune de discreție, pe care o veți accepta cu toții."[6]

După ce a precizat distrugerile suferite în Hawaii, Roosevelt le-a spus celor prezenți că marina japoneză era încă în acțiune. Guam era încă sub bombardament și probabil căzuse în mâinile japonezilor. Insula Wake fusese atacată și existau rapoarte că și porturile din Filipine erau bombardate. Însă el a părut să manifeste scepticism față de informațiile venite din Filipine. „Acestea sunt simple rapoarte", a spus el, precizând că ele nu se confirmaseră. Era posibil ca japonezii să fi luat în stăpânire orașul Shanghai din China, unde se aflau staționați două sute de pușcași marini. Japonezii ceruseră ca pușcașii să se predea,

dar Roosevelt încă nu știa care era situația acestora. „Nu știm sigur dacă s-au predat. Probabil că nu au făcut-o", a spus el.[7]

Cu toate că Roosevelt le prezentase într-un mod cât mai favorabil evenimentele tragice ale acelei zile, congresmenii erau totuși șocați. „Efectul asupra congresmenilor a fost extraordinar", a afirmat ulterior Stimson. „Au rămas într-o tăcere mormântală și chiar și după ce prezentarea s-a încheiat au avut foarte puține lucruri de spus."[8]

Potrivit lui Connally, când a terminat de prezentat evenimentele tragice ale acelei zile, Roosevelt a lăsat privirea în podea, și-a stins țigara în scrumiera de pe masa de lucru și a spus: „Cred că asta este tot". Însă Connally, stupefiat și furios, a vrut să primească răspuns la câteva întrebări evidente: „Cum de s-a putut întâmpla așa ceva? Ce pierderi le-am provocat japonezilor? „Președintele a precizat că nu știa și a continuat spunând că nu primise informații care să indice că le provocaserăm pierderi japonezilor", a spus Connally, amintindu-și vorbele lui FDR. „Credem că am lovit câteva submarine de-ale lor, dar nu știm sigur", atât a putut spune președintele.[9]

Connally a insistat, întrebând dacă forțele americane doborâseră vreun avion japonez. „Cred că am doborât câteva avioane japoneze", a spus FDR. Însă Roosevelt primise rapoarte contradictorii în cursul întregii zile și nu dorea să intre în amănunte până când nu deținea probe incontestabile. Pe de altă parte, probabil că nu dorea să le spună congresmenilor cât de firavă fusese reacția americană la acel atac. „Știm că au fost doborâte câteva avioane japoneze, dar repet – am văzut multe în războiul precedent. Un individ spune că a doborât 15 avioane inamice și când pui mâna pe telefon și vorbești cu altcineva, afli că au fost doar cinci. Nu știu care este situația cu privire la acest aspect, ci doar că avioane japoneze au fost doborâte undeva pe insulă." Afirmând că două dintre avioane avuseseră svastici pe fuzelaj, Roosevelt a încercat în mod clar să protejeze armata de furia îndreptată împotriva ei pentru faptul că nu reușise să anticipeze și să riposteze

la acele atacuri. „Există zvonuri că două avioane – cele japoneze au pe fuzelaj simbolul Soarelui Răsare –, dar două dintre ele au fost văzute având svastici", a spus el. În acea clipă, Connally a explodat: „unde erau forțele noastre – dormeau? Unde erau patrulele aeriene?"[10]

În acel moment, a sosit un nou mesaj pentru Roosevelt, trimis de generalul MacArthur cu 20 de minute mai devreme. El anunța că Japonia atacase Filipine. „Se iau toate măsurile pentru a pregăti cât mai repede apărarea", l-a asigurat generalul pe președinte cu câteva minute înainte ca bombardierele lui să fie distruse aproape în totalitate.

Roosevelt a primit și o informare privind cei 200 de pușcași marini din China. Știrea nu era bună. Copleșiți numeric și ca forță de foc, pușcașii fuseseră siliți să se predea. Roosevelt nu a stăruit asupra acelui raport. În schimb, a căutat să încheie ședința. „Cam asta ar fi", a spus FDR. „Aveți restul informațiilor."[11]

Liderii Congresului au fost evident șocați de știrea despre Pearl Harbor, dar pentru FDR, adevăratul scop al acelei ședințe era să le ceară să îl invite pentru a ține a doua zi un discurs în fața camerelor reunite ale Congresului. Liderii Congresului au dorit să știe ce va spune și dacă va cere să se emită o declarație de război. Dacă era vorba de o asemenea declarație, ea va fi împotriva Japoniei sau va include și Germania și Italia? Roosevelt își scrisese deja discursul și cu câteva minute mai devreme citise ciorna în fața membrilor cabinetului, dar nu a vrut să le spună liderilor Congresului conținutul acestuia. A susținut că încă nu își pregătise discursul și că nu se hotărâse ce să spună. După cum a afirmat Hopkins, Roosevelt „știa că va cere o declarație de război, dar mai știa că și dacă declara acest lucru în acea ședință, știrea se va răspândi în tot orașul în câteva minute, deoarece era o nerozie să le ceri unor congresmeni să păstreze un secret". FDR a întrebat dacă a doua zi putea fi primit de Congres la ora 12:30 – la 23 de ore de când fusese informat în legătură cu atacul japonez. Congresmenii au fost de acord.[12]

Discuția a revenit la situația din Pacific. Roosevelt trebuia să folosească furia declanșată de atacul asupra Pearl Harborului pentru a uni națiunea în vederea unui război total. Cu toate acestea, era conștient că principala prioritate era înfrângerea Germaniei, nu a Japoniei. Existau informații din partea serviciilor secrete că Hitler va declara război Statelor Unite și acea știre putea să apară chiar înainte ca el să țină discursul în fața Congresului, a doua zi. Indiferent de acest lucru, FDR dorea să îi pregătească pe liderii din Congres, dar și națiunea, pentru perspectiva unui război pe două fronturi, în care teatrul de operațiuni din Pacific va juca un rol secundar până când Aliații aveau să obțină victoria în Europa. Discutând strategia de război, Roosevelt a susținut că victoria în bătălia din Pacific nu va fi hotărâtă în urma unor confruntări decisive. Ea va fi obținută în urma unei lupte îndelungate pentru a strangula mașina de război japoneză. Războiul cu Japonia „va fi câștigat în primul rând prin înfometarea și epuizarea Japoniei – înfometare și epuizare", a spus Roosevelt. El a arătat că Japonia nu avea baze navale. „Iar o veche axiomă spune că o flotă pierde 5% din eficiență la fiecare 1 800 de kilometri pe care îi parcurge departe de bază", a remarcat el. „Aceasta este o regulă simplă." După cum a afirmat Wickard ulterior, FDR „a arătat că mai degrabă va fi necesar să strangulăm Japonia, și nu să o lovim, iar acest lucru avea să fie de durată. La un moment dat, a spus că va fi nevoie de doi sau de trei ani."[13]

Ședința a ținut până la ora 23:00. După plecarea liderilor Congresului, secretarul de stat Cordell Hull a mai rămas câteva minute. Deși Roosevelt respinsese deja de două ori recomandarea lui Hull de a ține un discurs mai lung în fața Congresului, secretarul de stat a refuzat să renunțe la acea idee. Pentru a fi mai convingător, l-a rugat pe subsecretarul de stat Sumner Welles să îl însoțească. Hull știa că Roosevelt îl respecta pe Welles și că apela adesea la sfaturile acestuia. El crezuse că dacă îl aduce la ședință, va reuși să îl facă pe FDR să se răzgândească.

Această strategie a dat greș. Potrivit lui Hopkins, care a asistat la scenă, Roosevelt nu dorea să accepte sfatul lui Hull și, mai mult, se săturase să îl asculte. De aceea, Roosevelt a făcut ceea ce știa el mai bine: s-a prefăcut a accepta recomandările doar pentru a-l înmuia pe secretarul de stat și pentru a-l vedea ieșit din încăpere. „Mesajul lui Hull era o lungă disertație privind istoria relațiilor cu Japonia până la lovitura din acea dimineață", a afirmat Hopkins. „Președintele a fost foarte răbdător cu ei și cred că pentru a-i vedea plecați i-a făcut să creadă că se va gândi în mod serios la versiunea lor."[14]

După plecarea liderilor Congresului, Roosevelt a dictat un scurt mesaj pentru presă, declarând că a doua zi, la ora 12:30, va ține un discurs în fața camerelor reunite ale Congresului. „Trebuie precizat că mesajul către Congres nu a fost încă formulat, iar tonul acestuia va depinde, desigur, de informațiile ce se vor primi între ora 23:00 în această seară și ora prânzului, mâine. Știrile vin în permanență."

Reporterii i-au împresurat pe liderii Congresului imediat ce au ieșit din ședință. Oprindu-se pe treptele Casei Albe, Connally a declarat: „Președintele se va adresa camerelor reunite ale Congresului mâine la ora 12:30. Asta este tot ce vă pot spune" Întrebat dacă președintele va solicita o declarație de război, președintele Camerei Reprezentanților, Sam Rayburn, a răspuns: „Nu știu. Nu a precizat asta". A adăugat, totuși, că o astfel de inițiativă va fi sprijinită întru totul de Congres. „Cred că este un lucru privitor la care se va da dovată de consens." Reporterii l-au întrebat pe Joseph Martin dacă se purtau discuții în ceea ce privea renunțarea la partizanat. „Acesta este un moment grav", a spus el. „Nu am discutat politică. Sigur că nu va exista partizanat."[15]

Chiar și republicanii și foștii izolaționiști și-au dat seama că va exista puțină opoziție față de ideea de a-i acorda lui Roosevelt puterile de care avea nevoie pentru a intra în război. „Nu are nici o importanță ce ne va solicita", a afirmat un lider

republican din Camera Reprezentanților unui reporter de la *Wall Street Journal*. „Dacă are cât de cât legătură cu războiul, noi îi vom da aprobarea. Iar dacă nu are legătură clară cu războiul, el va găsi o cale de a face acea legătură." „După părerea mea", a spus senatorul McNary, liderul minorității din cadrul Senatului, „republicanii vor sprijini hotărârile care se vor lua."[16]

Duminică noaptea, reporterii au avut la dispoziție puține informații concrete privind ceea ce va declara președintele în legătură cu atacul, deși celor mai mulți le era clar că va urma o declarație de război. Întrebarea era dacă în aceasta, alături de Japonia, vor fi incluse Germania și Italia. *Pittsburgh Post Gazette* remarca: „În această seară era evident că hotărârea de recunoaștere a stării de război între Statele Unite și Japonia va fi ratificată într-o proporție copleșitoare. Nu a fost clar dacă declarația de război a Congresului împotriva Germaniei și Italiei va urma la fel de firesc."[17]

Ceva mai târziu în acea seară, FDR s-a întâlnit în particular cu legendarul ziarist Edward R. Murrow, care tocmai se întorsese în Statele Unite după ce petrecuse trei ani la Londra. După ce, în 1937, devenise șeful echipei de știri din străinătate a CBS, Murrow făcuse transmisiuni de două ori pe zi de la Londra. Informațiile lui despre bombardamentele de noapte și despre rezistența poporului britanic au ajutat la formarea legăturii strânse între cele două națiuni și i-au permis lui Roosevelt să primească sprijin în ideea de acorda ajutoare Aliaților. Archibald MacLeish, bibliotecar la Biblioteca Congresului, i-a spus ulterior lui Murrow: „Ai distrus superstiția că tot ce se întâmplă la peste 5 500 de kilometri depărtare peste ocean nu există".[18]

Murrow și soția lui se aflau la Washington în acea duminică pentru a lua cina cu FDR și Eleanor la Casa Albă. După ce aflase de atacul asupra Pearl Harborului, Murrow a presupus că invitația va fi anulată, însă Eleanor a insistat ca soții Murrow

să vină. Președintele era ocupat, astfel că soții Murrow au cinat cu Eleanor, care a oferit masa ei obișnuită de duminică, alcătuită din ouă jumări. După încheierea cinei, un asistent l-a rugat pe Murrow să mai stea puțin; președintele voia totuși să stea de vorbă cu el. Cât soția lui s-a întors la hotel, Murrow a așteptat în fața cabinetului președintelui, fumând țigară de la țigară și urmărind oficialitățile importante intrând și ieșind de la FDR.

Mulți ani după aceea, când au apărut primele acuzații că oamenii președintelui făcuseră parte dintr-o conspirație care dusese la precipitarea atacurilor, Murrow și-a amintit expresiile sincere de pe fețele lor din acea seară, care evidențiau șocul și surprinderea. Dacă Hull, Stimson și Knox nu păreau uimiți, a spus el „însemna că acel grup de bărbați vârstnici dădeau un spectacol care ar fi stârnit admirația oricărui actor cu experiență. Nu cred că expresiile de pe chipurile lor, ținuta și modul lor de a vorbi aveau doar rolul de a impresiona vreun corespondent care stătea afară, pe coridor".[19]

La un moment dat, Harry Hopkins, având o înfățișare fantomatică, a ieșit din cabinet și l-a văzut pe Murrow stând singur pe bancă. „Ce naiba faci aici?" a întrebat el. Hopkins l-a invitat apoi într-o încăpere la două uși depărtare de cabinet. În timp ce discutau, Hopkins s-a pregătit pentru culcare, punându-și o pijama vărgată care părea prea mare pentru statura lui firavă. „Avea un corp plăpând", a afirmat Murrow, „și arăta ca un schelet". Înainte de a se culca, Hopkins a spus pe un ton foarte scăzut: „Of, Doamne, dacă aș avea puterea..."[20]

FDR l-a chemat pe Murrow în cabinetul său la scurtă vreme după miezul nopții. După ce au băut bere și au mâncat sendvișuri, Roosevelt a întrebat care era moralul în Anglia și cum rezistau oamenii după atâtea bombardamente asupra Londrei. Cât Murrow i-a vorbit despre hotărârea și sacrificiile făcute de poporul britanic, FDR a continuat să spumege în sinea lui în legătură cu evenimentele petrecute în acea zi. Fără să i se ceară asta, FDR i-a împărtășit lui Murrow conținutul

rapoartelor privind daunele suferite, lucru pe care îl ascunsese față de membrii Congresului. Potrivit lui Murrow, FDR a lovit cu pumnul în masă când a rostit numărul avioanelor distruse la sol. „La sol, pentru numele Domnului, la sol!"[21]

Potrivit jurnalului Casei Albe, Murrow nu a rămas singur cu președintele, ci a fost împreună cu colonelul William „Wild Bill" Donovan, care avea să devină curând director al Biroului de Servicii Strategice. Însă Murrow a afirmat că Donovan a venit ceva mai târziu pentru a participa la discuție. Când s-a întâmplat acest lucru, el și Roosevelt discutau despre Filipine. La ora 0:30, președintele i-a trimis pe toți acasă și i-a anunțat că voia să se culce.[22]

Murrow a plecat de la acea întâlnire înțelegând că i se oferise subiectul de presă cel mai important al secolului. Roosevelt nu îi ceruse să păstreze confidențialitatea informațiilor pe care i le destăinuise. Nu spusese că discuția era neoficială. Murrow s-a întors la sediul CBS, unde toți cei prezenți l-au privit și s-au întrebat ce aflase. Murrow a rămas tăcut. Nu a spus decât: „E foarte grav".[23]

Mai târziu s-a întors la hotel și a rămas treaz, măsurând încăperea în lung și în lat. Să publice acele informații sau să păstreze tăcerea? „Cel mai tare articol scris de mine vreodată", a repetat el. „Nu mă pot hotărî dacă am datoria să fac publice informațiile sau să le fac uitate." A ajuns la concluzia că subiectul acelei conversații trebuia păstrat secret. Președintele îl folosise drept placă de rezonanță și, deși nu spusese în mod clar că discuția era informală, Murrow a simțit că era obligat să păstreze confidențialitatea celor auzite.[24]

După plecarea lui Murrow și a lui Donovan, James Roosevelt a intrat în încăpere și l-a pregătit de culcare pe tatăl său. FDR avea să devină curând președinte al unei națiuni în război. Războiul reprezenta mai mult decât o abstracțiune pentru el. Toți cei patru fii ai lui erau militari. Franklin, fiul său cel mare, era rezervist în marină. John era stegar în marină,

iar Elliott făcea parte din forțele aeriene. James, pușcaș marin, era detașat la Washington și lucra ca ofițer de legătură între cartierul general al pușcașilor marini și ceea ce avea să devină Biroul de Informații Militare de Război. Până în prezent, Abraham Lincoln este singurul președinte care a mai avut un fiu care să facă parte din armată în timp ce el era comandant suprem în vreme de război.[25]

James a afirmat că în timp ce l-a așezat pe tatăl lui în pat au discutat despre „marele tunel întunecat în care pătrunseserăm, unul al cărui capăt nu se putea vedea în acele momente" James i-a spus tatălui său că dorea să fie transferat în serviciul activ. „Deși nu i-am spus asta, simțeam că fiul președintelui trebuia să meargă pe front." Roosevelt era îngrijorat de starea de sănătate a lui James. Cu câțiva ani înainte, acesta suferise o operație chirurgicală pentru ulcer și i se extirpaseră două treimi din stomac. Cu toate acestea, James avea să își împlinească dorința. În mai puțin de un an, împreună cu frații lui, el va participa nemijlocit la lupte. În Sala Hărților de la Casa Albă, FDR va avea un fanion special pentru nava pe care se afla Franklin Jr. Când intra în acea sală, prima grijă a lui FDR era să caute din ochi acel fanion.[26]

Capitolul 15

„Sper că pe domnul Capone nu îl deranjează"

Luni dimineața, o operatoare telefonică a Casei Albe l-a trezit pe FDR la ora 7:00, pentru a-i face legătura cu Grace Tully. Gil Winant, ambasadorul american din Marea Britanie, o contactase pentru a o anunța că Winston Churchill intenționa să meargă în Parlament și să ceară să se emită o declarație de război împotriva Japoniei. Winant întrebase „dacă președintele ar dori să solicite o amânare la Londra pentru ca declarația sa de război să fie făcută prima" Dându-și seama de sensibilitatea politică a acelui subiect, Tully a telefonat centralistei de la Casa Albă și i-a cerut să îl trezească pe președinte pentru a-i transmite mesajul. „Peste câteva minute mi s-a făcut legătura, iar președintele mi-a dictat un mesaj către Churchill prin care sugera ca declarația de război britanică să fie amânată până când el va putea ține discursul în fața Congresului."[1]

Roosevelt a înțeles că după atacul împotriva Pearl Harborului, americanii aveau să fie mai dornici să poarte un război în Pacific decât să se alăture forțelor care luptau în Europa. Deocamdată, el voia să evite legarea celor două teatre de operațiuni, sperând că Hitler va rezolva problema în locul său, declarând război Statelor Unite. „Având în vedere situația psihologică de aici, cred că ar fi mai bine dacă declarația de război a Marii Britanii ar fi amânată până după discursul pe care îl voi ține la ora 12:30, ora Washingtonului", a scris el, adăugând: „După această oră, este pe deplin acceptabil să faceți declarația de război".[2]

Din păcate, mesajul lui Roosevelt a ajuns prea târziu. La începutul după-amiezii în Marea Britanie, Churchill a apărut în fața Parlamentului și a ținut un discurs, anunțând declarația de război împotriva Japoniei. Cu elocința lui tipică, premierul britanic a spus că între Anglia și Japonia exista „o stare de război" „Rămâne ca acum cele două mari democrații să se confrunte cu sarcinile ce le revin cu forța pe care le-o va da Dumnezeu." Sala a izbucnit în aplauze.[3]

În următoarele ore, Roosevelt a frunzărit ziarele de dimineață și ultimele mesaje primite din teatrul de luptă din Pacific. „Știrile au continuat să fie foarte proaste", a scris Stimson în jurnalul său. Trupele japoneze atacaseră Hong Kong, insula Wake și insula Midway. Amiralul Beardall, aghiotantul naval, a sosit la scurt timp după ora 8:00 pentru a-l informa pe președinte și pentru a-i prezenta cele mai recente telegrame. Rapoartele din ziua precedentă cuprinseseră doar informații fragmentare, unele dintre ele false. Luni dimineața, oficialitățile militare puseseră laolaltă frânturile de informații, eliminaseră unele dezinformări și i-au prezentat lui FDR o informare mai exactă asupra situației.

Informațiile erau deprimante în totalitate. Telegramele de la Pearl Harbor arătau că raidul împotriva avioanelor americane aflate la sol fusese atât de eficient, încât „practic nici unul" nu putuse riposta, cu excepția a zece aparate care erau deja în aer în momentul atacului. „Bombardarea în picaj și torpilarea au fost cele mai eficiente", scria într-o telegramă pe care Beardall i-a predat-o lui FDR la 8:45, „și, în ciuda ripostei magnifice și curajoase a servanților tunurilor antiaeriene, nu au fost doborâte mai mult de 12 avioane inamice". Rapoartele descriau pierderile drept „mari", dar nu se cunoștea încă amploarea acestora. FDR a citit că japonezii scufundaseră trei cuirasate, restul suferind unele avarii, și că un mare număr de avioane fuseseră distruse la sol. Cablograma sosită estima la 2 800 numărul victimelor de la Pearl Harbor, jumătate dintre acestea fiind ucise. Acea cifră trebuie să îl fi șocat pe Roosevelt,

care afla abia acum de explozia ucigătoare care distrusese *Arizona*. „*Arizona* a explodat, iar majoritatea echipajului și a ofițerilor, între care contraamiralul Kidd, și-au pierdut viața", se afirma în raport. Pe lângă informațiile actualizate de la Pearl Harbor, FDR a primit știri și despre ofensiva japoneză asupra altor obiective. „De pe insula Wake se anunță daune mari provocate de bombardamentul la care au participat 30 de avioane japoneze. Se anunță că și insula Guam a fost țința unui atac aerian."[4]

Știrile de la Pearl Harbor erau șocante, dar cele venite din Filipine sigur l-au înfuriat pe Roosevelt. Acum primea informarea completă privind distrugerile suferite în timpul nopții. I s-a prezentat un raport întocmit pe baza unui telefon dat de MacArthur pentru a prezenta situația din Filipine. „Am suferit pierderi mari la aerodromul Clark, 23 de morți și 200 de răniți", a afirmat MacArthur. „Pierderile în rândul avioanelor noastre au fost mari, în timp ce pierderile inamicului au fost ușoare sau medii."[5]

Era greu de înțeles de ce marina și armata din Hawaii fuseseră luate pe nepregătite, dar cum de fusese surprins atât de nepregătit MacArthur, care fusese informat în legătură cu Pearl Harbor și prevenit de iminența unui atac? Pe moment, Roosevelt și-a ținut sub control furia și nu a făcut decât să își actualizeze discursul cu câteva adăugiri scrise în grabă, pentru a da națiunii informațiile de ultimă oră privind acțiunile japoneze din Pacific.

Citind ziarele, Roosevelt a observat cu siguranță că națiunea depășise peste noapte teama și nesiguranța, devenind mânioasă și hotărâtă. „Ceea ce a fost seara trecută tăcerea provocată de șoc a devenit acum ura rece și hotărâtă a unui popor revoltat", remarca reporterul Jerry Greene, descriind starea de spirit din Washington pe 8 decembrie. Într-un articol publicat în *New York Times*, Arthur Krock afirma că „unitatea națională a fost consecința imediată" a atacului japonez. „Schimbarea a fost perceptibilă la Washington", remarca el.

„Viețile, armamentul și bunurile pierdute în Hawaii reprezintă un preț mare", scria Krock. „Însă acest preț nu a fost plătit în mod inutil, pentru că unitatea națională – un scop îndepărtat și neatins de la invadarea Poloniei de către Hitler în 1939 și chiar dinainte de aceasta – a părut să se nască din distrugerile suferite în Honolulu."[6]

Atacul asupra Pearl Harborului a dat naștere unei unități fără precedent în America. „Probabil că în întreaga istorie a Americii nu a existat niciodată o astfel de demonstrație de unitate de gândire ca aceea care a marcat evenimentele dramatice de astăzi", remarca *Pittsburgh Post-Gazette*. „În lumina orbitoare a celor câteva bombe aruncate fără avertisment asupra unui teritoriu aflat sub drapel american, izolaționismul s-a risipit ca fumul. Republicanii și democrații au făcut uitate diferendele dintre ei. S-a vădit imediat că președintele Roosevelt va avea un guvern puternic și unit care să îl sprijine în zilele epocale ce vor urma."[7]

Peste noapte, strigătul de luptă „Să nu uităm Pearl Harbor!" își ocupase locul între alte mari chemări la luptă, precum „Să nu uităm *Maine*", care apăruse imediat după ce USS *Maine* s-a scufundat în portul Havana în 1898, și „Să nu uităm Alamo", exprimat de generalul Sam Houston înaintea bătăliei de la San Jacinto împotriva Mexicului în 1836. La Casa Albă au sosit sute de telegrame prin care oamenii își exprimau revolta și cereau pedepsirea Japoniei. „Astăzi", anunța conducătorul Bisericii Baptiste din Aplington, Iowa, „nu mai suntem o națiune dezbinată, ci una unită".[8]

Însă între chemările la unitate au sosit și semne subtile pentru a aminti de dezbinările profunde care nu puteau fi rezolvate prin fervoare patriotică. Capp Jefferson, un afro-american, care locuia în Oklahoma, i-a scris președintelui pe 8 decembrie pentru a-l asigura de „loialitatea tuturor negrilor din Statele Unite și din posesiunile aliate de a apăra drapelul și politicile guvernului nostru" Însă promisiunea de sprijin era însoțită de o cerere. El dorea ca președintele, împreună

cu guvernatorii și primarii din Statele Unite, să proclame sfârșitul discriminărilor în domeniul transportului și al locuințelor și să „ne acorde drepturi depline de cetățeni americani".[9]

Pentru orice președinte care ține un discurs în fața camerelor reunite ale Congresului, faptul de a ști că milioane de americani vor sta lângă aparatul de radio pentru a asculta fiecare cuvânt este destul de stresant. Roosevelt mai era apăsat și de povara fizică de a-și fixa protezele de metal, de a călători până la Capitoliu și de a parcurge drumul până la tribună urmărit de ochiul necruțător ale aparatelor de filmat ale jurnalelor de actualități.

Până și o activitate simplă precum îmbrăcatul necesita un efort enorm. La ora 11:00, valetul Arthur Prettyman a intrat în dormitorul lui FDR și a început misiunea laborioasă de a-l îmbrăca pe președinte pentru călătoria până la Capitoliu. Întinzându-l pe FDR pe pat, Prettyman i-a scos pantalonii de pijama și i-a băgat picioarele în protezele metalice, cântărind fiecare câte 2,5 kilograme. Protezele aveau articulații la genunchi și puteau fi blocate în poziție cu ajutorul a trei chingi: una plasată pe după genunchi, alta peste pulpă și a treia la partea superioară a protezei, imediat sub coapsă. Când erau strânse, chingile țineau picioarele rigide. Pantofii negri ai lui FDR erau fixați la capătul protezelor printr-o gaură făcută în călcâi. Pentru Prettyman, partea cea mai dificilă a acelui proces era introducerea picioarelor rigide în pantofi.[10] După ce a legat protezele și i-a pus pantofii, Prettyman a continuat să îl îmbrace pe președinte. Acesta a ales haine oficiale de zi – sacou negru, pantaloni cu dungi și o cravată alb cu gri. Roosevelt a insistat asupra unui alt articol vestimentar: brasarda neagră pe care o purta în amintirea mamei lui. Cât președintele stătea încă întins pe pat, asistentul lui l-a întors pe FDR spre dreapta, apoi spre stânga, trăgând treptat pantalonii peste pantofi, proteze și în susul picioarelor. După ce i-a pus pantalonii, Prettyman l-a ridicat pe președinte în poziție șezândă și l-a

ajutat să îmbrace cămașa, cravata și sacoul. Odată îmbrăcat, Prettyman l-a așezat pe Roosevelt în scaunul cu rotile pentru călătoria până la Capitoliu. Întreaga operațiune a durat aproximativ 45 de minute.[11]

Înainte de a părăsi Casa Albă, FDR a făcut încă o scurtă vizită la cabinetul medical. A sosit la 11:55 și a stat acolo zece minute. McIntire i-a curățat probabil nasul pentru a elimina inflamația și probabil că i-a aplicat un unguent în gât și în gură pentru a-i păstra coardele vocale umede.

După acea scurtă oprire la cabinetul medical, Roosevelt a fost scos cu scaunul spre porticul de nord al Casei Albe. Ieșind în aer liber, Roosevelt a văzut probabil zece limuzine negre purtând însemnele președinției. În față și ajungând până aproape de poarta de vest, se aflau 12 polițiști pe motociclete. Nici un președinte nu mai fusese vreodată protejat atât de bine. În jurul lui se aflau mai mulți agenți ai Serviciului Secret decât în orice alt moment al președinției sale, inclusiv la cele trei discursuri inaugurale. Mulți agenți aveau pușți cu țeava retezată. În ciuda vremii friguroase, aceștia hotărâseră să nu poarte pardesiuri, deoarece se temeau că orice articol vestimentar de prisos le-ar fi stânjenit mișcările în cazul în care ar fi trebuit să scoată armele de serviciu, revolvere de 9,5 mm.[12]

Probabil că Roosevelt a rămas surprins văzând o limuzină nouă și strălucitoare care îl aștepta pentru a-l duce la Capitoliu. Întrucât reglementările guvernamentale interziceau cheltuirea a mai mult de 750 de dolari pentru un singur automobil, președintele nu avea mașină blindată. „Am putea cheltui 1,5 milioane de dolari pentru un tun, dacă am socoti că astfel l-am proteja pe președinte", a spus Mike Reilly, „dar reglementările impun 750 de dolari pentru o mașină, iar dacă așa a hotărât guvernul, asta este" Deși mașina era socotită blindată, în realitate, doar geamurile erau antiglonț.[13]

Când s-a apropiat de mașină, Roosevelt l-a întrebat pe Reilly: „Ce este asta, Mike?"

„Domnule președinte, mi-am permis să aduc o mașină nouă. Este blindată, mă tem că este puțin incomodă și mai știu că are o reputație îndoielnică."

„Reputație îndoielnică?" a repetat FDR mirat.

„Da, domnule. I-a aparținut lui Al Capone. Departamentul Trezoreriei a avut unele necazuri cu Al, înțelegeți, și, în urma complicațiilor juridice, i-au confiscat-o. Am primit-o de la Trezorerie."

Roosevelt a părut amuzat. „Sper că pe domnul Capone nu îl deranjează", a spus el.[14]

Reilly și James, fiul lui Roosevelt, purtând uniforma de ofițer de marină, l-au ridicat pe FDR în picioare și l-au așezat în mașină pentru scurta călătorie. Eleanor, purtând o pălărie neagră, costum negru și o blană de vulpe argintie, a rămas alături de el, urmărindu-l pas cu pas. James a urcat după tatăl lui, iar Eleanor într-una dintre celelalte mașini.

Deși FDR călătorea cu un automobil blindat, nedecapotabil, un agent al Serviciului Secret s-a așezat pe pragul mașinii, pentru a-l proteja de o eventuală încercare de asasinat. Ambele laturi ale automobilului erau flancate de câte o mașină a Serviciului Secret, având câte trei oameni pe praguri, înarmați cu revolvere de serviciu de 9,5 mm. Alți patru agenți erau în mașini, înarmați cu puști cu țeava retezată, ținute gata de intervenție. Un alt automobil al Serviciului Secret venea în urma automobilului în care se afla FDR. În fața acestuia era o mașină pe care Serviciul Secret o botezase „Big Bertha" (Bertha cea Grasă) sau „Queen Mary", deoarece în ea se afla un adevărat arsenal. „Dacă vreun președinte a mers cu o divizie mecanizată, acesta a fost Roosevelt în deplasarea sa de astăzi", a remarcat jurnalistul Felix Belair Jr.[15]

Pe ruta urmată de convoiul prezidențial se găseau desfășurați soldați și polițiști înarmați. „Am mobilizat toți polițiștii din Washington și practic am inundat holurile Congresului cu agenți operativi ai Serviciului Secret, convocați de la New York, Philadelphia și din alte orașe din Est", a notat Reilly.

Serviciul Secret a luat și alte măsuri fără precedent pentru a proteja convoiul prezidențial: intersecțiile erau blocate pentru ca mașinile să se poată deplasa constant cu viteza de circa 50 de kilometri/oră. Potrivit lui Wilson, toate „gurile de canalizare de pe traseu au fost verificate pentru a nu conține bombe, iar apoi au fost sigilate".[16]

În 1917, președintele Woodrow Wilson parcursese același traseu pentru a ține discursul în fața Congresului. Atunci, de-a lungul drumului fusese salutat de mulțimi entuziaste, ce susțineau cruciada idealistă a lui Wilson, care dorea instaurarea democrației în lume. În acea zi de 8 decembrie, puținii oameni de pe traseu erau sobri și tăcuți. Roosevelt a făcut cu mâna și a zâmbit către mulțime deși, după cum a remarcat un reporter, „mâna cu care saluta era mai puțin viguroasă, iar zâmbetul nu era până la urechi".[17]

La sosirea lui Roosevelt, Capitoliul era înțesat de polițiști, agenți ai Serviciului Secret și soldați. Clădirea era păzită de peste 200 de oameni din Serviciul Secret. Alți 400 de polițiști erau plasați în interior sau în jurul clădirii. Pușcași marini cu baionete la arme păzeau fiecare intrare. Toată lumea era încordată. Când un reporter a pătruns visător în Capitoliu având în mână un ziar făcut sul, polițiștii i l-au confiscat. Un agent al Serviciului Secret a împins cu putere înapoi un alt jurnalist care încerca să ajungă la loja presei deoarece nu avea acreditare.[18]

Mașina lui Roosevelt a oprit la intrarea de la parter, aflată sub intrarea sudică în Capitoliu. Era o zonă sigură, departe de ochii publicului. Oamenii din Serviciul Secret au scos scaunul cu rotile din portbagaj, după care l-au ajutat pe FDR să coboare din mașină. James a rămas alături de el, în vreme ce doamna Roosevelt a fost însoțită spre liftul care ducea la Balconul Executiv, de unde avea să urmărească discursul. Acolo s-a întâlnit cu un alt invitat: doamna Woodrow Wilson.[19]

Roosevelt a intrat în clădire pe aceeași rampă pe care o folosise la primul discurs inaugural din martie 1933. Încă din

1933, când FDR devenise președinte, Serviciul Secret instalase rampe la toate clădirile-cheie din Washington pe care le vizita el de obicei. James a rămas la câțiva pași în urmă, ducând discursul tatălui său. Cei din Serviciul Secret l-au dus până în biroul președintelui Camerei Reprezentanților, o încăpere situată la mică distanță de Cameră. Acolo a așteptat pentru a ține unul dintre cele mai importante discursuri prezentate vreodată de un președinte american.

În timp ce FDR aștepta, membrii Congresului și presa au ocupat sala de ședințe a Camerei. Cu excepția primelor câteva rânduri de scaune, rezervate pentru membrii Senatului, Curții Supreme, Cabinetului și pentru conducătorii forțelor armate, toate locurile din sală erau ocupate. Oamenii stăteau în pragul ușilor, pe scaune și sprijiniți de marginea îngustă a lambriurilor. Cele 86 de locuri existente în balconul presei s-au dovedit insuficiente pentru cei 590 de reporteri acreditați care veniseră să asculte discursul.[20]

La 12:15, președintele Camerei Reprezentanților, Sam Rayburn, a cerut să se facă liniște în sală. Cei mai mulți membri ai Congresului își ocupaseră deja locurile. Aproximativ 12 membri își aduseseră copiii cu ei pentru a asista la acel moment istoric. Ușierul Joe Sinnott a anunțat un mesaj care se primise din partea Senatului. Era aprobarea Rezoluției 61, prin care se aproba convocarea unei sesiuni reunite a celor două Camere.

Câteva minute mai apoi, membrii Senatului au intrat în sala Camerei Reprezentanților. Vicepreședintele Henry Wallace a condus delegația, escortându-l pe octogenarul Carter Glass din Virginia. Era urmat de o delegație a liderilor democrați și republicani. Drept demonstrație de solidaritate, izolaționistul republican Hiram Johnson din California a dat mâna cu Elmer Thomas, democrat din Oklahoma.[21]

A urmat cabinetul, condus de Cordell Hull. „Arăta aproape ca o fantomă, dovedindu-se la înălțimea situației", a remarcat

un reporter. „Înalt, ușor încovoiat de spate, părea la capătul puterilor. Avea fața plină de riduri adânci și era trist. Părul alb era bine pieptănat, pus în evidență de costumul albastru, cravata neagră și cămașa albă, cu guler moale." Amiralul Stark și generalul Marshall i-au urmat în uniforme de paradă. Următorii sosiți au fost membrii Curții Supreme, cu robele lor negre și lungi. „Nimeni nu râdea și nu se observau discuțiile zgomotoase care erau obișnuite în fazele preliminare ale unei astfel de adunări", a afirmat un reporter. „Se auzea doar un zumzet scăzut al conversațiilor reținute."[22]

La 12:29, s-a auzit un glas: „Președintele Statelor Unite" S-a lăsat un moment de tăcere, după care FDR a apărut în partea din spate a culoarului central. Prezența lui în sală a stârnit un val de aplauze furtunoase. Pentru prima oară după ani și ani, republicanii s-au ridicat în picioare și l-au aplaudat pe Franklin Roosevelt. Președintele a rămas în picioare, sprijinit de brațul fiului său, James. Era înconjurat de o delegație de șase membri ai Camerei Reprezentanților și ai Senatului. Prezența acestora sublinia caracterul bipartit al mesajului lui Roosevelt, însă contribuia și la ascunderea deplasării greoaie și stângace către podium a lui FDR în fața ochilor reporterilor din toată lumea.[23]

Un reporter a remarcat că FDR a părut aproape nepăsător față de ovațiile care l-au întâmpinat. Președintele „părea cufundat în gânduri" A presupus că Roosevelt se „gândea la gravitatea discursului pe care avea să îl țină, o declarație care, oricât de inevitabilă ar fi fost, trebuia să facă pe oricine să reflecteze profund."[24]

În timp ce Roosevelt aprecia fără îndoială gravitatea acelui moment, James a crezut că tatăl lui era mult mai concentrat asupra sarcinii dificile de a părea că pășește pe culoar, pentru ca apoi să urce chinuitor rampa de lemn care ducea spre tribună. „Gândul lui suprem era să-și ducă un picior înaintea celuilalt în poziție corectă", a scris James ulterior, „să-și mențină echilibrul la coapse și pelvis; să-și miște umerii lați înainte,

stânga, dreapta; și să nu cadă. Această concentrare l-a făcut să transpire, așa cum i se întâmpla întotdeauna."[25]

În timp ce James îl ajuta pe tatăl lui să ajungă la tribună, aplauzele au devenit mai puternice, însoțite de urale și de strigăte izolate, până când președintele Camerei Reprezentanților a potolit acea demonstrație de entuziasm anunțând încă o dată numele președintelui. Ajuns pe podium, FDR s-a prins ferm cu mâinile de laturile platformei. Și-a aranjat ochelarii pe nas și a privit concentrat spre liderii guvernului care se aflau în fața lui. Apoi s-a uitat direct spre reflectoarele orbitoare, aprinse pentru fotografi.

Dacă ar fi văzut până dincolo de acele lumini, Roosevelt ar fi observat cât de mult se schimbase Washingtonul de când se adresase pentru prima oară Congresului, în 1933. Văzându-i pe membrii Curții Supreme stând în stânga lui și-a amintit probabil de disputele legale partizane ale președinției lui și de impactul important pe care îl exercitase asupra sistemului judiciar. Vârsta medie a membrilor Curții Supreme pe care o moștenise în 1933 era de 71 de ani, iar aceasta fusese dominată de conservatori care nu împărtășeau credința lui într-o guvernare activistă. După ce Curtea Supremă respinsese programe-cheie din cadrul New Deal, FDR anunțase un plan nu prea bine conceput de reformare a acesteia. Planul fusese înfrânt, dar el tot reușise să transforme Curtea în următorii ani, pe măsură ce mulți membri în vârstă, conservatori, își dăduseră demisia. Putea observa că numise șapte dintre cei nouă membri care stăteau dinaintea lui și că acum vârsta medie a membrilor era până în 50 de ani, ceea ce făcea Curtea Supremă să fie cea mai tânără dintre toate de la Războiul Civil.[26]

În spatele membrilor cabinetului stăteau senatorii și membrii Camerei Reprezentanților. Fotoliile erau ocupate de mai mulți republicani decât mai înainte, iar mulți dintre democrați erau din statele sudice, care nu agreau agenda lui liberală. Dispăruseră majoritățile masive din 1937, când democrații dețineau în Camera Reprezentanților 331 de locuri, față de 89

ale republicanilor, și 76 de locuri în Senat, față de cele 16 ale republicanilor. La data de 8 decembrie 1941, proporția era de 267 la 162 în Camera Reprezentanților și de 66 la 28 în Senat.

După ce și-a plimbat privirea în jurul sălii, Roosevelt a coborât ochii și a deschis carnetul îmbrăcat în piele neagră în care își pusese discursul, ce fusese dactilografiat pe hârtie specială, care să nu foșnească la întoarcerea paginilor. Reporterii observaseră că în urmă cu un an, în timp ce ținea discursul privind Starea Națiunii, Roosevelt păruse obosit și doborât. Mâinile îi tremuraseră și aproape că scăpase ochelarii pe jos în timp ce se pregătea să își citească discursul. Însă în acea zi, lucrurile stăteau altfel. „Avea mâinile ferme, iar mușchii brațelor i s-au umflat când a strâns marginile tribunei între degete." Glasul lui era „oțelit, plin de hotărâre".[27]

Când a început să își citească discursul, cei de la balcoane au tăcut.

„Ieri", a spus el cu glas vibrant, „7 decembrie 1941 – o dată care va rămâne în memoria tuturor ca unul dintre cele mai infame momente ale istoriei –, Statele Unite au fost atacate pe neașteptate și în mod deliberat de forțele navale și aeriene ale Imperiului Japonez" Tonul lui a trădat indignarea când a descris lipsa de onestitate a guvernului japonez, care declanșase atacul chiar în timp ce negocia pacea. „Statele Unite erau în stare de pace cu acea națiune și, la solicitarea Japoniei, se aflau încă în tratative cu guvernul și împăratul ei, dorind menținerea păcii în Pacific." Roosevelt a spus națiunii că „la o oră după ce escadrilele japoneze au început bombardarea insulei Oahu, care aparține Americii", ambasadorul japonez îi predase secretarului de stat un mesaj care „nu cuprindea nici o amenințare și nici vreun indiciu privind războiul sau un atac armat". Singura concluzie ce putea fi trasă era că „guvernul japonez a încercat în mod deliberat să înșele Statele Unite prin declarații și speranțe false că pacea va domni între cele două națiuni"

Roosevelt a făcut doar o scurtă referire la daunele suferite la Pearl Harbor. După cum a afirmat el, atacul „a provocat

pierderi grave forțelor navale și militare ale Statelor Unite. Regret că trebuie să vă spun că s-au pierdut multe vieți omenești". Apoi a trecut imediat la enunțarea listei de ținte vizate de japonezi în ultimele 24 de ore:

Am fost informat că nave americane au fost atacate cu torpile între San Francisco și Honolulu.

Ieri, guvernul japonez a declanșat un atac împotriva Malaysiei.

Noaptea trecută, forțele japoneze au atacat Hong Kongul.

Noaptea trecută, forțele japoneze au atacat Guam.

Noaptea trecută, forțele japoneze au atacat insulele Filipine.

Noaptea trecută, japonezii au atacat insula Wake.

Iar astăzi dimineață, japonezii au atacat insula Midway.

În această parte de început a discursului au fost puține aplauze. Primul ropot de aplauze a izbucnit când Roosevelt a declarat că indiferent cât de mult va dura, Statele Unite vor câștiga o „victorie absolută". Continuând întrerupt de aplauze, a părut a fi dornic să reducă amploarea demonstrațiilor de simpatie. Acela nu era un discurs de campanie politică; se referea la treburile sumbre ale războiului, deși cuvintele adăugate de Hopkins avuseseră menirea clară de a stârni aplauze. „Cu încredere în forțele noastre armate – cu hotărârea nețărmurită a poporului nostru –, vom obține inevitabilul triumf – așa să ne ajute Dumnezeu." Acea încheiere a făcut asistența să se ridice în picioare. Chiar și membrii Curții Supreme, de obicei mai rezervați, s-au ridicat în picioare pentru a aplauda.[28]

Când mesajul de război al lui Roosevelt a ajuns la punctul culminant, membrii Congresului s-au ridicat din nou în picioare și l-au ovaționat. „Cer Congresului să declare că, de la atacul mișelesc și neprovocat al Japoniei din ziua de duminică 7 decembrie, între Statele Unite și Imperiul Japoniei există o stare de război." Doar doi membri ai Congresului au rămas pe fotolii: republicanii Jeanette Rankin din Montana și Clare Hoffman din Michigan.

Roosevelt a părut a nu lua în seamă acea demonstrație. Stătuse în aceeași sală pe vremea când era ministru adjunct al Marinei și și-a amintit uralele dezlănțuite cu care fusese primită declarația de război făcută de Wilson. Și-a adus aminte cum realitatea nemiloasă făcuse ovațiile să amuțească și cum deziluzia față de situația postbelică ținuse timp de o generație. FDR era în situația de a înțelege mai bine decât oricine provocările care trebuiau înfruntate. Spre deosebire de membrii Congresului care aplaudau, el cunoștea adevăratele proporții ale distrugerilor suferite în Hawaii. Cu un zâmbet reținut, a fluturat mâna dreaptă drept mulțumire și s-a întors grăbit pentru a părăsi tribuna.[29]

Eleanor Roosevelt, care stătuse în spatele unei grinzi a construcției, într-unul dintre cele mai proaste locuri din Camera Reprezentanților, s-a ridicat și a aplaudat alături de toți ceilalți. Însă în acea seară a trăit sentimente amestecate. „Am avut impresia că treceam din nou prin situația din ziua în care președintele Wilson s-a adresat Congresului pentru a anunța intrarea noastră în Primul Război Mondial. Acum președintele Statelor Unite era soțul meu și am auzit pentru a doua oară în viață un președinte spunând Congresului că națiunea aceasta este angajată într-un război. Am fost profund nefericită. Mi-am amintit temerile legate de soțul și de fratele meu când a început Primul Război Mondial; acum aveam patru fii care aveau să lupte în război."[30]

Roosevelt vorbise doar șase minute și 30 de secunde. Discursul a atras cea mai mare audiență din istoria radioului. Reacția a fost extrem de pozitivă. *New York Times* a scris că Roosevelt „s-a adresat concis, clar și la obiect unui public deja convins și cu tendințe beligerante declanșate de imoralitatea atacului japonez" Editorialistul Ernest Lindley a remarcat că FDR „și-a ținut discursul cu sobrietate și fără nici o ezitare" *Philadelphia Inquirer* l-a descris pe Roosevelt ca fiind „serios și părând obosit. Fața îi era ridată și ochii îi erau sumbri. Însă

vocea a avut forța și încrederea care a entuziasmat milioane de americani în ultimii nouă ani. Nu s-a observat nici un semn de ezitare în ținuta și în modul lui de adresare, a radiat doar o hotărâre rece și sumbră".[31]

Descriind evenimentele din acea zi, nici un jurnalist nu a menționat infirmitatea lui FDR. Chiar când au descris deplasarea lui pe culoar, reporterii au remarcat că se sprijinea de brațul fiului său. Ulterior s-a spus că ieșise „încet" din sală. În transmisia radio în direct a discursului, prezentatorii CBS au descris scena spunând că Roosevelt „mergea spre bateria de microfoane" de la tribuna președintelui Camerei Reprezentanților. Nimeni nu a menționat bastonul pe care Roosevelt îl avusese în mâna dreaptă și nici eforturile pe care a părut că le face ca să se deplaseze pe culoar.[32]

Discursul a fost primit cu mai puțin entuziasm la Londra. Churchill spera că Roosevelt se va folosi de acel prilej pentru a declara război Germaniei și Italiei. Se temea că livrările din cadrul acordului de împrumut–închiriere vor fi diminuate și că Statele Unite vor transfera resursele din teatrul de război din Atlantic în cel din Pacific. „America luptă pentru supraviețuire", scria într-un editorial din *Daily Express*. „Producătorii de arme din Marea Britanie și din Rusia trebuie să asigure din fabricile proprii armele pe care le așteptaseră din America."[33]

Congresul a trecut la aprobarea rezoluției cu o rapiditate fără precedent. După prezentarea mesajului de război de către Woodrow Wilson, Congresul dezbinat dezbătuse rezoluția timp de patru zile. Aceasta fusese aprobată, dar cu 56 de voturi împotrivă. Însă în 1917 națiunea nu fusese atacată. Imediat ce Roosevelt a părăsit clădirea, membrii Senatului au revenit în sala lor de ședințe pentru a începe dezbaterile.

Senatorul Connally a introdus pe ordinea de zi rezoluția la ora 12:51. A precizat că nu voia să audă discursuri și s-a abținut chiar el. Cu toate acestea, senatorul Arthur Vandenberg, republican din Michigan și izolaționist de frunte, a spus

că dorea să „facă o precizare". A afirmat în fața Senatului că în situația în care „războiul vine peste noi", diferendele partizane trebuie să dispară și națiunea trebuie să se unească în jurul comandantului suprem. Dacă Japonia credea că putea exploata neînțelegerile din America, se înșela. „Nu încape nici o umbră de îndoială privind răspunsul unit și hotărât al Americii față de provocarea crudă și nemiloasă a acestei clipe tragice – răspuns dat nu doar de Congres, ci și de poporul nostru, ale cărui cămine sunt amenințate."[34]

Discursul însuflețitor al lui Vandenberg a marcat sfârșitul dezbaterii privind politica externă, care reprezentase o năpastă pentru națiune încă de la sfârșitul Primului Război Mondial. Vreme de 20 de ani, izolaționiștii și pacifiștii conspiraseră pentru a restrânge puterea americană, legându-l pe Roosevelt de mâini și de picioare, în timp ce el se zbătea să facă față crizei tot mai grave din Europa. Deși Roosevelt reușise să influențeze opinia publică în direcția sprijinirii eforturilor de ajutorare a Marii Britanii, națiunea rămăsese circumspectă, nedorind să îmbrățișeze cauza războiului. Cu mai puțin de 24 de ore înainte, consilierii-cheie de politică externă ai lui FDR își nuanțaseră argumentele pentru a-l convinge de necesitatea de a declara război în cazul în care Japonia ataca posesiuni britanice din Pacific. Printr-o acțiune decisivă, Japonia reușise să elimine acele diferende și să unească națiunea.

Imediat ce senatorul de Michigan și-a încheiat discursul, Senatul a început să facă apelul. A urmat o succesiune de „da"-uri mândre și sfidătoare, rostite cu glasuri răsunătoare. Până la 13:06, fuseseră apelați toți senatorii. Numărătoarea finală a fost de 82 la 0. 13 senatori au lipsit de la vot. Câțiva erau bolnavi, dar cei mai mulți nu reușiseră să ajungă la Washington într-un răstimp atât de scurt. În sală se aflau cinci membri care votaseră și rezoluția de intrare în războiul din 1917. Unul dintre aceștia, George Norris, independent din Nebraska, votase cu „nu" atunci, dar acum a sprijinit rezoluția.

Procesul de aprobare a rezoluției a fost mai lent în Camera Reprezentanților. Liderul majorității, John McCormack a prezentat rezoluția care prevedea „consimțământul unanim" și a cerut ca regulile să fie suspendate, astfel încât ea să poată fi analizată imediat. Când a făcut această cerere, Jeanette Rankin s-a ridicat pentru a obiecta. Motivul ei era sufragiul, dar cariera sa era definită de pacifism. Rankin votase împotriva intrării Americii în Primul Război Mondial, iar acum părea pregătită să se opună și intrării în acest război. Președintele Camerei, Rayburn, a ignorat-o. „Nu se acceptă nici o obiecție", a spus el.

În timp ce membrii Camerei strigau „La vot, la vot", Joseph Martin, liderul republican a Camerei Reprezentanților a luat cuvântul. „Nu putem vorbi de pace", a declarat el, „decât după ce dușmanul este făcut să plătească pe deplin pentru această faptă mișelească. Să arătăm lumii că suntem o națiune unită" Întrucât membrii agitați cereau să se treacă la vot, Rayburn a încercat să calmeze spiritele. „Nu va dura mult. Să păstrăm ordinea", a insistat el. Țipetele, care se stinseseră o vreme, au reînceput când Martin i-a pus la dispoziție trei minute lui Hamilton Fish (republican din New York), care a luat cuvântul pentru a declara că renunță la poziția izolaționistă și că sprijină chemarea la război lansată de FDR. „Nu există sacrificiu pe care să nu îl fac pentru a anihila acești diavoli japonezi porniți pe război", le-a spus el colegilor săi. Când Fish și-a încheiat discursul, Rankin s-a ridicat, dorind să i se dea cuvântul de către Președintele Camerei. „Stai jos, surioară", a strigat John Dingell din Michigan. Rayburn a continuat să o ignore și a acceptat doar alți doi vorbitori.

La ora 13:04, Rayburn a cerut să se facă apelul. Rankin a încercat să întrerupă acest proces, însă președintele Camerei a ignorat-o. Secretarul Camerei Reprezentanților trebuia să citească fiecare nume și să înregistreze votul fiecărui membru în privința rezoluției. Strigarea numelor era deseori un proces lent și laborios, complicat de haosul ce se crea în sală. Irving Swanson, secretarul în vârstă de 29 de ani care făcea apelul,

și-a adus aminte că acea zi a fost diferită. „Ai fi putut auzi chiar și un ac, dacă ar fi căzut pe podea", a afirmat el. „Toată lumea era tăcută. Și foarte gravă."[35]

Pe măsură ce se desfășura apelul, Everett Dirksen din Illinois s-a așezat alături de Rankin, rugând-o să voteze „prezent", în loc de „nu", pentru ca votul să fie unanim. Nu a reușit. Când secretarul a strigat numele ei, Rankin a rostit cu glas ferm, de soprană: „Nu" Spectatorii de la balcon au fluierat-o când secretarul i-a înregistrat votul, silindu-l pe Rayburn să bată cu ciocănelul în masă pentru a restabili ordinea. Votul lui Rankin a fost singurul care a stricat unanimitatea. La ora 13:26, Camera Reprezentanților a aprobat rezoluția cu 388 voturi la 1. După ce Rayburn a anunțat că rezoluția fusese aprobată, au urmat urale.[36]

În baza regulilor parlamentare, o cameră trebuie să aprobe rezoluția adoptată de cealaltă. Întrucât Senatul a acționat primul, Rayburn a înlocuit versiunea acestuia, Rezoluția Senatului Reunit 116, care era identică cu aceea a Camerei Reprezentanților. „Fără obiecții, rezoluția reunită se citește a treia oară și se aprobă", a anunțat președintele Camerei. La 13:32, la 52 de minute după ce FDR își încheiase discursul, Congresul votase în favoarea războiului împotriva Japoniei.[37]

Rayburn a semnat rezoluția în numele Camerei Reprezentanților la ora 15:14. Vicepreședintele, reprezentând Senatul, a semnat documentul la ora 15:25. Rezoluția a fost dusă la Casa Albă, unde Roosevelt a semnat-o la ora 16:10 – la trei ore și 37 de minute după ce își începuse discursul.

Instinctul politic foarte exact al lui Roosevelt se dovedise corect. Scurtul lui discurs a unit Congresul și a inspirat națiunea. La scurtă vreme după votul final, FDR i-a trimis o cablogramă lui Churchill. „Astăzi suntem toți în aceeași barcă, alături de voi și de poporul Imperiului", a scris el, „și această barcă nu va putea fi scufundată".[38]

Epilog

Atacul japonez asupra Pearl Harborului a reprezentat evenimentul cel mai semnificativ al secolului XX. Japonezii s-au înșelat crezând că asaltul acela va intimida poporul american, făcându-l mai puțin dispus să lupte. Dimpotrivă, acest lucru a stârnit furia unei întregi națiuni, a pus în avantaj Aliații și a dejucat planul lui Hitler de a domina întreaga lume.

Spre sfârșitul zilei de 7 decembrie, oficialitățile administrației au înțeles foarte clar că Japonia declanșase un strălucit atac-surpriză care dăduse o lovitură grea flotei americane staționată la Pearl Harbor și produsese 3 566 de victime în rândurile americanilor.

Deși sclipitor din punct de vedere tactic, atacul a fost un dezastru strategic. Statele Unite au reușit să repare și să recondiționeze 98 din cele 100 de nave aflate în port în acea zi. Cele două nave pierdute erau cuirasate vechi, cu capacități limitate: *Arizona*, construită în 1913, și *Oklahoma*, construită în 1914. A mai fost distrus și cuirasatul *Utah* și, deși a fost adesea considerat printre navele de luptă scufundate în acea zi, era socotit de multă vreme depășit și folosit ca țintă pentru pregătirea piloților americani. Dintre cele 120 de avioane avariate, 80% au fost recuperate. (Multe dintre cele care nu au mai fost reparate erau deja scoase din uz în momentul atacurilor.) În plus, la scurt timp după atacuri, armata a trimis 29 de bombardiere B-17 de pe continent. În decurs de două săptămâni, armata avea la fel de multe avioane ca și înainte de 7 decembrie. Japonezii nu au reușit să lovească jumătate dintre crucișătoarele ușoare, 86% dintre distrugătoare și nici vreunul dintre crucișătoarele grele sau submarinele aflate în port. Ei nu au reușit să avarieze uriașele rezervoare de combustibil.

Și, lucrul cel mai important, cele trei portavioane erau plecate din port în acea zi, iar ele se vor dovedi arme hotărâtoare în războiul naval.[1]

În loc să îi demoralizeze pe americani, Japonia a stârnit un val de patriotism care va inspira națiunea la luptă. După discursul rostit de Roosevelt, mii de tineri au luat cu asalt centrele de recrutare din întreaga țară. În Chicago, în jur de 2 000 de bărbați – de zece ori mai mulți decât în mod obișnuit – s-au prezentat la centrele de recrutare. În ziua de 8 decembrie, la ora 8:00 dimineața, când s-a deschis centrul de recrutare, în fața ușii erau mai mult de 60 de bărbați. În comparație cu reacția la discursul lui Woodrow Wilson din 1917, după discursul lui Roosevelt, centrele de recrutare din New York au anunțat de trei ori mai multe înrolări.[2]

În urma atacului, diferendele au dispărut din politica americană. Deși se înregistrase o opoziție internă față de războiul din 1812, Războiul Mexicano-American, Războiul Hispano-American și Primul Război Mondial, sprijinul pentru intrarea Americii în cel de-al Doilea Război Mondial a fost aproape unanim. Până în acel moment, națiunea nu mai manifestase o asemenea unitate în fața războiului. Mulți izolaționiști fie au tăcut, fie au sprijinit războiul în declarațiile lor publice. Aviatorul Charles Lindbergh a făcut o declarație în care a afirmat: „Țara noastră a fost atacată cu forța armelor și tot astfel va trebui să răspundem și noi" Herbert Hoover, pe care FDR îl învinsese în alegerile prezidențiale din 1932, a anunțat: „Pământul american a fost atacat în mod josnic de Japonia. Decizia noastră este clară. Suntem obligați să o luăm. Trebuie să luptăm cu toate forțele" Hamilton Fish, un bine cunoscut izolaționist care îl disprețuia pe Roosevelt, a lansat o chemare către poporul american „pentru a crea un front unit în sprijinul președintelui" Filiala din Pittsburgh al Comitetului America First s-a dizolvat, transmițând o declarație în care se afirma: „Războiul în care am fost împinși de trădarea japoneză cere unirea eforturilor tuturor americanilor, precum și unitate

în sprijinul guvernului nostru pentru exercitarea puterilor în vreme de război".[3]

Sindicatele și-au exprimat angajamentul de a sprijini deplin efortul de război. „Federația Sindicatelor își cunoaște obligațiile", a afirmat William Green, președintele Federației Americane a Sindicatelor, după anunțarea declarației de război. „Își va face datoria și nu numai. Nu vor fi necesare noi legi pentru interzicerea grevelor. Federația Sindicatelor se va ocupa de această problemă. Muncitorii americani vor lucra mai bine decât muncitorii oricărei alte țări." Într-o declarație radiodifuzată, Philip Murray, președintele Asociației Organizațiilor Industriale, a spus că membrii săi „sunt pregătiți și dornici să apere țara noastră împotriva agresiunii scandaloase a imperialismului japonez și să asigure înfrângerea definitivă a forțelor lui Hitler".[4]

Presa a fost unanimă în laudele adresate lui FDR pentru modul în care acționase în acea situație de criză. „Toți cei care l-au văzut și au vorbit cu el în cursul ultimei săptămâni susțin că a fost magnific de calm și de hotărât", remarca editorialistul Ernest Lindley de la *Washington Post*. „În Washington – și cred că și în întreaga țară – oamenii au fost uluiți... Toți spun că președintele și-a îndeplinit sarcina cu o eficiență care dovedește claritatea gândirii sale." Lindley a fost unul dintre puținii ziariști contemporani care au speculat pe tema legăturii dintre lupta lui Roosevelt cu poliomielita și reacția lui față de atacul de la Pearl Harbor. Deși nu a folosit niciodată cuvântul „poliomielită", el a menționat că „suferințele personale" prin care trecuse cu două decenii înainte l-au pregătit pe Roosevelt să facă față adversității. „El a ieșit din umbra morții și a ajuns să fie silit a duce o viață de invalid", a scris el, folosind un limbaj surprinzător de direct. „A hotărât să trateze dezastrul pe care îl suferise ca și cum nici nu ar fi existat." În următorii ani, el a dovedit că „avea o voință de fier, iar flăcările acelui calvar personal au călit-o, transformând-o într-una de oțel".[5]

Într-un articol publicat în *New York Times*, Frank Kluckhohn remarca o nouă izbucnire de energie la Roosevelt și o tărie pe care acesta nu o manifestase până atunci. „Înainte de atacul Japoniei, ridurile – pe care anii de responsabilități le-au săpat pe fața lui – păreau să se înmoaie; acum, ele s-au întărit, iar fața domnului Roosevelt pare a fi dăltuită din granit", a scris el. „A dispărut aerul aproape nepăsător din zilele de început ale New Deal; oboseala și iritarea întâmplătoare din ultima vreme au dispărut. El se arată mai ferm decât până acum, își ține capul mai sus și bărbia împinsă înainte dovedește hotărârea lui."[6]

Germania a comis aceeași greșeală de strategie ca și Japonia și a declarat război Statelor Unite la patru zile după Pearl Harbor. În octombrie 1943, FDR i-a spus lui Stalin că dacă nu ar fi existat declarația de război a Germaniei, el nu ar fi putut să trimită atât de multe trupe dincolo de Atlantic.[7]

Însă principala provocare pentru Roosevelt în zilele de după 7 decembrie a fost să convingă poporul american că Germania, cu ideologia sa nazistă, cu puterea sa militară și cu producția sa industrială, reprezenta o amenințare mult mai mare la adresa intereselor Americii decât micuța Japonie.

FDR se așteptase ca Hitler să declare război Statelor Unite drept răspuns la declarația de război a Americii împotriva Japoniei. Cum Hitler a întârziat să facă acea declarație, FDR le-a amintit americanilor de legătura dintre războiul din Pacific și bătălia pentru Europa. Nedorind să declare primul război Germaniei, la câteva ore după discursul ținut în fața Congresului, FDR a făcut în schimb o declarație în care arunca vina pe Hitler pentru atacul japonez. „Este evident că Germania a făcut tot ce a putut pentru a determina Japonia să intre în război", a spus el. „Germania a sperat că dacă Statele Unite și Japonia ar putea fi împinse în război, acest conflict va pune capăt programului împrumut–închiriere."[8]

A doua zi, marți 9 decembrie, la ora 22:00 pe Coasta de Est, FDR a dat un interviu „la gura sobei". A avut o audiență estimată la 60 de milioane de ascultători. Opunându-se efortului făcut de Departamentul de Stat de a prezenta în amănunt relațiile americano-japoneze, el a preferat să lege atacul de la Pearl Harbor de războiul din Europa. „Atacurile criminale", a spus el, reprezentau apogeul unei politici pe care Japonia o urmase „în ultimii zece ani în Asia" și care „era similară politicii urmate de Hitler și Mussolini în Europa. Astăzi această politică a devenit mai mult decât similară. Este de fapt vorba de o colaborare calculată atât de bine, încât toate continentele și toate oceanele reprezintă ținte pentru strategii Axei" El dorea ca America să gândească global, recunoscând că războiul împotriva Japoniei făcea parte dintr-o luptă mai extinsă ce se desfășura în Europa. „Ne așteptăm să eliminăm pericolul japonez", a încheiat el, „dar nu ne-ar sluji la nimic dacă am realiza acest lucru, iar restul lumii ar fi dominat de Hitler și Mussolini."[9]

În baza prevederilor tratatului încheiat cu Japonia, Hitler nu era obligat să intre în război cu Statele Unite. Ministrul său de Externe i-a explicat că Pactul Tripartit obliga Germania doar în situația în care Japonia ar fi fost atacată. Consilierii săi știau că lui Roosevelt îi va fi greu să determine Congresul să declare război Germaniei și că liderii militari americani ar prefera să evite un război pe două fronturi. Orbit de disprețul lui față de Roosevelt și de Statele Unite, Hitler a ignorat sfaturile și a ales calea războiului. „Nu mă pot lăsa insultat de Roosevelt, întrucât îl socotesc nebun, la fel cum a fost și Wilson", a declarat el. El a susținut că Roosevelt voia război pentru a face poporul american să uite eșecurile programelor New Deal inițiate de el. Pe 11 decembrie, Germania și Italia au declarat război Statelor Unite.[10]

Roosevelt nu a mai mers în fața Congresului pentru a ține un discurs prin care să ceară o declarație de război. A trimis Congresului o scurtă notă, solicitând ca acesta să ia act de

starea de război cu puterile Axei. Congresul a adoptat rezoluția în unanimitate, iar de această dată, Jeannette Rankin a votat „prezent".

Atacul de la Pearl Harbor a declanșat o serie de schimbări care aveau să transforme lumea postbelică. Împotmolită în criză în deceniul precedent, națiunea a trăit o dezvoltare economică fără precedent. Șomajul, care se ridica la 17% în momentul în care avioanele japoneze atacau Pearl Harbor, a scăzut la un nivel aproape imperceptibil în 1942. Venitul național a crescut de peste două ori, de la 81 de miliarde de dolari în 1940, la 181 miliarde de dolari cinci ani mai târziu. Pe de altă parte, războiul a îmbunătățit distribuția veniturilor – o realizare ce le scăpase celor care planificaseră New Deal-ul.

Începută în vremea New Deal-ului concentrarea crescândă a puterii la Washington s-a accelerat enorm în timpul celui de-al Doilea Război Mondial. Între 1940 și 1945, numărul civililor angajați în posturi guvernamentale a crescut de la un milion la 3,8 milioane. Cheltuielile totale pentru război au ajuns la peste 251 de miliarde de dolari, o sumă care a depășit totalul cheltuielilor guvernamentale din istoria de până atunci a Statelor Unite.

O administrație mai numeroasă a însemnat și reglementări mai multe și nevoia presantă de a colecta bani pentru a se face față efortului de război. Înaintea celui de-al Doilea Război Mondial, majoritatea americanilor nu completaseră niciodată o declarație de venit, deoarece impozitul pe venit, în vigoare din 1913, fusese o mică taxă pentru familiile cu venituri mai mari. Începând cu 1942, orice persoană care câștiga mai mult de 600 de dolari pe an trebuia să completeze o declarație de venit pentru impozitare. Reținerea impozitelor pe venit direct de pe statul de plată a intrat în vigoare în 1943.

Reacția lui FDR față de Marea Criză economică și față de cel de-al Doilea Război Mondial a schimbat în mod radical instituția președinției. Poporul și Congresul așteptau directive

din partea președintelui privind chestiuni de diplomație internațională și de administrare internă. Toată perioada de 12 ani petrecută de Roosevelt la Casa Albă a fost marcată de criză. Fie că a fost vorba de soluționarea problemelor Marii Crize sau de unirea națiunii pentru a purta un război global, Roosevelt a făcut ca președinția să devină punctul focal al speranțelor și al așteptărilor publicului. Recunoscând puterea crescândă a funcției, Congresul a delegat puteri enorme președintelui care, la rândul său, le-a delegat birocrației tot mai numeroase pe care o controla.

Războiul i-a silit pe americani să regândească relațiile cu restul lumii. Victoria americană în lupta împotriva Germaniei și a Japoniei a spulberat mitul izolaționismului care dominase gândirea politică din anii '30 și a introdus un nou consens în favoarea internaționalismului. Mulți lideri, inclusiv foștii izolaționiști, au ajuns să creadă că atitudinea conciliantă fusese o greșeală tragică, ea permițându-i mașinii de război a lui Hitler să se dezvolte. Spre sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial, aceștia susțineau că Statele Unite trebuiau să joace un rol mai activ în politica mondială. „Nu mai vrem alt München!" a declarat în 1945 un lider al Senatului, fost izolaționist, senatorul Arthur Vandenberg. „America trebuie să acționeze ca puterea numărul unu din lume, pentru că asta este ea." Retorica internaționalismului economic și militar a răsunat în sălile Congresului, ajungând pe Pennsylvania Avenue și la Casa Albă.

America a ieșit din război ca putere economică și militară de primă mărime în lume. Îmbătate de victorie și având de partea lor o putere militară enormă și o mare încredere în relevanța universală a valorilor americane, Statele Unite s-au pregătit să declanșeze o nouă cruciadă împotriva comunismului. Experiența războiului total împotriva răului absolut nu a reușit totuși să îi pregătească pe americani pentru perspectiva războiului limitat sau pentru ambiguitatea morală a conflictelor din țările lumii a treia, precum Vietnamul.

Prin modul decisiv în care a condus țara după Pearl Harbor, Franklin Roosevelt l-a pus în umbră pe George W. Bush în săptămânile și lunile care au urmat atacurilor teroriste din 11 septembrie 2001. În acea seară, după revenirea la Casa Albă, Bush a scris în jurnalul său: „Pearl Harborul secolului XXI s-a petrecut astăzi"

Președintele Bush nu a fost singurul care să facă o paralelă între cele două atacuri. „Acesta este al doilea Pearl Harbor. Nu cred că exagerez cu nimic situația", a spus senatorul republican de Alaska, Charles Hagel. Ziarele din toată țara titrau: „Infamie!" amintind modul în care FDR descrisese mârșăvia japonezilor din 7 decembrie 1941. „Acesta este Pearl Harborul generației noastre", a remarcat un jurnalist de la *New Republic*.[11]

Statele Unite s-au confruntat cu o criză diferită în 2001, însă administrația Bush a ținut să facă o paralelă între trecut și prezent. „În secolul XXI, libertatea a fost din nou atacată", declara el în ziua Comemorării Pearl Harborului din 2006, „și tinerii americani s-au oferit să slujească în războiul global împotriva terorismului care ne va asigura libertatea și va hotărî destinul a milioane de oameni din întreaga lume. Ca și generațiile dinaintea noastră, vom răspunde la chemarea istoriei cu încredere, vom lupta împotriva amenințărilor la adresa modului nostru de viață și vom construi o lume mai pașnică pentru copiii și nepoții noștri".[12]

Nu încape nici o îndoială că Franklin Roosevelt și generația pe care a inspirat-o au creat o lume mai democratică și mai pașnică. Rămâne de văzut dacă generația care conduce națiunea în prezent va atinge aceleași scopuri. Efortul de a lega lupta de astăzi împotriva terorismului cu lupta împotriva fascismului arată că atât în istorie, cât și în memorie, Pearl Harbor rămâne unul dintre cele mai infame momente.

MULŢUMIRI

Nu aș fi putut scrie această carte fără sprijinul Universității din Oklahoma și al History Channel, fără dăruirea unor arhiviști pricepuți, fără observațiile multor colegi și savanți și fără încurajările prietenilor mei.

Mulțumiri arhivistului-șef Robert Clark de la Biblioteca Franklin D. Roosevelt, care are cunoștințe aproape enciclopedice privind colecția și o răbdare aparent nemărginită atunci când se ocupă de cercetătorii pisălogi. David Woolner, istoric cu vechime la Institutul Roosevelt, a lecturat manuscrisul cărții și a făcut multe comentarii constructive. Mike Samson mi-a pus la dispoziție resurse valoroase deținute de arhivele Serviciului Secret din Statele Unite.

Mai multe persoane au citit manuscrisul în diferite etape și mi-au oferit comentarii utile. Mentorul meu, James T. Patterson, a citit totul cu o atenție extraordinară, oferindu-mi, ca de obicei, încurajări, critici amănunțite și comentarii judicioase. La Basic Books, Lara Heimert, un redactor talentat, mi-a îndrumat proiectul de la început până la sfârșit. Ea a făcut ca această carte să fie mai bună. Prietenul meu Gary Ginsberg s-a oferit voluntar să citească manuscrisul și, ca întotdeauna, m-a încurajat și mi-a dat sugestii și sprijin.

Doctorul Matthew Miller de la Harvard School of Public Health a depistat surse care m-au ajutat să înțeleg practica medicală privind tratarea infecțiilor sinuzale în anii '40. Doctorul Jordan S. Josephson, director la New York Nasal and Sinus Center, mi-a fost de un real folos împărtășindu-mi din cunoștințele sale considerabile privind infecțiile sinuzale și modul în care au fost tratate acestea de medici de-a lungul anilor.

La reușita cărții m-au ajutat câțiva asistenți de documentare. Anthony Carlson, Eric England și Doug Miller – studenți

la istorie de la Universitatea din Oklahoma – au copiat articole, au căutat prin ziare și au citit versiunile intermediare ale cărții. La Biblioteca FDR, Geraldine Hawkins m-a ajutat cu o serie de documente.

La History Channel, Nancy Dubuc și David McKillop au comandat un documentar special de două ore pe baza cărții și l-au încredințat producătorului Anthony Giacchino, câștigător al Premiului Emmy.

Dedic această carte lui Abbe Raven. Când și când, dacă ești norocos, cunoști pe cineva deosebit care reușește să îți schimbe viața. Pentru mine, Abbe este una dintre aceste persoane deosebite. Am cunoscut-o în urmă cu aproximativ 18 ani, când era șefa serviciului programare al unei rețele în dezvoltare, numită History Channel, iar eu eram profesor asistent de istorie la Universitatea Yale. Deși îmi lipseau experiența și talentul, ea a hotărât să găzduiesc o emisiune *History Center*, care a fost difuzată timp de opt sezoane. De atunci încoace, ea mi-a oferit multe oportunități și experiențe pe care nu mi le-aș fi putut imagina. Și cariera ei a prosperat. După ce a condus History Channel, a preluat postul A&E, după care a fost numită președinte director general la AETN (A&E Television Networks).

Chiar dacă Abbe are calități remarcabile, unică în ceea ce o privește mi se pare capacitatea ei de a urca treptele scării ierarhice în lumea corporațiilor, continuând totuși să rămână cu picioarele pe pământ și să-și păstreze caracterul. Ea reușește să păstreze echilibrul între deciziile dure impuse de viața de afaceri și înțelegerea instinctivă și empatia față de angajații săi. În ciuda faptului că este înconjurată de toate ingredientele succesului, ea și-a păstrat decența, principiile și, lucrul cel mai important, capacitatea de a râde de sine. Este lipsită de false pretenții, dar binecuvântată cu o generozitate a spiritului care se întâlnește rar. Sunt recunoscător pentru faptul că sunt beneficiarul acestei generozități.

Note

Prefață

1. „Nation's Full Might Mustered for All-Out War", *Newsweek*, 15 decembrie 1941, 15

2. Această teorie, la fel ca mai toate teoriile conspirației, pierde testul logicii. Ea presupune că președintele Statelor Unite, împreună cu secretarul de stat Cordell Hull, ministrul de Război Henry Stimson, secretarul Marinei Frank Knox, șeful statului-major al Armatei George Marshall și șeful Operațiunilor Navale Harold Stark au riscat cu bună știință viața a mii de militari pentru a urmări o anumită opțiune politică ce s-ar fi putut atinge cu ușurință prin mijloace mai puțin costisitoare. Nu era nevoie ca Roosevelt să sacrifice Flota din Pacific pentru a înflăcăra opinia publică. Națiunea ar fi fost dispusă să lupte chiar și în cazul în care comandanții ar fi fost întru totul pregătiți și pierderile ar fi fost mai mici. De asemenea, nu este nicidecum limpede dacă atacul japonez împotriva unei baze militare din Hawaii i-ar fi permis lui FDR să aducă națiunea în războiul din Europa. Dacă Hitler nu ar fi declarat război Statelor Unite, FDR ar fi fost probabil silit să concentreze toate resursele Americii pentru înfrângerea Japoniei, lăsând Marea Britanie să facă față singură Germaniei. Deși acest lucru sfidează regulile de bun-simț și nu este susținut de probe, această teorie refuză să dispară. Pentru o analiză excelentă a teoriei și o explicație privind persistența ei, vezi Emily S. Rosenberg, *A Date Which Will Live: Pearl Harbor in American Memory* (Durham, Carolina de Nord: Duke University Press, 2003), 34–52

3. Harold I. Gullan, „Expectations of Infamy: Roosevelt and Marshall Prepare for War, 1938–1941", *Presidential Studies Quarterly* (vara 1998): 510–522

4. Max Hastings, *Winston's War: Churchill, 1940–1945* (New York: Alfred A. Knopf, 2010), 165

5. *Ibid.*

6. Grace Tully, *FDR: My Boss* (New York: Scribner's, 1949), 257

7. „Dezastrul de la Pearl Harbor a reprezentat eșecul... Armatei și al Marinei de a institui măsuri menite să depisteze o forță ostilă care s-ar fi apropiat, să realizeze o stare de pregătire corespunzătoare cu înțelegerea

situației privind războiul iminent și să folosească toate mijloacele avute la dispoziție pentru a respinge forțele japoneze", a conchis Comisia Mixtă a Congresului. *Report of the Joint Committee on the Investigation of the Pearl Harbor Attack*, a 79-a legislatură a Congresului, sesiunea a 2-a, document 244, raport final, pct. 5, *Conclusions and Recommendations* (Washington, DC: U.S. Government Printing Office, 1946), 251

Capitolul 1

1. Robert Sherwood, *Roosevelt and Hopkins: An Intimate History* (New York: Enigma Books, 2008), 161; „Draft Article on FDR", Cutia 10, Documentele Marguerite A. („Missy") LeHand, Arhiva Tally, Biblioteca Franklin D. Roosevelt
2. Doris Kearns Goodwin, *No Ordinary Time* (New York: Simon and Schuster, 1994), 17; William Scale, *The President's House: A History* (Baltimore: Johns Hopkins University Press, 2008), 2:971
3. „Draft Article on FDR"; Scale, *President's House*, 987
4. Sherwood, *Roosevelt and Hopkins*, 160; Scale, *President's House*, 984–985; Goodwin, *No Ordinary Time*, 34
5. Goodwin, *No Ordinary Time*, 34; Scale, *President's House*, 986
6. Hugh Gregory Gallagher, *FDR's Splendid Deception* (Arlington, Virginia: Vandamere Press, 1994), 91–92
7. „Roosevelt Appeals Direct to Emperor as Japan Masses More Men, Proclaims Crisis Is at Hand", *Washington Post*, 7 decembrie 1941, 1; „Roosevelt Appeals to Hirohito", *New York Times*, 7 decembrie 1941, 1; „Navy Is Superior to Any, Says Knox", *New York Times*, 7 decembrie 1941, 1
8. Frank Freidel, „FDR vs. Hider: American Foreign Policy 1933–1941", *Proceedings of the Massachusetts Historical Society*, seria a 3-a (1987): 25–43
9. *Ibid.*, 39
10. *Ibid.*, 25–43
11. Jean Edward Smith, *FDR* (New York: Random House, 2008), 434; Freidel, „FDR vs. Hitler", 25–43
12. Freidel, „FDR vs. Hitler", 25–43
13. Harold I. Gullan, „Expectations of Infamy: Roosevelt and Marshall Prepare for War, 1938–1941", *Presidential Studies Quarterly* (vara 1998): 510–522
14. Goodwin, *No Ordinary Time*, 61–62
15. David F. Schmitz, *Henry L. Stimson: The First Wise Man* (Wilmington, Delaware: Scholarly Resources, 2001), xiii–xv

16. Goodwin, *No Ordinary Time*, 380
17. *Ibid.*, 187

Capitolul 2

1. Jean Edward Smith, *FDR* (New York: Random House, 2008), 291–292
2. Amiralul Harold Stark, *Hearings Before the Joint Committee on the Investigation of the Pearl Harbor Attack*, a 79-a legislatură a Congresului, sesiunea 1, pct. 32, Curtea de Anchetă a Marinei, 7 august 1944 și 17 august 1944 (Washington, DC: U.S. Government Printing Office, 1946), 28, 283–285
3. Doris Kearns Goodwin, *No Ordinary Time* (New York: Simon and Schuster, 1994), 265
4. *Ibid.*, 266
5. J.E. Smith, *FDR*, 510
6. *Ibid.*, 511
7. *Ibid.*, 512–513
8. Francis Biddle, *In Brief Authority* (New York: Doubleday 1962), 180; J.E. Smith, *FDR*, 525; Conrad Black, *Franklin Delano Roosevelt: Champion of Freedom* (New York: Public Affairs, 2003), 337; Harold I. Gullan, „Expectations of Infamy: Roosevelt and Marshall Prepare for War, 1938–1941", *Presidential Studies Quarterly* (vara 1998): 510–522; Frank Freidel, *Franklin D. Roosevelt: A Rendezvous with Destiny* (New York: Little, Brown, 1990), 108
9. Cordell Hull, *Hearings Before the Joint Committee*, sesiunea 1, pct. 2, 409, 413
10. J.E. Smith., *FDR*, 516
11. *Ibid.*, 518
12. Robert Dallek, *Franklin D. Roosevelt and American Foreign Policy, 1932–1945* (New York: Oxford University Press, 1995), 302–303
13. J.E. Smith, *FDR*, 518–523
14. Goodwin, *No Ordinary Time*, 272
15. *Ibid.*
16. *Hearings Before the Joint Committee*, pct. 19, exponat 160, „Remarks of the President", 7 decembrie 1941, 3503
17. J.E. Smith, *FDR*, 525; „Day of Infamy", *Time*, 2 decembrie 1991, 30
18. Mărturia lui Cordell Hull, *Hearings Before the Joint Committee*, sesiunea 1, pct. 2, 432
19. *Ibid.*, 433

20. J.E. Smith, *FDR*, 526–527
21. Mărturia lui Henry L. Stimson, *Hearings Before the Joint Committee*, Consiliul Armatei pentru Pearl Harbor, sesiunea 1, pct. 29, 26 septembrie 1944, 2070; J.E. Smith, *FDR*, 526–530
22. http://www.arlingtoncemetery.net/hrstark.htm
23. Dallek, *Franklin D. Roosevelt and American Foreign Policy*, 309; Mărturia amiralului Harold R. Stark, *Hearings Before the Joint Committee*, sesiunile 1 și a 2-a, pct. 5, 2122–2124, 2316–2321
24. *Ibid.*, 2124–2125
25. Rufus Bratton, *Hearings Before the Joint Committee*, sesiunea 1, pct. 29, Consiliul Armatei pentru Pearl Harbor, 30 septembrie 1944, 2442, 45; Hull, *Hearings Before the Joint Committee*, 441
26. *Report of the Joint Committee on the Investigation of the Pearl Harbor Attack*, a 79-a legislatură a Congresului, sesiunea a 2-a, document 244, anexa D, „The Last Hours" (Washington, DC: U.S. Government Printing Office, 1946), 427
27. Gordon W. Prange, *December 7, 1941: The Day the Japanese Attacked Pearl Harbor* (New York: Wings Books, 1991), 12–13
28. *Ibid.*, 28

Capitolul 3

1. Robert Sherwood, *Roosevelt and Hopkins: An Intimate History* (New York: Enigma Books, 2008), 4–5
2. *Ibid.*, 5
3. Robert E. Sherwood, „Harry Hopkins", *New Republic*, 11 februarie 1946, 180; Sherwood, *Roosevelt and Hopkins*, 4
4. William Seale, *The President's House: A History* (Baltimore: Johns Hopkins University Press, 2008), 2:991
5. Sherwood, *Roosevelt and Hopkins*, 95–96
6. *Ibid.*, 136; Doris Kearns Goodwin, *No Ordinary Time* (New York: Simon and Schuster, 1994), 88
7. Geoffrey C. Ward, „A (White) House Divided", *American Heritage* (octombrie 1994); Sherwood, *Roosevelt and Hopkins*, 6
8. *Report of the Joint Committee on the Investigation of the Pearl Harbor Attack*, a 79-a legislatură a Congresului, sesiunea a 2-a, document 244, anexa D, „The Last Hours" (Washington, DC: U.S. Government Printing Office, 1946), 434–435; Robert Dallek, *Franklin D. Roosevelt and American Foreign Policy, 1932–1945* (New York: Oxford University Press, 1995),

309–310; Stanley Weintraub, *Long Day's Journey into War: December 7, 1941* (New York: Dutton, 1991), 108–109

9. Amiralul Harold Stark, *Hearings Before the Joint Committee on the Investigation of the Pearl Harbor Attack,* a 79-a legislatură a Congresului, sesiunea 1, pct. 32, Curtea de Anchetă a Marinei, 7 august 1944 (Washington, DC: U.S. Government Printing Office, 1946), 28

10. Gordon W. Prange, *December 7, 1941: The Day the Japanese Attacked Pearl Harbor* (New York: Wings Books, 1991), 31

11. *Ibid.*, 33

12. Mărturia contraamiralului John R. Beardall, Marina SUA, *Hearings Before the Joint Committee,* sesiunea a 2-a, pct. 11, 5283–5284; *Report of the Joint Committee on the Investigation of the Pearl Harbor Attack,* a 79-a legislatură a Congresului, sesiunea a 2-a, document 244, anexa D, „The Last Hours", 436; Weintraub, *Long Day's Journey into War,* 183; Bratton, *Hearings Before the Joint Committee,* Consiliul Armatei pentru Pearl Harbor, 30 septembrie 1944, sesiunea 1, pct. 29, 2544–2545

13. Sherwood, *Roosevelt and Hopkins,* 429

14. *Ibid.*, 337

15. Weintraub, *Long Day's Journey into War,* 34–35; Frank E. Beatty, „The Background of the Secret Report", *National Review,* 13 decembrie 1966, 1261

16. Declarația lui Henry L. Stimson, fost ministru de Război, *Hearings Before the Joint Committee,* a 79-a legislatură a Congresului, sesiunea a 2-a, pct. 11, martie 1946, 5440–5441

17. Bratton, *Hearings Before the Joint Committee,* Consiliul Armatei pentru Pearl Harbor, 30 septembrie 1944, sesiunea 1, pct. 29, 2346–2347; Bratton, *Hearings Before the Joint Committee,* sesiunea a 2-a, pct. 9, 4517

18. Prange, *December 7, 1941,* 60–61; Weintraub, *Long Day's Journey into War,* 185–186

19. În mărturia sa în fața Comisiei Mixte a Congresului, Bratton a declarat: „Eu și generalul Miles am spus că eram convinși că asta însemna o acțiune ostilă a japonezilor împotriva unor instalații americane din Pacific la ora 13:00 sau la scurt timp după aceea." Bratton, *Hearings Before the Joint Congressional Committee,* sesiunea a 2-a, pct. 9, 4518

20. Weintraub, *Long Day's Journey into War,* 212; Stark, Roberts Commission, http://www.ibiblio.org/pha/pha/roberts/roberts.html, 1082; Stark, *Hearings Before the Joint Committee on the Investigation of the Pearl Harbor Attack,* Curtea de Anchetă a Marinei, 136; Bratton, *Hearings Before the Joint Committee,* Consiliul Armatei pentru Pearl Harbor, 2346–2347

21. Prange, *December 7, 1941,* 247–248; Weintraub, *Long Day's Journey into War*, 120–221
22. David Brinkley, *Washington Goes to War* (New York: Random House, 1999), 86
23. Earl Rickard, „Henry L. Stimson: The Ever-Present Presence", *World War II* (iulie–august 2004): 22–24

Capitolul 4

1. Dan Van der Vat, *Pearl Harbor: The Day of Infamy – an Illustrated History* (New York: Basic Books, 2001), 22–25
2. Jean Edward Smith, *FDR* (New York: Random House, 2008), 531
3. *Ibid.*, 531–532
4. Van der Vat, *Pearl Harbor,* 20; „The Attack on Pearl Harbor", USS *Arizona* Preservation Project, 2004, http://www.pastfoundation.org/Arizona/PearlHarborAttack.html
5. Van der Vat, *Pearl Harbor,* 21–22
6. *Ibid.*, 23
7. J.E. Smith, *FDR,* 533–534
8. Gordon W. Prange, *December 7, 1941: The Day the Japanese Attacked Pearl Harbor* (New York: Wings Books, 1991), 84
9. Van der Vat, *Pearl Harbor,* 60; Prange, *December 7, 1941,* 88–90
10. Prange, *December 7, 1941,* 108
11. *Ibid.*, 108–109
12. Van der Vat, *Pearl Harbor,* 80; Prange, *December 7, 1941,* 109–110
13. Prange, *December 7, 1941,* 120; „Day of Infamy", *Time,* December 2, 1991, 30
14. http://www.military.com/Resources/pearlharbor.htm
15. Robert S. LaForte și Ronald E. Marcello (ed.), *Remembering Pearl Harbor: Eyewitness Accounts by U.S. Military Men and Women* (Wilmington, Delaware: Scholarly Resources, 1991), 19
16. Prange, *December 7, 1941,* 118–119
17. „The Attack on Pearl Harbor", USS *Arizona* Preservation Project
18. *Ibid.*
19. David Reynolds, *From Munich to Pearl Harbor: Roosevelt's America and the Origins of the Second World War* (Chicago: Ivan R. Dee, 2001), 166. Cifrele privitoare la victimele din rândurile americanilor sunt furnizate de National Park Service: www.nps.gov/nr/twhp/wwwlps/lessons/18arizona/18arizona.html

Capitolul 5

1. Stanley Weintraub, *Long Day's Journey into War: December 7, 1941* (New York: Dutton, 1991), 238; *Report of the Joint Committee on the Investigation of the Pearl Harbor Attack*, a 79-a legislatură a Congresului, sesiunea a 2-a, document 244, anexa D, „The Last Hours" (Washington, DC: U.S. Government Printing Office, 1946), 439; Gordon W. Prange, *December 7, 1941: The Day the Japanese Attacked Pearl Harbor* (New York: Wings Books, 1991), 248
2. „Memorandum: December 7, 1941", Documentele Harry Hopkins, Cutia 6, Mapa 19, Biblioteca Universității din Georgetown, Centrul de Cercetare pentru Colecții Speciale
3. Fred Blumenthal, „The White House Is Calling", *Washington Post*, July 7, 1957; „December 7 in DC Chapter", Documentele Gordon Prange, Cutia 12, Colecții Speciale, Biblioteca Universității din Maryland (UML)
4. Prange, *December 7, 1941*, 252–253, „Conference with Grace Tully", 15 decembrie 1970, Documentele Prange, Cutia 20, UML
5. „Monday, December 8, 1941", Jurnalele Henry Lewis Stimson (ediție pe microfilm, rola 7), Manuscrise și Arhive, Biblioteca Universității Yale
6. *Ibid.*
7. Weintraub, *Long Day's Journey into War*, 180
8. Ragsdale către David Hulburd, *War Comes to the U.S. – Dec. 7, 1941: The First 30 Hours as Reported to the Time-Life-Fortune News Bureau from the U.S. and Abroad* (New York, 1942); *Report of the Joint Committee on the Investigation of the Pearl Harbor Attack*, a 79-a legislatură a Congresului, sesiunea a 2-a, document 244, anexa D, *„The Last Hours"*, 439–440; „Memorandum: December 7, 1941"
9. *Report of the Joint Committee on the Investigation of the Pearl Harbor Attack*, a 79-a legislatură a Congresului, sesiunea a 2-a, document 244, anexa D, „The Last Hours", 441
10. Prange, *December 7, 1941*, 250; Archie Satterfield, *The Day the War Began* (Westport, Connecticut: Praeger, 1992), 121
11. „Mr. Early's Press Conference," 6 decembrie 1941, Documentele Stephen Early, Cutia 71, Biblioteca Franklin D. Roosevelt (FDRL)
12. Prange, *December 7, 1941*, 251
13. Linda Lotridge Levin, *The Making of FDR: The Story of Stephen T. Early, America's First Modern Press Secretary (New York: Prometheus Books, 2008)*
14. „Press release, December 7, 1941, 2:25 p.m.", Documentele Early, Cutia 71, FDRL
15. Prange, *December 7, 1941*, 250-251; „December 7 in DC Chapter"

Capitolul 6

1. Gordon W. Prange, *December 7, 1941: The Day the Japanese Attacked Pearl Harbor* (New York: Wings Books, 1991), 253; James Roosevelt, *My Parents: A Differing View* (New York: Playboy Press, 1976), 266
2. Mărturia contraamiralului John R. Beardall, Marina SUA, *Hearings Before the Joint Committee on the Investigation of the Pearl Harbor Attack*, a 79-a legislatură a Congresului, sesiunea a 2-a, pct. 2 (Washington, DC: U.S. Government Printing Office, 1946), 5275–5276
3. Stanley Weintraub, *Long Day's Journey into War: December 7, 1941* (New York: Dutton, 1991), 300–301
4. „Memorandum: December 7, 1941", Documentele Harry Hopkins, Cutia 6, Mapa 19, Biblioteca Universității din Georgetown, Centrul de Cercetare pentru Colecții Speciale
5. „Call to President, December 7, 1941", copie pe microfilm de la Biroul generalului adjutant, Situația în Orientul Îndepărtat, 27 noiembrie 1941–1 ianuarie 1942", Documentele John Toland, Seria V, Infamy, „December 7, 1941," Cutia 126, Biblioteca Franklin D. Roosevelt; Larry I. Bland (ed.), *The Papers of George Catlett Marshall* (Baltimore: Johns Hopkins University Press, 1991), 3:7
6. „Memorandum: December 7, 1941"
7. Grace Tully, *FDR: My Boss* (New York: Scribner's, 1949), 255
8. „Memorandum: December 7, 1941"; Tully, *FDR: My Boss*, 255
9. Eric Larrabee, *Commander in Chief: Franklin Delano Roosevelt, His Lieutenants & Their War* (New York: Harper and Row, 1987), 316–317
10. Bland, *Papers of George Catlett Marshall*, 3:8.
11. „Memorandum: December 7, 1941"
12. George Herring, *From Colony to Superpower: U.S. Foreign Relations Since* 7776 (New York: Oxford University Press, 2008), 500–501
13. *Ibid.*, 528–529
14. John F. Bratzel și Leslie B. Rout Jr., „FDR and the «Secret Map»", *Wilson Quarterly* (New Year's 1985): 167–173
15. „Memorandum: December 7, 1941"
16. Alice Goldfarb Marquis, „Written on the Wind: The Impact of Radio During the 1930s", *Journal of Contemporary History* (iulie 1984): 385–415
17. Betty Houchlin Winfield, *FDR and the News Media* (Urbana: University of Illinois Press, 1990), 104–105
18. *Ibid.*, 105–106
19. Tully, *FDR: My Boss*, 254

20. *Report of the Joint Committee on the Investigation of the Pearl Harbor Attack*, a 79-a legislatură a Congresului, sesiunea a 2-a, document 244, anexa D, „The Last Hours" (Washington, DC: U.S. Government Printing Office, 1946), 441; Tully, *FDR: My Boss*, 254
21. Ed Lockett către David Hulburd. *War Comes to the U.S. – Dec. 7, 1941: The First 30 Hours as Reported to the Time-Life-Fortune News Bureau from the U.S. and Abroad* (New York, 1942)
22. Winfield, *FDR and the News Media*, 172; Richard W. Steele, „The Great Debate: Roosevelt, the Media, and the Coming of the War, *Journal of American History* (iunie 1984): 69–92
23. Lockett către Hulburd, *War Comes to the U.S.*

Capitolul 7

1. Jonathan Alter, *The Defining Moment: FDR's Hundred Days and the Triumph of Hope* (New York: Simon and Schuster, 2007), 209–211
2. Grace Tully, *FDR: My Boss* (New York: Scribner's, 1949), 256
3. „FDR's «Day of Infamy» Speech: Crafting a Call to Arms", *Prologue* (iarna 2001); Tully, *FDR: My Boss*, 256
4. „FDR's «Day of Infamy» Speech"
5. Există informații contradictorii privind ora exactă la care s-a desfășurat această convorbire. Tully a afirmat că legătura telefonică s-a realizat după-amiază, la scurt timp după ce se primise știrea privind atacul. O altă oficialitate de pe lângă guvernatorul din Hawaii a susținut că apelul a plecat la 12:40, ora Pacificului, ceea ce ar însemna după ora 18:00 la Washington. Vezi „Diary of Charles M. Hire, the Secretary of Hawaii, December 7, 1941", Documentele John Toland, Seria V, 7 decembrie 1941, Cutia 126, Biblioteca Franklin D. Roosevelt (FDRL)
6. Stanley Weintraub, *Long Day's Journey into War: December 7, 1941* (New York: Dutton, 1991), 395
7. „5:55 Press Briefing", Documentele Stephen Early, Cutia 71, FDRL
8. Steven Lomazow și Eric Fettmann, *FDR's Deadly Secret* (New York: Public Affairs, 2010), 52
9. Ross T. McIntire, *White House Physician* (New York: G.P. Putnam, 1946), 57; Lomazow și Fettmann, *FDR's Deadly Secret*, 53; Kenneth R. Crispell și Carlos Gomez, *Hidden Illness in the White House* (Durham: Duke University Press, 1989), 96
10. Leon Pearson, „Washington, April 1941", Documentele dr. Ross McIntire, Cutia 2, FDRL

11. George Creel, „The President's Health", *Colliers*, 3 martie 1945, 15
12. McIntire, *White House Physician*, 64
13. Leon Pearson, „Washington, D.C., April 1941", Documentele McIntire, Cutia 2, FDRL
14. Francis Biddle, *In Brief Authority* (New York: Doubleday 1962), 207
15. Dr. Murray Grossan, interviu cu autorul, 13 decembrie 2010
16. Lester Grinspoon și James B. Bakalar, „Coca and Cocaine as Medicines: An Historical Review", *Journal of Ethnopharmacology* 3 (1981): 149–159; Robert D. Priest, M.D., „Nasal Allergy", in *Fundamentals of Otolaryngology: A Textbook of Ear, Nose, and Throat Diseases*, ed. Lawrence R. Boies, M.D., ed. a 3-a (Philadelphia: W.B. Saunders, 1959), 208; Nicholas L. Schenck, M.D., „Cocaine: Its Use in Otolaryngology", *Western Journal of Medicine* (septembrie 1975): 187
17. Grinspoon și Bakalar, „Coca and Cocaine as Medicines", 149–159
18. Dr. Jordon S. Josephson, interviu cu autorul, 16 decembrie 2010; interviu cu Grossan; Dr. Robert Lofgren, interviu cu autorul, 27 martie 2010
19. Interviu cu Josephson; interviu cu Grossan; interviu cu Lofgren
20. Francis Lederer, *Diseases of the Ear, Nose, and Throat: Principles and Practice of Otorhinolaryngology* (Philadelphia: F.A. Davis, 1939), 741; Eleanor Roosevelt, *This I Remember* (Santa Barbara: Greenwood Press, reeditare, 1975), 232–233. Unii istorici medicali au speculat că doctorul McIntire a distrus evidențele medicale ale lui FDR în 1945 pentru a ascunde posibile diagnostice eronate privind boala de inimă tot mai gravă de care suferea președintele. Această informație sugerează un alt motiv posibil: McIntire nu a dorit ca publicul să afle că folosise în mod constant cocaină pentru a-l trata pe președintele Statelor Unite, tratament care era legal și validat de medicina vremii, dar care ar fi creat controverse la nivel politic.

Capitolul 8

1. Edward Bliss Jr., *Now the News: The Story of Broadcast Journalism* (New York: Columbia University Press, 1991), 135–136
2. *Ibid.*, 136
3. Betty Houchin Winfield, *FDR and the News Media* (Urbana: University of Illinois Press, 1990), 55–57
4. Merriman Smith, *Thank You, Mr. President: A White House Notebook* (New York: Harpers, 1946), 118
5. C. Murphy Jr., „Roosevelt to Give Message on War to Congress Today", *Philadelphia Inquirer*, 8 decembrie 1941, 1

6. M. Smith, *Thank You, Mr President*, 118–119
7. „Press Conference – 4:30 p.m.", Documentele Stephen Early, Cutia 71, Biblioteca Franklin D. Roosevelt (FDRL)
8. M. Smith, *Thank You, Mr. President*, 118–119
9. Steven M. Gillon, *The Kennedy Assassination–24 Hours After: Lyndon B. Johnson's Pivotal First Day as President* (New York: Basic Books, 2009), 98–99
10. „December 7 in DC Chapter", Documentele Gordon Prange, Cutia 12, Colecții Speciale, Biblioteca Universității din Maryland
11. Shirley Povich, „Wars Outbreak Is Deep Secret to 27,102 Redskin Game Fans", *Washington Post*, 8 decembrie 1941, 24
12. Calhoun to Hulburd, *War Comes to the U.S. – Dec. 7, 1941: The First 30 Hours as Reported to the Time-Life-Fortune News Bureau from the U.S. and Abroad* (New York, 1942)
13. James către Hulburd, *ibid.*
14. Howland către Hulburd, *ibid.*
15. James către Hulburd, *ibid.*
16. Archie Satterfield, *The Day the War Began* (New York: Praeger, 1992), 133
17. James către Hulburd, *War Comes to the U.S.*
18. „Calm About News", *Kansas City Times*, 8 decembrie 1941, 4
19. „Memorandum for General Watson", 12-11-41, Dosar oficial, OF4661–OF4674, „World War II – 1941", Cutia 1, FDRL
20. Calhoun către Hulburd, *War Comes to the U.S.*; „What Do Angelenos Think of War?" *Los Angeles Times*, 8 decembrie 1941, E1
21. „What Do Angelenos Think of War?"
22. Satterfield, *Day the War Began*, 129; „Public Believed First War Reports Only Gag", *Los Angeles Times*, 8 decembrie 1941, 2
23. Stanley Weintraub, *Long Day's Journey into War: December 7, 1941* (New York: Dutton, 1991), 462
24. „J-Day in Hawaii", Documentele John Toland, Seria V, 7 decembrie 1941, Cutia 126, FDRL; „Journal, 001 7 December to 2400 7 December, 1941", Documentele Toland, Seria V, 7 decembrie 1941, Cutia 126, FDRL
25. „Rumors and Facts as Jotted Down by Mrs. Robert Thompson", Documentele Toland, Seria V, 7 decembrie 1941, Cutia 126, FDRL
26. „Journal, 001 7 December to 2400 7 December, 1941", Documentele Toland, Seria V, 7 decembrie 1941, Cutia 126, FDRL
27. *Ibid.*
28. T.H. Davies, „Intelligence Summary #1", 7 decembrie 1941, 2100, Documentele Toland, Seria V, 7 decembrie 1941, Cutia 126, FDRL

29. Weintraub, *Long Day's Journey into War*, 534
30. *Ibid.*, 318–319, 542
31. „La Guardia Acts to Guard Cities", *New York Times*, 8 decembrie 1941, 3
32. „War Brings White House a Tense Day", *Washington Post*, 8 decembrie 1941, 2; „Memorandum: December 7, 1941", Documentele Harry Hopkins, Cutia 6, Mapa 19, Biblioteca Universității din Georgetown, Centrul de Cercetare pentru Colecții Speciale; Murphy, „Roosevelt to Give Message on War to Congress Today"
33. „Memorandum for General Miles: «Chronology», Sunday–December 7, 1941", Documentele Toland, Seria V, Cutia 125, FDRL
34. Satterfield, *The Day the War Began*, 166–167
35. Robert Sherwood, *The White House Papers of Harry L. Hopkins* (Londra: Eyre and Spottiswoode), 1:440
36. Ragsdale către Hulburd, *War Comes to the U.S.*; Edmund W. Starling, Jurnal de serviciu, 7–8 decembrie 1941, Arhiva Serviciului Secret al SUA
37. „Dingell Urges Court-Martial for Officers He Says Were «Napping at Pearl Harbor»", *New York Times*, 9 decembrie 1941, 7

Capitolul 9

1. Frank Wilson și Beth Day, *Special Agent* (New York: Holt, Rinehart, and Winston, 1965), 144
2. Jurnalele Morgenthau, 3 decembrie 1941, Cutia 515, Biblioteca Franklin D. Roosevelt (FDRL); Michael R Reilly *Reilly of the White House* (New York: Simon and Schuster, 1947), 4
3. Wilson and Day, *Special Agent*, 141
4. *Ibid.*, 142
5. Merriman Smith, *Thank You, Mr. President: A White House Notebook* (New York: Harpers, 1946), 117
6. Frank Wilson, „Survey Regarding the Protection of the President", 6 septembrie 1940, Dosarele Serviciului Secret, Cutia 25, Dosar 71, 7–10, FDRL
7. *Ibid.*
8. Wilson și Day, *Special Agent*, 142
9. M.F. Reilly către Frank J. Wilson, 11 decembrie 1941, Arhiva Serviciului Secret al SUA (USSSA), în posesia autorului; Wilson și Day, *Special Agent*, 143
10. Reilly, *Reilly of the White House*, 44; Wilson și Day, *Special Agent*, 143; Reilly către Wilson, 11 decembrie 1941, USSSA

11. Grace Tully, *FDR: My Boss* (New York: Scribner's, 1949), 259; Jean Edward Smith, *FDR* (New York: Random House, 2008), 118; William Seale, *The President's House: A History* (Baltimore: Johns Hopkins University Press, 2008), 2:975–977; Ed Lockett către David Hulburd, *War Comes to the U.S. – Dec. 7, 1941: The First 30 Hours as Reported to the Time-Life-Fortune News Bureau from the U. S. and Abroad* (New York, 1942); „Blackout Ordered for Capitol Dome", *New York Times*, 10 decembrie 1941, 18; Wilson și Day, *Special Agent*, 145
12. Wilson și Day, *Special Agent*, 150
13. Wilson, „Survey Regarding the Protection of the President", 7–10
14. Reilly, *Reilly of the White House*, 18, 26–27, 54–55
15. Seale, *President's House*, 2:976
16. Reilly către Wilson, 11 decembrie 1941, USSSA
17. „Heavy Guard Thrown Around Capital's Most Vital Spots", *Washington Post*, 8 decembrie 1941, 3
18. Jurnalale Morgenthau, 7 decembrie 1941, 6:35 p.m., Cutia 515, FDRL
19. Reilly, *Reilly of the White House*, 6; M. Smith, *Thank You, Mr President*, 118
20. Jurnalale Morgenthau, 7 decembrie 1941
21. *Ibid.*
22. Wilson și Day, *Special Agent*, 146
23. Reilly către Wilson, 11 decembrie, 1941, USSSA
24. Reilly, *Reilly of the White House*, 37
25. Gaston către Morgenthau, 15 decembrie 1941, Jurnalale Morgenthau, Cutia 515, FDRL; Seale, *President's House*, 975–976
26. Tully, *FDR: My Boss*, 259
27. Wilson și Day, *Special Agent*, 147–148
28. Reilly, *Reilly of the White House*, 39; Eleanor Roosevelt, *This I Remember* (Santa Barbara: Greenwood Press, reeditare, 1975), 237
29. Frank Wilson, „Protective Rostrum", 31 octombrie 1943, Dosarele Serviciului Secret, Cutia 13, Dosar 103-A-1-5, FDRL
30. Michael F. Reilly, „Movements of the President", 25 septembrie 1943, Dosarele Serviciului Secret, Cutia 25, Dosar 7-1–Dosar 7-10, FDRL
31. Robert J. Lewis, „White House Architect Winslow to Visit Daughter Here", *Haiti Sun*, 5 februarie 1961. Din motive de securitate, memoriile lui Winslow sunt în prezent considerate secrete și păstrate de biroul curatorului Casei Albe. William Seale a avut acces la aceste memorii înainte de a fi clasificate drept secrete și a citat din ele foarte mult în cartea sa *The President's House*.
32. Lockett către Hulburd, *War Comes to the U.S.*

33. Greg Robinson, *By Order of the President: FDR and the Internment of Japanese Americans* (Cambridge: Harvard University Press, 2001), 11–37
34. Roger Daniels, „Incarceration of the Japanese Americans: A Sixty-Year Perspective", *History Teacher* (mai 2002): 299–300
35. http://wwrw.digitalhistory.uh.edu/learning_history/japanese_internment/munson_report.cfm
36. Robinson, *By Order of the President*, 75
37. James către Hulburd, *War Comes to the U.S.*; „Japanese Aliens' Roundup Starts", *Los Angeles Times*, 8 decembrie 1941, 1
38. „Entire City Put on War Footing", *New York Times*, 8 decembrie 1941, 1
39. Robinson, *By Order of the President*, 75; „Begin Arresting Japs Classified as «Dangerous»", *Chicago Daily Tribune*, 8 decembrie 1941, 4; John Crider către Hulburd, *War Comes to the U.S.*
40. Eugene V. Rostow, „The Japanese American Cases: A Disaster", *Yale Law Journal* (iunie 1945): 489–533; Doris Kearns Goodwin, *No Ordinary Time* (New York: Simon and Schuster, 1994), 321
41. J.E. Smith, *FDR*, 551–553
42. Ulterior, Roosevelt a regretat „greutățile evacuării și ale detenției pe care necesitatea militară le impunea în cazul acestor persoane". Citat de Goodwin, *No Ordinary Time*, 322; Francis Biddle, *In Brief Authority* (New York: Doubleday, 1962), 219

Capitolul 10

1. Pamela Harriman, „When Churchill Heard the News", *Washington Post*, 7 decembrie 1991; Max Hastings, *Winston's War: Churchill, 1940–1945* (New York: Alfred A. Knopf, 2010), 180
2. Frank Freidel, *Franklin D. Roosevelt: A Rendezvous with Destiny* (New York: Little, Brown, 1990), 333
3. Jean Edward Smith, *FDR* (New York: Random House, 2008), 445
4. Hastings, *Winston's War*, 155–157
5. *Ibid.*, 153
6. J.E. Smith, *FDR*, 498–501; Kenneth Davis, *FDR: The War President* (New York: Random House, 2000), 259
7. Robert Dallek, *Franklin D. Roosevelt and American Foreign Policy* (New York: Oxford University Press, 1995), 281–285
8. Hastings, *Winston's War*, 169
9. *Ibid.*, 170–171
10. *Ibid.*, 176–181

11. Welsh către Hulburd, *War Comes to the U.S. – Dec. 7, 1941: The First 30 Hours as Reported to the Time-Life-Fortune News Bureau from the U.S. and Abroad* (New York, 1942)
12. Harriman, „When Churchill Heard the News"
13. S. Weintraub, *Long Day's Journey into War: December 7, 1941* (New York: Dutton, 1991), 339; R. Snow, *A Measureless Peril: America in the Fight for the Atlantic, the Longest Battle of World War II* (New York: Scribner's, 2010), 146
14. Weintraub, *Long Day's Journey into War,* 340
15. Freidel, *Franklin D. Roosevelt,* 410
16. Jeffrey Mark către Hulburd, *War Comes to the U.S.*
17. *Ibid.*
18. H.L. Trefousse, „Germany and Pearl Harbor", *Far Eastern Quarterly* (noiembrie 1951): 35–50
19. Weintraub, *Long Day's Journey into War,* 297–298; Snow, *Measureless Peril,* 148
20. Weintraub, *Long Day's Journey into War,* 298–299
21. Snow, *Measureless Peril,* 148
22. Denis Mack Smith, *Mussolini* (New York: Alfred A. Knopf, 1982), 273; R.J.B. Bosworth, *Mussolini* (New York: Oxford University Press, 2002), 281; Weintraub, *Long Day's Journey into War,* 596
23. Wayne S. Cole, „The America First Committee", *Journal of the Illinois State Historical Society* (iarna 1951): 305–322
24. „Press Release", Comitetul America First, Filiala Pittsburg, Documentele Comitetului America First (AFCP), Cutia 233, Hoover Institution on War, Revolution, and Peace (HIWR); 25. Hagy către Hulburd, „Pittsburgh and the War", în *War Comes to the U.S.*
25. Hagy către Hulburd, „Pittsburgh and the War", în *War Comes to the U.S.*
26. Vicepreședintele executiv către William S. Foulis, 9 decembrie 1941, Cutia 230, AFCP-HIWR; Hagy către Hulburd, „Pittsburgh and the War", în *War Comes to the U.S.*
27. Hagy către Hulburd, „Pittsburgh and the War", în *War Comes to the U.S.;* Weintraub, *Long Day's Journey into War,* 310–312
28. Hagy către Hulburd, „Pittsburgh and the War", în *War Comes to the U.S.*

Capitolul 11

1. Grace Tully, *FDR: My Boss* (New York: Scribner's, 1949), 257; Gordon W. Prange, *December 7, 1941: The Day the Japanese Attacked Pearl Harbor* (New York: Wings Books, 1991), 386

2. *Report of the Joint Committee on the Investigation of the Pearl Harbor Attack*, a 79-a legislatură a Congresului, sesiunea a 2-a, document 244, anexa D, „The Last Hours" (Washington, DC: U.S. Government Printing Office, 1946), 441
3. „Naval Message", 7 decembrie 1941, 5:28 p.m., Documentele din Sala Hărților, Cutia 36, Biblioteca Franklin D. Roosevelt (FDRL)
4. „December 7 in DC Chapter", Documentele Gordon Prange, Cutia 12, Biblioteca Universității din Maryland; Alonzo Fields, *My 21 Years in the White House* (New York: Coward-McCann, 1961), 80
5. „Memorandum: December 7, 1941", Documentele Harry Hopkins, Cutia 6, Mapa 19, Biblioteca Universității din Georgetown, Centrul de Cercetare pentru Colecții Speciale
6. „Notes taken of conversation between Admiral Stark and Admiral Bloch", Documentele John Toland, Cutia 126, FDRL
7. *Ibid.*
8. *Ibid.*
9. „Record of Telephone Conversation Between Gen. Gerow, WPD, and Gen. MacArthur in Manila, PL, About 7:00 p.m.", Documentele Toland, Seria V, 7 decembrie 1941, Cutia 126, FDRL
10. Michael Schaller, *Douglas MacArthur: The Far Eastern General* (New York: Oxford University Press, 1989), 55–57
11. Eric Larrabee, *Commander in Chief: Franklin Delano Roosevelt, His Lieutenants & Their War* (New York: Harper and Row, 1987), 316–317; Archie Satterfield, *The Day the War Began* (Westport, Connecticut: Praeger, 1992), 94–95
12. „Memorandum for General Miles: Chronology of December 7", Documentele Toland, Seria V, „Chronology", Cutia 125, FDRL
13. William Seale, *The President's House: A History* (Baltimore: Johns Hopkins University Press, 2008), 2:984
14. Landon către președinte, 7 decembrie 1941; Keen către președinte, 7 decembrie 1941; Dixon către președinte, 7 decembrie 1941, Dosar oficial, OF4675, World War II, Sprijin: guvernatori, primari, Cutia 5, FDRL. Aceste scrisori sunt doar o parte dintre telegramele și scrisorile de sprijin care umplu mai mult de o duzină de cutii din Biblioteca Roosevelt.
15. D-na Peace Tungruito către președinte, f.d., Dosar oficial, OF4675, World War II, Sprijin: „R" Cutia 5, FDRL
16. Merriman Smith, *Thank You, Mr President: A White House Notebook* (New York: Harpers, 1946), 115–116

Capitolul 12

1. „Memoir, Mrs. Charles Hamlin", 7 decembrie 1941, Documentele John Toland, Seria V, 7 decembrie 1941, Cutia 126, Franklin D. Roosevek Library (FDRL); Gordon W. Prange, *December 7, 1941: The Day the Japanese Attacked Pearl Harbor* (New York: Wings Books, 1991), 248
2. Eleanor Roosevelt, „My Day", 7 decembrie 1941; Eleanor Roosevelt, *This I Remember* (Santa Barbara: Greenwood Press, reeditare, 1975), 232–233; Prange, *December 7, 1941*, 248
3. Carl Anthony Sferrazza, „The First Ladies: They've Come a Long Way, Martha", *Smithsonian*, octombrie 1992, 135
4. James Roosevelt, *My Parents: A Differing View* (New York: Playboy Press, 1976), 10–11
5. *Ibid.*, 12
6. Jean Edward Smith, *FDR* (New York: Random House, 2008), 44; J. Roosevelt, *My Parents*, 17
7. J.E. Smith, *FDR*, 46–47; Frank Freidel, *Franklin D. Roosevelt: A Rendezvous with Destiny* (New York: Little, Brown, 1990), 12–13
8. J. Roosevelt, *My Parents*, 33
9. Jonathan Alter, *The Defining Moment: FDR's Hundred Days and the Triumph of Hope* (New York: Simon and Schuster, 2007), 43–44; J.E. Smith, *FDR*, 160
10. J.E. Smith, *FDR*, 161; J. Roosevelt, *My Parents*, 101
11. J. Roosevelt, *My Parents*, 102; J.E. Smith, *FDR*, 161
12. Eleanor Roosevelt, istorie orală, „The Roosevelt Years", Documentele Robert Graft, Cutia 4, p. 5, rola 1, FDRL
13. E. Roosevelt, *This I Remember*, 232-233
14. Alter, *Defining Moment*, 25; J. Roosevelt, *My Parents*, 7.
15. J.E. Smith, *FDR*, 25
16. Doris Kearns Goodwin, *No Ordinary Time* (New York: Simon and Schuster, 1994), 80
17. J.E. Smith, *FDR*, 6, 25
18. Freidel, *Franklin D. Roosevelt*, 6
19. Geoffrey C. Ward, *A First-Class Temperament: The Emergence of Franklin Roosevelt* (New York: Harper and Row, 1989), 607–608
20. Freidel, *Franklin D. Roosevelt*, 7
21. *Ibid.*, 41
22. J.E. *Smith, FDR*, 191
23. J. Roosevelt, *My Parents*, 72–73

24. Ward, *First-Class Temperament*, 600
25. E. Roosevelt, istorie orală, „The Roosevelt Years", Documentele Graft, Cutia 4, p. 5, rola 1, FDRL; J. Roosevelt, *My Parents*, 73–74
26. J. Roosevelt, *My Parents*, 73–74
27. Hugh Gregory Gallagher, *FDR's Splendid Deception* (Arlington, Washington: Vandamere Press, 1994), 63
28. *Ibid.*, 65
29. J. Roosevelt, *My Parents*, 92–93; Ward, *First-Class Temperament*, 694–695
30. Ward, *First-Class Temperament*, 696–697
31. J.E. Smith, *FDR*, 197–198
32. *Ibid.*, 204; Freidel, *Franklin D. Roosevelt*, 45–56
33. Ward, *First-Class Temperament*, 715, 728; Alan Brinkley, *Franklin Delano Roosevelt* (New York: Oxford University Press, 2009), 16–17
34. Ward, *First-Class Temperament*, 750
35. Alter, *Defining Moment*, 64–65, 327
36. *Ibid.*, 51–52
37. A. Brinkley, *Franklin Delano Roosevelt*, 18–19
38. Ward, *First-Class Temperament*, 782–783
39. J.B. West, *Upstairs at the White House* (New York: Warner Books, 1974), 17; A. Brinkley, *Franklin Delano Roosevelt*, 20
40. E. Roosevelt, *This I Remember*, 165–166
41. Textul complet al remarcilor ei poate fi găsit online la: http://www.gwu.edu/~erpapers/teachinger/q-and-a/q21-pearl-harbor-address.cfm

Capitolul 13

1. Frances Perkins, *The Roosevelt I Knew* (New York: Viking, 1946), 378
2. *Ibid.*
3. *Ibid.*, 379; Francis Biddle, *In Brief Authority* (New York: Doubleday 1962), 206
4. „Memorandum: December 7, 1941", Documentele Harry Hopkins, Cutia 6, Mapa 19, Biblioteca Universității din Georgetown, Centrul de Cercetare pentru Colecții Speciale; Perkins, *The Roosevelt I Knew*, 379
5. Perkins, *The Roosevelt I Knew*, 379
6. „December 7, 1941", Documentele Claude Wickard, Cutia 13, Întâlnirile Cabinetului, 1941–1942, Biblioteca Franklin D. Roosevelt (FDRL). Ministrul Justiției Francis Biddle a notat în jurnalul său că FDR „se aștepta la posibilitatea războiului cu Germania și Italia". „December 7,

1941", Documentele Francis Biddle, Cutia 1, Întâlnirile Cabinetului, 1941, FDRL.

7. „December 7, 1941", Documentele Biddle, Cutia 1, Întâlnirile Cabinetului, 1941, FDRL; „December 7, 1941", Documentele Wickard, Cutia 13, Întâlnirile Cabinetului, 1941–1942, FDRL; Perkins, *The Roosevelt I Knew*, 379

8. „December 7, 1941", Documentele Wickard, Cutia 13, Întâlnirile Cabinetului, 1941–1942, FDRL; Donald J. Young, *First 24 Hours of War in the Pacific* (Shippensburg, Pennsylvania: Burd Street Press, 1998), 157

9. „December 7, 1941", Documentele Biddle, Cutia 1, Întâlnirile Cabinetului, 1941, FDRL; „December 7, 1941", Documentele Wickard, Cutia 13, Întâlnirile Cabinetului, 1941–1942, FDRL

10. Perkins, *The Roosevelt I Knew*, 379–380

11. „December 7, 1941", Documentele Wickard, Cutia 13, Întâlnirile Cabinetului, 1941–1942, FDRL

12. *Ibid.*

13. „Monday, December 8, 1941", Jurnalele Henry Lewis Stimson (ediție pe microfilm, rola 7), Manuscrise și Arhive, Biblioteca Universității Yale (MA-YUL)

14. „December 7, 1941", Documentele Biddle, Cutia 1, Întâlnirile Cabinetului, 1941, FDRL; Robert Dallek, *Franklin D. Roosevelt and American Foreign Policy, 1932–1945* (New York: Oxford University Press, 1995), 312

15. Dallek, *Franklin D. Roosevelt and American Foreign Policy*, 312; „Monday, December 8, 1941", Jurnalele Stimson, MA-YUL

16. „December 7, 1941", Documentele Wickard, Cutia 13, Întâlnirile Cabinetului, 1941–1942, FDRL; „December 7, 1941", Documentele Biddle, Cutia 1, Întâlnirile Cabinetului, 1941, FDRL

17. Bernard Asbell, *The FDR Memoirs* (Garden City, New York: Doubleday, 1973), 249

18. Jean Edward Smith, *FDR* (New York: Random House, 2008), 207, 248

19. *Ibid.*, 494

20. J.E. Smith, *FDR*, 495; Doris Kearns Goodwin, *No Ordinary Time* (New York: Simon and Schuster, 1994), 246

21. McIntire către Johnson, 25 noiembrie 1941; Johnson către McIntire, 14 noiembrie 1941, Documentele McIntire, Cutia 9, FDRL

22. Goodwin, *No Ordinary Time*, 294

Capitolul 14

1. George N. Green, „Connally, Thomas Terry", *Handbook of Texas Online*, http://www.tshaonline.org/handbook/online/articles/fco36
2. Tom Connally, *My Name Is Tom Connally* (New York: Thomas Y. Crowell, 1954), 248.
3. „Memorandum: December 7, 1941", Documentele Harry Hopkins, Cutia 6, Mapa 19, Biblioteca Universității din Georgetown, Centrul de Cercetare pentru Colecții Speciale; C.P. Trussell, „Congress Decided", *New York Times*, 8 decembrie 1941, 1
4. Connally, *My Name Is Tom Connally*, 248
5. Frank McNaughton către Hulburd, 8 decembrie 1941, *War Comes to the U.S. – Dec. 7, 1941: The First 30 Hours as Reported to the Time-Life-Fortune News Bureau from the U.S. and Abroad* (New York, 1942); *Hearings Before the Joint Committee on the Investigation of the Pearl Harbor Attack*, a 79-a legislatură a Congresului, pct. 19, exponat 160, „Remarks of the President", 7 decembrie 1941 (Washington, DC: U.S. Government Printing Office, 1946), 3503
6. *Hearings Before the Joint Committee on the Investigation of the Pearl Harbor Attack*, a 79-a legislatură a Congresului, pct. 19, exponat 160, „Remarks of the President", 7 decembrie 1941, 3504
7. *Ibid.*
8. „Monday, December 8, 1941", Jurnalele Henry Lewis Stimson (ediție pe microfilm, rola 7), Manuscrise și Arhive, Biblioteca Universității Yale
9. Connally, *My Name Is Tom Connally*, 249
10. *Hearings Before the Joint Committee on the Investigation of the Pearl Harbor Attack*, a 79-a legislatură a Congresului, pct. 19, exponat 160, „Remarks of the President", 7 decembrie 1941, 3504
11. În memoriile sale, Connally a oferit o versiune înfrumusețată a acestei confruntări. A susținut că a formulat o serie de întrebări precise pentru Knox. „Nu ai afirmat luna trecută că îi putem termina pe japonezi în două săptămâni? Nu ai afirmat că marina noastră era atât de bine pregătită și plasată încât japonezii nici măcar nu puteau spera să ne atingă? Când ai făcut publice aceste afirmații, nu încercai să spui țării cât de eficient erai ca secretar al Marinei?" În timp ce Knox „se bâlbâia" în căutarea exprimării celei mai potrivite, Roosevelt nu a spus nimic. „Președintele Roosevelt a rămas perfect tăcut și a avut o expresie neutră pe chip." Connally, în *My Name is Connally*, 249. Acest schimb de replici nu se regăsește însă în transcrierea discuției purtate în cadrul întâlnirii. Vezi *Hearings Before the*

Joint Committee on the Investigation of Pearl Harbor Attack, a 79-a legislatură a Congresului, pct. 19, exponat 160, „Remarks of the President", 7 decembrie 1941, 3505

12. „Memorandum: December 7, 1941"

13. *Hearings Before the Joint Committee on the Investigation of the Pearl Harbor Attack*, a 79-a legislatură a Congresului, pct. 19, exponat 160, „Remarks of the President", 7 decembrie 1941, 3504; „December 7, 1941", Wickard Documentele, Cutia 13, Întâlnirile Cabinetului, 1941–1942, FDRL

14. „Memorandum: December 7, 1941"

15. C.E Trussell, „Congress Decided", *New York Times*, 8 decembrie 1941, 1; Raymond Z. Henle, „Roosevelt May Ask War on Axis", *Pittsburgh Post Gazette*, 8 decembrie 1941, 1

16. „Nearly All Congressional Opposition to Roosevelt's Foreign Policy Fades", *Wall Street Journal*, 8 decembrie 1941, 3; Trussell, „Congress Decided"; C. Murphy Jr., „Roosevelt to Give Message on War to Congress Today", *Philadelphia Inquirer*, 8 decembrie 1941, 1

17. Henle, „Roosevelt May Ask War on Axis", 1

18. „From Brick Dust to Bouquets", *Time*, 15 decembrie 1941, 50

19. Alexander Kendrick, *Prime Time: Life of Edward R. Murrow* (New York: Litlehampton, 1970), 240

20. Frank Costigliola, „Broken Circle: The Isolation of Franklin D. Roosevelt in World War II", *Diplomatic History* 32 (noiembrie 2008): 693

21. Kendrick, *Prime Time*, 240

22. A.M. Sperber, *Murrow: His Life and Times* (New York: Fordham University Press, 1999), 207; „Memorandum: December 7, 1941"

23. *Ibid.*, 207

24. Kendrick, *Prime Time*, 240–241

25. James Roosevelt, *My Parents: A Differing View* (New York: Playboy Press, 1976), 266

26. William Seale, *The President's House: A History* (Baltimore: Johns Hopkins University Press, 2008), 2:989–990

Capitolul 15

1. Grace Tully, *FDR: My Boss* (New York: Scribner's, 1949), 258

2. Stanley Weintraub, *Long Day's Journey into War: December 7, 1941* (New York: Dutton, 1991), 625

3. „British Declare War on Japan Without Waiting for America", *Los Angeles Times*, 9 decembrie 1941, 1

4. Cablogramă CINCPAC, „Shown to President by Naval Aide, 8:30 a.m., December 8", Documentele din Sala Hărților, Dosarele militare, Seria I, Cutia 36, Biblioteca Franklin D. Roosevelt (FDRL); Cablogramă CINCPAC, „Shown to President by Naval Aide, 8:45 a.m., December 8", Documentele din Sala Hărților, Dosarele militare, Seria I, Cutia 36, FDRL

5. „Phoned from Operations Duty Officer", 8 decembrie 1941, Documentele din Sala Hărților, „Warfare: Philippines, 1941–1943", Cutia 99, FDRL

6. Greene către Hulburd, *War Comes to the U.S. – Dec. 7, 1941: The First 30 Hours as Reported to the Time-Life-Fortune News Bureau from the U.S. and Abroad* (New York, 1942); Arthur Krock, „Unity Clicks into Place", *New York Times*, 8 decembrie 1941, 6

7. Raymond Z. Henle, „Nation Set to Avenge Jap Blows", *Pittsburgh Post-Gazette*, 9 decembrie 1941, 1

8. C. Fred Lehr către președinte, 8 decembrie 1941, Dosar oficial, OF4675, World War II, Sprijin: „M-L", Cutia 5, FDRL

9. Jefferson către președinte, 8 decembrie 1941, Dosar oficial, OF4675, World War II, Sprijin: „J", Cutia 5, FDRL

10. La Biblioteca FDR există, de asemenea, proteze din aluminiu care i-au aparținut lui Roosevelt. Cu toate acestea, nu este clar când a purtat Roosevelt aceste proteze. Designul protezelor din aluminiu este similar cu al celor din oțel, dar ele cântăresc doar 1,6 kilograme fiecare.

11. William C. Murphy Jr., „U.S. Declares War on Japs", *Philadelphia Inquirer*, 9 decembrie 1941, 1; Hugh Gregory Gallagher, *FDR's Splendid Deception* (Arlington, Virginia: Vandamere Press, 1994), 163

12. Felix Belair Jr. către Hulburd, *War Comes to the U.S.*

13. Michael F. Reilly, *Reilly of the White House* (New York: Simon and Schuster, 1947), 27

14. *Ibid.*, 27–28. Reilly spune că această conversație a avut loc pe 9 decembrie, la o zi după ce FDR s-a adresat Congresului. De fapt, a avut loc pe 8 decembrie.

15. James Reston, „Capital Swings into War Stride", *New York Times*, 9 decembrie 1941, 1; Belair to Hulburd, *War Comes to the U.S.*

16. Frank Wilson și Beth Day, *Special Agent* (New York: Holt, Rinehart, and Winston, 1965), 147

17. „Memoir, Mrs. Charles Hamlin", 7 decembrie 1941, Documentele John Toland, Seria V, Infamy, „December 7, 1941", Cutia 126, FDRL; Gordon W. Prange, *December 7, 1941: The Day the Japanese Attacked Pearl Harbor* (New York: Wings Books, 1991), 248; Gallagher, *FDR's Splendid*

Deception, 164–165; Frank L. Kluckhohn, „Unity in Congress", *New York Times,* 9 decembrie 1941, 1; Belair către Hulburd, *War Comes to the U.S.*
18. Belair către Hulburd, *War Comes to the U.S.*
19. Gallagher, *FDR's Splendid Deception,* 97, 165
20. Louis M. Lyons, „Again a U.S. President Asks for Declaration of War", *Boston Daily Globe,* 8 decembrie 1941, 1
21. McNaughton către Hulburd, *War Comes to the U.S.*
22. *Ibid.*
23. *Ibid.*
24. Murphy, „U.S. Declares War on Japs", 1
25. James Roosevelt, *My Parents: A Differing View* (New York: Playboy Press, 1976), 92–93
26. Kenneth Davis, *FDR: The War President* (New York: Random House, 2000), 206–208
27. McNaughton către Hulburd, *War Comes to the U.S.*
28. Murphy, „U.S. Declares War on Japs", 1
29. *Ibid.*
30. Eleanor Roosevelt, *This I Remember* (Santa Barbara: Greenwood Press, reeditare, 1975), 234
31. Kluckhohn, „Unity in Congress", 1; Ernest Lindley, „The President in Crisis", *Washington Post,* 14 decembrie 1941, 7; Murphy, „U.S. Declares War on Japs", 1
32. Înregistrare audio, „FDR's Address to Congress", 8 decembrie 1941, FDRL
33. Laird către Hulburd, *War Comes to the U.S.*
34. C.P. Trussell, „Unanimous Senate Acts in 15 Minutes", *New York Times,* 9 decembrie 1941, 1
35. http://clerk.house.govhighlights.html
36. Hulburd către McNaughton, *War Comes to the U.S.*
37. *Ibid.*
38. FDR către „For the Former Naval Person", 8 decembrie 1941, Documentele din Sala Hărților, Warfare, Cutia 99, FDRL

Epilog

1. John Mueller, „Pearl Harbor: Military Inconvenience, Political Disaster", *International Security* (iarna 1991–1992): 172–203
2. „Chicagoans Rush to Join Forces Fighting Japan", *Chicago Daily Tribune,* 9 decembrie 1941, 7

3 „Minutes of the Special Meeting of the Advisory Board", 8 decembrie 1941, Documentele Comitetului America First, Cutia 162, Hoover Institution on War, Revolution, and Peace; „Isolation Groups Back Roosevelt", *New York Times,* 9 decembrie 1941, 44; Kenneth Davis, *FDR: The War President* (New York: Random House, 2000), 348–349

4. „Labor for Ending Defense Strikes", *New York Times,* 9 decembrie 1941, 37

5. Ernest Lindley, „The President in the Crisis", *Washington Post,* 14 decembrie 1941, 7

6. Frank L. Kluckhohn, „The Commander-in-Chief", *New York Times Magazine,* 14 decembrie 1941, 10

7. Frank Freidel, „FDR vs. Hitler: American Foreign Policy, 1933–1941", *Proceedings of the Massachusetts Historical Society* (1987): 25–43

8. Comunicat de presă, 8 decembrie 1941, Dosar oficial, World War II, OF4675, Cutia 1, Biblioteca Franklin D. Roosevelt

9. Davis, *FDR: The War President,* 349–350

10. Frank Freidel, *Franklin D. Roosevelt: A Rendezvous with Destiny* (New York: Little, Brown, 1990), 408

11. Emily S. Rosenberg, *A Date Which Will Live: Pearl Harbor in American Memory* (Durham: Duke University Press, 2003), 174–176

12. „Proclamation 8089 – National Pearl Harbor Remembrance Day, 2006", *Weekly Compilation of Presidential Documents,* 11 decembrie 2006, 2119–2120

INDEX

A
Acheson, Dean 41–42, 46
America Centrală 86–87
America First, Comitetului 34, 145–146, 215, 247
America Latină 86–87
Associated Press 79, 102, 107, 145, 152
atacul de la 11 septembrie 11, 42, 221
Atlanta Journal 107
Austin, Warren R. 185

B
Barkley, Alben 185
Beardall, John 57, 82, 197, 228
Belgia 29, 136
Bellows, aerodrom 69–70
Biblioteca FDR 171, 222–223, 225, 232, 234, 239, 245, 247
Biddle, Francis 98, 135, 175, 177, 179–180, 226, 233, 237
Bland, W.H.P. 105
Blitzkrieg 27, 29, 64
Bloch, Claude 82, 149–150, 187
Bloom, Sol 185
Borah, William 28
Bratton, Rufus 60–61
Bullitt, William 28
Bush, George W. 221

C
California 38, 134, 149, 154, 185, 204
Canalul Panama 60–61, 86–87
Capone, Al 196, 202
Carta Atlantică 138
Cehoslovacia 26
cenzură 24, 92, 107, 113–114
China 37, 39, 41, 46, 62, 187, 189
Churchill, Winston 29, 33, 41, 54, 121, 136–142, 145, 196, 210, 213, 224, 237, 238
Clark Field 85, 198, 222
Cleveland, Grover 162, 175
Clinton, Bill 15
cocaină 98–100
Comitetul pentru Apărarea Americii prin Ajutorarea Aliaților 34
Comisia pentru Relații Externe a Senatului 184–185
comunism 58, 220
Connally, Tom 184–186, 188–189, 191, 210, 243
Cooper, Jere 185
Creel, George 97, 233

D
Daly, John 101
Danemarca 29
DeWitt, John 112–113
Dingell, John 115, 212
Dirksen, Everett 213
Doctrina Monroe 86
Doctrina Stimson 37
Donovan, William „Wild Bill" 194

E
Earle, doamna John 71
Early, Steve 77–79, 83, 88, 95, 101–104, 113–114, 120, 175, 230, 234
Eaton, Charles 185
Elizalde, Joaquim 105
Ellis, insula 133
Ethiopia 25
Ewa, aerodrom 69–70, 234

F
Fahy, Charles 130, 132
FBI (Biroul Federal de Investigații) 132–133
Filipine 39, 43, 48, 56, 61–62, 73, 79, 84–86, 95, 105, 107, 148, 150–152, 187, 189, 194, 198, 208
Fish, Hamilton 185, 212, 215
Ford, insula 68–70, 91
Formosa, insula 151
Franco, Francisco 25, 28
Franța 25, 27–29, 37, 136
Fuchida, Mitsuo 63, 65, 68–71

G
Gaston, Herbert E. 124, 236
Genda, Minoru 65–67
Gerow, Leonard 150–151
Gill, Jesse 74
Glass, Carter 204
Green, William 198, 216
Greene, Jerry 198
Grew, Joseph 50
Guam, insula 148–150, 152, 187, 198, 208

H
Hachimacki 67
Hackmeister, Louise „Hackie" 74
Hagel, Charles 221
Hagy, Robert 145, 147, 238
Halifax, lordul 138, 179
Hamlin, doamna Charles 156, 240, 245
Harriman, Averell 136, 140, 237, 238
Hart, Moss 53
Herald American 107
Hickam, aerodrom 68–70, 91, 114, 184
Hill, Lister 185
Hirohito (împăratul Japoniei) 225
Hitler, Adolf 13, 23–30, 32, 34, 37, 45, 58, 64, 65, 84, 87, 91–92, 136, 139, 141–145, 176, 179, 190, 196, 199, 214, 216–218, 220, 224–225, 247
Hoffman, Clare 208
Hong Kong 37, 148, 197, 208
Hoover, Herbert 31, 37, 215, 238, 247
Hopkins, Harry 51–55, 62, 74–76, 82–84, 86–89, 94–95, 137, 140,148–148, 175, 185, 186, 189, 191, 193, 208, 225, 227–228, 230–231, 235–236, 239-241
Houston, Sam 199
Howe, Louis 165, 171
Hull, Cordell 16, 22, 40–42, 44–46, 55, 57–59, 76–77, 83, 86–88, 119, 178–180, 190–191, 193, 204, 224, 226

I, Î
Ickes, Harold 38, 137, 184
Indochina 37, 41, 46, 49
internaționalism 30, 220
izolaționism 26, 29, 199, 220
încălcări ale libertăților civile 130, 133–135

J
Jefferson, Capp 199, 249
Johnson, Hiram 185, 204
Johnson, Keen 154
Josephson, Jordan S. 98, 100, 233

K
Kagoshima, golf 65
Kaneohe, aerodrom 69–70
Kansas City Times 108, 234
Kaufman, George S. 53
Keen, William 154, 165, 239
Kelly, Ed 116
Kennedy, John F. 11, 15, 104, 105
kibei 130
Kluckhohn, Frank 249
Knox, Frank 22, 31–32, 46, 56–57, 59, 73–74, 83–84, 92, 101, 175, 177, 186, 193, 224, 225, 243
Konoye, Fumimaro 37, 42–44
Krock, Arthur 198–199
Kurusu, Saburo 44, 76, 103

L
La Guardia, Fiorello 133
Landon, Alf 154, 239
Legea privind înregistrarea cetățenilor de origine străină 131
LeHand, Marguerite „Missy" 14, 19, 180–182
Lewis, John L. 45, 230, 236
Liga Națiunilor 23–24, 86
Lincoln, Abraham 53, 55, 64, 152–153, 195
Lindbergh, Charles 34, 145, 215
Lindley, Ernest 209, 216, 246–247
Lofgren, Robert 100, 233
Los Angeles Times 107–109, 131–132, 149, 234, 237, 244
Lovett, Robert Williamson 166
Luxembourg 29, 136

M
MacArthur, Douglas 85–86, 150–151, 189, 198, 239
MacLeish, Archibald 192
Malaysia Britanică 37, 57, 59, 140, 148, 152
Manciuria 36
Manila 61, 79–80, 85, 95, 102, 107, 146, 150–151, 239
Marea Criză 51, 219–220
Marea Sferă de Co-Prosperitate Est-Asiatică 36
Marshall, George 47–48, 60, 83–86, 150–151, 205, 224–226
Marshall, John 47
Martin, Joseph 185, 191, 212
mașina de codificat 60
McCormack, John 185, 212
McIntire, Marvin 83
McIntire, Ross T. 54, 83, 96–100, 148, 182, 201, 232–233, 242
McNary, Charles 185, 192
Mein Kampf (Hitler) 24
Mercer, Lucy 160–161
Midway, insule 148, 150, 186, 197, 208
Moley, Raymond 37, 181
Morgenthau, Henry 14–15, 38, 123–128, 133, 138, 170, 235–236

Munson Curtis B. 132, 237
Murrow, E. R. 137, 192–194, 244
Mussolini, Benito 25, 141, 144, 218, 238

N
Nagumo, amiral 71
Nanjing, China 36
Nesbitt, Henrietta 120
New Deal 32, 51, 184, 206, 217, 219
New York Times 19, 22, 35, 110, 157, 171, 198, 209, 217
nisei 130–131
Nomura, Kichisaburo 40, 45, 76–77
Norris, George 211
Norvegia 29
Nye, Gerald P. 145–147

O
Oakland Tribune 111
Olanda 29, 136
Operațiunea Barbarossa 143
Orientul Îndepărtat 36, 85, 176, 231

P
Pactul Tripartit 39, 43, 218
Perkins, Frances 20, 40, 170, 174–175, 177–178, 241–242
Poindexter, Joseph B. 95
Polonia 26–28, 199
Prettyman, Arthur 19–20, 200–201

R
Rainbow Five 85
Rankin, Jeannette 208, 212–213, 219
Rayburn, Sam 185, 191, 204, 212–213
Războiul Hispano–American 23, 31, 43, 215
Reilly, Mike 116–117, 119, 121–123, 126, 201–202, 235–236
Roberts, comisie 76
Roosevelt, Eleanor 17, 20, 42, 96, 100, 134, 156–161, 164–165, 167, 172–173, 180–182, 192–193, 202, 209, 233, 236, 240
Roosevelt, Elliott (fiu) 160, 169, 195
Roosevelt, Franklin Jr. (fiu) 195
Roosevelt, James (fiu) 20, 75, 81, 160–161, 166–168, 182, 194, 202–206, 222, 231, 240
Roosevelt, James (tatăl) 163–164
Roosevelt, Sara (mama) 163–164
Roosevelt, Theodore (văr) 20, 23, 30–32, 129, 159–160, 162
Rosenberg, Alfred 23, 224, 247
Rosenthal, Harold 171
Rumelt, Ruth Jane 103

S
Sandburg, Carl 64, 152–153
Schultz, Lester 54
Serviciul Secret 104, 116–128, 201–204, 222, 235–236
Sevareid, Eric 114
Shanghai 37, 187
Sherwood, Robert 20–21, 52, 58, 114–115, 225–228, 235
Shih, Hu 61, 80
Short, Walter 15, 48, 63, 11, 115
Singapore 58–59, 148, 152, 174
Sinnott, Joe 204
Smith, Alfred E. 168–169

Smith, Merriman 103–104, 117, 120, 155
Stalin, Iosif 143, 217
Stark, Harold „Betty" 47, 48, 60, 82–83, 89–91, 149–150, 205, 224, 226, 228, 239
Starling, Edmund 115–116, 235
Stimson, Henry 14–15, 31–32, 37–38, 46, 57–59, 62, 75–76, 83–84, 92, 123, 134, 175, 177–180, 186, 188, 193, 197, 224, 225, 227–230, 242–243
Swanson, Irving 212

T
Taft, Robert 34
Taft, William Howard 31
Thailanda 49, 58–59
Thomas, Elmer 34
Thomas, Norman 204,
Tojo, Hideki 43–44
Trout, Robert 102
Tugwell, Rexford Guy 25
Tully, Grace 43, 53, 75, 82–84, 89–90, 93–94, 120, 127, 148–149, 178, 182, 186, 196, 224, 230, 232, 236, 238
Turner, Kelly 59

U
United Press 77, 79, 101–102
Uniunea Sovietică 138, 143
Urrutia, Enrique Jr. 146
USS *Arizona* 69–70, 72, 91, 198, 214
USS *California* 149
USS *Greer* 34, 146
USS *Helena* 150
USS *Kearny* 35
USS *Maine* 199
USS *Nevada* 69, 149
USS *Oglala 91*
USS *Oklahoma* 69, 91, 149, 214
USS *Panay 36, 49*
USS *Pennsylvania* 68
USS *Raleigh* 150
USS *Reuben James* 35
USS *Tennessee* 40, 91, 149
USS *Utah* 214
USS *West Virginia* 150

V
Vandenberg, Arthur 210–211, 220
Versailles, Tratatul de la 23

W
Wake, insula 148, 150, 152, 177, 186–187, 197–198, 208
Walker, Frank 174–175
Wallace, Henry 14, 158, 174–175, 186, 204
Warm Springs, Georgia 22, 169, 182
Warner, Albert 101
Welles, Orson 109
Welles, Sumner 190
White, William Allen 28, 34
Wickard, Claude 175, 177–178, 180, 190, 241–242
Willkie, Wendell 32, 53
Wilson, Woodrow 96, 153, 203, 210, 215
Wilson, Frank 125, 128
Winant, John G. „Gill" 136, 140–141, 196
Winslow, Lorenzo 129, 236

Y
Yamamoto, Isoruku 63–65

bestseller

În celebrul său discurs ținut în fața Congresului Statelor Unite, președintele Franklin D. Roosevelt a numit ziua de 7 decembrie 1941 „unul dintre cele mai infame momente ale istoriei". Iar timpul a dovedit că a avut dreptate: în acea zi, bombardierele japoneze care au atacat baza americană de la Pearl Harbor au făcut 3 566 de victime (dintre care 2 388 de morți) și au scufundat sau avariat grav opt cuirasate, trei crucișătoare ușoare, patru distrugătoare și 350 de avioane. În mod paradoxal, atacul japonez nu a destabilizat Statele Unite, ci le-a făcut mai puternice, ducând la sfârșitul Marii Crize economice și determinând intrarea lor în cel de-al Doilea Război Mondial.

Istoricul Steven M. Gillon analizează evenimentele pline de tensiune și de emoție din primele 24 de ore de după atac, arătând modul în care au reacționat președintele și publicul american. Autorul oferă, în acest scop, o descriere plină de viață, minut cu minut, a modului inteligent în care Roosevelt a gestionat situația. Hotărât și abil, președintele a reușit să inspire și să unească națiunea, ascunzând, în același timp, Congresului și publicului american proporțiile reale ale distrugerilor provocate de atac.

Steven M. Gillon este profesor de istorie la Universitatea din Oklahoma și un colaborator constant al History Channel. Este autorul a numeroase cărți și articole despre istoria și politica modernă a Statelor Unite, printre care *The American Paradox: A History of the United States Since 1945* (2006), *10 Days That Unexpectedly Changed America* (2006) și *The Kennedy Assassination – 24 Hours After* (2010).

Află mai mult pe:
www.litera.ro
ISBN 978-606-686-075-8
9 786066 860758
LITERA
Recomandat de REALITATEA.NET